

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**STRATEGISEN TASON KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA IRAKIIN
2003**

Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö

Kapteeni
Mikko Rätty

Yleisesikuntaupseerikurssi 60
Maasotalinja

heinäkuu 2021

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi	Linja
60. Yleisesikuntaupseerikurssi	Maasotalinja
Tekijä	
Kapteeni Mikko Rätty	
Tutkielman nimi	
STRATEGISEN TASON KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA IRAKIIN 2003	
Oppiaine, johon työ liittyy	Säilytyspaikka
Strategia	Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika heinäkuu 2021	Tekstisivuja 130 Liitesivuja 5
TIIVISTELMÄ	
<p>Tässä työssä on tutkittu Yhdysvalloissa ja Iso-Britanniassa strategisen tason toimijoilla olleita kokemuksia Irakiin 2003–2011 suoritetusta interventioista. Itse intervention taustan tarkastelu aloitetaan työssä Persianlahden sodasta. Työn teoreettisena näkökulmana on ollut realismi. Diplomityö liittyy professori Pekka Sivosen interventioiden menestystekijöitä kartoittavaan tutkimuskokonaisuuteen.</p> <p>Diplomityö on toteutettu aineistolähtöistä sisällönanalyysiä hyödyntäen. Tutkimukseen valituissa kokemuksissa on keskitytty Yhdysvaltojen presidentteihin George W. Bush ja Barack Obama, puolustusministereihin Donald Rumsfeld ja Robert M. Gates, sekä asevoimien strategisen tason komentajiin. Tutkimuksen tärkeimpänä aineistona on Yhdysvaltojen vuonna 2019 valmistunut Irakin sodan historiikki, sekä Iso-Britanniassa interventioista toteutettu Iraq Inquiry -tutkimuskokonaisuus. Nämä lähteet ovat tarjonneet mahdollisuuden tarkastella aihetta diplomityössä aiemmin puuttuneita lähdeaineistoja hyödyntäen. Lisäksi tutkimuksessa on hyödynnetty Yhdysvaltojen presidenttien ja puolustusministerien muistelmateoksia, sekä niiden yhteydessä julkaistuja aineistoja. Osana intervention kokemusten ymmärtämistä on tutkimuksessa myös analysoitu interventioon johtaneita tekijöitä.</p> <p>Diplomityön tulosten perusteella intervention kokemuksissa ovat korostuneet johtosuhteiden jatkuvat ongelmat. Ongelmat liittyivät niin organisaatioiden keskinäisiin rooleihin, kuin henkilöiden ominaisuuksiin. Lisäksi esiin ovat tulleet haasteet saada interventiota vastustavien valtioiden vaikutus minimoitua. Pohjimmiltaan interventiossa kaikki valtiot ajavat omaa etuaan. Tämä näkyy myös siinä, että intervention tulokset ovat lopulta riippuvaisia kohdemaan uuden poliittisen johdon halusta säilyttää saavutukset intervention päätyttyä. Lyhyellä ja pitkällä aikavälillä onkin tämän seurauksena vaikeaa luotettavasti arvioida, mitkä tekijät auttavat intervention tavoitteiden saavuttamisesta. Tavoitteiden rajallisuutta enemmän kysymys on halusta käyttää resursseja ja tarkasteluhetkestä, jolla menestymistä arvioidaan. Jatkuvan anarkisen kamppailun keskellä kaikki saavutukset interventiossa ovat valtioiden välillä tilapäisiä.</p> <p>Tätä työtä ja sen tuloksia voidaan hyödyntää opetuksessa Irakin interventioista saaduista kokemuksista, sekä arvioitaessa intervention menestymisen edellytyksiä. Interventioista saadut opit tuovat myös esille mitkä tekijät ovat ajaneet länsimaisen asevoiman muutosta. Edelleen työn liitteissä olevat Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian opit interventiossa onnistumisen edellytyksistä toimivat pohjana suunniteltaessa Suomen osallistumista interventioihin.</p>	
AVAINSANAT	
interventio, strategia, Irak, Iran, Yhdysvallat, Iso-Britannia, kokemus, realismi, presidentti, puolustusministeri, pääministeri, anarkia	

STRATEGISEN TASON KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA IRAKIIN 2003

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
1.1	AIHEPIIRIN ESITTELY	1
1.2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	2
1.3	TUTKIMUSASETELMA, TUTKIMUKSEN RAJAUS, VIITEKEHYS JA TAVOITTEET.....	3
1.4	LÄHDEMATERIAALI JA AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET SUOMESSA	6
2	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	9
2.1	TUTKIMUKSESSA KÄYTETTY TEOREETTINEN NÄKÖKULMA	9
2.2	TUTKIMUSMETODI JA METODOLOGIA	11
3	KÄSITEANALYYSI	15
3.1	STRATEGIA JA STRATEGINEN TASO.....	15
3.2	KOKEMUS	17
3.3	INTERVENTIO JA IRAKIN INTERVENTIO	18
4	KOKEMUKSET ENNEN VUOTTA 2001	20
4.1	TIE PERSIANLAHDEN SOTAAN	20
4.2	PERSIANLAHDEN SODAN PERINTÖ	21
4.3	BILL CLINTONIN PERINTÖ.....	26
4.4	ISO-BRITANNIAN PERINTÖ.....	28
4.5	YHTEENVETO - TIE INTERVENTIOON ON TÄYNNÄ PYRKIMYKSIÄ RATKAISUUN.....	29
5	KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA 2001–2006	33
5.1	INTERVENTION KEHITYS 2001–2006.....	33
5.2	KANSAKUNNAT ASEISSA –VIHOLLISEN MÄÄRITTELYN ONGELMA	36
5.3	SUURET VAIKUTUKSET JA HEIKKOUDEEN PELKO.....	41
5.4	KIIREESSÄ EPÄVARMOILLA OLETUKSILLA LIIAN VÄHÄN RESURSSIJA.....	44
5.5	JOHTOSUHTEIDEN HENKILÖKOHTAISET JA RAKENTEELLISET ONGELMAT.....	51
5.6	IRAKILAISET RATKAISEVAT JA LUOVAT ONGELMIA.....	60
5.7	STRATEGINEN KORPRAALI JA SIIHEN LIITETTY KERTOMUS	66
5.8	LIITTOLAISET JA KANSAINVÄLINEN YHTEISÖ	72
5.9	ISO-BRITANNIAN NÄKÖKULMA	77
5.10	KOKEMUSTEN EROT JA YHTÄLÄISYYDET 2001–2006	87
6	KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA 2007-2011.....	90
6.1	INTERVENTION KEHITYS 2007–2011.....	90
6.2	PAKKO ONNISTUA	92
6.3	JOHTOSUHTEET 2007 ALKAEN	94
6.4	TURVALLISUUDEN TAKAAMINEN KAIKEN EDELLYTYKSENÄ.....	98
6.5	MITÄ LOPULTA ON MAHDOLLISTA SAAVUTTAA	100
6.6	MALIKI JA SADDAMIN PALUU.....	108
6.7	OBAMAN KOKEMUS	113
6.8	ISO-BRITANNIA, SEKÄ KOKEMUSTEN EROT JA YHTÄLÄISYYDET	117
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	120
7.1	TULOKSET	120
7.2	POHDINTA.....	122
7.3	TUTKIMUKSEN KRITIIKKI.....	127
7.4	JATKOTUTKIMUSTARPEET	129
8	LÄHTEET	131
	LIITELUETTELO.....	146

STRATEGISEN TASON KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA IRAKIIN 2003

1 JOHDANTO

1.1 Aihepiirin esittely

”Eräänä päivänä naapurin poika pahoinpitelee poikasi. Seuraavana päivänä naapurin poika pelottelee karjaasi. Seuraavaksi naapurisi poika vahingoittaa viljelystesi kastelujärjestelmää. Jos kaikki nämä tapahtumat ovat sattuneet, niin lopulta päätät lähestyä naapuriasi. Kerrot hänelle jokaisen rikkomuksen ja pyydät häntä lopettamaan. Yleensä varoitus tai naapurin lähestyminen riittää tämän toiminnan lopettamiseksi.”¹

Edellä oleva teksti on Saddam Husseinin näkemys 1980 -luvulla käydyin Iranin – Irakin sodan syystä. Se tiivistää, kuinka pitkä tie kuljetaan loppuun ja saavutaan umpikujaan. Paine ratkaisuun voimankäytöllä kasvaa ylitsepääsemättömäksi. 2003 interventio ei ollut tässä kehityksessä ensimmäinen interventio alueella, eikä tule olemaan myöskään viimeinen. Tätä puoltaa liitteessä yksi oleva taulukko, jossa on esitetty 1990–2011 Irakissa olleet yksitoista erilaista operaatiota ja lentokieltoaluetta. Tie interventioon tullaan siis kulkemaan loppuun yhä uudelleen.

2003 intervention mielenkiintoisuutta tutkimukselle lisää sen maine sekavana ja epäonnistuneena.² Lisäksi siitä on arvioitu puuttuneen useiden vuosien ajan strategia. Tai ainakaan sen ei ole katsottu onnistuneen intervention ensimmäisellä puoliskolla³. Aiheen kiinnostavuutta lisää

¹ FBI: *Saddam Hussein Interview session number 2, 08.02.2004*, s.1.

[<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB279/03.pdf>] luettu 06.02.2020.

² Garnett, John: *The Causes of War and the Conditions of Peace. Strategy in the Contemporary World An Introduction to Strategic Studies, Fourth Edition*. Baylis, John, James J. Witz & Colin S. Gray (eds.), Oxford University Press 2013, s. 25.

³ Finlan, Alistair: *Contemporary Military Strategy and the Global War on Terror, US and UK Armed Forces in Afghanistan and Iraq 2001–2012*. Bloomsbury Academic, 2014. s. 190, Kerttunen, Mika: *Kuinka sota voitetaan. Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*. Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos Julkaisusarja 2: Tutkimusseosteita No 45, 2010, s. 43. Bolger, Daniel P.: *Why we lost – a general’s inside account of the Iraq and Afghanistan wars*. Eamon Dolan Book, Houghton Mifflin Harcourt, Boston, 2014, s. 423, 428, 430. Barry, Ben; *Harsh Lessons: Iraq, Afghanistan and the changing character of war*. IISS the international Institute for Strategic Studies 2017, s. 43–44, 129. Gray, Colin S.: *The future of strategy*. Polity Press, Cambridge 2015, s. 38.

myös ajatus, että on tilanteita joissa intervention toteuttaminen on oikein⁴. Miten jokin, minkä toteuttaminen tunnustetaan välttämättömäksi ja oikeaksi voi siis olla ilman strategiaa.

Irakin intervention tutkiminen muuttuu sitä mielenkiintoisemmaksi mitä kauemmin aikaa sen tapahtumista on kulunut. Tätä puoltaa se, että viimevuosien aikana on valmistunut mm. Irakin sodan historiikki ja Iso-Britannian osuutta arvioiva tutkimusraportti. Näiden uusien lähteiden ansiosta tutkimuksen tekeminen on mahdollista tiedoilla, jotka aiemmin eivät ole olleet käytössä. Uudet tapahtumat tarjoavat myös ajan kuluessa keinoja perustella aikaisemmin tehtyjä ratkaisuja, mikä puolestaan asettaa intervention tapahtumia uusiin mittasuhteisiin. Esimerkkinä tästä on Iso-Britannian entisen pääministerin Tony Blairin esittämä näkemys, jonka mukaan Irakin interventio vei halukkuuden interventioon Syyriaan.⁵ Irakin interventio muokkaa siis näin keskustelua, jota uusista interventioista käydään.⁶ Lisäksi Syyrian tapahtumat antavat vertailukohdan Irakin interventiolle vaihtoehtoisille kehityskuluille.

Irakin interventio on valtion pakottamisen luokassa eräänlainen esimerkkitapaus ongelmista. Siinä ajaututtiin lähelle tilannetta, jossa se olisi ollut tappio intervention toteuttajille⁷. Sen toiminta muuttui myös erään tulkinnan mukaan ajan kuluessa yhä enemmän politiikan läpäisemäksi.⁸ Irak tuokin näin ollen hyvin esille valtion pakottamisen ongelmat.⁹ Kaikki edellä kuvattu yhdessä takaa ristiriitaisen, politisoituneen, sekä salaliittoteorioita¹⁰ täynnä olevan aihepiirin tutkimukselle. Olkoon tämä tutkimus luomassa hieman lisää selvyttä sekavaan, epäonnistuneeseen ja vailla strategiaa olleeseen interventioon.

1.2 Tutkimustehtävä

Tämä tutkimus on luokittelultaan perustutkimusta¹¹. Interventiota pyritään siis ymmärtämään teoreettisesti ja tutkimuksen tulosten hyödynnettävyyden on koko ajan taustalla¹². Tämä tutkimus

⁴ Garnett (2013), s. 25.

⁵ Sky News: *Tony Blair Responds to the Iraq Inquiry in Full*, [<https://www.youtube.com/watch?v=uMJVAMD7axg>], luettu 6.7.2019.

⁶ Chilcot, John (Chairman), Lawrence Freedman, Roderic Lyne, Usha Prashar: *The Report of the Iraq Inquiry - Executive Summary*. Williams Lea Group 2016, s. 4. [<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20171123122743/http://www.iraqinquiry.org.uk/the-report/>], luettu 25.3.2021.

⁷ Barry (2017), s. 12–13, 40. de Wijk, Rob: *The art of Military Coercion. Why the West's Military Superiority Scarcely Matters*. Amsterdam University Press, Amsterdam 2014, s. 19.

⁸ Sama, s. 17.

⁹ de Wijk (2014), s. 19–20.

¹⁰ "Any historian of warfare knows it is in good part a comedy of errors and a museum of incompetence; but if for every error and every act of incompetence one can substitute an act of treason, many points of fascinating interpretation are open to the paranoid imagination." Hofstadter, Richard: *The Paranoid Style in American Politics*. from the Herbert Spencer Lecture, delivered at Oxford University in November 1963.

[<https://harpers.org/archive/1964/11/the-paranoid-style-in-american-politics/>], luettu 11.1.2020.

¹¹ Maanpuolustuskorkeakoulun ohje: *MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN TUTKIMUSSTRATEGIA 2026*, HN238/17.3.2017, s. 4.

liittyy myös professori Pekka Sivosen interventioiden menestystekijöitä käsittelevään tutkimuskokonaisuuteen.¹³ Tutkimuksessa keskitytään selvittämään strategisen tason kokemuksia 2003 interventiosta Irakiin. Kokemusten analysoimiseksi ovat tutkimuksen pääkohteeksi valikoituneet interventiossa kaksi merkittävimmäksi arvioitua valtiota: Yhdysvallat ja Iso-Britannia. Tältä pohjalta on muodostettu tutkimuskysymykset.

Tutkimuksen pääkysymys on:

Mitä ovat Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian asevoimien ja poliittisten päättäjien strategisen tason kokemukset interventiosta Irakiin ja miksi?

Pääkysymykseen vastaamiseksi on asetettu seuraavat alakysymykset:

1. Mitä strategisen tason kokemuksia Yhdysvaltojen asevoimille tuli interventiosta? Miksi?
2. Mitä strategisen tason kokemuksia presidentti George W. Bushilla seuraajineen ja puolustusministeri Donald Rumsfeldilla seuraajineen on interventiosta 2001-2011? Miksi?
3. Mitä strategisen tason kokemuksia Iso-Britannian asevoimille ja poliittisille päättäjille tuli interventiosta? Miksi?

Kysymyksiin vastaamalla ei pyritä saamaan näkyviin kaikkia näkökulmia tai tulkintoja tapahtuneesta. Pikemminkin tavoitteena on luoda kuva siitä, mitä interventiossa lopulta hyvin pienen joukon kokemuksen mukaan tapahtui. Tämän vastauksen avulla opitaan ymmärtämään hieman lisää tapahtunutta, sekä mikä interventiossa aiheuttaa ongelmia.

1.3 Tutkimusasetelma, tutkimuksen rajaus, viitekehys ja tavoitteet

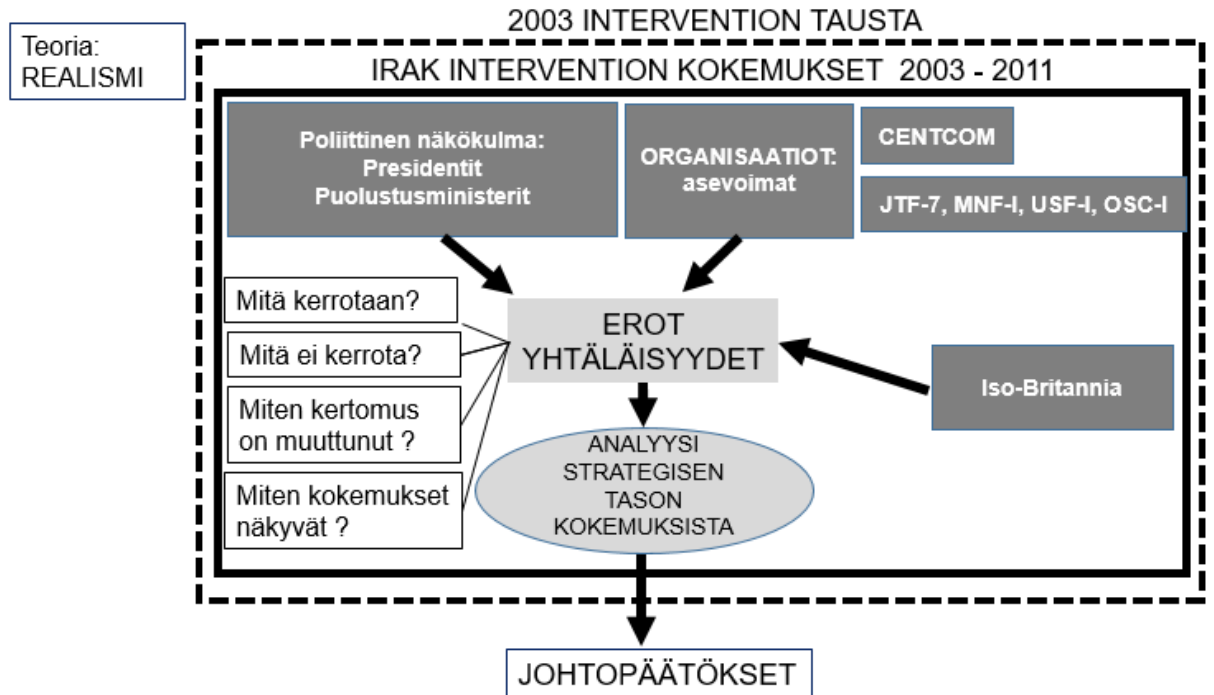
Tutkimuksessa käsitellään strategisen tason kokemuksia arvioimalla 2001–2011 Yhdysvaltojen presidenttien ja puolustusministerin kokemuksia. Näitä vertaillaan asevoimissa olleisiin kokemuksiin yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien löytämiseksi. Näin pyritään muodostamaan käsitys kokonaisuudesta, jota edelleen analysoidaan. Syynä valintaan on pohjimmiltaan se, että juuri johtajien kokemus asioista on monesti ratkaisevinta siinä mitä lopulta tapahtuu¹⁴.

---

¹² Oksama, Lauri, dosentti: *Perustutkimuksen merkitys suorituskykyjen kehittämisessä* -luento Maanpuolustuskorkeakoululla Yleisesikuntaupseerikurssille, 06.09.2019.

¹³ Sivonen, Pekka, professori, Maanpuolustuskorkeakoulu: sähköpostiviesti kirjoittajalle 16.5.2019.

¹⁴ Chirot Daniel & McCauley Clark: *Miksei tapeta niitä kaikkia? Poliittisen joukkomurhan logiikka ja ehkäisy*. Like kustannus, Helsinki 2008, s. 13, 15.

Kuva 1: Yhdistelmä tutkimuksen viitekehyksestä, teoriasta ja rajauksista

Ulkopuolelle on rajattu useita strategisen tason toimijoita, koska tutkimuksen laajuus ei muuta mahdollistanut. Rajauksia tehtäessä on huomioitu henkilöiden merkittävyys interventiolle.¹⁵ Eli presidentti Yhdysvaltojen turvallisuusstrategian allekirjoittajana ja puolustusministeri puolustusstrategian allekirjoittajana¹⁶. Itse kansalliseen turvallisuusstrategiaan (*National Security Strategy, NSS*)¹⁷, kansalliseen puolustusstrategiaan (*National Defence Strategy, NDS*) tai kansalliseen sotilasstrategiaan (*National Military Strategy, NMS*) ei tutkimuksessa paneuduta. Vaikka tutkimuksessa onkin rajattu arviointi tiettyihin henkilöihin, niin kokemuksia tarkastellaan myös osin instituutioiden kautta. Esimerkiksi Yhdysvaltojen tapauksessa kansallinen turvallisuusneuvosto (*National Security Council, NSC*), on instituutio, jossa Yhdysvaltojen strategia muovautuu¹⁸. Ilman sen huomioimista jäisi tutkimuksen näkökulma liian suppeaksi.

Asevoimissa kokemuksia tarkastellaan keskittyen JTF-7 (*Combined Joint Task Force-7*) ja MNF-I (*Multi-National Force-Iraq*)¹⁹, USF-I (*United States Forces Iraq*) ja OSC-I (*Office of*

¹⁵ Gates, Robert M.: *Duty - Memoirs of a secretary at war*. Alfred A. Knoff, New York 2014, s. 25. mm. puolustusministeri vastasi intervention strategian laadintaan osallistumisen lisäksi myös toimeenpanosta (Sama.)

¹⁶ Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff: *Joint Doctrine Note 2-19, 10 December 2019, APPENDIX A*. [https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/jdn_jg/jdn2_19.pdf?ver=2019-12-20-093655-890], luettu 09.12.2019.

¹⁷ Puolustusministeri Gates ei lukenut edellisiä NSS tai NDS asiakirjoja aloittaessaan tehtävässä, eikä se haitannut häntä. (Gates (2014), s. 143–144.)

¹⁸ Strachan, Hew: Strategy in theory; strategy in practice, *Journal of Strategic Studies*, 42:2, 11.1.2019. [<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2018.1559153>], luettu 7.4.2021.

¹⁹ Colonel Rayburn Joel D. & Colonel Frank K. Sobchak (eds.), with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell & Lieutenant Colonel Matthew M. Zais: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 1, INVASION - INSURGENCY - CIVIL WAR, 2003-2006*. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press 2019a, s. 686, 689.

Security Cooperation Iraq)²⁰ tasolle. Vaikka intervention kokonaisuus virallisesti olikin CENTCOM (*U.S. Central Command*)²¹ johdossa, niin käytännössä mm. JTF-7/MNF-I asioi osin suoraan presidentin ja puolustusministerin kanssa. Tähän komentajaan henkilöityi intervention strategia ja sen toimeenpano.²² Asevoimien kokemuksia analysoitaessa tullaan huomioimaan että osassa lähteistä korostetaan myös mm. *strategisia korpraaleja*.²³ Mikä puoltaa asevoimien tarkastelun ulottamista laajemminkin organisaatioon.

Näkökulman suuntaamiseksi interventioon Yhdysvaltojen ulkopuolelta hyödynnetään Iso-Britanniassa olevia kokemuksia. Tällöin paneudutaan niin asevoimien kuin poliitikkojenkin kokemuksiin. Iso-Britannian tarkastelun merkitystä lisää käsitys, että sillä usein ajatellaan olevan runsaasti kokemusta kumouksellisista sodista²⁴. Yhdysvaltojen ohella juuri Iso-Britannialla on myös nähtävissä eniten muutosvoimaa interventioon²⁵. Iso-Britannian kautta päästään myös arvioimaan paremmin länsimaiden interventioiden todellisuutta²⁶. Rajauksen määrittelyssä on hyödynnetty myös maiden roolia interventiosta päätettäessä, joukkomääriä, sekä toimintaa miehitysjoukkoina²⁷. Tutkimuksen painottuminen Yhdysvaltoihin on kuitenkin luontevaa, sillä se päätti strategiasta²⁸.

Tutkimuksen ulkopuolelle on rajattu kokemukset, jotka liittyvät Turkin ja Syyrian toimiin interventiossa. Näiden kokemusten suuri määrä on peruste kokonaan erillisen tutkimuksen laadinnalle. Niihin liittyviä kokemuksia sivutaan kuitenkin siten, kuin ne liittyvät intervention suunnitteluun tai Irakin naapurimaiden yleisiin toimiin. Iraniin liittyviä kokemuksia on otettu mukaan tutkimukseen. Lähdeaineiston perusteella Iranilla on tärkeä ja tilannetta havainnollistava merkitys tutkittaessa useiden valtioiden välistä kamppailua interventiossa. Terroristijärjestöihin liittyvistä kokemuksista käsitellään vain, ne joilla on merkitystä intervention oikeuksessa tai Irakin sisäisessä valtakamppailussa.

---

²⁰ Colonel Rayburn Joel D. & Colonel Frank K. Sobchak (eds.), with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell & Lieutenant Colonel Matthew M. Zais.: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 2 SURGE AND WITHDRAWAL, 2007-2011*. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press 2019b, s. 659–664.

²¹ Rayburn ym. (2019a), s. 685.

²² Barry (2017), s. 36. Rayburn ym. (2019b), s. 131.

²³ Sama, s. 126. Kaikella sotilaallisella suorituskyvyllä on kyky olla strategista. (Gray (2015), s. 28–29.)

²⁴ de Wijk (2014), s. 236–237.

²⁵ Waltz, Kenneth N.: *Theory of International Politics*. McGraw-Hill, 1979. s. 72.

²⁶ Strachan (2019). Länsimaat haluavat mukaan liittolaisia. (Sama.)

²⁷ Barry (2017), s. 15.

²⁸ Sama, s. 45. Lock-Pullan, Richard: *US Intervention Policy and Army Innovation, From Vietnam to Iraq*. Routledge Taylor & Francis Group 2006, s. 198.

Tutkimus käsittelee ensisijaisesti ajanjaksoa 2003–2011. Rajauksen perusteena on interventioon toteutus tällä aikavälillä. Tutkimuksessa käsitellään luvussa neljä myös aikaa ennen interventiota. Näin saadaan ymmärrystä, mitkä tekijät johtivat interventioon ja vaikuttivat kokemusten taustalla. Tutkimuksessa hyödynnetään myös kokemuksia, jotka on tehty intervention jälkeen. Tällöin syvennetään ymmärrystä jälkiseuraamuksista. Kokemuksia koottaessa on valintaperusteena käytetty sitä, että kokemukset ovat tulleet esille eri lähteissä tai nostettu erityisen merkityksellisiksi. Tämän seurauksena on rajautunut pois lukuisia kokemuksia. Tutkimuksen rajaus on siis kehittynyt tutkimuksen edetessä.

1.4 Lähdemateriaali ja aikaisemmat tutkimukset Suomessa

Tutkimukseen on käytettävissä runsaasti aineistoa. Erilaiset tulkinnat tässä tutkimuksen aihepiirin aineistossa kertovat, että interventio on koettu erityisen merkittäväksi²⁹. Presidentti George W. Bushin ja Barack Obaman kokemuksia analysoidaan ensisijaisesti hyödyntäen heidän muistelmiaan: Bush, George W.: *Ratkaisun hetket*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki, 2011. Obama Barack: *Luvattu Maa*. Otava, 2020.

Puolustusministerien kokemuksia analysoidaan hyödyntäen heidän muistelmiaan: Rumsfeld, Donald: *Known and unknown: a memoir*. Published by the Penguin Group, 2011. Gates, Robert, M.: *Duty - Memoirs of a secretary at war*. Alfred A. Knoff 2014. Gatesin teos kattaa sekä Bushin hallinnon Irakin intervention viimeiset vuodet, että myös Obaman vuodet kesään 2011 asti. Intervention loppuvaiheessa (1.7.2011 alkaen) puolustusministerinä olleen Leon Panettan osalta on arvioitu Gatesin kokemuksen kattavan riittäväällä tarkkuudella myös Panettan ajan, jonka muistelmateos on rajautunut ulos tutkimuksesta.

Muistelmat kertovat kirjoittajan näkökulman mukaan siitä, miten henkilöt itse asiat kokevat ja perustelevat itselleen. Tällä on tutkimukselle merkitystä arvioitaessa yksilön kokemusta interventiossa. Muistelmissa tulee ottaa huomioon, että mitä myöhemmin ne on laadittu, niin sitä enemmän niiden laatijat ovat voineet hyödyntää aikaisemmin valmistuneita lähteitä omien kokemustensa kirjaamisessa. Muistelmateoksilla on myös tunnistettu rooli pyrkiä perustelemaan ja selittelemään tehtyjä ratkaisuja³⁰. Tämä ymmärrettävästi haastaa teosten esittämien tulkintojen objektiivisuuden. Tutkimuksessa tehdyn valinnan mukaisesti, kuitenkin ihmisten subjektiivisilla tulkinnoilla on merkitystä kokemuksia analysoitaessa.

---

²⁹ Ks. Hofstadter (1963).

Asevoimien näkökulmaa edustavat teokset: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 1 INVASION - INSURGENCY - CIVIL WAR, 2003-2006*. Editors Colonel Joel D. Rayburn, Colonel Frank K. Sobchak, with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell, Lieutenant Colonel Matthew M. Zais, Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press, 2019. *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 2 SURGE AND WITHDRAWAL, 2007-2011*. Editors Colonel Joel D. Rayburn, Colonel Frank K. Sobchak with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell, Lieutenant Colonel Matthew M. Zais, Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press, 2019.

Näiden kahden teoksen on arvioitu muodostavan kattavimman tutkimuksen interventtiosta. Ne käsittelevät kokonaisuutta erityisesti operaatiota kulloinkin johtaneiden komentajien näkökulmasta. Tällöin tuodaan esille, kuinka poliittisella tasolla tehdyt päätökset siirtyivät taktiselle tasolle, sekä kuinka taktisen tason ratkaisut vaikuttivat strategiaan. Lisäksi teoksissa käsitellään mm. strategian olemassaoloa, sekä sen muuttamisen tarvetta ja vaikeutta.³¹ Niissä onkin tunnistettavissa poliitikkojen muistelmateoksia paremmin pyrkimys objektiivisuuteen, joka välittyy selvimmin niiden esittämässä voimakkaassa itsekritiikissä. Myös käytössä ollut lähteiden viitteistäminen tukee tulkintaa objektiivisuuden pyrkimyksestä.

Ongelmana asevoimien historiikeissa on se, ettei niiden esittämien tulkintojen taustalla olevien mittavien lähteiden kattava purkaminen ja yksityiskohtainen analysointi ole tässä tutkimuksessa mahdollista. Tämän seurauksena joudutaan hyväksymään se oletus, että asevoimien historiikissa esitetty viittaus esim. tiettyjen henkilöiden muistikirjoihin ja syvähaastatteluihin kuvaa tapahtunutta mahdollisimman objektiivisesti. Tämä epävarmuus on hyväksyttävissä. Juuri tämä osa aineistoista, jota historiikissa käytetään, ei ole ollut aikaisemmin saatavilla. Asevoimien kokemuksia arvioidessa täytyy myös tunnistaa, että asevoimien edustaja ei olisi virassa ollessaan voinut kertoa avoimesti hallinnon linjan vastaisia näkökulmia julkisuuteen³². Näin ollen yksittäisiä sotilaiden muistelmateoksia objektiivisemmän näkökulman tulkitaan tulevan esille organisaation laatiman tutkimuksen kautta,

³⁰ Parkkari, Jani: *Essee: Vaikeiden miesten maa – Valkoisen talon isännäksi ei pääse käyttämättä kynärpäitään, mutta siitä Obama vaikenee*. *Yle Uutiset* 21.11.2020, [<https://yle.fi/uutiset/3-11654337>], luettu 23.11.2020. Ks. myös. Nixon, John: *Debriefing the President, The Interrogation of Saddam Hussein*. Penguin Random House, New York 2016, s. 202–206.

³¹ Center for Strategic & International Studies: *The U.S. Army History of the Iraq War, Tutkimuksen julkaisut-laisuus 13.5.2019*. [<https://www.youtube.com/watch?v=zahKcj7LXLg>], katsottu 1.7.2020. Rayburn ym. (2019a), s. xxix.

³² Bolger (2014), s. 423.

Iso-Britannian osuuden analysoinnin tärkein lähde on Iraq Inquiry -tutkimuskokonaisuus ja tarkemmin siitä laadittu tiivistelmä³³. Se analysoi Iso-Britannian strategian muodostumista ja toimeenpanoa³⁴. Sen käytössä lähteenä on myös omat haasteensa. Tämän tutkimuksen yhteydessä ei ole nimittäin mahdollista perehtyä koko raporttiin, joka muodostuu yli 2,5 miljoonasta sanasta³⁵. Lisäksi se korostaa juuri Iso-Britannian omia toimia jolloin sen tarjoama näkökulma on ymmärrettävästi rajallinen.

Seuraavassa on esitelty muutamia Suomessa laadittuja tutkimuksia aihepiiristä. Huomionarvoista tutkimuksissa on, että ne eivät ole voineet hyödyntää viimeisimpiä aineistoja. Irakin interventioista on Suomessakin laadittu runsaasti tutkimusta, ja sen kaiken yksityiskohtainen esittely ei tässä yhteydessä ole mahdollista. Alla olevat tutkimukset tarjoavat mahdollisuuden aihepiiristä kiinnostuneille syventää tarkemmin tässä työssä sivuttuja ilmiöitä.

SOTAA VAI TAISTELUA TERRORISMIA VASTAAN? – YHDYSVALTOJEN, EUROOPAN UNIONIN JA POHJOIS-ATLANTIN LIITON TERRORISMIN VASTAISEN TOIMINNAN DISKURSSIEN ANALYYSI, Diplomityö Kapteeni Jani Reijonen, Yleisesikuntaopseerikurssi 57, Maasotalinja, heinäkuu 2015. Diplomityö käsittelee aihetta diskurssianalyysin keinoin ja siinä tuodaan esille mm. toimijoiden välistä valtakamppailua, sekä terrorismin vastaisen sodan merkitystä Yhdysvaltojen aseman säilyttämisessä. Aineistona ovat olleet mm. poliittiset asiakirjat.

ASEVOIMIEN ROOLI YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN JA YHDYSVALTOJEN NATION BUILDINGISSA KYLMÄN SODAN JÄLKEEN, Diplomityö, Majuri Timo Ristimäki, Chefsprogrammet 03–05, marraskuu 2008. Diplomityö tutkii eroja ja samankaltaisuuksia asevoiman käytössä Nation Buildingissa Yhdysvaltojen ja YK:n välillä. Työ analysoi kansainvälisen yhteisön merkitystä.

VASTAKUMOUKSELLINEN SODANKÄYNTI YHDYSVALTOJEN POLIITTISENA INSTRUMENTTINA 2000—LUVULLA, Pro gradu -tutkimus, Yliluutnantti Riku Piira, SM4, huhtikuu 2015. Tutkimus käsittelee, kuinka vastavallankumouksellisen sodankäynnin doktriini nousi strategian asemaan. Osa analyysistä kohdistuu juuri Irakin interventioon.

---

³³ Chilcot ym. (2016), s. 4.

³⁴ Barry (2017), s. 15, 43.

³⁵ BBC NEWS: *Chilcot inquiry: Families will get free copy of £767 report*. 3.6.2016. [<http://www.bbc.com/news/uk-36442521>], luettu 11.1.2020.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1 Tutkimuksessa käytetty teoreettinen näkökulma

Tutkimuksessa on käytetty teoreettisena näkökulmana realismia. Erityisesti kirjoittajaa on inspiroinut klassinen realismi Hans J. Morgenthau'n ajattelun mukaisesti. Tarkemmin sanottuna eri valtioiden ja ryhmien pyrkimys oman valtansa kasvattamiseen.³⁶ Seuraavassa kuvataan, kuinka tutkimuksessa tulkitaan realismin peruskäsityksiä³⁷ kansainvälisestä järjestelmästä:

Realismin peruskäsitykset näkyvät seuraavasti:

1) Kansainvälisen järjestelmän anarkinen rakenne mahdollistaa valtioiden välisen konfliktin normaalina osana järjestelmää. Järjestöillä ja yhteisöillä ei ole valtioiden itsemääräämisen vallan ylittäviä painostuskeinoja. Järjestelmä ei koskaan saavuta pysyvää tasapainotilaa ja interventio ei koskaan saavuta pysyvää lopputulosta. Anarkia vallitsee, sillä kukaan ei kykene pakottamaan hierarkiaan. Sotatila valtioiden välillä on siis pysyvä³⁸ ja interventio on vain sodan yksi vaihe.

2) Kamppailu vallasta on se tekijä, joka selittää valtioiden ajautumista konfliktiin ja intervention. Valtakamppailu voi tämän tutkimuksen näkökulmasta olla myös epäsuoraa, jolloin Irakin valtion toiminta joka uhkasi Yhdysvaltojen liittolaisia alueella, oli uhka Yhdysvalloille. Kamppailu vallasta on nähtävissä myös Irakin sisällä, jossa eri ryhmittäytyvät pyrkivät jatkuvasti saamaan mahdollisimman paljon valtaa. Valtakamppailu on tällöin nähtävissä myös jatkuvana pyrkimyksenä selviytyä.³⁹

3) Valtiota tarkastellaan tutkimuksen lopussa kokonaisuutena, jonka ymmärtämiseksi sen osia erotetaan toisistaan analysoitavaksi. Tämä pätee kaikkiin intervention osapuoliin. Vaikka valtio nähdäänkin kokonaisuutena, niin tutkimuksessa Irakin valtion sisällä nähdään olevan käynnissä anarkinen valtakamppailu eri ryhmien välillä. Ryhmät ovat toimiltaan valtioita Irakin valtion sisällä. Tämä ei poista tavanomaisten valtioiden kamppailua Irakin sisällä vaan on vain yksi toimijoiden joukko lisää.

³⁶ Morgenthau, Hans J.: *POLITICS AMONG NATIONS, The Struggle for Power and Peace*. ([1948], Brief Edition 1993 Revised by Kenneth W. Thompson), McGraw-Hill, New York 1993.

³⁷ Glaser, Charles L.: *Part I Approaches to Security, Realism, Contemporary Security Studies, Fourth Edition*. Alan Collins (ed.), Oxford University Press 2013. 14-15. Ks. de Wijk (2014), s. 36. Mearsheimer, John J.: *The False promise of international institutions*. International Security Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), Published by the MIT Press 1994. [https://www.jstor.org/stable/2539078?seq=1#metadata_info_tab_contents], luettu 30.4.2020, s. 9-11.

³⁸ Waltz (1979), s. 66, 102, 111-116.

³⁹ Sama, s. 91-92. Waltz, Kenneth N.: *Man, the State and War-theoretical analysis*. Columbia University Press, New York 2001, First Published. 1959, s. 203.

4) Tutkimuksessa valtiot nähdään rationaalisina toimijoina, jotka tavoittelevat omia päämääriään strategiansa mukaisesti huomioiden muiden reaktiot⁴⁰. Tämä ei kuitenkaan poista mahdollisuutta virhearviointeihin⁴¹. Rationaalinen toiminta tarkoittaa, että tutkimuksessa strategisen tason yksilöiden toiminta näyttäytyy rationaalisena heistä itsestään. Epärationaalisilta vaikuttaneet ratkaisut katsotaankin tutkimuksessa rationaalisiksi vallinneessa tilanteessa ne tehneelle henkilölle ja hänen edustamalleen valtiolle.

5) Valtiot tarkastelevat toisiaan interventiossa vallan ja suorituskykyjen näkökulmasta. Kannanotot joissa vastapuolta kuvataan sen poliittisen järjestelmän epäkohtien kautta, on tutkimuksen tulkinnan mukaan tarkoitettu perustelemaan oman vallan kasvattamista. Vallan ja suorituskykyjen jatkuvaa tarkastelua on myös Irakin sisällä kamppaileiden ryhmien välillä.

6) Valtiot ovat tutkimuksen avaintoimijoita ja kansainvälisillä järjestöillä ei ole tutkimuksen näkökulmasta merkittävää roolia⁴². Tätä tulkintaa tukee se, että interventio suoritettiin valtioilla valtiota vastaan. Kansainvälisten järjestöjen merkitystä ei täysin kiistetä, mutta sen katsotaan olevan alisteinen valtioiden merkitykselle. Valtioiden avainroolia tukee myös niiden jatkuva vuorovaikutus muiden valtioiden toimien seurauksena, sekä halu pysyä erossa kansainvälisistä järjestöistä, jotka rajoittavat niitä kohtuuttomasti⁴³. Kansainvälisten järjestöjen merkitystä vähentää myös se, että aiemmin kuvatulla tavalla Irakin sisällä toimineet ryhmät eivät voi olla osa näitä järjestöjä⁴⁴.

Tutkimuksen taustalla olevan ajattelun mukaan Irak oli realismin mukaisen valtakamppailun kohde ennen interventiota, sen aikana ja jälkeen. Alueen ottamisesta omaan vaikutuspiiriinsä kamppaili Yhdysvaltojen lisäksi erityisesti Iran. Irakin hallinta on keino oman vallan kasvattamiseen alueella. Irakin valtion suistuessa intervention kuluessa kohti sisällissotaa, sen sisällä eri ryhmittymät ryhtyivät toimimaan anarkisessa järjestelmässä realismin oppien mukaisesti pyrkiessään saamaan valtaa. Tällöin kansallisen järjestelmän tärkeimmiksi toimijoiksi muodostuivat eri ryhmittymät valtion sisällä, jotka toimivat omasta näkökulmastaan rationaalisesti. Näin tutkimuksessa tulkitaan, vaikka realismissa rajataankin yleensä tarkasteltavan valtion sisäinen valtakamppailu pois⁴⁵.

---

⁴⁰ Glaser (2013), s. 15.

⁴¹ Nixon (2016), s. 2, 93.

⁴² Järjestöjen vähäisestä merkityksestä Ks. Mearsheimer (1994).

⁴³ Waltz (1979), s. 65, 91.

⁴⁴ Esimerkiksi Irakin sunnit ryhmänä eivät voi hakea YK:n jäsenyyttä.

⁴⁵ de Wijk (2014), s. 38.

Klassista realismia ja sen tulkintaa yksilön merkityksestä ja kokemuksesta hyödynnetään,⁴⁶ kun mm. selitetään toimijoiden ratkaisuja. Näkemykset Saddam Husseinista antavat myös perusteita tulkita toimintaa suhteessa häneen. Samaa tukee myös mm. Saddam Husseinin näkemys esikuvistaan⁴⁷. Yksilöiden kokemusten tulkintaa laajennetaan myös kattamaan soveltuvilta osin yksilöiden edustamia organisaatioita. Merkittävänä tekijänä ovat ne aikaisemmat kokemukset, joiden pohjalle uudet tulkinnat rakentuvat. Tässä tutkimuksessa tuetaan kokemusten tulkintaa esittämällä taustalla olevia tapahtumia, joilla arvioidaan olevan vaikutusta yksilöiden ja organisaatioiden myöhempään toimintaan.

Realismin ajattelun mukaisesti kansainvälisillä yhteisöillä ja lainsäädännöllä on toissijainen merkitys valtioiden toimintaan⁴⁸. Tämä kuvaa tilannetta, jossa sekä Irak, että Yhdysvallat toimivat ensisijaisesti kansallisten normiensä ohjaamina. Taipumus perustella omilla kansallisilla normeillaan toimintansa oikeutusta,⁴⁹ nähdään tutkimuksessa realismin ilmentymänä. Intervention tavoitteiden saavuttamisen rinnalla näkyy myös jatkuva pohdinta, miten säilytetään tilanne vakaana kotimaassa, samalla kun sota on käynnissä toisaalla⁵⁰. Tämän tasapainoilun taakia on perusteltua sivuta tutkimuksen kokemuksissa myös sitä tilannetta, joka intervention kuudessa vallitsi niin Yhdysvalloissa kuin Iso-Britanniassakin. Tässä intervention johtovaltioiden kotimaassa vallinneessa valtakamppailussa on nähtävissä samankaltaisuutta Irakin sisäiseen valtakamppailuun. Anarkian ovat vain korvanneet demokraattiset rakenteet.

2.2 Tutkimusmetodi ja metodologia

Tutkimusmetodin valintaa ja tutkimuksen toteuttamista on ohjannut hyvin pragmaattinen lähestyminen aiheeseen. Tutkimusmetodi on valittu siten, että tutkimuksesta olisi saatavissa mahdollisimman käytännönläheistä tietoa. Metodien valinnan tärkeimpänä perusteena on intervention hahmottaminen laajaksi ja pitkäkestoiseksi tapahtumaksi. Tästä syntynyt runsas kirjallinen lähdemateriaali on tunnistettu kattavaksi aineistoksi diplomityölle.

⁴⁶ Sipilä, Joonas & Tommi Koivula: *Kuinka strategiaa tutkitaan 2. uudistettu painos*. MAANPUOLUSTUS-KORKEAKOULU, STRATEGIAN LAITOS JULKAISUSARJA 2: TUTKIMUSSELOSTEITA No 52, Helsinki 2014.s. 25, Realismista: Morgenthau (1948), s. 4–16, Mearsheimer (1994), s. 9–14.

⁴⁷ Nixon (2016), s. 76–77, 143–144, 228.

⁴⁸ Allison, Roy: *Russia, the West and Military Intervention*. Oxford University Press, Oxford 2013, s. 2.

⁴⁹ Sama, s. 21.

⁵⁰ Gray (2015), s. 31–32.

Tutkimuksen metodiksi on valittu aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä siirrytään tulkinnan ja päättelyn avulla empiirisestä aineistosta kohti käsitystä tutkittavista kokemuksista kokonaisuutena.⁵¹ Tässä tutkimuksessa se toteutetaan seuraavasti:

Taulukko 1: Aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet⁵²

Vaihe	Toiminta
1	Strategisen tason kokemuksiin liittyvän aineiston lukeminen
2	Strategisen tason kokemuksiin liittyvien tekstikohtien kirjaaminen ylös
3	Ylös kirjattujen tekstikohtien luokittelu ajan ja kokijan mukaisesti
4	Etsitään erot ja yhtäläisyydet kokemuksista
5	Samankaltaisten kokemusten yhdistäminen (kokijoittain)
6	Kokemusten yhdistely kokijoiden välillä
7	Kokoavien käsitteiden muodostaminen toimijoiden kokemuksista

Vaiheessa 1 valitaan objektiivisiksi arvioiduista tai tutkimukselle edustavista lähteistä aineisto, johon perehtymisen kautta siirrytään seuraavaan vaiheeseen. Vaiheessa 2 kerätään aineistosta strategisen tason kokemuksen käsitteen alle kuuluvat havainnot, jonka jälkeen vaiheessa 3 toteutetaan kohtien luokittelu kokijan ja ajankohdan mukaisesti. Aineistosta saatavan data siis redusoidaan ja ryhmitellään.⁵³ Kaikissa tilanteissa kokemusten ryhmittely yksiselitteisesti tiettyyn ajankohtaan ei ole analysoitavissa. Tämä epävarmuus joudutaan hyväksymään.

Kun redusoitu aineisto on ryhmitelty alustavasti tutkimuksen sisällysluettelon mukaisesti, niin vaiheessa 4 toteutetaan eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien etsintä. Vaiheessa 5 tapahtuu samankaltaisten kokemusten yhdistäminen. Tämän jälkeen seuraa kokemusten yhdistely vaiheessa 6 sekä yhteisten käsitteiden muodostaminen vaiheessa 7 eri toimijoiden kokemuksista. Samalla muodostetaan yhä tarkempaa kokemusten ryhmittelyä. Se mikä tulee olemaan luokiteltujen kokemusten määrä tulee selviämään analyysin edetessä⁵⁴. Vaiheen 7 tuloksena syntyvät näin ollen siis vasta aivan tutkimuksen lopussa lopulliset kokoavat käsitteet, jotka muodostavat myös tutkimuksen alalukujen otsikot.

⁵¹ Alasuutari, Pertti: Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino, Tampere 2012. s. 39-47, Tuomi Jouni & Anneli Sarajärvi: *LAADULLINEN TUTKIMUS JA SISÄLLÖNANALYYSI*. Tammi 2018, e-kirja, [<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>], luettu 18.1.2019, luku 4.4.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi, Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi: *LAADULLINEN TUTKIMUS JA SISÄLLÖNANALYYSI*. uudistettu laitos, Tammi 2013, s. 108-111.

⁵² Tuomi & Sarajärvi (2018), alaluku 4.4.3. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 109.

⁵³ Tuomi & Sarajärvi (2018), luku 4.3. Kuvio 15. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 109.

⁵⁴ Tuomi & Sarajärvi (2018), alaluku 4.4.1. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 105-107.

Induktiivinen päättely on se keino, jolla työssä etsitään käytettävästä aineistosta eri näkökulmia ja tulkintoja edustavia yksityiskohtia⁵⁵. Tämä näkyy esimerkiksi jokaisen kappaleen loppuun kirjatuiissa päätelmissä, joiden avulla haetaan yksityiskohtien kautta yleistyksiä. Myös hypoteesi esitellään, jotta kirjoittajan lähtökohtaolettamukset ovat paremmin tiedossa. Näin pyritään tarkastelemaan aineistoa kriittisesti uusista näkökulmista. Riittävän aineistoon perehtymisen kautta saavutetaan ymmärrys tutkittavana olevasta aiheesta ja tutkimuksen alakysymyksien sekä lopulta tutkimuskysymyksen vastaukset tulevat näkyviin.⁵⁶

Valittu metodi tarjoaa sekä vahvuuksia että heikkouksia tutkimukseen⁵⁷. Seuraavassa niitä analysoidaan, jotta ne olisivat paremmin ymmärrettävissä. Aineisto ja sen tarjoamat erilaiset selitykset samoille tapahtumille ovat yksi tekijöistä. Tämä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella samaa tapahtumaa siten, että tuloksena on useita eri tulkintoja. Tällöin keskeiseksi muodostuu lähteiden luotettavuuden arviointi ja tulkintojen toistuminen. Myös tulkintojen ristiriidat, sekä samankaltaisuudet ovat arvokkaita. Toistuvat samankaltaiset tulkinnat vahvistavat arviota siitä, kuinka tapahtuma on koettu. Eriävät näkökulmat tarjoavat mahdollisuuden selvittää asiaa laajemmin hyödyntäen tulkintaa, jonka mukaan samasta asiasta voi olla useita eri kokemuksia.⁵⁸

Tämä ristiriitaisuuksien huomiointi on laadullisen tutkimuksen absoluuttisuuden mukaista⁵⁹. Ristiriitaisuuksia tulkintojen välillä tuodaankin esille läpi tutkimuksen, samalla arvioiden mistä ne mahdollisesti johtuvat. Ristiriitaisuudet myös ohjaavat arvioimaan lähteen luotettavuutta hyödyntäen muita lähteitä sekä arvioimaan ristiriitaisen lähteen luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnissa hyödynnetään muita luotettavaksi arvioituja lähteitä. Epäluotettavuuden syitä pyritään myös selvittämään. Analysoitavien kokemusten tulkinnan taustalla on havainto, että kun kysymys on subjektiivisista kokemuksista, toimintaa ohjaavista tekijöistä tai motiiveista, niin toimijat eivät aina pysty edes itse luotettavasti niitä ymmärtämään.⁶⁰ Haasteen näkemysten tarkastamiselle ristiin aiheuttaa, että kaikki aiheesta oleva aineisto ei ole saatavilla⁶¹. Lisäksi haasteena on laaja aineisto, johon kaikkeen perehtyminen ei ole mahdollista. Onkin todennäköistä, että ulkopuolelle rajautuneista lähteistä löytyy tulkintaa tukevaa ja haastavaa aineistoa.

⁵⁵ Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes, Paula Sajavaara: *Tutki ja kirjoita*. 21. painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2016., s. 164, 266.

⁵⁶ Tuomi & Sarajärvi (2018), luvut 4.2, 4.3. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 101–110.

⁵⁷ Tuomi & Sarajärvi (2018), Johdanto. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 9–16.

⁵⁸ Alasuutari (2012), s. 48–49.

⁵⁹ Sama, s. 38–39.

⁶⁰ Sama, s. 96–97.

⁶¹ Ks. esim. Barry (2017), s. 15.

Aineiston analyysissä ja valikoinnissa pyritään objektiivisuuteen, kuitenkin hyväksyen, että kysymys on osin subjektiivisten kokemusten subjektiivisesta tulkinnasta. Kysymys on myös aineiston ja valittujen näytteiden valikoinnista.⁶² Aineiston tulkintaan vaikuttaa kirjoittajan aikaisempi ymmärrys aihepiiristä,⁶³ sekä sosiaalipsykologiassa tunnistettu ilmiö ihmisen myönteisestä suhtautumisesta niihin, jotka ovat todennäköisesti häntä lähempänä geneettisesti⁶⁴. Seuraavassa kuvataan kirjoittajan ennakkonäkemyksiä aiheesta osana fenomenologis-hermeneuttisen perinteen ratkaisua tähän ongelmaan. Pyrkimys on täten minimoida ennakkoluulojen⁶⁵ sotkeutuminen osaksi analyysiä. Ennakkokäsitys on seuraava: Interventiosta on olemassa useita eri kokemuksia. Organisaatioiden ja henkilöiden kokemukset ovat muuttuneet ajan kuluessa. Osa kokemuksista on jätetty kirjaamatta, sillä esimerkiksi poliitikko ei ole halunnut kirjoittaa muistelmateokseensa sellaista, joka kyseenalaistaa kansalaisten uhraukset.

---

⁶² Tuomi & Sarajärvi (2018), alaluku 1.1.2., luku 4.2, 4.4. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 19–22, 95–100, 103–108.

⁶³ Alasuutari (2012), s. 218.

⁶⁴ Chiro & McCauley (2008), s. 91–92.

⁶⁵ Tuomi & Sarajärvi (2018) luku 4.2. Tuomi & Sarajärvi (2013), s. 95–100.

3 KÄSITEANALYYSI

3.1 Strategia ja strateginen taso

Strategian käsitteen määrittely ei ole yksinkertaista. Kullakin termin käyttäjällä on oma käsityksensä siitä mikä on tai ei ole strategiaa tai strategisen tason toimintaa. Ongelmallista on myös strategisen tason määrittäminen.⁶⁶ Strategiaan liittyvät asiakirjat ovat täynnä poliittisia valintoja, koska strategialla on kiinteä suhde politiikkaan⁶⁷. Ilman strategiaa sotilaallinen voimankäyttö jää vaille selkeitä päämääriä.⁶⁸ Samalla tulee huomata, että vaikka tehdään isojakin muutoksia strategiassa, niin käytännön tasolla monet asiat säilyvät muuttumattomina.⁶⁹ Strategia onkin jatkuvassa epävakauden tilassa ja muutoksessa⁷⁰. Strategian käsitteen eräänä ongelmana on, että sen mielletään pyrkivän tietyn päämäärän saavuttamiseen, vaikka sitä pitäisi tarkastella loputtomana jatkumona uusia tavoitteita. Kysymys tällöin on siis siitä, kuinka reagoit ympäristön muutoksiin matkalla tavoitettasi kohden.⁷¹ Freedman mukaan tähän liittyen strategia onkin pelkistetyksi ”...*taitoa saada tilanteesta enemmän irti, kuin mitä lähtökohdat antaisivat olettaa.*”⁷²

Kylmän sodan jälkeen strategian käsite on sekoittunut, sillä sodan muuttuminen uhasta konkretiaksi on pakottanut arvioimaan uudelleen myös strategian merkitystä. Myös teoria ja käytäntöön vieminen ovat sekoittuneet.⁷³ Tavallaan strategia on ympärillämme vallitsevan kaaoksen hallintaa. Tätä tukee ajatus strategian roolista heijastella taktisella tasolla tehtyjä päätöksiä.⁷⁴ Tätä ajatusta strategian roolista heijastella taktisen tason toimintaa hyödynnetään tutkimuksessa käytettäessä Grayn tulkintaa strategiasta.

Strategia muodostuu tämän tutkimuksen yhteydessä noudattaen Grayn tulkintaa:

- *Päämäärät (Ends), poliittiset*
- *Menetelmät (Ways), strategian toteuttamiseksi*

⁶⁶ Kerttunen (2010), s. 1–2, 59. Rumsfeld, Donald: *Known and Unknown. A Memoir*. The Penguin Group, New York 2011, s. 719.

⁶⁷ Kerttunen, Mika: Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen Sivonen, Pekka (toim.): *SOTILASSTRATEGIA: SOTILASSTRATEGIAN TUTKIMUKSEN PERUSTEISTA*. Strategian laitos, Julkaisusarja 1 Strategian tutkimuksia No 33, MPKK 2013, s. 41, Gray (2015), s. 2–3.

⁶⁸ Finlan (2014), s. 5.

⁶⁹ Strachan (2019)

⁷⁰ Lock-Pullan (2006), s. 199.

⁷¹ Freedman, Lawrence: *Strategy: A History*, Talks at Google, 16.10.2013. ”*Strategia itse asiassa on loputtomasti jatkuva käsikirjoitus.*”, [https://www.youtube.com/watch?v=-R7kjNT8hkI], katsottu 14.01.2020. Rumsfeld (2011), s. 647.

⁷² Freedman, Lawrence: *Strategy: a history*. Oxford University Press 2013, s. xii. vrt. Gray (2015) s. 20 – 21. Grayn tulkinta strategiasta eroaa nyt esitetystä.

⁷³ Strachan (2019). Kylmän sodan strategian toimeenpanon ongelmat eivät tulleet esiin. (Sama.)

⁷⁴ Gray (2015), s. 1.

- *Keinot (Means), pääosin sotilaalliset*
- *Olettamukset (Assumptions)*⁷⁵

Olettamuksien tunnistaminen on tärkeää, koska tällöin törmätään toistuvasti tutkimuksen keskeiseen käsitteeseen eli kokemuksiin. Ihmisillä on olettamuksia asioista ja niiden liityntä heidän kokemuksiinsa tulee osin näkyväksi, kun he tulkitsevat kokemaansa. Olettamukset myös antavat perustan käydä sota, kun se muut syyt huomioiden ei vaikuta kannattavalta⁷⁶. Irakin interventiossa voidaan katsoa Irakin, Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian toimineen olettamuksiensa mukaisesti.

Strategian asemaa puolestaan vuorovaikutussuhteessa politiikan, toimintaperiaatteiden ja operaatiotaidon kanssa kuvaa pelkistetysti seuraava hierarkia:

1. *Politiikka (Politics)*
2. *Toimintaperiaatteet (Policy)*
3. *Strategia (Strategy)*
4. *Operaatiot (Operations)*⁷⁷

Yhdysvaltojen määritelmä strategialle avaa myös käsitteen tulkintaa: *“Viisas idea tai ideakokonaisuus kansallisten voimavarojen käyttämiseksi synkronoidusti ja integroidusti tietyllä alueella, kansallisten ja/tai monikansallisten tavoitteiden saavuttamiseksi”*⁷⁸. Keskeisimmillä strategisilla toimijoilla oli tämän ohella oma näkemyksensä siitä miten strategia määritellään⁷⁹. Yhdysvaltojen asevoimien tapa jättää strategian laatiminen poliittisten päätöksentekijöiden valtaan täytyy myös tunnistaa edellisen määritelmän taustalla.⁸⁰ Kun tarkastellaan miten Yhdysvalloissa intervention yhteydessä strategiaa on käsitelty lähdemateriaalissa, niin se on tulkittavissa pelkistetysti suunnitelmana.

⁷⁵ Gray (2015), s. 10. Ks. myös Finlan (2014), s. 153.

⁷⁶ Finlan (2014), s. 31–32.

⁷⁷ Sama, s. 28–30.

⁷⁸ *“A prudent idea or set of ideas for employing the instruments of national power in a synchronized and integrated fashion to achieve theater, national, and/or multinational objectives.”* Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff: *DOD Dictionary of Military and Associated Terms. (JP 3-0)*. Washington DC, as of November 2019, s. 210. (käännös kirjoittajan)

⁷⁹ mm. Rumsfeld strategiakäsitys. liitteessä 2. Rumsfeld (2011), s. 719-720. kenraali Franksin strategiakäsitys Ks. Finlan (2014), s. 112–114. Finlan toteaa, ettei tällä ollut tekemistä strategian kanssa. (Sama.)

⁸⁰ Finlan (2014), s. 80–81. Tätä kehitystä vahvisti mm. siirtyminen kohti ammattilaisuutta asevoimissa. Itse strategian kehitys on ollut tulosta asevoimien ja poliitikkojen vuorovaikutuksesta ja ruokkinut itsepetoksen riskiä. (Lock-Pullan (2006), s. 165, 196.) Interventiota ennen on nähty myös Yhdysvaltojen suurstrategian puuttuneen. (Finlan (2014), s. 40, 151.)

Iso-Britannian näkemys strategiasta⁸¹ on samankaltainen Yhdysvaltojen kanssa. Strategian roolina on liittää poliittiset vaatimukset sotilaallisiin vaikutuksiin⁸². 2001 jälkeen strategian suhde politiikkaan ja sen asettamien päämäärien tavoitteluun on jäänyt taustalle. Interventioiden kokemukset toivat kuitenkin strategiaan mukaan taas ajatuksen sodasta ja politiikasta reaktiivisena prosessina.⁸³ Tässä on nähtävissä muutos aikaisempaan ajatteluun, jossa korostui sota politiikan asettamien päämäärien toimeenpanona.

Tälle tutkimukselle lopulta ratkaisevaa on Yhdysvaltojen tulkinta, sillä Yhdysvallat päätti strategiasta Irakissa⁸⁴. Tutkimuksessa tulkitaan strategian tarkoittavan Yhdysvaltojen presidenttien ja puolustusministerien käskemää pitkän aikavälin tavoitteenasettelua ja interventiioon liittyvää ohjausta sen eri vaiheissa. Strateginen taso kattaa tutkimuksessa edellä mainittujen poliitikkojen lisäksi myös asevoimat alaluvun 1.3 mukaisesti.

3.2 Kokemus

Kokemuksen määrittely on tärkeää, kun analysoidaan interventiota. ”*Kokemus ajatellaan helposti aistein havaittujen, muilta opittujen tai ulkoisesta lähteestä havaitun reflektion synnyttämiksi subjektiivisten tilojen virraksi, joka muodostaa tietoisuuden sisällön.*”⁸⁵ Kokemuksen voi myös määritellä olevan: ”*kuinka jokin asia tapahtuu ja miltä se sinusta tuntuu*”⁸⁶. Tutkimuksessa kokemuksen käsitteen synonyymeinä käytetään myös mm. näkemystä, käsitystä ja tulkintaa.

Kokemukset nähdään tutkimuksessa keinona oppia muiden ratkaisuista. Aikaisemmin olleet tapahtumat ja niihin liittyvät kokemukset ovat tärkeitä, kun pohditaan perustaa, jolle uusia ratkaisuja rakennetaan⁸⁷. Tähän liittyy myös tulkinta siitä, kuinka aikaisemmat kokemukset olivat antaneet illuusion, että Yhdysvalloille minkä tahansa strategian avulla halutun päämää-

⁸¹ Ks. Iso-Britannian kansallinen turvallisuusstrategia: *A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy*. Printed in the UK for The Stationery Office Limited on behalf of the Controller of Her Majesty's Stationery Office 2010. [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61936/national-security-strategy.pdf], luettu 6.4.2021. Iso-Britannian puolustusdoktriini: *Joint Doctrine Publication 0-01, (JDP 0-01)*. The Development, Concepts and Doctrine Centre 2014.

[https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/389755/20141208-JDP_0_01_Ed_5_UK_Defence_Doctrine.pdf], luettu 6.4.2021

⁸² Gray (2015), s. 37.

⁸³ Strachan (2019).

⁸⁴ Barry (2017), s. 45.

⁸⁵ Tieteen termipankki: *kokemus*. [<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:kokemus>], luettu 11.11.2019.

⁸⁶ Cambridge Dictionary: *experience*. [<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/experience>], luettu 24.10.2019.

⁸⁷ Gray, Colin S. & Jeannie L. Johnson: *The Practice of strategy, Strategy in the Contemporary World An Introduction to Strategic Studies, Fourth Edition*. Baylis, John, James J. Witz & Colin S. Gray (eds.), Oxford University Press 2013, s. 361–362.

rän saavuttaminen oli mahdollista. Väärät kokemukset tapahtumista olivat siis luomassa epäonnistumista.⁸⁸ Kokemuksia ja niiden vaikutusta arvioidaan osana sitä perustaa, jolle niin poliittiset päättäjät kuin asevoimatkin rakensivat ratkaisunsa. Heidän ratkaisuihistaan saamansa havainnot taas toimivat pohjana heidän seuraajilleen. Ongelmalliseksi kokemuksen analysoinnin tekee se, että jälkikäteen on vaikeaa arvioida ero kokemuksen ja siitä kerrotun välillä.

Jos ajatellaan interventiota matkana tuntemattomaan, jonka määränpäättä tai kulkua ei voida hyvälläkään strategialla ennalta määrätä⁸⁹, niin kokemusta voidaan tarkastella matkan kuljijoiden tuntemuksina sen sujumisesta. Kokemusten tulkinnassa on tunnistettava ihmiselle ominainen piirre nähdä jälkikäteen asioilla merkityksiä, sekä ajallista jatkumoa, joka ei tapahtumahetkellä ollut nähtävissä⁹⁰. Ihmiset myös toimivat usein toisin kuin he itse ovat alkujaan olettaneet⁹¹. Kuitenkin juuri ihmisen rooli perimmiltään sodan alkusyynä,⁹² tekee hänen kokemuksestaan kiinnostavan analysoitavan. Tämän tutkimuksen yhteydessä tulkitaan kokemuksen olevan ensisijaisesti yksilöllisiä tuntemuksia siitä, miten interventio Irakissa edistyy. Tämä ei tarkoita sitä että, aineistossa tulisi olla yksilöidysti esimerkiksi esitetty kuka on asian kokenut, vaan organisaation havainto ymmärretään samoin. Keskeistä on havainto kokemuksesta, toiminnan tasosta ja ajankohdasta.

3.3 Interventio ja Irakin interventio

Intervention määritelmän ymmärtäminen on tärkeää tutkimukselle, sillä vain siten voidaan muodostaa käsitys, mitkä tarkasteltavista kokemuksista liittyvät siihen. Pelkistetysti intervention voi ajatella tarkoittavan ”toimenpiteen toteuttamista vaikeaan tilanteeseen puuttumalla, pyrkimyksenä joko tilanteen parantaminen tai sen yhä vaikeammaksi muuttumisen estäminen.”⁹³ Tämä tulkinta tarjoaa jo varsin onnistuneen kuvauksen Irakin intervention tavoitteista ja syistä. Sotilaallisessa yhteydessä intervention merkitys on: ”Tarkoitukselliset toimet valtion, tai valtiojoukon toimesta olemassa olevan ongelman ratkaisemiseksi sotilaallisin keinoin.”⁹⁴ Mikä kuvaa hyvin Irakin interventiota. Samalla on tunnistettava, että molempiin tulkintoihin sopii vain rajoitetusti realismin ajatus valtioiden välisestä jatkuvasta kamppailusta. Ratkaisut tilanteen parantamiseksi, kun ovat pohjimmiltaan tällöin tilapäisiä.

⁸⁸ Gray (2015), s. 73–74.

⁸⁹ Sodasta matkana tuntemattomaan Ks. Gray (2015), s. 68–69.

⁹⁰ Kerttunen (2010), s. 9.

⁹¹ Waltz (1979), s. 75.

⁹² Waltz (2001), s. 3, 9.

⁹³ Cambridge Dictionary: *intervention*. [<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/intervention>], luettu 24.10.2019.

⁹⁴ Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff: *DOD Dictionary of Military and Associated Terms*. [<https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>], luettu 13.01.2020.

Tässä tutkimuksessa intervention tulkitaan käsittävän kaikki suorat ja epäsuorat sotilaalliset, sekä poliittiset toimet Irakiin vaikuttamiseksi. Nämä toimet edelsivät interventiota, tapahtuivat intervention aikana tai intervention jälkeen tarkasteluun valitulla aikavälillä. Tutkimuksen rajauksen mukaisesti keskitytään erityisesti toimiin, joita Yhdysvallat ja Iso-Britannia tekivät. Lähdemateriaalissa Irakin interventiosta käytetään mm. termejä *Irakin sota 2003*, *Irakin sota*, *OPERATION IRAQI FREEDOM (2003-2010)* ja *NEW DAWN (2010-2011)*. Tässä tutkimuksessa nuo kaikki tulkitaan intervention käsitteelle synonyymeiksi. Samoin on myös tulkittu sellaisten terrorismin vastaisen sodan kokemusten kuuluvan Irakin interventioon, jotka voidaan asiayhteyden ja ajankohdan perusteella siihen yhdistää.

4 KOKEMUKSET ENNEN VUOTTA 2001

4.1 Tie Persianlahden sotaan

Vaikka tutkimuksessa ensisijaisesti tarkastellaankin intervention historiallista taustaa Persianlahden sodasta alkaen, on syytä katsoa vieläkin kauemmaksi. Tällä syvennetään ymmärrystä Yhdysvaltojen toiminnasta alueella ja ihmisten kokemusten taustalla vaikuttaneista tapahtumista. Tällöin osoitetaan, kuinka vuosikymmeniä aikaisemmin olleet tapahtumat vaikuttivat toimiin ja käsityksiin 2003 interventiossa.

1983 presidentti Ronald Reaganin lähettiläänä Lähi-idässä toiminut Donald Rumsfeld⁹⁵ tapasi Irakissa mm. Saddam Husseinin. Tämä antaa kuvan Yhdysvaltojen politiikan toteuttamisesta, jossa oli kulloinkin asioitava niiden valtioiden kanssa, jotka tavoitteiden saavuttamiselle olivat tarpeen.⁹⁶ Tänne on jäljitettävissä myös joukko Rumsfeldin kokemuksia, joiden mukaan: *"...terroristit eivät saa sanella Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaa..."*⁹⁷ *"Yhdysvaltoja ei saa käyttää rauhanturvajoukkona..."* *"...ainoat pysyvät asiat ovat konflikti, kiristäminen ja tappaminen – ei rauha"*⁹⁸. Edellä lueteltujen kokemusten merkitys on siinä, että niiden pohjalta rakentuu Irakin interventiossa merkittävässä roolissa 2003 olleen Rumsfeldin käsitys siitä, kuinka intervention tavoitteet tulisi asettaa. Tämä kuvaa myös asetelmaa, jossa Irak on Yhdysvalloille keino vaikuttaa laajemmin alueella.

Rumsfeldille syntyi tuolloin käsitys siitä, kuinka Yhdysvaltojen tulisi asioida diktatuurien kanssa. Hän nostaa esiin yhtenäisen viestin tärkeyden⁹⁹. Rumsfeld mukaan neuvottelemalla ei voitaisi kuitenkaan ratkaista kaikkia ongelmia diktatuurien kanssa¹⁰⁰. Tässä on nähtävissä yhteys Rumsfeldin ja Yhdysvaltojen hallinnon myöhempään suhtautumiseen Irakiin. Lisäksi siinä näkyy pohjaa sittemmin esitetylle näkemykselle, jonka mukaan Irakiin kohdistettu painostus ei tehonnut ristiriitaisten viestien takia. Samoin on nähtävissä lähtökohdat asenteelle Irakin kanssa neuvotteluun. Kritiikki diktatuureista hankalina neuvottelukumppaneina on varmasti paikallaan, mutta samalla jää vähälle huomiolle, että valtioille yleensäkin neuvottelut ovat keino hankkia hyötyä itselleen.

⁹⁵ 2001 alkaen Yhdysvaltojen puolustusministeri. (kirjoittajan huomautus)

⁹⁶ Rumsfeld (2011), s. 3–8.

⁹⁷ Rumsfeld (2011), s. 10.

⁹⁸ Rumsfeld, Donald: *muistio 23.11.1983, 11-23-1983 Information Memorandum From Rumsfeld to The Secretary. The Swamp*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/24/11-23-1983.%20Information%20Memorandum%20From%20Rumsfeld%20to%20The%20Secretary.%20The%20Swamp.pdf#search=%222006%20some%20illus%22>], luettu 08.05.2020.

⁹⁹ Rumsfeld (2011), s. 24–26.

¹⁰⁰ Sama, s. 637.

Myös asevoimien taustaa on syytä hahmotella, jotta saadaan ymmärrys lähtökohdista. Yhdysvaltojen asevoimissa oli vallalla 1980-luvun lopussa Weinbergerin–Powellin -doktriini¹⁰¹. Sille oli tyypillistä voiman käytössä varovaisuus, diplomatian suosiminen, selkeiden tavoitteiden määrittäminen ja riittävän voiman varaaminen¹⁰². Rumsfeld koki, ettei sitä ollut suunniteltu vastaamaan tarvetta¹⁰³. Doktriini olikin jonkin aikaa poissa Persianlahden sodan jälkeen, mutta palasi Somalian intervention jälkeen¹⁰⁴. Rumsfeldin kritiikki on ymmärrettävää, sillä doktriinista voi ymmärtää, kuinka asevoimien suorituskyvyt ja osaaminen eivät palvelleet kaikkia niitä tehtäviä, mitä valtio siltä edellytti. Myös puolustusministeri Gates tunnisti vastaavan ongelman, todetessaan asevoimien olleen 2006 lopussa keskittyneen taas kerran sen mukavuusalueella olevien operaatioiden valmiuksien luomiseen¹⁰⁵. Tämän valossa ei ole yllättävää, ettei asevoimat olleet valmiina 2003 interventiossa niille tullessiin tehtäviin.¹⁰⁶ Asevoimilla oli luontainen pyrkimys rakentaa suorituskykyjä konflikteihin, joissa se oli vahvoilla.

Henkilöiden kokemukset olivat seurausta osallisuudesta tapahtumiin aikaisemmin. Samalla tulee esille tiettyjä piirteitä, jotka vaikuttavat säilyvän kokemusten perusteella muuttumattomina, tai korkeintaan katoavat tilapäisesti ilmestyäkseen uudelleen. Tällainen on esimerkiksi asevoimien interventiosuorituskykyjen kehitys, jossa määräjain palataan takaisin tehtäville väärin suorituskykyihin.

4.2 Persianlahden sodan perintö

Intervention kokemusten ymmärtämiseksi on tarpeen luoda katse konfliktiin, joka selkeimmin asetti Yhdysvallat ja Irakin tuleviksi vuosiksi kamppailemaan vallasta alueella. Samalla kehitetään ymmärrystä niistä ongelmista, jotka periytyivät tältä ajalta, sekä esitetään asetelmat, joista interventio toteutettiin¹⁰⁷. Myös mm. teknologian merkityksestä sodankäynnissä käyty keskustelu, joka oli ollut voimakasta Persianlahden sodan jälkeen, nousi taas pinnalle 9.11

¹⁰¹ Wright Donald P. Dr., Timothy R. Reese. Colonel, with the Contemporary Operations Study Team: *ON POINT II: Transition to the New Campaign, The United States Army in Operation IRAQI FREEDOM May 2003 –January 2005*. Combat Studies Institute Press US Army Combined Arms Center Fort Leavenworth, Kansas 2008. [<https://history.army.mil/html/bookshelves/resmat/GWOT/OnPointII.pdf>], luettu 7.4.2021, s. 56. doktriinista Ks. Lock-Pullan (2006), s. 143–145.

¹⁰² Matthews, Jeffrey J.: *Colin Powell: imperfect patriot*. University of Notre Dame Press 2019, s. 111. de Wijk (2014), s. 108–109.

¹⁰³ Rumsfeld (2011), s. 650.

¹⁰⁴ Lock-Pullan (2006), s. 169.

¹⁰⁵ Gates (2014), s. 118, 142–143. Lock-Pullan (2006), s. 198. Bolger (2014), s. xvi.

¹⁰⁶ Lock-Pullan (2006), s. 194.

¹⁰⁷ Bolger (2014), s. xxv–xxxvi.

2001 jälkeen¹⁰⁸. Seuraavassa osoitetaan, kuinka maat kokivat olevansa sodassa Persianlahden sodasta alkaen. Samalla nähdään, kuinka Irakin kansanryhmien väliset jännitteet saivat lisää voimaa tapahtuneesta. Tällöin tuodaan myös esille, kuinka monin eri tavoin Persianlahden sota loi pohjaa 2003 intervention epäonnistumiselle.

Syiksi Irakin hyökkäykselle Kuwaitiin on olemassa eri tulkintoja. Erään mukaan kysymys oli Iranin – Irakin välisestä sodasta, jonka seurauksena Irakin asevoimat oli kehittynyt taloudellisesti mahdottomaksi ylläpitää. Sen pelättiin kääntyvän Irakin hallintoa vastaan, jollei sen huomiota käännettäisi muualle. Asevoiman pienentäminen ei ollut mahdollista, koska tästä arvioitiin syntyvän levottomuuksia.¹⁰⁹ Merkityksensä oli myös sillä, ettei Kuwait kokenut itsensä puolustamista erityisen tärkeäksi¹¹⁰. Lisäksi Kuwait ei ollut tuolloin halukas antamaan anteeksi Irakin velkoja, jotka olivat syntyneet Irakin – Iranin sodan aikana¹¹¹. Mitä ilmeisimmin mm. edellä mainittujen syiden yhteisvaikutuksen takia 1.8.1990 Irak hyökkäsi Kuwaitiin. Hyökkäys toimi Irakille keinona painostaa varsin rationaalisesti alueen muita valtioita ja kasvattaa omaa valtaansa suhteessa niihin.

Yhdysvaltain hallinto koki, että sen etujen suojaamiseksi tuli Saudi-Arabian suojaksi ryhmitellä joukkoja Desert Shield -operaatioon. Sen strategiset intressit olivat selvästi uhattuna.¹¹² Saudi-Arabian asevoimat eivät olleet tuolloin siinä kunnossa, että niillä olisi ollut mahdollisuuksia Irakia vastaan, mikä johti myös tuen tarpeeseen¹¹³. Saudi-Arabiaan sijoitettaville joukoille, sekä operaatiolle asetti Saudi-Arabia myös vaatimuksia¹¹⁴. Irakin hallinto hyökkäsi Kuwaitiin oman valtansa kasvattamiseksi alueella, mikä vastaavasti ajoi Yhdysvallat omien etujensa suojaamiseen. Avun saanut Saudi-Arabia pyrki puolestaan hyötymään tilanteesta mahdollisimman paljon. On myös nähtävissä, kuinka Saudi-Arabia kykeni vaikuttamaan Yhdysvaltojen ratkaisuihin.

Operaation suunnittelussa painotettiin strategian merkitystä Vietnamin sodan virheiden välttämiseksi. Aluksi hankittiinkin niin kongressin kuin YK:n turvallisuusneuvoston tuki. Itse operaation suunnittelun kaksi keskeistä sotilasjohtajaa Colin Powell ja Norman Schwarzkopf olivat olleet mukana hävityssä sodassa Vietnamin. He olivat oppineet sen virheistä.¹¹⁵ Men-

¹⁰⁸ Lock-Pullan (2006), s. 177.

¹⁰⁹ Blydes Lisa: *State of repression: Iraq under Saddam Hussein*. Princeton University Press 2018, s. 271–272.

¹¹⁰ Rumsfeld (2011), s. 31.

¹¹¹ de Wijk (2014), s. 31–32.

¹¹² Alkuun nimeltään *Peninsula Shield*. (de Wijk (2014), s. 32–33. Matthews (2019), s. 120–121.)

¹¹³ Bolger (2014), s. xxi. de Wijk (2014), s. 37.

¹¹⁴ Bolger (2014), s. xxiv–xxvi, Saudi-Arabia tuki taloudellisesti huomattavasti operaatiota. (Sama.)

¹¹⁵ Sama, s. xxii–xxiii.

neet kokemukset siis ohjasivat seuraavan intervention suunnittelua asevoimissa. YK:n tuen hankkimisen etuna oli Yhdysvalloille se, ettei se poistanut mahdollisuutta toimia vaihtoehtoisesti Kuwaitin ja Saudi-Arabian pyynnöstä¹¹⁶. YK:n tukea haettiin, koska siitä ei ollut haittaa. YK:n virallisen tuen puuttuessa olisi Yhdysvalloilla ollut mahdollisuus toteuttaa interventio alueen valtioiden pyynnöstä, mikä tuo esille, että lopulta valtiot olivat tärkeimpiä toimijoita tilanteen ratkaisemisessa.

Yhdysvaltojen presidentin George H. W. Bushin määrittämät operaation strategiset tavoitteet muuttuivat elokuusta 1990, tammikuuhun 1991 mennessä, koska Irak kieltäytyi vetäytymästä Kuwaitista. Lisäksi YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma mahdollisti voimankäytöllä uhkaamisen.¹¹⁷ YK ei kuitenkaan tukenut Irakin hallinnon syrjäyttämistä¹¹⁸. Uhan poistaminen oli siis kansainvälisesti hyväksyttävää muttei se, että Yhdysvallat vaihtaisi hallinnon Irakissa ja kasvattaisi näin omaa valtaansa alueella.

Yhdysvaltojen asevoimien edustajat kokivat, että operaation lopputuloksen jo selvittyä tuli välttää lyötyjen vastustajien tuhoamista, moraalisten syiden takia. Bush oli samaa mieltä.¹¹⁹ Ratkaisun taustalla vaikuttanut huhu irakilaisjoukkojen teurastuksesta ei pitänyt paikkaansa ja pääosa Irakin parhaista joukoista säästy¹²⁰. Yhdysvalloissa myös laskelmoitiin, että Irakin omat asevoimat syrjäyttäisivät Saddam Husseinin¹²¹. Jo tuolloin vallinneessa tilanteessa tunnistettiin huonon julkisuuden merkitys konfliktin lopputulokselle. Sotilaallinen epätasapaino kääntyi siis tavallaan heikomman eduksi. Samalla on myös huomionarvoista, että näennäisen moraalisesti oikealta näyttäneen teon taakse sisältyi laskelmointia Saddamin syrjäyttämisestä.

Operaation päättymisen jälkeen alkoi Yhdysvalloissa kritiikki sen keskeneräisyydestä. Kritiikkiä lisäsivät Saddamin kostotoimet kansalleen¹²². Kostotoimissa on nähtävissä myös tiettyä pyrkimystä vahvistaa Irakin nationalismia murskaamalla kapinoitsijat¹²³. Interventiossa saavutettiin sille virallisesti asetetut tavoitteet ja niitä ei laajennettu kesken toteuttamisen¹²⁴. Sota Irakin ja Yhdysvaltojen välillä ei kuitenkaan loppunut, vaan se muutti muotoaan jatkuen 2003

¹¹⁶ Allison (2013), s. 36.

¹¹⁷ Reilly, Jeffrey M., PhD: *Operational Design – Distilling Clarity from Complexity for Decisive Action*. Air University Press, Air Force Research Institute, Maxwell Air Force Base, Alabama 2012, s. 34–35.

¹¹⁸ Allison (2013), s. 38–39. Gates (2014), s. 26.

¹¹⁹ Matthews (2019), s. 129–133.

¹²⁰ Pollack, Kenneth M.: *Armies of the Sand – The Past, Present and Future of Arab Military Effectiveness*. Oxford University Press 2019, s. 161.

¹²¹ Gates (2014), s. 26. Bolger (2014), s. 116.

¹²² Matthews (2019), s. 132, Rumsfeld (2011), s. 413–414.

¹²³ Chirot & McCauley (2008), s. 58–63.

¹²⁴ Matthews (2019), s. 153.

interventioon asti¹²⁵. Konfliktin jatkumisen näkyvimpänä merkinä oli lentokieltoalue¹²⁶. Tilanteen ratkaisu siirrettiin tulevaisuuteen ja kamppailu muutti muotoaan maiden välillä. Näennäisen epärationaalisten toimien takaa on myös tunnistettavissa rationaalisia perusteluja toimille. Näin oli esimerkiksi Irakin asevoimien tuhoamisen osalta tilanne.

Lentokieltoalue syntyi alkuun Persianlahden sodan tuloksena, lopulta sulautuen osaksi seuraavaa interventiota¹²⁷. Lentokieltoalueen vakiintumista selitti sen luonne edullisena, pienen eskalaatio- ja tappioriskin yhdistelmänä.¹²⁸ Se tarjosi myös mahdollisuuden joustavaan painostamiseen ja tiedustelutiedon keräämiseen¹²⁹. Lentokieltoalue oli myös helppo vaihtoehto todelliselle puuttumiselle humanitaariseen kriisiin. Lentokieltoaluetta vastaan Irakin toteuttamat provokaatiot olivat puolestaan vastareaktioita siihen kohdistuneisiin painostuskeinoihin.¹³⁰ Konfliktin osapuolille jäi kokemus siitä, että sota muutti muotoaan. Molemmat näkivät asevelvoitteen tilapäisyyden ja halusivat ratkaisua. Vallinneessa tilanteessa Yhdysvalloilla ei ollut liittolaisineen kuitenkaan halua pyrkiä pysyvämpään ratkaisuun. Lopputulos heijastelee jatkuvaa valtioiden välistä kamppailua, jossa kukin osapuolista jatkoi omien päämääriensä ajamista.

Lentokieltoaluetta valvovat operaatiot Provide Comfort¹³¹ (alkuun nimellä Haven – myöhemmin Northern Watch), ja Southern Watch toimivat eri alueilla ja erilaisella menestyksellä. Pohjoisessa kurdien hallinnoimista alueista tuli käytännöllisesti katsoen itsenäisiä. Etelässä operaatio siojen suojaamiseksi puolestaan epäonnistui. Irakin kansannousujen taustalla olivat osin Bushin puheet Persianlahden sodan jälkeen.¹³² Tärkein syy oli ilmeisesti kuitenkin sotilaiden kotiinpaluun aiheuttamat levottomuudet. Levottomuuksien alkusyyt olivat jo Iran – Irak sodassa ja sen jälkeisissä tapahtumissa.¹³³ Irakissa oli runsaasti sisäisiä jännitteitä, jotka purkautuivat väkivaltaisesti sodan jälkeen. Tässä on tiettyä samankaltaisuutta 2003 jälkeisiin levottomuuksiin.

¹²⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 2.

¹²⁶ Wrage, Stephen & Scott Cooper: *No Fly Zones and International Security: politics and strategy*, First Edition, NY: Routledge/Taylor & Francis Group, London; New York 2019, s. xiii.

¹²⁷ Wrage & Cooper (2019), s. xi, 4.

¹²⁸ Sama, (2019), s. xii, 29.

¹²⁹ Sama, (2019), s. 4–6.

¹³⁰ Wrage & Cooper (2019), s. 21–22.

¹³¹ Ks. Rayburn ym. (2019a), s. 5–6, 15.

¹³² Wrage & Cooper (2019), s. 4–6, 40–41. Bolger (2014), s. xxxiv. Rayburn ym. (2019a), s. 11–12.

¹³³ Blaydes (2018), s. 272. Jabar, Faleh A.: Middle East Report 176 (may/june 1992): *Why the Uprisings Failed*. [<https://merip.org/1992/05/why-the-uprisings-failed/>], luettu 30.4.2021. On vaikea arvioida, mikä merkitys tässä kaikessa oli Yhdysvaltojen psykologisella vaikuttamisella. (Rumsfeld (2011), s. 414.)

Monet Saddamia vastaan nousseista uskoivat, että Yhdysvallat auttaisivat. Näin ei tapahtunut.¹³⁴ Saddamia vastaan nousseet kokivat tulleen petetyiksi ja olivat tästä eteenpäin epäluuloisia suhteessa Yhdysvaltoihin¹³⁵. Myös Saddamille jäi arvoitukseksi, miksei häntä syösty vallasta Yhdysvaltojen toimenpitein¹³⁶. Saddamin kosto irakilaisille loi pohjaa 2003 intervention jälkeiselle konfliktille¹³⁷. Kansanryhmien petetyksi tulemisen kokemus tunnistettiin Yhdysvaltojen hallinnossa, mutta sen mahdollisia vaikutuksia ei onnistuttu vähentämään. Samalla on nähtävissä lisää syytä siihen miksi pettyneiden shiiojen katseet kääntyivät kohti Iranin tukea. Eri ryhmillä oli myös omat syynsä kapinointiin.

Kurdien autonomian pohjana toimivat: Irakin hallinnon heikentyminen, yhtenäisyyden ja nationalismin herääminen, sekä kollektiiviset rangaistukset¹³⁸. Shiiojen kapinan taustalla oli puolestaan tyytymättömyys, joka oli seurausta mm. taloudellisista vaikeuksista ja suurista tappioista Iranin – Irakin sodassa, sekä Persianlahden sodan yhteydessä¹³⁹. Nämä kuvaavat sitä kehitystä, joka oli tapahtunut Irakin hallinnon toimien ja sen käymien sotien kautta. Ne auttavat ymmärtämään Yhdysvaltojen näkemystä siitä, kuinka Irakin ongelmat eivät olleet yksin seurausta 2003 interventiosta.

Pohjoisen lentokieltoalue takasi Yhdysvalloille hyvät suhteet kurdeihin, mutta shiiojen kohtelu samassa tilanteessa loi pohjaa kielteiselle suhtautumiselle, jota Iran edelleen lietsoi¹⁴⁰. Lentokieltoalueilla on nähty olleen humanitaarinen merkitys, jonka ei ole tulkittu sopivan realismiin tulkintaan konfliktista.¹⁴¹ Tässä tulkinnassa unohtuu että lentokieltoalueet toimivat keinoon hallita Irakin valtiota, jonka koettiin olevan uhka. Samoin lentokieltoalueilla pyrittiin välttämään todellista ongelman ratkaisemista, sekä osoittamaan Yhdysvaltojen valtaa suhteessa Irakiin.

Pyrkimys voittaa Vietnamin kirous operaatioon sitoutumisesta oli epäonnistunut, kun Yhdysvallat jäi kiinni Irakiin¹⁴². Irak ei ollut mitannut Yhdysvaltojen osaamista sillä alueella Persi-

¹³⁴ Blaydes (2018), s. 88. Wrage & Cooper (2019), s. 59. Bush, George W.: *Ratkaisun hetket*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki 2011, s. 276.

¹³⁵ Rumsfeld (2011), s. 414. Gates (2014), s. 26. de Wijk (2014), s. 279.

¹³⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 11.

¹³⁷ Sama, s. 12. Saddamin kuvattiin “...kylväneen demografisen kaaoksen”. (Sama.)

¹³⁸ Blaydes (2018), s. 48, 161–162.

¹³⁹ Sama, s. 111.

¹⁴⁰ Bolger (2014), s. 114.

¹⁴¹ de Wijk (2014), s. 38–39.

¹⁴² Wrage & Cooper (2019), s. 22, Vietnamin sodan kirouksen voi myös käsittää pelkona kotirintaman tuen loppumisesta. (Gray (2015), s. 34.)

anlahden sodassa, joka sittemmin 2003 oli ongelmana¹⁴³. Persianlahden sota loi pohjaa Irakin kansan sisäisille jännitteille ja vahvisti maassa olleita ongelmia, jotka edelleen pahenivat. Samalla on nähtävissä, kuinka 2003 intervention johtajien kokemukset Irakista uhkana kehittivät. Interventioon kiinnijäämisen pelon rinnalle syntyi vääristynyt käsitys nopean voiton mahdollisuudesta. Vietnamin pitkittynyt Yhdysvaltoja sitonut konflikti oli tavallaan muuttanut muotoaan, mutta perusongelma säilyi. Yhdysvallat oli jälleen kerran jäänyt kiinni konfliktiin.

4.3 Bill Clintonin perintö

Seuraavassa esitetään, kuinka konfliktin lisäksi George H. W. Bushia presidenttinä seuranneelle Bill Clintonille periytyi toimintamalleja suhteessa Irakiin. Clintonin hallinnon toimien merkitystä lisää se, että niihin törmätään toistuvasti, kun siirrytään lähemmäksi 2003 interventiota. Irakin aiheuttama ongelma ei kadonnut, vaan paheni entisestään presidentti Clintonin aikana. Clinton oli jo ennen presidentiksi valintaansa sitonut itsensä kiinni Irakin ongelman ratkaisemiseen. Clintonin presidentinvaalikampanjan yksi teemoista 1992 oli tiukemman linjan ottaminen Saddamiin¹⁴⁴. Colin Powell toimi yhdeksän kuukautta Clintonin neuvonantajana, mikä vaikutti myös Clintonin ulkopolitiikkaan suhteessa Irakiin¹⁴⁵.

1993 alussa Irakin hallinto luopui provokaatioista lentokieltoaluetta kohtaan. Rauhallinen vaihe kesti noin puoli vuotta, jonka jälkeen Yhdysvallat suoritti iskuja vastauksena Irakin pyrkimykseen murhata edellinen presidentti George H. W. Bush.¹⁴⁶ Iskut sopivat näkemykseen rajoitetusta voimankäytöstä, jossa pyrittiin kohtuuteen. Tärkeintä oli saada Irakia rangaistua ja pelote luotua¹⁴⁷. Clinton joutui rauhallisen alun jälkeen ottamaan Irakin ongelman omakseen ja osoittamaan Yhdysvaltojen valtaa Irakiin. Samalla välittyi kuva Irakin aktiivisuudesta.

Irak lopetti yhteistyön YK:n asetarkastajien kanssa ja keskitti joukkoja Kuwaitin rajalle 1994. Vastauksena Yhdysvallat toteutti operaatio Vigilant Warriorin. Yhdysvallat keskitti alueelle joukkoja, joita tuki myös Iso-Britannia. Osa joukoista jäi alueelle.¹⁴⁸ 1994 tapahtumat viimeistään sitoivat Yhdysvallat alueelle rajaamaan Irakin uhkaa. Toisaalta voidaan myös pohtia, oli-

¹⁴³ Lock-Pullan (2006), s. 141. Sivonen, Pekka: Strateginen kulttuuri ja Yhdysvaltain voimapolitiikka epätavanomaisessa sodankäynnissä ja sotilaallisissa väliintuloissa. *Tiede ja Ase, Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu Vol 2019 Nro 1 (2019)*, [<https://journal.fi/ta/issue/view/6100>], luettu 17.5.2021. s. 36.

¹⁴⁴ Rumsfeld (2011), s. 414–415.

¹⁴⁵ Matthews (2019), s. 143.

¹⁴⁶ Wrage & Cooper (2019), s. 51. Yhdysvaltojen kongressi: *Iraq Liberation Act 31.10.1998*.

[<https://www.congress.gov/105/plaws/publ338/PLAW-105publ338.pdf>], luettu 28.04.2020. Rayburn ym. (2019a), s. 16. George W. Bushin ja George H. W. Bushin suhdetta, sekä salamurhayritystä on myös pohdittu eräinä vaikuttaneista tekijöistä 2003 interventioon. Ks. Finlan (2014), s. 105. Nixon (2016), s. 135, 202, 227.

¹⁴⁷ Matthews (2019), s. 146.

¹⁴⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 16. Wrage & Cooper (2019), s. 51.

ko alueelle jätetty läsnäolo omiaan vähentämään 2003 alueelle keskitettyjen joukkojen pelotevaikutusta. Tämä toimi ennakkotapauksena siitä, että joukkojen lisääminen alueella ei tarkoittanut interventiota.

1996 toteutettiin Desert Strike -operaatio Irakiin. Taustalla oli sisällissotaan ajautuneiden kurdien tappiolle jääneen osapuolen pyrkimys hyödyntää Irakin asevoimia itselleen edulliseen lopputulokseen.¹⁴⁹ 1996 loppupuolella lentokieltoalueiden rooli alkoi muuttua painostukselliseksi ja tavoitteena oli saada Irak luopumaan joukkotuhoaseohjelmista.¹⁵⁰ Tapahtumissa näkyi, kuinka Irakin sisällä etnisten ryhmien konfliktit saivat osan käyttövoimastaan ulkopuolelta. Samalla siinä näkyi, kuinka lentokieltoalue muuntui vähitellen. Tätä lentokieltoalueen muutosta puoltaa myös se, että todennäköisyys Saddamiin syrjäyttämiseen oli laskenut.

1998 toteutettiin operaatio Desert Fox, jonka tavoitteena oli painostaa Irak päästämään YK suorittamaan asetarkastuksia¹⁵¹. Yhdysvallat pyrki kokoamaan kansainvälisen liittouman siinä onnistumatta. Myös Irakin naapurivaltioiden suhtautuminen oli muuttunut kielteisemmäksi, mikä turhautti Clintonia.¹⁵² Tavoitteena oli päästä irti asetelmasta¹⁵³. Operaation jälkeen voimankäytöstä lentokieltoalueella tuli konfliktin osapuolille lähes päivittäistä¹⁵⁴, sillä Irakin strategia oli haastaa säännöllisesti painostusta¹⁵⁵. Poliittiset ja sotilaalliset johtajat alkoivat kyseenalaistaa lentokieltoalueiden ja pakotteiden mielekkyyden, koska tilanne ei kehittynyt¹⁵⁶. Ajan kuluessa lievien painostuskeinojen teho laski ja tarve kasvaa saada tilanteeseen Yhdysvalloille myönteistä kehitystä. Samalla esille tulee myös mielenkiinnon hiipuminen Irakin kysymyksen ratkaisemiseen. Irakin valitsema strategia alkoi toimia.

Irakiin kohdistettiin painostuksena Clintonin hallinnosta mm. 1998 Iraq Liberation Act,¹⁵⁷ johon liittyi pyrkimys hallinnon vaihtoon. Tässä oli nähtävissä kärsimättömyyttä.¹⁵⁸ Iraq Liberation Actin merkityksen toivat esille sittemmin 2003 intervention alla niin presidentti Bush, puolustusministeri Rumsfeld kuin asevoimatkin. Iraq Liberation Actin jälkeen Yhdysvallat li-

¹⁴⁹ Bolger (2014), s.103. Rayburn ym. (2019a), s. 16–17. Kurdeista osaa tuki Iran ja osaa Irak. (Sama.)

¹⁵⁰ Wrage & Cooper (2019), s. 57. Allison (2013), s. 107.

¹⁵¹ Sama, s. 53–54. Bush (2011), s. 278. de Wijk (2014), s. 89. Nixon (2016), s. 141.

¹⁵² Bolger (2014), s. 104. Rayburn ym. (2019a), s. 17.

¹⁵³ Sama, s. 110.

¹⁵⁴ Wrage & Cooper (2019), s. 51.

¹⁵⁵ Sama, s. 54.

¹⁵⁶ Wrage & Cooper (2019), s. 55. Nixon (2016), s. 190.

¹⁵⁷ Yhdysvaltojen kongressi: *Iraq Liberation Act 31.10.1998*. Ks. esim. Matthews (2019), s. 224–225. Bush (2011), s. 278. Bolger (2014), s. 113–114. Rumsfeld (2011), s. 417.

¹⁵⁸ Wrage & Cooper (2019), s. 52. Bush (2011), s. 278.

säsi joukkoja taas Irakin lähialueella pysyvästi.¹⁵⁹ Kaikesta välittyy kuva toimivan vaihtoehdon löytämisen vaikeudesta, joka osin selittyy Clintonin hallinnon ulkopolitiikan tempoilulla¹⁶⁰. Clintonin hallintokauden kokemuksista välittyy pyrkimys ratkaista Irakin ongelmalliseksi koettua tilannetta. Tilanteen nähtiin muuttuvan yhä huonommaksi. Keinoja ei löytynyt ja Irakin valtioiden väliseen valtakamppailuun valitsema strategia vaikutti yhä toimivammalta.

4.4 Iso-Britannian perintö

Iso-Britannia oli mukana lentokieltoalueen valvonnassa alusta alkaen, mikä oli sitonut sen Irakiin. Tätä ennen Iso-Britannia oli ollut mukana Persianlahden sodassa. Seuraavassa kerrotaan, kuinka vaikeaksi tilanteeseen tyydyttävän ratkaisun saaminen koettiin Iso-Britanniassa. Pakotteiden ja painostuksen nähtiin lähestyvän epäonnistumista, joten muutokselle oli tarve.

Iso-Britannian linjana oli ennen 2001 terrori-iskuja pakotteiden avulla painostaa Irakia toimimaan halutulla tavalla, mutta Saddamin syrjäyttäminen ei ollut tavoite. Iso-Britannia tunnisti 2000, ettei valitulla linjalla voitaisi jatkaa enää pitkään. Oli epävarmaa, saavutettaisiinko sillä mitään. Iso-Britanniassa myös katsottiin, että Saddam aloittaisi joukkotuhoaseiden rakentamisen uudelleen tilaisuuden tullen. Kaikessa näkyi kasvava paine purkaa pakotteet, koska ne eivät toimineet. Virallisesti valittua linjaa Irakin uhan rajoittamisesta pidettiin kuitenkin pääosin toimivana. Iso-Britanniassa koettiin joukkotuhoaseiden leviämisen uhkaa ja Irakin aseriisunnan vilpillisyyttä siis jo ennen 2001 terrori-iskuja.¹⁶¹ Tämä kokemus valitun linjan toimimattomuudesta oli hyvin samansuuntainen Yhdysvaltojen kanssa.

Iso-Britannian käsityksen mukaan oli erittäin vaikeaa estää valtiota kehittämästä biologisia- ja kemiallisia aseita¹⁶². Samoin Irak koettiin alueellisena uhkana Lähi-Idässä¹⁶³. Iso-Britannian mukaan 2001 lopussa Yhdysvallat asetti tavoitteekseen Saddamin syrjäyttämisen, mitä Iso-Britannia ei tukenut¹⁶⁴. Tämä Iso-Britannian tulkinta on osin virheellinen. Se jättää huomiotta,

¹⁵⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 19–20. Irakin interventiota harjoiteltiin. Ks. *Executive Summary to After Action Report, Desert Crossing Seminar, 28-30.6.1999*. [https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB207/Desert%20Crossing%20After%20Action%20Report_1999-06-28.pdf], luettu 2.7.2020.

¹⁶⁰ Nixon (2016), s. 189.

¹⁶¹ Chilcot ym. (2016), s. 6–10,69. Ks. myös mm. Letter Goulty to McKane: *Iraq attaching Iraq Future Strategy*, [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/75767/2000-10-20-Letter-Goulty-to-McKane-Iraq-attaching-Iraq-Future-Strategy.pdf>], luettu 26.4.2021. JIC Assessment: *14 February 2001 IRAQ: ECONOMIC SANCTIONS ERODING*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/203152/2001-02-14-jic-assessment-iraq-economic-sanctions-eroding.pdf>], luettu 28.1.2021.

¹⁶² *The strategic defence review White Paper. House of Commons Library Research Paper 98/91*, 15.10.1998. [https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121018172816/http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/65F3D7AC-4340-4119-93A2-20825848E50E/0/sdr1998_complete.pdf], luettu 22.5.2020.], luettu 22.5.2020. s. 128.

¹⁶³ Sama, s. 17.

¹⁶⁴ Chilcot ym. (2016), s. 6.

että *1998 Iraq Liberation Act* julkaisusta asti hallinnon vaihto oli tavoitteena Yhdysvalloilla. Lisäksi Irakin hallinnon säilyminen vallassa oli sidottu sen joukkotuhoaseisiin tai ainakin niiden olemassaolon uskotteluun¹⁶⁵. Iso-Britannian Irakiin kohdistama painostus joukkotuhoaseista luopumiseen olisi siis voinut johtaa hallinnon vaihtoon. Iso-Britannia oli hyvin samankaltaisessa tilanteessa suhteessa Irakiin kuin Yhdysvallat, vaikka se virallisesti muuta esittikin. Iso-Britanniassa oli tunnustettu, ettei valitulla linjalla saataisi tuloksia ilman hallinnon vaihtoa, minkä lisäksi ajan katsottiin olevan loppumassa.

4.5 Yhteenvedo - Tie interventioon on täynnä pyrkimyksiä ratkaisuun

Rajoittamis- tai hallintastrategiat, sekä niihin liittyvät talouspakotteet eivät olleet suosiossa Yhdysvalloissa 1990 -luvun alussa¹⁶⁶. Olisi siis ollut oletettavaa, että tilannetta olisi ryhdytty ratkaisemaan jo aikaisemmin. Seuraavassa osoitetaan tiivistetysti, kuinka useilla eri keinoilla haettiin ratkaisua alati huononevaksi koettuun tilanteeseen, jossa Yhdysvallat koki arvovaltansa ja valta-asemansa olevan uhattuna. Samalla tulee esille, kuinka valtiot kamppailivat Irakilla oman etunsa ajamiseksi.

Neuvostoliitto suhtautui erittäin kielteisesti Persianlahden sodan ollessa käynnissä siihen, että Yhdysvallat olisi vaikuttanut Saddamin tulevaisuuteen¹⁶⁷. Persianlahden sodan voi siis nähdä päättyneen ratkaisemattomana muidenkin valtioiden toimien vuoksi. Myös mm. 1996 ja 1998 iskut saavuttivat vain osin muiden valtioiden tuen.¹⁶⁸ Tämä kuvaa, kuinka muut valtiot vaikuttivat siihen, että matalan intensiteetin konflikti muodostui Irakin ja Yhdysvaltojen välille.

Painostuksen avulla pyrittiin ylläpitämään Irakin yhteistyöhaluja. Ennen 2003 oli käynyt selväksi, etteivät lentokieltoalueet saa aikaan muutoksia. Ne olivat vain keino rajoitettuun painostukseen. Lentokieltoalueen ylläpidossa koettiin kasvavia ongelmia ja Irakin uhkaavaan toimintaan vastattiin käyttämällä sotilaallista voimaa.¹⁶⁹ Irakia uhattiin myös Kuwaitiin sijoitetuilla joukoilla, jotka toimivat pelotteena¹⁷⁰. Painostus ei tuottanut tulosta ja ongelma säilyi. Painostavien valtioiden mielenkiinto Irakin rajoittamiseen alkoi vähitellen hiipua.

¹⁶⁵ Chilcot ym. (2016) s.25. House of Commons: *raportti 25.2.2003– Official Report, 25 February 2003, columns 123-126*. [[<https://publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmhansrd/vo030225/debtext/30225-05.htm>]], luettu 26.4.2021.

¹⁶⁶ Matthews (2019), s. 122.

¹⁶⁷ Allison (2013), s. 38–39.

¹⁶⁸ Sama, s. 74, 107.

¹⁶⁹ Wrage & Cooper (2019), s. 40, 46–49, 53, 57.

¹⁷⁰ Bolger (2014), s. 104–105. Wrage & Cooper (2019), s. 62.

Irakin uhan patoamista tehostettiin säännöllisesti voimankäytöllä, joko aggressioiden tai sopimusten rikkomisen seurauksena. Ajan kuluessa iskut muuttuivat epäsuositummiksi eri maiden mielestä.¹⁷¹ Toimien tiedettiin olevan epätäydellisiä, mutta riskien ajateltiin olevan hallittavissa ja kulujen maltilliset.¹⁷² Lentokieltoalueet nauttivat myös ainakin osin YK:n mandaatista, joka mahdollisti alkuvaiheessa Yhdysvaltojen, Iso-Britannian, Ranskan ja Turkin osallistumisen. Interventiossa 2003 olikin erään tulkinnan mukaan kysymys kärsimättömyydestä ratkaisujen saamiseen.¹⁷³ Lentokieltoalue myös osin varmisti 2003 intervention ilmaherruuden¹⁷⁴. Aika kului loppuun Irakilaisten pakottamiselle. Yhdysvaltojen liittolaisilta loppui mielenkiinto yksi toisensa jälkeen. Pakottaminen on helposti hyväksyttävissä, mutta kärsii samasta ongelmasta kuin interventiokin, eli lopulta valtioiden mielenkiinto asiaan hiipuu ajan kuluessa ja kamppailun säilyessä. Tulkinta kärsimättömyydestä on tosin ongelmallinen, sillä matkalla kohti interventiota vaikutti yhä selvemältä, että Irak pääsi lähemmäs omia tavoitteitaan. Tällöin kysymys ei ollut niinkään kärsimättömyydestä, vaan tunnistetusta tarpeesta muuttaa strategiaa.

Erään tulkinnan mukaan 2003 interventiossa oli kysymys neonkonservatiivien halusta saada nopeampia ratkaisuja ja demokratiaa ratkaisuksi Irakin tilanteeseen¹⁷⁵. Realistisempien ajattelijoiden näkökulmasta tarkastellen lentokieltoalueen vaatimattomammat tavoitteet olivat helpommin hyväksyttävissä¹⁷⁶. Edellä mainittu tulkinta neonkonservatiivien nopeuden tavoittelusta sivuuttaa sen, että Irakia vastaan määrättyjen pakotteiden ja painostuskeinojen toteuttajavaltioiden määrä väheni jatkuvasti. Eräs syy oli valtioiden pyrkimys saada Irakista taloudellista hyötyä¹⁷⁷. Samoin se sivuuttaa sen, että valtioilla on yleisesti halu saada aikaan selviä voittoja.¹⁷⁸ Tässä asetelmassa Irakin tilanteen ratkaisun katsottiin jääneen kesken.¹⁷⁹ Tämä tulkinta haastaa myös käsityksen, jonka mukaan Persianlahden sota olisi ollut menestys¹⁸⁰. Syistä 2003 intervention toteuttamiseen on olemassa eri tulkintoja. Keskeisintä on tunnistaa, että usein toistuu ajatus ajan loppumisesta valtioiden välisessä kamppailussa. Myös vaihtoeh-

¹⁷¹ Bolger (2014), s. 109–110.

¹⁷² Wrage & Cooper (2019), s. 57, Talouspakotteiden ongelmista Ks. de Wijk (2014), s. 110–116.

¹⁷³ Sama, s. 46–47.

¹⁷⁴ de Wijk (2014), s. 280. Lock-Pullan (2006), s. 182.

¹⁷⁵ Neokonservatiivin määritelmä de Wijk (2014), s. 91 mukaan: ”*Uskoa Yhdysvaltojen ajamiin arvojen, saavutusten, voiman, sekä talouden ylivertaisuuteen. Samalla ollaan pessimismillä muun muassa sille uhkan muodostavien valtioiden, terrorismin ja Kiinan nousun suhteen.*” Tulkinta Bushin hallinnon muuttumisesta realismista neonkonservatiiviseksi. Ks. Lock-Pullan (2006), s. 177–178.

¹⁷⁶ Wrage & Cooper (2019), s. 61.

¹⁷⁷ Rumsfeld (2011), s. 417, Jäljellä pakotteiden valvonnassa ja lentokieltoalueiden ylläpidossa olivat ”käytännössä vain Yhdysvallat ja Iso-Britannia.” (Sama.) Gates (2014), s. 27, Gates mainitsee hyötyjinä ”...Ranskan, Venäjän, Saksan ja Kiinan.” (Sama.)

¹⁷⁸ Mearsheimer, John J: *Conventional Deterrence*. Cornell University Press, Ithaca 1983. s. 56, 61, 63.

¹⁷⁹ Sivonen (2019), s. 37.

¹⁸⁰ Persianlahden sodasta menestyksenä Ks esim. de Wijk (2014), s. 13.

toon neokonservatiivien merkityksestä sisältyy ajatus Yhdysvaltojen valta-aseman vahvistamisesta alueella, tässä tulkinnassa demokratiaa edistämällä.

YK:n talouspakotteet joita Irakiin kohdistettiin eivät täysin vaikuttaneet¹⁸¹. Ne myös ajoivat Irakin tilanteeseen, jossa humanitäärinen tilanne johti Oil For Food-ohjelmaan 1996.¹⁸² Se puolestaan loi Saddamille keinon hallita maan taloutta¹⁸³. Saddam antoi myös tarkoituksella sanktioiden vaikutusten mennä kansalaistensa kärsittäviksi¹⁸⁴, sillä hallinnon asema vahvistui kun valtiolle oli osoitettavissa näin ulkopuolinen uhkaaja¹⁸⁵. Ruuan säännöstelyllä oli myös mahdollista rangaista epäluotettaviksi arvioituja kansalaisia¹⁸⁶. Pakotteet lisäsivätkin baath - puolueen jäsenmäärää, kun osa ihmisistä liittyi vain selviytyäkseen vaikeutuneessa tilanteessa¹⁸⁷. Talouspakotteet eivät onnistuneet kukistamaan Saddamia, mutta sen sijaan ne loivat osaltaan Irakiin luhistumisasteessa olevan yhteiskunnan, sekä ruokkivat korruptiota¹⁸⁸. Pakotteiden vaikutus ihmisten ajamisessa puolueen jäseniksi kuvaa hyvin, kuinka epäsuotuisia vaikutuksia talouspakotteilla voi olla. Hallintoa painostamaan luotu mekanismi vain vahvisti entisestään hallinnon otetta kansalaisista.

Irakin joukkotuhosehjelma liittyi Saddamiin pyrkimykseen pysyä vallassa. Saddam uskoi, että hänen syrjäyttämisenä olisi epätodennäköisempää, jos ohjelmaan uskottaisiin.¹⁸⁹ Edellä olevaan tulkintaa joukkotuhoseiden merkityksestä tukee havainto, jonka mukaan Saddam oli huolissaan asevoimiensa kasvavasta vallasta¹⁹⁰. Tässä on nähtävissä, kuinka Irakin joukkotuhosehjelmaa vastaan toteutetut toimenpiteet olisivat toimiessaan johtaneet hallinnon aseman heikkenemiseen ja mahdollisesti sen kaatumiseen.

Irak keskittyi ensisijaisesti vastaamaan sisäisiin ja Iranin aiheuttamiin turvallisuusuhkiin Persianlahden sodan jälkeen. Tässä yhteydessä luotiin myös Irakin sisälle lisää jännitteitä, jotka aikanaan purkautuivat Yhdysvaltojen intervention jälkeen.¹⁹¹ Tässä on nähtävissä toistuva ko-

¹⁸¹ Kaldor, Mary: *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era, third edition*. Stanford University Press Stanford, California 2012., s. 173. Bush (2011), s. 277. Lock-Pullan (2006), s. 181.

¹⁸² YK: *Oil For Food -ohjelma: Office of the Iraq Programme, Oil-for-Food*. [<https://www.un.org/Depts/oip/background/index.html>], luettu 6.4.2021.

¹⁸³ Blaydes (2018), s. 127. Rumsfeld (2011), s. 418, 441, 445. Gates (2014), s. 27. Esim 2001 n. 1, 5 miljardia vuoti Saddamiin hallinnolle. (Chilcot ym. (2016), s. 8–9, JIC Assessment: *14 February 2001, 'Iraq: Economic Sanctions Eroding'*.)

¹⁸⁴ de Wijk (2014) s. 136. JIC Assessment: *14 February 2001, 'Iraq: Economic Sanctions Eroding'*.

¹⁸⁵ de Wijk (2014), s. 110.

¹⁸⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 18.

¹⁸⁷ Blaydes (2018), s. 112–130, 181–182. Bolger (2014), s. 111.

¹⁸⁸ Korruptio oli vanhaa perua ja ongelmallinen myös Saddamille suhteessa alaisiinsa. (Nixon (2016), s. 115.)

¹⁸⁹ Wrage & Cooper (2019), s. 60. Bush (2011), s. 327.

¹⁹⁰ Blaydes (2018), s. 267.

¹⁹¹ Rayburn ym. (2019a), s. 11, 14.

kemus, jonka mukaan useita eri tekijöitä vaikutti siihen, kuinka maa suistui väkivallan kierteseen 2003 intervention jälkeen.

Bushin ja Rumsfeldin mukaan Irakin kanssa oli käynnissä sota¹⁹². Lisäksi Irakiin kohdistetut YK pakotteet ja tarkastukset olivat olemassa koska katsottiin Irakin palaavan takaisin joukko-
tuhoaseiden valmistamiseen¹⁹³. Rumsfeldin mukaan Yhdysvaltojen toiminta interventioon asti oli antanut Saddamille käsityksen, että Yhdysvallat ei uskaltaisi toimia¹⁹⁴. Saddam myös tulkitsi Yhdysvaltojen toimivan YK:ta hyödyntäen Irakia vastaan¹⁹⁵. Interventio Irakiin olikin muutoksen hakemista¹⁹⁶. Taustalla oli lukuisia eri perusteluja,¹⁹⁷ mutta tärkeintä oli saada käynnissä olevaan sotaan ratkaisu.

Iso-Britannia koki Irakin tilanteen olevan hieman parempi, kuin Yhdysvallat. Iso-Britannia kuitenkin jakoi Yhdysvaltojen ymmärryksen siitä, että aika ja tuki Irakin pakotteilta oli kulumassa loppuun. Lisäksi toimiessaankaan pakotteet eivät saisi aikaan merkittävää muutosta. Käynnissä ollut valtakamppailu Irakin ja Yhdysvaltojen välillä haluttiin saada ratkaistua. Iso-Britannia oli Yhdysvaltojen rinnalla ollut osapuolena tässä matalan intensiteetin sodassa ja joutunut sitomaan siihen jatkuvasti resurssejaan. Myös sille oli edullista pyrkiä ratkaisuun.

Irakin hallinto arvioi toistuvasti väärin muiden valtioiden reaktiot sen ratkaisuihin. Sama koski myös sen kykyä arvioida tekemiensä ratkaisujen vaikutusta Irakin sisäisiin asioihin. Lopputuloksena tästä kaikesta oli sarja ratkaisuja, jotka ajoivat maan toistuviin vaikeuksiin.¹⁹⁸ Interventiosta teki siis mahdollisen myös viimekädessä Irakin puutteellinen kyky toimia suhteessa Yhdysvaltoihin. Irak valitsi strategian, jolla se haastoi siihen kohdistetun painostuksen. Ongelmana oli, että Irak arvioi väärin sen, kuinka lopulta Yhdysvallat reagoisi sille yhä epäedullisemmaksi muuttuvaan tilanteeseen. Lopulta kaiken keskellä on kysymys valtioiden välisestä kamppailusta vallasta, sekä itselleen mahdollisimman edullisesta asetelmasta. Kysymys siitä olisiko tilanne lopulta voitu ratkaista muuten kuin interventiolla jää vaille vastausta. Irakista riippumattomat tapahtumat syyskuussa 2001 asettivat Yhdysvallat tilanteeseen, jossa Irakin aiheuttama ongelma ratkaistiin interventiolla 2003.

¹⁹² Bush (2011), s.278. Rumsfeld (2011), s. 418.

¹⁹³ Gates (2014), s. 27. The strategic defence review White Paper (1998), s. 128.

¹⁹⁴ Rumsfeld (2011), s. 414–415.

¹⁹⁵ de Wijk (2014), s. 86.

¹⁹⁶ Strachan (2019). Gates (2014), s. 28. de Wijk (2014), s. 17.

¹⁹⁷ Allison (2013), s. 106–108.

¹⁹⁸ Blydes (2018), s. 5, 7.

5 KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA 2001–2006

Seuraavissa alaluvuissa käsitellään teemoja, jotka ovat nousseet esille niin asevoimien kuin poliittisten toimijoiden kokemuksissa. Valinnan perustana on, että ne ovat tulleet esille lähteisä erityisesti aikavälillä 2001–2006. Tämä ei tarkoita, etteikö niitä olisi havaittu interventiossa myös muissa vaiheissa. Teemojen käsittelyn yhteydessä niihin on liitetty havaintoja, jotka avaavat niiden pysyvyyttä, sekä niihin liittyviä ristiriitaisuuksia. Alaluvussa 5.1 esitetään tiiviisti intervention kulku 2001–2006 kokemusten käsittelyn tukemiseksi.

5.1 Intervention kehitys 2001–2006

Taulukko 2: Strategisen tason toimijat Yhdysvalloissa

Presidentti ¹⁹⁹	Puolustusministeri ²⁰⁰	CENTCOM ²⁰¹	CJTF-7/MNF-I ²⁰²
George W. Bush 2001–2009	Donald H. Rumsfeld 20.1.01–18.12. 06	Tommy Franks 6.7.00–7.7. 03	Ricardo Sanchez 14.6.03–4.6.04
Barack Obama 2009–2017	Robert M. Gates 18.12.06–30.6.11	John Abizaid 7.7.03–16.3.07	George W. Casey, Jr. 4.6.04–10.2.07

Bushin ulkopolitiikan suuntaviivoihin kuuluivat mm. joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen, demokratian edistäminen, Israelin turvallisuuden takaaminen ja Lähi-idän rauhanprosessin tukeminen²⁰³. Irakin todettiin tavoittelevan joukkotuhoaseita naapureidensa terrorisoinniseksi²⁰⁴. Obaman mukaan juuri mm. Irakiin intervention tekeminen suuntasi sittemmin Bushin huomion pois Lähi-idän rauhankehityksen tukemisesta²⁰⁵.

Rangaistuksena lentokieltoalueen rikkomuksista Yhdysvallat suoritti Iso-Britannian kanssa ilmaiskuja 16.2.2001 painostaakseen Irakin toimimaan yhteistyössä YK:n asetarkastusten kanssa. Bushin mukaan ne liittyivät lentokieltoalueen valvontaan ja olivat seurausta rikkomuksista.²⁰⁶ Edelleen kesällä 2001 Rumsfeld esitti vaihtoehtoja Irakin tilanteen ratkaisemiseksi: Toimimattomien sanktioiden lopettaminen, alueen liittolaismaiden neuvottelemineen mukaan painostukseen tai neuvotteluyhteyden avaaminen²⁰⁷. 11.9.2001 terrori-iskujen jälkeen

¹⁹⁹ The White House: *Presidents*. [<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/>], luettu 8.2.2021.

²⁰⁰ DOD: *Historical Office - DOD History - Secretaries of Defence*. [<https://history.defense.gov/>], luettu 8.2.2021.

²⁰¹ Rayburn ym. (2019a). passim. Rayburn ym. (2019b) passim.

²⁰² Samat.

²⁰³ Matthews (2019), s. 176–177, 180–181. Chilcot ym. (2016), s. 20.

²⁰⁴ Matthews (2019), s. 180

²⁰⁵ Obama, Barack: *Luvattu Maa*. Otava, 2020, e-kirjana [<https://www.elliblibrary.com/reader/9789511392767/>], luettu 16.2.2021. luku 25.

²⁰⁶ Rumsfeld (2011), s. 419. Bush (2011), s. 276, Vuosikymmenen kestäneestä kartoittamisesta ja kohteiden tuhoamisesta oli hyötyä interventiossa (Wrage & Cooper (2019), s. 21,51. Rayburn ym. (2019a), s. 44.)

²⁰⁷ Rumsfeld, Donald: *viesti 27.7.2001, 2001-07-27 To Condoleezza Rice re Iraq*.

[[http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/293/2001-07-](http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/293/2001-07-27%20To%20Condoleezza%20Rice%20re%20Iraq.pdf#search=%22IRAQ%202001%22)

[27%20To%20Condoleezza%20Rice%20re%20Iraq.pdf#search=%22IRAQ%202001%22](http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/293/2001-07-27%20To%20Condoleezza%20Rice%20re%20Iraq.pdf#search=%22IRAQ%202001%22)], luettu 08.05.2020.

nousi esille mahdollisuus ottaa Yhdysvaltojen iskujen kohteeksi Irak, minkä Bush kuitenkin hylkäsi²⁰⁸. Tästä eteenpäin Irakin interventiosuunnitelman päivittämisen etenemistä kuitenkin tarkasteltiin säännöllisesti,²⁰⁹ sillä osan Yhdysvaltojen strategisista eduista koettiin olevan uhattuina Irakin takia²¹⁰. 20.9.2001 Bush julisti sodan terrorismille ja 29.1.2002 hän määritteli Irakin kuuluvan osaksi *pahan akselia*²¹¹. Yhdysvaltojen hallinto sai 2002 kongressin tuen Irakin vastaisille toimilleen²¹² ja YK julkaisi Irakia koskevan päätöslauselman 1441 marraskuussa 2002.²¹³

10.3.2003 mennessä Yhdysvallat oli haluton lykkäämään interventiota. Interventio käynnistyi 20.3.2003.²¹⁴ Turvallisuusneuvoston pysyvistä jäsenmaista mm. Ranska ja Venäjä olivat pyrkineet estämään sen²¹⁵. Irakin asevoimat kukistettiin nopeasti, osin siksi etteivät ne olleet erityisen halukkaita taistelemaan²¹⁶. 1.4.2003 CENTCOM ilmoitti intervention siirtyvän seuraavaan vaiheeseen. Irakissa interventiota alkoi johtaa kesäkuusta 2003 CJTF-7, jonka vastuulle kuului operatiivinen ja strateginen taso²¹⁷.

Kesän 2003 kuluessa turvallisuustilanne Irakissa huononi²¹⁸. Lokakuussa 2003 Yhdysvalloissa tehtiin suunnitelma, jonka mukaan valta luovutettaisiin Irakin hallinnolle 30.6.2004 mennessä²¹⁹. 2003 lopussa ja 2004 alussa iskut Irakissa ryhtyivät kohdistumaan enemmän niihin liittouman maihin, joiden arveltiin olevan helpoimmin luopumassa osallistumisesta tai rajoittamaan sitä²²⁰. 2004 aikana väliaikaishallinnon aikaan saamaan kehitykseen ladattiin paljon odotuksia ja Yhdysvaltojen strategia keskittyi maan turvallisuusjoukkojen kouluttamiseen²²¹. Huhtikuussa 2004 tilanne kuitenkin kärjistyi ja Yhdysvallat ajautui lähelle tappiota²²².

---

²⁰⁸ Rumsfeld (2011), s. 359.

²⁰⁹ Matthews (2019), s. 223, 227–228.

²¹⁰ de Wijk (2014), s. 37

²¹¹ de Wijk (2014), s. 92. Chilcot ym. (2016), s. 12.

²¹² Yhdysvaltojen kongressi: *Authorization for Use of Military Force Against Iraq Resolution of 2002*. [<https://www.congress.gov/bill/107th-congress/house-joint-resolution/114>], luettu 11.5.2020. Matthews (2019), s. 234. Rumsfeld (2011), s. 436.

²¹³ YK, Turvallisuusneuvosto: *Päätöslauselma 1441*. [<https://www.un.org/Depts/unmovic/documents/1441.pdf>], luettu 25.6.2021.

²¹⁴ Chilcot ym. (2016), s. 32, 39.

²¹⁵ de Wijk (2014), s. 88–89. Chilcot ym. (2016), s. 5.

²¹⁶ Pollack (2019), s. 36.

²¹⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 127, 133.

²¹⁸ Chilcot ym. (2016), s. 93.

²¹⁹ Matthews (2019), s. 278.

²²⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 265–266.

²²¹ Bush (2011), s. 430. Rayburn ym. (2019a), s. 272–273.

²²² Rayburn ym. (2019a), s. 281–303.

28.6.2004 valta siirrettiin irakilaisille²²³. 2004 elokuusta joulukuuhun asti interventiossa toteutettiin operaatioita, jotta tammikuulle 2005 suunnitellut vaalit onnistuisivat. Vaalien estämiseksi kapinalliset lisäsivät iskuja.²²⁴ Vaalien ajateltiin poistavan jännitteitä, mutta ne pahensivatkin vastakkainasettelua²²⁵. Vaalit voittaneet pystyivät mm. poistamaan turvallisuusviranomaisten muiden ryhmittymien edustajia. Tämä epävakautta luova vaikutus ei ole mitenkään ainutlaatuinen²²⁶. Kesän 2005 kuluessa väkivallan painopiste siirtyi intervention toteuttajista kohti etnisten ryhmien yhteenottoa. Tämä tunnistettiin, muttei sen merkitystä.²²⁷ Lokakuussa 2005 äänestettiin Irakissa perustuslain uudistuksesta ja parlamenttivaalit järjestettiin joulukuussa 2005.²²⁸ 2005 alkaen tapahtui Sunni Awakening²²⁹ kun osa sunneista alkoi muodostaa asejoukkoja Yhdysvaltojen tueksi.

22.2.2006 Samarran kultaiseen moskeijaan tehtiin pommi-isku, joka kiihdytti ryhmien välisen väkivallan avoimeen konfliktiin. Väkivallan jatkuessa Yhdysvalloille tuli tarve muuttaa strategiaa. Keväällä 2006 Bush antoi tehtäväksi uudistaa strategian.²³⁰ Kesän 2006 kuluessa Irakin hallinto menetti toimintakykynsä väkivallan seurauksena. Se oli kuitenkin sitoutunut tilanteen vakaannuttamiseen, kunhan sen asema säilyisi²³¹.

2006 maaliskuusta alkaen Yhdysvalloissa Iraq Study Group teki arvion, joka julkaistiin joulukuussa 2006.²³² Sitten puolustusministerinä toiminut Gates, toi esille ettei raportti säästynyt politisoitumiselta. Se ei tarjonnut keinoa voittoon.²³³ Raportti noudatteli Casey'n ja Abizaidin näkemyksiä strategiasta²³⁴. Bush kuitenkin korosti, että hän tekee lopulta itsenäisesti

²²³ Bush (2011), s. 433. Rumsfeld (2011), s. 540–541. Rayburn ym. (2019a), s. 317–318. Bolger (2014), s. 179.

²²⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 335, 365–370.

²²⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 370. Barry (2017), s. 47.

²²⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 410–411. de Wijk (2014), s. 74.

²²⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 412.

²²⁸ Sama, s. 475.

²²⁹ Ks. Bolger (2014), s. 212–213. Rumsfeld, Donald: *viesti 19.12.2003, To John Abizaid re Sunni Engagement-Memo Attach-ment 12-19-2003*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/359/To%20John%20Abizaid%20re%20Sunni%20Engagement-%20Memo%20Attachment%2012-192003.pdf#search=%22sunni%20engagement%22>], luettu 14.5.2020. *Sunni Awakening* myös nimillä *Sons of Iraq* ja *CLC (Concerned Local Citizens)*

²³⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 560. Rumsfeld (2011), s. 693. Gates (2014), s. 29. Bush (2011), s. 439–440, 447–449. Rayburn ym. (2019b), s. 6–8.

²³¹ Rayburn ym. (2019a), s. 592, 646.

²³² Baker, James A. III, and Lee H. Hamilton, Co-Chairs Lawrence S. Eagleburger, Vernon E. Jordan, Jr., Edwin Meese III, Sandra Day O'Connor, Leon E. Panetta, William J. Perry, Charles S. Robb, Alan K. Simpson: *The Iraq Study Group Report*. 2006, [https://scholarship.rice.edu/bitstream/handle/1911/91866/iraqstudygroup_findings.pdf?sequence=1&isAllowed=y], luettu 30.4.2021. Rayburn ym. (2019b), s. 16–17.

²³³ Gates (2014) s. 36–38, 69. Syyt politisoitumiseen Ks. sama s. 33.

²³⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 16–17.

päätöksen.²³⁵ Kansallinen turvallisuusneuvosto ja asevoimat selvittivät myös uutta strategiaa, joista Bush päätyi vaihtoehtoon nimeltä Surge²³⁶.

2007 alussa strategiassa tehtiin muutos, joka hyödynsi tehtyjä kokeiluja, sekä kokemuksia muilta operaatioalueilta ja aikaisemmista operaatioista.²³⁷ Valitun strategian ydin ei ollut syntynyt vain ylätasoin johtajilla, vaan kysymys oli alimmalta tasolta ylöspäin tulleista malleista, joita oli käytetty 2005 alkaen²³⁸. Kysymys oli kokonaisuuteen vaikuttavasta muutoksesta, jossa pelkistetysti temmattiin aloite²³⁹.

5.2 Kansakunnat aseissa –Vihollisen määrittelyn ongelma

Tässä alaluvussa käsitellään kokemuksia, joihin liittyy vihollisen määrittelyn ongelma. Tarkoituksena on kuvata tilannetta 11.9.2001 terrori-iskujen jälkeen, josta tulleet kokemukset ruokkivat Irakin tilanteen ratkaisua. Iskujen jälkeen niin Yhdysvalloissa kuin Iso-Britanniassa oltiin valmiita tekemään interventioita²⁴⁰. Asevoimien näkökulmasta iskut korostivat tarvetta Irakin tilanteen ratkaisemiseksi ja myöhemmin Afganistanissa saavutettu menestys kannusti myös tähän²⁴¹. Seuraavassa esitetään, kuinka vaikeaa valtion turvallisuutta ja valta-asemaan uhannutta vihollista oli määrittellä ja mihin ongelmiin se johti edelleen interventiossa.

Yhdysvallat ryhtyi pitämään 11.9.2001 iskujen jälkeen terroristeja suojelleita valtioita vastuullisena terroristien teoista. Tämän lisäksi ennakoiva ja aggressiivinen vaikuttaminen terroristeja kohtaan tuli keinovalikoimaan entistä selvemmin.²⁴² Bushilla oli neljä teesiä: 1) Ei eroa terroristien ja niitä tukevien maiden välillä, 2) Taistelu vihollisia vastaan on vietävä pois Yhdysvaltojen maaperältä, 3) Ennakoiva vastaaminen uhkiin, 4) Vapauden ja toivon edistäminen²⁴³. Rumsfeldin mukaan Bushille ”...vapaus oli lahja... ja hän koki velvollisuudekseen sen edistämisen...”²⁴⁴. Tämä ajatus vapauden merkityksestä auttaa ymmärtämään, kuinka ongelmat vihollisen määrittelyssä syntyivät. Ongelman ytimessä on kysymys siitä, mikä on lopulta vapautta ja kuinka sitä voi edistää. Tämän vapauden edistämisen rinnalla on hyvä myös tunnis-

²³⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 16.

²³⁶ Bolger (2014), s. 234.

²³⁷ Kaldor (2012), s. 176.

²³⁸ Bolger (2014), s. 196.

²³⁹ Barry (2017), s. 29, 114. Finlan (2014), s. 149–150.

²⁴⁰ Finlan (2014), s. 183.

²⁴¹ Rayburn ym. (2019a), s. 21. Bolger (2014), s. 421–422.

²⁴² Bush (2011), s. 173, 236. de Wijk (2014), s. 93. Doktriinista Ks. Lock-Pullan (2006), s. 180–181.

²⁴³ Bush (2011), s. 477. ns. *Bushin doktriini*. Ks. Matthews (2019), s. 199. Itse puhe Ks. Bush, George W.: *puhe 11.9.2001*. [<https://www.nbcnews.com/now/video/from-the-archives-george-w-bush-s-oval-office-speech-on-9-11-68719685777>], katsottu 12.4.2020.

²⁴⁴ Rumsfeld (2011), s. 499.

taa, että tavallaan tähän vapauteen liittyi ajatus Yhdysvaltojen vaikutusvallan kasvusta. Vapaus olisi siis juuri Yhdysvaltojen asemaa hyödyttävää vapautta.

Bushin tulkintojen ongelmat liittyivät siihen, että ne määrittelivät valtiolähtöisesti uhat, sekä antoivat mahdollisuuden niihin vastaamiseen ennakoivasti. Tämä ei ollut kansainvälisen lainsäädännön mukaista.²⁴⁵ Bushin julistama linja korosti valtioiden päätöksenteon merkitystä²⁴⁶. Itse intervention toteuttaminen arvojen ohjaamana on hyvin tyypillistä eurooppalaista ajattelua ja vastaavasti turvallisuuden asettama tarve sopii useimmiten Yhdysvaltoihin paremmin²⁴⁷. Tässä onkin syytä tunnistaa ristiriita, sillä Irakin tapauksessa eurooppalaiset olivat kriittisiä tilanteen ratkaisemiseksi arvojen ohjaamalla interventiolla²⁴⁸. Bush määritteli terrorismin sota-toimeksi, johon vastatoimet voitiin suhteuttaa.²⁴⁹ Vastuun ulottaminen valtioihin sopi asevoimille, sillä ne oli tarkoitettu toimimaan valtioita vastaan.²⁵⁰ Vihollisen määrittely valtiolähtöisesti tarjosi selvän ja näennäisesti asevoimien käytölle soveliaan kohteen. Samalla se sopii tulkintaan valtioista kansainvälisen järjestelmän avaintoimijoina, joiden kautta lähdettiin turvaamaan oman valtion asemaa. Ratkaisu ei siis ollut tätä taustaa vasten yllättävä.

Ongelmana tilanteessa oli, että Yhdysvaltojen olisi tullut käydä sotaa lukuisia eri valtioita vastaan, joista osa oli sen liittolaisia. Määritelmä oli yksinkertaisesti vaillinainen.²⁵¹ Sodan käsitteen käyttö osoittautui myös ongelmaksi, sillä intervention kestäessä, sitä oli vaikeata nähdä sotana. Sodankäynnin tunnusmerkit jäivät toteutumatta, sekä selvän alun ja lopun puuttuminen lisäsivät ongelmia.²⁵² Muutos kohti sodan käsitteistöä loi kuitenkin myös pohjaa interventiolle²⁵³. Sodanjulistaminen terrorismille avasi oven interventiolle ei valtiollisten toimijoiden tekojen estämiseksi, mutta samalla vihollinen jäi tarkoin määrittelemättä. Ilmiön määrittelemisen konkreettisen valtion kautta oli ongelmallista, sillä samalla käsitteeseen liitettiin tunnusmerkistöä, joka ei siihen sopinut.

Rumsfeld tuokin edelliseen liittyen esille, että Yhdysvaltojen yhteiskunta tulisi ottaa voimakkaammin mukaan sotaponnisteluihin²⁵⁴. Irakin interventio ei noussut muita yhteiskuntien toimintoja tärkeämmäksi. Yhteiskunnan saaminen täysin suorituskyvyin mukaan interventioon ei

²⁴⁵ Allison (2013), s. 8, 100–101. de Wijk (2014), s. 87–88.

²⁴⁶ Kaldor (2012), s. 186.

²⁴⁷ de Wijk (2014), s. 23. Lock-Pullan (2006), s. 159.

²⁴⁸ de Wijk (2014), s. 313.

²⁴⁹ Rumsfeld (2011), s. 557.

²⁵⁰ Bolger (2014), s. 36. Lock-Pullan (2006), s. 166.

²⁵¹ Bolger (2014), s. 33. Rumsfeld (2011), s. 721–722.

²⁵² Strachan (2019). Finlan (2014), s. 28.

²⁵³ Lock-Pullan (2006), s. 177.

²⁵⁴ Rumsfeld (2011), s. 360–361.

ollut toteutettavissa, koska siinä ei lopulta ollut kysymys kansallisesta selviytymisestä.²⁵⁵ Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, etteikö kansa yhdistynyt yhteisen vihollisen ansiosta²⁵⁶. Tässä näkyvät ongelmat, joita liittyy kokemukseen tarpeesta yhteiskunnan saamisesta täysin mukaan interventioon. Se olisi tarpeen, mutta käytännössä saavuttamattomissa. Anarkinen jatkuva kamppailu valtioiden välillä edellyttäisi yhteiskunnalta teoriassa jatkuvaa sotaa, johon se ei ole valmis.

Vihollisen määrittelyn ongelmasta kertoo terrori-iskuun vastaamisen suunnittelu. Irak nousi esille Yhdysvaltojen hallinnossa 9.11.2001, kun tehtiin päätös olisiko ratkaistava ensisijaisesti Irakin vain Afganistanin uhka. Bush päätti aloittaa Afganistanista.²⁵⁷ Bushilla oli erään tulkinnan mukaan ennakko-oletus sen osallisuudesta, mikä välittyi kun hän antoi tehtävän etsiä lisää tietoa Irakista²⁵⁸. Myös Rumsfeld ajoi Irakin ottamista kohteeksi²⁵⁹. Rumsfeldin näkemys oli, että oli tärkeää ajatella uhkaa laajasti²⁶⁰. Bushin mukaan uhka tuli määritellä yksityiskohtaisesti²⁶¹. Tässä näkyy kokemusten ero, eli se torjutaanko ilmiötä vai vain tiettyjen valtioiden uhkaa. Samoin huomataan, kuinka vihollisen määrittelyssä päätös oli lopulta Bushin. Samalla ollaan luomassa pohjaa ongelmille, kun monimutkaista ongelmaa pyritään määrittelemään yksinkertaisesti. Sodankäynnin kohteen määrittelyssä ollaan tekemisissä strategian perimmäisen tekijän eli sen inhimillisyyden kanssa. Valtion konfliktiin joutumisessakin on lopulta kysymys yksilöistä ja heidän tulkinnoistaan.

Irakin interventioon liittyy Rumsfeldin kokemus, jonka mukaan kansakunnan tahto sotilaalliseen voimankäyttöön vähenee nopeasti, kun aikaa kuluu. Hän myös katsoi, että Saddam oli ainoa, joka ei ollut pahoillaan terrori-iskusta.²⁶² Tarpeessa nopeaan vihollisen määrittelyyn ja nopeisiin vastatoimiin on nähtävissä yhteys Libanonin kriisin aikaisiin kokemuksiin²⁶³. Kriisi saman politiikan taakse yhdistävänä on tunnistettu ilmiö²⁶⁴, mikä selittää kiirehtimisen pyrkimyksenä hyödyntää yhtenäisyyttä. Rumsfeldin mainitseman Irakin toiminnan voi tulkita olevan yksi syistä, joiden takia Bush katsoi pian iskun jälkeen Irakin olleen osallinen tapahtumiin.

---

²⁵⁵ Strachan (2019).

²⁵⁶ de Wijk (2014), s. 193.

²⁵⁷ Matthews (2019), s. 179, 200–201. Bolger (2014), s. 36.

²⁵⁸ Matthews (2019), s. 200, 207–208.

²⁵⁹ Sama, (2019), s. 221–222.

²⁶⁰ Rumsfeld (2011), s. 346–347, 357.

²⁶¹ Matthews (2019), s. 200.

²⁶² Rumsfeld (2011), s. 343, 345. *“viikossa tahto toimia on puolet siitä mitä se on tällä hetkellä.”* (Sama.)

²⁶³ Ks. diplomityön alaluku 4.1.

²⁶⁴ Waltz (2001), s. 18, 149, 179.

Bushin mukaan Irakin joukkotuhoaseiden uhka sai myös uutta merkitystä terrori-iskujen jälkeen.²⁶⁵ Tämä osin selittää miksi Irakin interventioon voitiin ryhtyä, vaikka välitöntä uhkaa siitä ei muodostunut. Toinen iskun jälkeiseen aikaan liittyvä kokemus on Bushin toteamus: ”*Nuo tapahtumat saivat minut kaikesta sydämestäni ja sielustani suojelemaan maatamme, maksoi mitä maksoi.*”²⁶⁶. Tämän saattoi liittää myös koko hallintoon²⁶⁷. Tapahtumassa näkyi kuinka yhteinen ulkoinen uhka muokkasi sisäryhmädynamiikkaa ja kuinka suurempia riskejä hyväksytään kun elintärkeiksi koetut intressit ovat vaarassa²⁶⁸. Se ei kuitenkaan välittynyt täysin asevoimille, sillä joukkotuhoaseiden uhka ei näytellyt merkittävää osaa intervention suunnittelussa²⁶⁹. Riskit koettiin kaikkiaan kuitenkin niin suuriksi, että interventio muodostuu pienemmäksi riskiksi²⁷⁰. Yhdysvallat pyrki siis tavallaan varmistamaan oman selviytymisensä²⁷¹. Irakin uhan kokemus oli korkeimmallakin strategisella tasolla päätöksiä tehtäessä hyvin henkilökohtainen. Siihen vaikutti tarve suojella omaa valtiota ja sen kansalaisten muodostamaa ryhmää. Kaikkeen tähän loi pohjan valtion valta-aseman kokema loukkaus ja terrori-iskun aiheuttama huoli selviytymisestä, jotka yhdessä kannustivat toimimaan.

Merkitys vihollisen määrittelyssä oli myös tapahtumilla, jotka olivat korostaneet joukkotuhoaseiden uhkaa. 2001 alkaneet pernaruttokirjeet²⁷², sekä muualta tulleet tiedot²⁷³, vahvistivat näkemystä, että Irakilla olisi biologisia aseita.²⁷⁴ Uhkaa kasvatti myös ennen terrori-iskuja julkaistu mallinnus bioaseilla toteutetun iskun vaikutuksista Yhdysvaltoihin²⁷⁵. Oman lisänsä uhkaan toi myös se, että Irak oli toistuvasti kiistänyt aseiden olemassaolon, kunnes myönsi tuottaneensa niitä 1995. Afganistanista takavarikoidut asiakirjat ja vuosina 2001–2003 torjutut yritykset joukkotuhoaseiden käyttöön osoittivat myös uhan mahdollisuuden²⁷⁶. Kaiken ympärillä tapahtuneen lisäksi Irakin aikaisempi toiminta vahvisti uhan kokemusta²⁷⁷. Kokemus uhasta sain siis vahvistusta useista toisistaan ja myös Irakista riippumattomista tekijöistä. Niiden kaikkien kerrannaisvaikutus ei ollut kunnolla nähtävillä sen enempiä strategisen tason

²⁶⁵ Bush (2011), s. 280.

²⁶⁶ Sama, s. 190.

²⁶⁷ Matthews (2019), s. 307. Gates (2014), s. 93. Bolger (2014), s. 71–72.

²⁶⁸ Chirot & McCauley (2008), s. 80. de Wijk (2014), s. 107. Myös ryhmän norveja tukeva ajattelu koetaan tuolloin erityisen kannatettavana. (Waltz (1979), s. 75.)

²⁶⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 32, 60–61.

²⁷⁰ Mearsheimer (1983), s. 65.

²⁷¹ Mearsheimer (1994), s. 11.

²⁷² de Wijk (2014), s. 219. Bush (2011), s. 198. 2010 iskiäksi paljastui Yhdysvaltalainen tutkija. (Sama, s. 575.)

²⁷³ Rumsfeld, Donald: *viesti 15.3.2004, 03-15-2004, Re WMD*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/297/Re%20WMD%2003-15-2004.pdf#search=%22WMD%22>], luettu 11.05.2020.

²⁷⁴ Bush (2011), s. 301.

²⁷⁵ Rumsfeld (2011), s. 356. *DARK WINTER -harjoituksen internetsivut, harjoitus 22-23.6.2001*. [http://www.upmc-biosecurity.org/website/events/2001_darkwinter/index.html], luettu 08.05.2020.

²⁷⁶ de Wijk (2014), s. 216–219.

²⁷⁷ Arviot Irakin uhasta pohjautuivat sen aiempiin toimiin. Ks. Chilcot ym. (2016), s. 75.

toimijoilla Yhdysvalloissa kuin Saddamilla Irakissa. Kaikki tekijät yhdessä ohjasivat määrittämään Irakin kasvavaksi uhaksi, joka tulisi poistaa.

Bushin mukaan Irak oli terroristien tukija. Rumsfeld jakoi kokemuksen ja toi esille, että tämä tulkinta oli ollut jo aiemminkin olemassa Yhdysvalloissa.²⁷⁸ Keskeisillä toimijoilla oli olemassa historiallinen peruste ajatella Irakin tukevan terrorismia. Tähän liittyen 2002 kesällä pohdittiin iskemistä al-Qaidalla Irakissa olevaan laboratorioon²⁷⁹. Saddamia painostettiin tuolloin tuloksetta ja Bushille jäi tunne Irakin uhan kasvamisesta²⁸⁰. Tapahtuma oli omiaan ruokkimaan kokemusta Irakista terrorismin tukijana ja tunnetta uhan kasvusta. Interventiot lähesyttävässä eri tapahtumat korostivat entisestään Irakin uhkaa.

Yhdysvaltojen johto uskoi, että aika oli loppumassa Irakin uhan ratkaisemisessa. Tämä tuli toistuvasti esille ja vähitellen sodan nähtiin olevan väistämätön.²⁸¹ Tätä tuki mm. Franksin kokemus kesäkuussa 2002, jolloin interventiossa oli kysymys hänen mukaansa vain ajankohdasta²⁸². Kesällä 2002 Yhdysvalloissa interventio koettiin väistämättömäksi. Tämä vie pohjaa väitteiltä, että poliittiselle ratkaisulle olisi loppuun asti tilaisuus. Toki samalla tulee tunnistaa, että yhtä hyvin taustalla voidaan nähdä olleen ymmärryksen, ettei Saddam Hussein tulisi luopumaan vallasta painostuksella. Vaikka Irakin valtion oloja ei kunnolla osattu arvioidakaan, niin mitä ilmeisimmin Saddam Husseinin taipumattomuudesta oltiin selvillä.

2001 terrori-iskut ja niitä seurannut terrorisminvastainen sota asetti Yhdysvallat sotaan ilman sodan tunnusmerkistön täyttymistä. Vihollisen määrittelyn ongelmat tekivät vaikeaksi päättää mihin Yhdysvaltojen tulisi kohdistaa voimatoimia. Tällöin valtiot tarjosivat riittävän helposti määriteltävissä olevan kohteen. Valtioiden määrittämistä kohteiksi tuki myös se, että niitä vastaan asevoimat oli rakennettu. Kokemuksissa nousi esille, ettei vihollisen tai sodan määrittely ollut ongelmatonta. Lisäksi kokemukset saivat voimaa useista toisistaan näennäisesti riippumattomista tekijöistä. Vihollisen määrittelyn keskiössä vaikutti 11.9.2001 terrori-isku, jonka jälkeen terrorismi koettiin valtion olemassaoloa uhkaavaksi.

²⁷⁸ Bush (2011), s. 234. Rumsfeld (2011), s. 421–422. Irakin tuesta palestiinalaisille Ks. Blydes (2018), s. 284–287. Irakista terrorismin tukijana Ks. Rayburn ym. (2019a), s. 46–48.

²⁷⁹ Rumsfeld (2011), s. 446–447. Rayburn ym. (2019a), s. 37.

²⁸⁰ Bush (2011), s. 288–289. Bolger, (2014) s. 17. al-Qaidan toimista Ks. Rayburn ym. (2019a), s. 48.

²⁸¹ Matthews (2019), s. 238–240. Bolger (2014), s. 71.

²⁸² Rayburn ym. (2019a), s. 41. Tähän viittaa myös tulkinta, jonka mukaan ilmaoperaatio Irakia vastaan aloitettiin jo elokuussa 2002. (Finlan (2014), s. 140.)

5.3 Suuret vaikutukset ja heikkouden pelko

Seuraavassa käsitellään kahta kokemuksista esiin noussutta tekijää, joilla on liityntä toisiinsa. Yksi on kokemus Irakin interventioista keinona vaikuttaa laajalle alueelle ja toinen pyrkimys viestiä Yhdysvaltojen vahvuudesta. Eräs tavoite interventiossa oli pelotteen muodostaminen Yhdysvaltojen haastajille ja sen ohessa Lähi-idän rauhanprosessin tai vähintäänkin vakauden tukeminen. Heikkouden pelkoa selittää, että anarkisessa järjestelmässä heikolta vaikuttaminen muodostaa uhan valtion eduille ja erityisesti suurvalloilla on tarve kostaa arvovallan loukkaukset²⁸³. Pohjimmiltaan valtio hakee tällöin turvallisuutta²⁸⁴. Lopussa esitetään, kuinka nämä kokemukset vaikuttivat interventioon. Tällöin tuodaan esille, kuinka Yhdysvallat koki saavansa aikaan myönteistä kehitystä omalle turvallisuustilanteelleen ja sitä kautta selviytymiselleen.

Bushin silmissä palestiinalaisten johtaja Arafat näyttäytyi yhä enemmän terroristina syyskuun 2001 terrori-iskujen jälkeen²⁸⁵. Saddamin historia palestiinalaisten tukijana kääntyi siis myös interventiota puoltavaksi, koska interventio vähentäisi Irakin uhkaa Israelille.²⁸⁶ Intervention kautta Lähi-idän rauhan tukemiseen päästiin Rumsfeldin mukaan huhtikuussa 2003, kun Syyria oli aikaisemmasta linjastaan poiketen ryhtynyt pelkäämään terrorismin tukemista²⁸⁷. Irakin tilanteen ratkaisun kautta katsottiin saatavan lisää edellytyksiä tukea rauhaa Lähi-Idässä. Myönteisellä rauhankehityksellä oli ymmärrettävästi Yhdysvaltojen tuki, koska se oli sitoutunut Israelin aseman turvaamiseen.

Vaikuttamista Irakin lisäksi muihin valtioihin tukee myös Bushin ja Rumsfeldin näkemys, jonka mukaan Irakin intervention seurauksena Libya luopui joukkotuhoaseohjelmastaan.²⁸⁸ Tätä tukevia tulkintoja on esitetty muuallakin²⁸⁹. Edelleen Gatesin mukaan Saddamin kohtalo mahdollisesti auttoi muidenkin alueen valtioiden muutosta²⁹⁰. Irakin pakottaminen demokratiin nähtiin myös keinona vähentää terrorismin kasvualustaa²⁹¹. Alueen maiden reaktiot vahvistivat strategisen tason toimijoiden kokemusta siitä, että interventio tuki laajempia muutok-

²⁸³ Chiro & McCauley (2008), s. 76.

²⁸⁴ Waltz (1979), s. 126.

²⁸⁵ Matthews (2019), s. 190.

²⁸⁶ Finlan (2014), s. 56, 104.

²⁸⁷ Rumsfeld (2011), s. 494, Rumsfeld, Donald: *viesti 5.5.2003, 2003-05-05 to Bush re Visit to the Persian Gulf, Iraq, Afghanistan and United Kingdom*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/322/2003-05-05%20to%20Bush%20re%20Visit%20to%20the%20Persian%20Gulf,%20Iraq,%20Afghanistan%20and%20United%20Kingdom.pdf#search=%22visit%20to%20the%20persian%20gulf%22>], luettu 13.05.2020.

²⁸⁸ Bush (2011), s. 326. Rumsfeld (2011), s. 630. Libyan myöntymisen tekijöistä Ks. de Wijk (2014), s. 17–18.

²⁸⁹ Ks. esim. de Wijk (2014), s. 223.

²⁹⁰ Gates (2014) s. 568, Aiheesta kriittisemmin Ks. Nixon (2016), s. 224.

²⁹¹ de Wijk (2014), s. 95.

sia alueella. Laajempien vaikutusten kiistaton osoittaminen on kuitenkin vaikeaa. Alueen valtioiden reaktioissa on nähtävissä niiden rationaalinen pyrkimys sanoutua irti toiminnasta, joka vallitsevassa tilanteessa oli niiden etujen vastaista.

Irakin naapurimaiden katsottiin Rumsfeldin mukaan suhtautuvan Saddamin syrjäyttämiseen myönteisesti. Mm. Saudi-Arabia asetti interventiolle toki myös vaatimuksia. Rumsfeldin mukaan irakilaiset tulisi saada nopeasti intervention jälkeen johtoon, jottei muodostuisi väärää kuvaa. Tätä Irakin naapurimaat tukivat.²⁹² Intervention oikeutusta haettiin Irakin naapureilta, jotka tukivat sitä parantaakseen asemaansa. Yhdysvallat joutui tuen saamiseksi sitoutumaan rajoituksiin interventiossa. Intervention koettiin vaikuttavan laajalti alueella ja interventioon vaikutettiin laajalti. Valtiot ajoivat lopulta kukin omia etujaan toistensa kustannuksella.

Rumsfeldin mukaan Iran ja Syyria pyrkivät ruokkimaan epävakautta intervention alun jälkeen.²⁹³ Iranille Yhdysvaltojen läsnäolo Irakissa oli keino uhata sitä tietäen, ettei sillä ollut halua laajentaa sotaa²⁹⁴. Tämän kokemuksen naapureiden vaikutuksesta myös Gates jakoi 2006²⁹⁵. Asevoimien mukaan Irakiin teki intervention Syyrian ja Iranin ohella myös Turkki²⁹⁶. Tässä tulee esille Irakin naapureiden aktiivinen toiminta. Interventio tarjosi niille keinon ajaa etujaan. Irakin naapurit siis tunnistivat intervention laajat vaikutusmahdollisuudet.

2004 kävivät selväksi Iranin aiheuttamat ongelmat interventiolle. Iranin motiiveista oli useita arvioita, kuten mahdollisista vastatoimistakin.²⁹⁷ Arviot myös muuttuivat intervention kuluessa, sillä Gates joka oli tukenut Iranin kanssa dialogia 2004, ei ollut enää samoilla linjoilla 2006²⁹⁸. Gates näki kuitenkin, että tilanteen ratkaiseminen lopulta edellyttäisi naapurimaiden saamista neuvottelupöytään²⁹⁹. Asevoimien mukaan Iran kävi pelkistetysti sotaa Yhdysvaltoja vastaan³⁰⁰. Poliittisen ja sotilaallisen tason toimijat joutuivat kohtaamaan kamppailun, jossa Iran taisteli vallasta ja omalle valtiolleen edullisesta lopputuloksesta interventiossa. Iran tunnisti vallinneen tilanteen tarjoamat mahdollisuudet muutoksiin asemassaan.

---

²⁹² Rumsfeld (2011), s. 493–450, 503, 663. Rumsfeld, Donald: *viesti 5.5.2003, 2003-05-05 to Bush re Visit to the Persian Gulf, Iraq, Afghanistan and United Kingdom*. Intervention oikeutuksen kokemuksesta Ks. Sivonen (2017), s. 217.

²⁹³ Rumsfeld (2011), s. 679.

²⁹⁴ Barry (2017), s. 98.

²⁹⁵ Gates (2014), s. 39.

²⁹⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 184–187.

²⁹⁷ Sama, s. 269–270.

²⁹⁸ Gates (2014), s. 179–180. Rayburn ym. (2019b), s. 66.

²⁹⁹ Gates (2014), s. 37.

³⁰⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 65–66.

2005 kuluessa Syyrian sekaantuminen Irakin tilanteeseen kävi yhä selvemmäksi ja Abizaid näki tarpeen toimenpiteisiin. Yhdysvallat ei kuitenkaan löytänyt ratkaisua ongelmaan. Asevoimien mukaan ”...strateginen ongelma... jätettiin lopulta MNF-I:n ja Casey'n ongelmaksi.”³⁰¹ Syyrian aiheuttama tarve diplomaattisille toimille tunnistettiin myös myöhemmin³⁰². Naapurimaiden sekaantuminen Irakin tilanteeseen tunnistetaan ongelmaksi, mutta tehokkaita keinoja sen lopettamiseksi ei löytynyt. Kyse oli pohjimmiltaan valtioiden välisestä ongelmasta, jonka ratkaisu pyrittiin kuitenkin sysäämään Yhdysvaltojen asevoimille. Diplomaattista ratkaisua edellyttävään ongelmaan on vaikeaa löytää sotilaallista ratkaisua. Varsinkin kun sodan avoin laajentaminen naapurimaihin ei ollut mahdollista.

Irakin interventiossa päämääränä rankaisemisen ohella oli pelotteen palauttaminen.³⁰³ Intervention merkittävyyden takia epäonnistuminen ei ollut Bushin mukaan mahdollista. Rumsfeldin mukaan interventiossa tehtäisiin selväksi, ettei Yhdysvallat ole heikko.³⁰⁴ Myös Casey näki ettei epäonnistuminen ollut vaihtoehto³⁰⁵. Se ettei Irak ollut taipunut Yhdysvaltojen painostukseen, voitiin katsoa merkiksi Yhdysvaltojen heikkoudesta³⁰⁶. Yhdysvallat toimi sikäli loogisesti, että valtiot pohjimmiltaan pelkäävät toisiaan ja kukin valtio haluaa tästä syystä koota itselleen mahdollisimman paljon valtaa suhteessa muihin³⁰⁷. Irakin interventiossa ei ollut kysymys ainoastaan Irakista vaan laajemmasta vaikutuksesta alueella. Interventiossa ei voinut epäonnistua, koska se saisi Yhdysvallat vaikuttamaan heikolta. Heikkous olisi edelleen ollut uhka asetelmassa, jossa kaikki valtiot pelkäävät pohjimmiltaan toisiaan.

Interventio nähtiin laajasti vaikuttavana tapahtumana, jolla tavoiteltiin Yhdysvaltojen asemaa hyödyttävää kehitystä. Jälkikäteen sen osoittaminen yksiselitteisesti, että esim. Libyan luopumisella joukkotuhoaseista olisi suoraa yhteyttä Irakin interventioon, on kuitenkin vaikeaa. Vaikka tilapäisesti alueen maita onnistuttiin painostamaan, niin ne käänsivät asetelman ja alkoivat hyödyntää tilannetta Yhdysvaltojen painostamiseen. Tätä muutosta Yhdysvalloilla ei ollut keinoja estää. Heikkouden osoittamisen katsottiin uhkaavan Yhdysvaltojen turvallisuutta ja sama tulkinta laajennettiin kattamaan myös interventiossa epäonnistumisen seurauksia.

³⁰¹ Rayburn ym. (2019a), s. 416–417.

³⁰² Mm. keväällä 2007. (Rayburn ym. (2019b), s. 128.)

³⁰³ Finlan (2014), s. 26.

³⁰⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 10. Barry (2017), s. 122. Rumsfeld (2011), s. 693, 342. Rumsfeld mukaan ”...heikkous kutsuu aggression luokseen” (George Schulzin toteamus 1984 Libanonista vetäytymisen jälkeen). (Rumsfeld (2011), s. 710.) Pelotteesta Ks. Rumsfeld, Donald: *viesti ja muistio 4.1.2002, 2002-01-04 To Paul Wolfowitz re Paper on Deterrence- Memo Attachment*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/734/2002-01-04%20To%20Paul%20Wolfowitz%20re%20Paper%20on%20Deterrence-%20Memo%20Attachment.pdf#search=%22deterrence%22>], luettu 08.05.2020.

³⁰⁵ Gates (2014), s. 33, 37.

³⁰⁶ Waltz (1979), s. 192. Yhdysvaltalainen perinteinen tulkinta voiman ja heikkouden suhteesta. (Sama.)

³⁰⁷ Mearsheimer (1994) s. 11–12.

Edelleen kyvyttömyys vastata kunnolla Irakin naapurimaiden painostukseen oli osoitus Yhdysvaltojen heikkoudesta tämän ajattelun mukaisesti.

5.4 Kiireessä epävarmoilla oletuksilla liian vähän resursseja.

Intervention suunnitteluvaihe kuvaa sitä jännitteistä tilaa, joka kuuluu strategian suunnitteluun sotaan.³⁰⁸ Samalla siinä tulee esille, kuinka vaikeaa tässä onnistuminen on, sillä epäonnistuminen on säännönmukaista³⁰⁹. Intervention suunnitelmien päivittäminen aloitettiin 2001 iskujen jälkeen. Pyrkimys oli pienentää valmistelu-aikaa ja joukkojen määrää, sekä sittemmin hyödyntää Afganistanin kokemuksia³¹⁰. Aikaisempi suunnitelma, joka oli ollut lähempänä vuoden 1991 interventiota, ei saanut kannatusta strategisen tason toimijoilta³¹¹. Käsiteltävät kokemukset *kiireestä, oletuksista ja joukkomäärästä* käsitellään jatkumona, jolla kuvataan niiden tiivistä yhteyttä toisiinsa matkalla kohti epäonnistumiseksi nähtyä lopputulosta. Kaikkeen edellä kuvattuun liittyi tunnistettu tilaisuus ongelman ratkaisemiseen, joka oli nopeasti umpeutumassa³¹². Kiireen kokemuksen luomisessa ja sen välittämisessä juuri strategisen tason toimijat olivat avainasemassa.

28.12.2001 Rumsfeld koki, että suunnittelua verotti Afganistanin interventio. Bush teki kuitenkin selväksi, että hän halusi Saddamın syrjään pian ja esitti 28.4.2002 ajankohdaksi. Tämä lisäsi tunnetta kiireestä.³¹³ CENTCOM suunnittelussa painopiste ei ollut edellä kuvattujen kiireen ja työmäärän takia avoimen konfliktin jälkeisessä *vaiheessa neljä*.³¹⁴ Myös Franks keskittyi vaihetta neljä edeltäneisiin vaiheisiin³¹⁵. Mielenkiinnon puute vaiheen neljä suunnitteluun ei ole mitenkään ainutlaatuisia, vaan hyvin tyypillistä komentajille³¹⁶. Halu lykätä vaiheen neljä suunnittelua selittyy myös näkemyksellä, jonka mukaan sen suunnitteluun maaliskuussa 2003 oli vielä aikaa³¹⁷. Myös ajatus siitä, että interventiossa olisi valtaamisen jälkeen edessä nopea joukkojen pois vetäminen, johti sen suunnittelun ohittamiseen³¹⁸. Asevoimilla oli tapana käyttää jo ennen Irakia pääosa ajasta operaation ensimmäisen kolmen vaiheen suunnitte-

³⁰⁸ Mearsheimer (1983), s. 60.

³⁰⁹ de Wijk (2014), s. 15–16, 22, 105.

³¹⁰ Bush (2011), s. 306, 286. Matthews (2019), s. xii. Rumsfeld (2011), s. 425. Barry (2017), s. 19.

³¹¹ Rumsfeld (2011), s. 428, 426.

³¹² Waltz (2001), s. 234, 238.

³¹³ Rumsfeld (2011), s. 428–429. Rayburn ym. (2019a), s. 36.

³¹⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 42. Wright ym. (2008), s. 66, 70. Rumsfeld (2011), s. 458. Suunnittelusta Ks. Rayburn ym. (2019a), s.31–42, Intervention vaiheistus: *"Vaihe 1, mahdollisen intervention valmistelu, Vaihe 2, taistelutilan muokkaaminen ilmaoperaatioiden käynnistämiseksi, Vaihe 3, ratkaiseva hyökkäys ja tärkeimmät isot taisteluoperaatiot ja Vaihe 4, vihollisuuksien jälkeinen vakauttaminen ja jälleenrakentaminen."* (Sama.) (käännös kirjoittajan).

³¹⁵ Bolger (2014), s. 117. Rumsfeld (2011), s. 485.

³¹⁶ Bolger (2014), s. 224. Rumsfeld (2011), s. 485. Rayburn ym. (2019a), s. 65.

³¹⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 75.

³¹⁸ Rumsfeld (2011), s. 500.

luun. Tämä kuvasi haluttomuutta toteuttaa kansakuntien jälleenrakennusta, mitä tuki Bushin hallinnon kanta³¹⁹. Kiire ruokki resurssipulan kanssa suunnittelua. Se kannustaa laiminlyömään toissijaisiksi koettuja asioita. Ongelmia lisäsi myös väärä olettaus käytettävissä olevasta ajasta. Toisaalta haluttomuudessa kansakuntien jälleenrakentamiseen on nähtävissä myös tietty liityntä realismiin, sillä jatkuvan kamppailun keskellä sitoutuminen toisen valtion jälleenrakentamiseen ei näyttäytyä kannattavana.

Intervention nopeuden ajateltiin takaavan myönteisen suhtautumisen Irakin naapureilta. Tähän liittyen vastuu maasta tulisi siirtää mahdollisimman nopealla aikataululla Irakilaisille.³²⁰ Kiireeseen vaikutti myös kokemus siitä, kuinka tilanne muuttuu epäedullisemmaksi mitä enemmän aikaa vastustajalle annetaan. Tämä johti voiman keskittämisen viivästymiseen.³²¹ Kiire tulee siis sekä aikaisemmista kokemuksista että useiden eri valtioiden muodostamien vaatimusten lopputuloksena. Tässä halussa vallan luovuttamiseen irakilaisille on nähtävissä myös naapurimaiden pyrkimys oman asemansa takaamiseen. Niiden olisi helpompi saada valtaa suhteessa Irakiin, jos Yhdysvallat poistuisi mahdollisimman nopeasti. Nopea poistuminen myös laskisi mahdollisuutta Irakin demokratiakehitykselle, joka olisi toteutuessaan ollut ongelmallinen epädemokraattisille naapureille. Kiire toimi polttoaineena virheellisille oletuksille, joista seuraavaksi lisää.

Bushilta ja Blairilta puuttui kokemus siitä, kuinka laaja-alaisesti sota tulisi suunnitella ja johtaa³²². Samoin puuttui käsitys siitä, mitä kansakunnan jälleenrakentaminen edellyttää³²³. Suunnittelussa lähdettiin Rumsfeldin mukaan siitä, että yritykset kansakuntien jälleenrakentamisessa eivät olleet onnistuneita³²⁴. Rumsfeldin ja Bushin ajattelua avaa myös heidän näkemyksensä, jonka mukaan rauhanturvaoperaatiot eivät olleet Yhdysvaltojen tehtävä aiempien kokemusten perusteella³²⁵. Asevoimissa tunnistettiin myös mahdollisuus, että intervention uhka saisi Irakin hallinnon kaatumaan, minkä seurauksena interventio jouduttaisiin toteuttamaan tilanteen vakauttamiseksi³²⁶. Olettamusten pohjalla on tunnistettavissa, ettei niihin välttämättä liity omakohtaisia kokemuksia asiasta. Interventiosta tulee olettamuksien seurauksena lopulta väistämätön, kuten asevoimien viimeinen tulkinta osoittaa. Puutteellisilla olettamuksilla luodaan siis perusteet pakolle toimia.

³¹⁹ Wright ym. (2008), s. 66, 70. Rumsfeld (2011), s. 458.

³²⁰ Rumsfeld (2011), s. 431, 484.

³²¹ Reilly (2012), s. 63. Finlan (2014), s. 118–120. Rayburn ym. (2019a), s. 39–40.

³²² Finlan (2014), s. 195.

³²³ Sama, s. 154.

³²⁴ Rumsfeld (2011), s. 483.

³²⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 11. Bolger (2014), s. 44, 89.

³²⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 61.

Rumsfeld toi esille intervention suunnittelun yhteydessä, että Irakin valtio saattaisi hajota.³²⁷ Lisäksi hän toi esille muita mahdollisia ongelmia: mm. intervention venyminen ja sen vaikutukset Yhdysvaltoihin, joukkotuhoukseiden löytymättä jääminen ja etnisten ryhmien välisten jännitteiden kärjistyminen.³²⁸ Tässä on nähtävissä että oikeaksi osoittautuneita olettamuksia tunnistettiin Yhdysvalloissa, mutta niiden huomioiminen suunnittelussa jäi vajavaiseksi. Tai sitten niiden riskien arvioitiin olevan hallittavissa. Tätä puutteellista riskien arviointia kuvaavat seuraavat virheelliset olettamukset, joiden yhtenä osasyynä oli diktatuurin sisäinen sulkeutunut toiminta, jossa todellinen ymmärrys järjestelmän sisällä olevasta vallan ylläpidosta ja jakamisesta jää näkymättä ulospäin³²⁹.

Irakin yhteiskunnan jälleenrakentamiseen ei ollut osattu varautua, sillä tiedot yhteiskunnasta olivat puutteelliset. Tämä oli virhearvio, jolla oli suuret vaikutukset Rumsfeldin mukaan.³³⁰ Pian intervention alun jälkeen asevoimille selvisi että Irakissa oli suuria ongelmia yhteiskunnan saamiseksi toimintaan³³¹. Tämä antaa kuvaa suunnittelun huonosta tasosta³³². Erään äärimmäisen tulkinnan mukaan Irak oli jo ennen interventiota itseasiassa luhistumassa ja interventio vain nopeutti kehitystä³³³. Asevoimien mukaan suurin ongelma suunnittelussa olivat puutteet tiedoissa hallinnosta, yhteiskunnasta ja toiminnoista³³⁴. Väärät olettamukset ja vaikeasti selvitettävissä oleva tilanne Irakissa ruokki epäonnistumista. Herää myös kysymys oliko mahdollista hankkia parempaa ymmärrystä Irakista, siellä vallinneiden olosuhteiden takia.

Intervention jälkeisinä vuosina varmistui, ettei arvio Irakin uhasta vastannut todellisuutta.³³⁵ Bush myönsi tämän epäonnistumisen³³⁶. Luotettavimmiksi arvioidut tiedusteluraportit³³⁷, olivat tosin mm. Irakin joukkotuhousohjelmien ja terroristien kanssa tehtävästä yhteistyöstä varsin totuudenmukaisia. Matkalla interventioon olettamuksien pohjalla olevan tiedon laatuva-

³²⁷ Bush (2011), s. 288. Valtioiden jakaminen on keino ratkoa ristiriidat. Ks. Chirot & McCauley (2008), s. 193.

³²⁸ Rumsfeld (2011), s. 480–481, Rumsfeld, Donald: *viesti 15.10.2002, Rumsfeld Re Parade of Horribles 10-15-2002*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/310/Re%20Parade%20of%20Horribles%2010-15-2002.pdf#search=%22potential%20problems%22>], luettu 12.05.2020.

³²⁹ Blaydes (2018), s. 2. Rumsfeld (2011), s. 432. Nixon (2016), s. 127, 227.

³³⁰ Rumsfeld (2011.) s. 464, 496. Ks. tehdyistä virhearvioista mm. Finlan (2014), s. 149–150.

³³¹ Rayburn ym. (2019a), s. 116.

³³² Finlan (2014), s. 158.

³³³ Kaldor (2012), s. 158.

³³⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 43, 48–49.

³³⁵ Matthews (2019), s. 261, de Wijk (2014), s. 218. Koukkotuhoukseiden kehityksen jatkamisesta. Ks. *Comprehensive Report of the Special Advisor to the DCI on Iraq's WMD, 30.10.2004*.

[https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001156478.pdf], luettu 30.4.2020. Rumsfeld (2011), s. 500. Kielteinen näkemys Ks. de Wijk (2014), s. 221.

³³⁶ Bush (2011), s. 326–327.

³³⁷ Matthews (2019), s. 254. Ks. National Intelligence Estimate: *Iraq's Continuing Programs for Weapons on Mass Destruction 16.10.2002*. [<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB129/nic.pdf>], luettu 11.05.2020.

timuksista kuitenkin luovuttiin³³⁸. Tämä epäonnistuminen vaikutti mm. siihen, että puhe siirtyi sittemmin käsittelemään Rumsfeldista virheellisesti vapauden edistämistä ja humanitäärisestä puolta interventiossa³³⁹. Virheelliset olettamukset syntyvät siis osittain sen kautta, että mekanismit, jotka tuottivat tietoa, olivat puutteelliset tai niitä käytettiin puutteellisesti. Nämä virheet johtivat edelleen tarpeeseen määrittellä strategian päämäärät uudelleen.

Rumsfeld oli tuonut esille olettamusten määrittelyn merkityksen tienä kohti oikeaa strategiaa. Samoin Rumsfeld koki, että olettamukset voivat kaikesta huolimatta osoittautua vääriksi tai muuttaa muotoaan.³⁴⁰ Suunnittelun ulkopuolelle jääneissä suunnittelun tueksi tuotetuissa asiakirjoissa oli samoja virheellisiä olettamuksia, kuin mitä suunnittelussa käytettiin³⁴¹. Lisäksi osa suunnittelun tueksi tehdyistä tuotteista valmistui myöhässä tai ne sivuutettiin³⁴². Tausalla tässä vaikutti eri hallinnonalojen puutteellinen yhteistoiminta³⁴³. Suunnittelussa tehdyt oletukset ja niiden merkitys lopputulokselle tunnistettiin, mutta ne eivät vaikuttaneet siihen merkittävästi. Olettamukset pohjautuivat puutteellisiin tietoihin ja ongelma oli, ettei tietoa olettamuksia haastamaan ollut saatavissa tai se sivuutettiin. On myös syytä huomata, että virheellisiä ja käytettyjä olettamuksia entisestään vahvistanutta tietoa jäi suunnittelun ulkopuolelle. Epäonnistuneen intervention jälkeen on helppo sanoa, ettei suunnittelussa käytetty oikeita olettamuksia. Tällöin helposti unohtuu, etteivät kaikki suunnittelusta ulos jääneet lähteet olisi tuottaneet automaattisesti lisää oikeaa tietoa. Olettamuksista on luontevaa siirtyä resursseihin, joiden laadinnan pohjana oli näkemys vallitsevasta tai tulevasta tilanteesta.

Abizaid ei nähnyt joukkojen lisäämistä keinona intervention kohtaamien ongelmien ratkaisuun, vaan tiedustelun kehittäminen oli hänelle avain menestykseen³⁴⁴. Asevoimissa henkilötiedustelu ei ollut edellisinä vuosikymmeninä mitenkään erityisesti esillä³⁴⁵. Ongelmana oli myös että toimivan henkilötiedustelujärjestelmän luomiseen kuluu vuosia ja lähtökohta oli Irakissa huono³⁴⁶. Yhdeksi syyksi Rumsfeld näki asevoimien aikaisemmat leikkaukset³⁴⁷. Tässä näkyy, kuinka tarve tunnistettiin olettamuksien pohjana olevan tiedustelutiedon tarpeelli-

³³⁸ Matthews (2019), s. 254–256.

³³⁹ Rumsfeld (2011), s. 500. Allison (2013), s. 69, 110.

³⁴⁰ Rumsfeld (2011), s. 429, 667. Rumsfeld, Donald: *viesti 18.10.2002, Re Assumptions 10-18-2002*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/296/Re%20Assumptions%2010-18-2002.pdf#search=%22assumptions%22>], luettu 11.05.2020.

³⁴¹ Rayburn ym. (2019a), s. 64.

³⁴² Sama, s. 67–68.

³⁴³ Barry (2017), s. 66.

³⁴⁴ Rumsfeld (2011), s. 665.

³⁴⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 179. Bolger (2014), s. xxvii–xviii.

³⁴⁶ Barry (2017), s. 77–78. Puutteista Ks. Finlan (2014), s. 135. Ongelmis Ks. Nixon (2016), s. 36–37.

³⁴⁷ Rumsfeld (2011), s. 288, 297, 369, 432, 576.

suudelle ja sitä lähdettiin kehittämään intervention toteuduttua. Resurssien kasvuun menee kuitenkin aikaa. Lisäksi edes resurssit eivät voi ohittaa henkilötiedustelun tarvetta ajalle.

Intervention resursseja rajoitti myös Afganistanin interventio³⁴⁸. Liittolaisten hyödyntäminen antoikin keinon kasvattaa joukkomäärää, ilman kaikkien omien resurssien käyttöä³⁴⁹. Kokeumus eri yhteyksissä esitetystä kriittisestä intervention joukkomäärää kohtaan on osin ristiriitainen, sillä Rumsfeldin mukaan sitä ei esitetty suoraan yhteyksissä, joissa yleensä näin on väitetty³⁵⁰. Joukkomäärään vaikutti myös Bushin hallinnon ja Franksin kokema optimismi³⁵¹. Rumsfeld myös ajoi pientä joukkomäärää, sekä sen nopeaa vähentämistä³⁵². Erilaiset kokemukset välittyivät tulkintaan siitä, mitkä olisivat tarvittavat resurssit. Lopullisena rajoittimena toimi Yhdysvalloillakin resurssien rajallisuus, jolloin ajaudutaan lopulta kompromisseihin. Yhtenä vaihtoehtona on myös joukkomäärän korvaaminen teknologiaa lisäämällä.

Afganistan tuki kokemusta RMA³⁵³ toimivuudesta.³⁵⁴ Se oli kuitenkin erään tulkinnan mukaan, vain vanhan sodankäyntitavan päivittämistä³⁵⁵. Teknologiaan ja vanhaan sodankäyntitapaan nojautumisen takia ymmärrys Irakin sisäisistä tekijöistä ja niiden monimutkaisuudesta puuttui³⁵⁶. RMA:n taustalla ja osana asevoimia koskenutta muutosta täytyy tunnistaa myös vallinnut pyrkimys saada vähennettyä kuluja vähentämällä resursseja³⁵⁷. RMA tarjosi myös näennäisesti keinon käyttää voimaa ilman pitkäkestoista sitoutumista³⁵⁸. Resursseja on olemassa rajallinen määrä. Haluttua suorituskykyä ryhdytään hakemaan tämän seurauksena välineiden ja käyttöperiaatteiden kautta, mikäli ei haluta lisätä joukkoja operaatiossa. RMA:n ohella on myös tärkeää huomata, että asevoimat olivat intervention alkaessa muutoksessa.

Asevoimien uudistaminen oli Bushin hallinnon tavoite sen alusta asti.³⁵⁹ 2001 iskujen tapahtuessa asevoimat olivatkin keskellä muutosta.³⁶⁰ Rumsfeldin näkemys oli, että asevoimat oli-

³⁴⁸ Rayburn ym. (2019b), s. xxxi–xxxii. Bolger (2014), s. 115.

³⁴⁹ Barry (2017), s. 61–62.

³⁵⁰ Rumsfeld (2011), s. 437–438, 452.

³⁵¹ Matthews (2019), s. 262–265. Rayburn ym. (2019a), s. 111. Finlan (2014), s. 150.

³⁵² Finlan (2014), s. 193. de Wijk (2014), s. 275–276. Rayburn ym. (2019a), s. 39–40.

³⁵³ *Revolution in Military Affairs*, Ks. Barry (2017), s. 76. Lock-Pullan (2006), s. 159–161. Finlan (2014), s. 16–17.

³⁵⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 22. Barry (2017), s. 128. de Wijk (2014), s. 177.

³⁵⁵ Kaldor (2012), s. 154. Uudistamisena Ks. Bush (2011), s. 110–111. Tavoitteista Ks. Finlan (2014), s. 19–20.

³⁵⁶ Kaldor (2012), s. 152. Barry (2017) s. 128.

³⁵⁷ Rumsfeld (2011), s. 94. Barry (2017) s. 128, 149. Rumsfeld ajoi asevoimissa henkilöstöuudistusta (sama s. 298–301), Vallinnut joukkojen sijoittelu maailmalla koettiin jäänteeksi menneestä. (Rumsfeld s. 301–304, 329.)

³⁵⁸ Barry (2017), s. 18.

³⁵⁹ Rumsfeld (2011), s. 275. Finlan (2014), s. 34–35.

³⁶⁰ Finlan (2014), s. 20.

vat myös vailla strategista ohjausta ja rakennettu konventionaalista sotaa varten³⁶¹. 2003 elokuussa Yhdysvalloissa käynnistettiin uudelleenorganisointi, jotta asevoimat pystyisivät selviämään tehtävistään³⁶². Intervention alussa asevoimien kykyjen rajoja suhteessa vallitsevaan tilanteeseen ei siis tunnettu³⁶³. Ennen interventiota tehdyt väärät oletukset seuraavan sodan luonteesta olivat tuottaneet vääriä suorituskykyjä. Muutokseen ryhdyttiin ongelmien tultua esiin. Optimismin ja väärin olettamuksien tuloksena syntyi pitkälle aikavälille jakautuneita ongelmia, joihin lopulta interventiossa törmättiin. Optimismilla on liityntä myös interventiossa hyväksyttäväksi koettuun riskitasoon.

Franksin käsky Irakissa olevien joukkojen vähentämisestä puoleen operaation vaiheen kolme jälkeen perustui riskinottoon, sekä viestiin maan vapauttamisesta.³⁶⁴ Siinä on myös liityntä oletukseen Irakin turvallisuusviranomaisten roolista³⁶⁵. Franksin päätöksen virheellisyyden tunnistivat Sanchez ja Abizaid heinäkuussa 2003 ja siihen tehtiin muutoksia. Joukkomäärää Rumsfeld vaati kuitenkin taas pudotettavaksi syyskuussa 2003, vaikka tässä vaiheessa oli jo tehty esitykset lisätarpeista. Osa vähennyspaineesta tuli toki myös asevoimista.³⁶⁶ Sanchez, Abizaid ja myöhemmin Casey tukivat joukkojen vähennystä kukin omista syistään. Heitä ohjasi mm. kokemus, jonka mukaan läsnäolon vähentäminen oli keino vähentää väkivaltaa.³⁶⁷ Joukkomäärään liittyy eri tulkintoja siitä, voiko se toimia ongelmien ratkaisuna vai ei. Eri tahoilla on kullakin omat perustelunsa. Kaiken läpi leikkaa ajatus kiireestä poistua maasta, jonka pohjalla on sinänsä rationaalinen tavoite – pyrkimys päättää interventio nopeasti.

Kokemukset joukkomäärästä olivat osittain ristiriitaisia. Bushin mukaan Irakin väliaikaishallinnon johtajaksi 2003 nimetty Paul Bremer ehdotti heti alussa, että joukkoja tulisi lisätä. Bush sai kuitenkin asevoimilta ja Rumsfeldilta päinvastaisen vastauksen.³⁶⁸ Rumsfeldin mukaan vastaavasti Bremer esitti vasta juuri ennen tehtävänsä päättymistä lisäjoukkoja³⁶⁹. Tällöinkään Abizaid ei nähnyt tarvetta lisäjoukoille.³⁷⁰ Muutos tilanteessa tuli 2004, johon liittyen Rumsfeld hyväksyi lisäyksen³⁷¹. Kesän 2005 kuluessa Casey tunnisti muutoksen Irakissa,

³⁶¹ de Wijk (2014), s. 121, 299. Rumsfeld (2011), s. 279–281. Lock-Pullan (2006), s. 176–177.

³⁶² Bolger (2014), s. xvi, 207. Rumsfeld (2011), s. 653–655. Rayburn ym. (2019a), s. 371–375.

³⁶³ Bolger (2014), s. xvi.

³⁶⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 146–147.

³⁶⁵ Rumsfeld (2011), s. 476.

³⁶⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 160–161, 208.

³⁶⁷ Finlan (2014), s. 160. Rayburn ym. (2019b), s. 8, 18.

³⁶⁸ Bush (2011), s. 315.

³⁶⁹ Rumsfeld (2011), s. 661–662. Bremer väitti virheellisesti, ettei saanut vastausta joukkotarpeeseensa. Ks. *Rumsfeld, Donald: viesti 24.5.2004, To Jerry Bremer re Force Estimate 05-24-2004*.

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/420/To%20Jerry%20Bremer%20re%20Force%20Estimate%2005-24-2004.pdf#search=%22Force%20estimate%20bremer%22>], luettu 17.5.2020.

³⁷⁰ Rumsfeld (2011), s. 662–663.

³⁷¹ Sama, s. 663.

muttei tarvetta lisäresursseille.³⁷² 2005 lopussa lisäjoukkojen tarvetta arvioitaessa oli päädytty olemaan lisäämättä joukkoja yhä asevoimien ja Rumsfeldin suositusten mukaisesti³⁷³. Edelleen kesäkuussa 2006 Casey, Abizaid ja Rumsfeld olivat joukkojen vähentämisen kannalla³⁷⁴. Casey oli vielä Rumsfeldin lähdön varmistumisen jälkeenkin sitä mieltä ettei lisäjoukkoja tarvittaisi³⁷⁵. Nämä kokemukset tuovat esille kuinka vaihtuvien näkökulmien keskellä päätöksiä joukkomäärästä tehtiin. Samalla näkyy, kuinka pysyvä kokemus joukkojen riittävydestä oli. Lopullinen muutos tapahtuikin vasta strategiaa muutettaessa.

Gates asettui 2006 lopussa kannattamaan lisäjoukkoja Irakiin.³⁷⁶ Lisäjoukkoja tarvittiin turvallisuustilanteen korjaamiseksi³⁷⁷. Casey ja Abizaid eivät tukeneet lisäjoukkoja, koska heidän mukaansa se olisi vienyt pohjaa vastuun luovuttamisesta irakilaisille³⁷⁸. Vastustamisen logiikan mukaan kapinalliset tulisi saada näyttämään siltä, että he kapinoisivat Irakin hallintoa vastaan³⁷⁹. Tämä kuvaa hyvin, kuinka eri vaihtoehtoilta oli omat kannattajansa ja heillä omat olettamuksensa kokemuksiansa perustana. Molemmat näkökulmat olivat perusteltavissa, sen mukaan kuinka ongelman katsoi olevan ratkaistavissa.

Irakiin syntyi valtatyhjiö 2003. Strategisen tason poliittiset ja sotilaalliset päättäjät eivät sitä estäneet.³⁸⁰ Oletuksista poikennutta tilannetta ei tuolloin heti tunnistettu³⁸¹. Intervention toteuttamisen jälkeisen vuoden aikana asevoimien kokemuksen mukaan määritettiin ongelmia, joita maassa oli ratkaistavana³⁸². Vakauttamisvaiheen riittämätön suunnittelu onkin nostettu intervention yhdeksi päävirheeksi.³⁸³ Voidaan myös todeta intervention alkuvaiheessa ja suunnittelussa olleiden virheiden kummunneen yhdistelmästä kiirettä, virheellisiä olettamuksia ja niiden pohjalta tehtyjä vääriä päätöksiä tarvittavista resursseista. Kaikkiin ongelmiin pyrittiin saamaan ratkaisuja sitä mukaa kun ne selvisivät, mutta korjaustoimet alkoivat vaikuttaa vasta useiden vuosien kuluttua niiden käynnistämisestä. On vaikea arvioida yksiselitteisesti, kuinka suuri oli yksin kiireen osuus epäonnistumisessa. Edellä esitetyn perusteella juuri sillä vaikuttaa kuitenkin olleen suurin merkitys epäonnistumiseen. Kiire esti tehokkaasti värien

³⁷² Rayburn ym. (2019a), s. 412, 415.

³⁷³ Rumsfeld (2011), s. 678–679.

³⁷⁴ Sama, s. 695.

³⁷⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 14.

³⁷⁶ Bush (2011), s. 448.

³⁷⁷ Gates (2014), s. 36–37. Finlan (2014), s. 170.

³⁷⁸ Bolger (2014), s. 234–235.

³⁷⁹ Ks. esim. Rumsfeld (2011), s. 674. Toinen tulkinta syistä mm. Finlan (2014), s. 170.

³⁸⁰ Finlan (2014), s. 157, 193. Ks. laajemmin Finlan (2014), s. 157–158. Bush (2011), s. 314

³⁸¹ Barry (2017), s. 46–47.

³⁸² Bolger (2014), s. 164.

³⁸³ Barry (2017) s. 45–47. de Wijk (2014), s. 9.

olettamuksien kumoamisen ja loi tien epäonnistumiseen. Riittämätön joukkomäärä oli pikemminkin seuraus, ei syy ongelmiin.

5.5 Johtosuhteiden henkilökohtaiset ja rakenteelliset ongelmat

Seuraavassa käsitellään strategisen tason toimijoiden kokemuksia intervention johtosuhteista. Johtosuhteita käsitellään kokonaisuutena, jossa interventioon liittyen tunnistetaan niin rakenteellisia kuin henkilöihin liittyviä ongelmia. Alaluvussa esitetään, kuinka ongelmia pyritään ratkomaan niin henkilöitä vaihtamalla kuin rakenteita muokkaamalla. Samalla havaitaan, kuinka vaikeaa johtosuhteiden korjaaminen on. Strategian laadinnan ja toimeenpanon onnistumiselle tärkeät toimivat johtosuhteet osoittautuvat loputtomien ongelmien lähteeksi.

Rumsfeldin mukaan intervention johtosuhteita voi pelkistetysti kuvata epäselviksi.³⁸⁴ Irakin intervention johtosuhteet olivat alkujaan korjausliike Afganistanin ongelmiin, minkä takia kokonaisuus käskettiin Rumsfeldin johtoon. Vastuu suunnittelusta annettiin Rumsfeldille, mikä koettiin aluksi toimivaksi, mutta jälkikäteen se tulkittiin yhdeksi epäonnistumisen syistä.³⁸⁵ Asevoimien mukaan taistelutoimien jälkeistä vaihetta interventiossa suunniteltiin päällekkäin puolustus- ja ulkoministeriössä ilman synkronointia ja vasta tammikuussa 2003 määrättiin yksiselitteisesti suunnittelu ja johto puolustusministeriölle³⁸⁶. Lopputulos oli epäselvä³⁸⁷. Kokemuksissa näkyy, kuinka ongelmat oli tunnistettu, mutta tehdyt korjaukset eivät olleet riittäviä. Toimimattomat rakenteet yhdistettynä henkilöiden ongelmiin, tuottivat epäselvät johtosuhteet. Tässä yhteydessä on myös syytä pohtia, oliko tehty ratkaisu historian valossa kuitenkin parempi kuin se millä Afganistanissa toimittiin.

Erään tulkinnan mukaan puolustusministeriö pyrki suunnittelussa minimoimaan muiden vaikutuksen, mikä henkilöityi Rumsfeldiin.³⁸⁸ Rumsfeldin mukaan syynä oli, että laaja-alaisen suunnittelun katsottiin vaarantavan pyrkimyksen syrjäyttää Saddam ilman interventiota. Hänen mukaansa yhteistyön koordinointi ja vastuualueet jäivät epäselviksi. Hän nostaa suurimmaksi ongelmaksi, että lopulta ei päätetty kumpi, puolustus- vai ulkoministeriön, ajama strategia valitaan intervention jälkeiseen tilanteeseen.³⁸⁹ Asevoimien mukaan suunnittelutyö oli täynnä myös asevoimien sisäisiä jännitteitä³⁹⁰. Suunnitelma ei siis ollut siten riittävän koko-

³⁸⁴ Rumsfeld (2011), s. 507–508. ”*Too Many Hands on the Steering Wheel*” (Sama.)

³⁸⁵ Matthews (2019), s. 212–213, 265–266.

³⁸⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 65.

³⁸⁷ Barry (2017), s. 94–95.

³⁸⁸ Matthews (2019), s. 266–267, Bush ei halunnut, että suunnittelusta viestittäisiin puolustusministeriön ulkopuolelle. Rumsfeld (2011), s. 428.

³⁸⁹ Rumsfeld (2011), s. 486–492, 625.

³⁹⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 37. Ongelmalliset vuorovaikutussuhteet ovat yleisiä. (Pollack (2019), s. 107.)

naisvaltainen ja kärsi edellä kuvatusta toimimattomasta yhteistyöstä³⁹¹. Eri kokemuksia oli siitä mikä johti lopulta erilliseen suunnitteluun. Osa perusteluista vaikuttaa jälkikäteen epärationaalisilta. Tällöin tulee kuitenkin muistaa, että harvoin tehdään tietoisesti huonoja ratkaisuja³⁹². Jälkikäteen on vaikeaa yksiselitteisesti arvioida, olisivatko vallitsevassa tilanteessa ja tuolloisella päätöksentekijän kokemuspohjalla vaihtoehdot olleet parempia.

Kokemusten pohjalla olleiden oppien käytännöksi muuttamisen vaikeutta kuvaa strategisen tason toimijoiden osallistuminen suunnitteluun. Bush osallistui aktiivisesti suunnitteluun³⁹³. Tämä osallistuminen liittyi paljon taktisen tason ongelmiin. Myös Rumsfeldin koettiin sitoutuvan liikaa operatiivisen ja taktisen tason asioihin³⁹⁴. Molemmat kuitenkin muistivat Vietnamin sodan aikaisen hallinnon sotkeutumisen yksityiskohtiin vääräksi. Asevoimien mukaan he kuitenkin osallistuivat suunnitteluun sitä ohjaten, myös osin sekaantuvasti.³⁹⁵ Myös Franks ajautui suunnittelussa ratkomaan taktisen ja operatiivisen tason ongelmia³⁹⁶. Tässä välittyä, kuinka vaikeaa on tehdä rajanvetoa eri toimijoiden vastuulle kuuluvan suunnittelun tasojen välille. Liiallisiin yksityiskohtiin suhteessa henkilön tehtävätasoon sekaantuva suunnittelu ei siis ehkä tunnu henkilöstä siltä. Samalla on myös syytä ottaa huomioon, että organisaatiot ruokkivat osin edellä kuvattua toimintaa.

Asevoimissa oli itse myös luotu edellytyksiä tähän ongelmaan. Koko CENTCOM olemassaolo oli keino ohittaa suunnittelun ohjaamisen rakenteita.³⁹⁷ Tätä tuki myös asevoimien laskeutunut rooli strategian määrittelyssä³⁹⁸. Puolustusministeriö ja Bush hoitivatkin intervention ohjauksen suoraan CENTCOM:ille ja Franksille³⁹⁹. Franks suhtautui myös kielteisesti hänen ja poliitikkojen välissä virallisesti toimineeseen väliportaaseen JCS⁴⁰⁰. JCS kanssa olleissa erimielisyyksissä Franksin ja Rumsfeldin kanta voitti⁴⁰¹. Franksin johtamistyyli teki hänen haastamisensa myös vaikeaksi, minkä lisäksi hän oli avoin poliitikkojen ajatuksille⁴⁰². Franks oli myös osin kykenemätön esittämään näiden mielipiteistä voimakkaasti eroavia näkemyksiä⁴⁰³. Tämä kuvaa kuinka kaikkia johtosuhteiden selkeyttä tukevia toimijoita ei suunnittelussa käyt-

³⁹¹ Barry (2017), s. 66.

³⁹² Rayburn ym. (2019b), s. 615.

³⁹³ Bush (2011), s. 286–287.

³⁹⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 37.

³⁹⁵ Bush (2011), s. 31, 241, 286, Rumsfeld (2011), s. 71, 390, Rayburn ym. (2019a), s. 35, 62–63, Finlan (2014), s. X.

³⁹⁶ Finlan (2014), s. 39.

³⁹⁷ Sama, s. 34, 159.

³⁹⁸ Lock-Pullan (2006) s. 187–188.

³⁹⁹ Rayburn ym. (2019a), s.38, 49.

⁴⁰⁰ *Join Chiefs of Staff*. (Finlan (2014), s. 67.)

⁴⁰¹ Finlan (2014), s. 115–117.

⁴⁰² Sama, s. 36–37. Myös Franksin tausta ja kotikasvatus tukivat selvää hierarkiaa (Sama, s. 37.)

⁴⁰³ Finlan (2014), s. 155.

tetä niin henkilökohtaisten kokemusten kuin rakenteeseen sisällytettyjen mahdollisuuksien takia. Lopulta kaikki kulminoituu ihmisiin ja siihen, kuinka he toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. Franksiin ja muihin strategisen tason toimijoihin kohdistetun kritiikin keskellä on myös syytä muistaa, että vallinneessa tilanteessa Afganistanin interventio vaikutti ainakin osin toimivalta.

Ihmisten vuorovaikutuksen ongelmissa oli kysymys myös poliittiselle puolelle itse luoduista ongelmista. Bush oli korostanut *luovan jännitteen* olevan hyväksi Yhdysvaltojen kansallisessa turvallisuusneuvostossa.⁴⁰⁴ Keväeseen 2004 mennessä luova jännite oli muuttunut riitelyksi. Bush ratkoi ongelmaa muokkaamalla turvallisuusneuvostoa 2004, siinä kuitenkin täysin onnistumatta. Edelleen 2005–2006 tuloksena oli virhearviointeja.⁴⁰⁵ Huonot johtosuhteet viimekädessä mahdollistivatkin strategian epäonnistumisen. Luova jännite kasvatti myös organisaatioiden vastakkainasettelua⁴⁰⁶. Rumsfeld puolestaan koki, että ulkoministeriö ei kaikissa tilanteissa tukenut Bushin linjaa. Lisäksi hän näki myös ongelmaksi että strateginen taso jaettiin suoraan ministeriöille.⁴⁰⁷ Toimimattomat johtosuhteet ruokkivat yhä huonompia johtosuhteita muualle hallintoon. Luova jännite muodostuu ongelmaksi ja välittyy eteenpäin organisaation eri tasoille.

Kansallisen turvallisuusneuvoston ihmisten väliset ongelmat eivät olleet ainutlaatuisia historiassa.⁴⁰⁸ Rumsfeldin mukaan nyt erityisenä ongelmana oli kyky käsitellä yhdessä laaja-alaisia ongelmia, tarjota eri vaihtoehtoja niiden ratkaisuun ja toimeenpanna päätöksiä⁴⁰⁹. Rumsfeld oli myös haastavissa väleissä mm. useiden upseereiden kanssa⁴¹⁰. Puhuttaessa Rumsfeldin huonoista väleistä muihin, on syytä ottaa huomioon Gatesin toteamus, jonka mukaan on mahdotonta sanoa, kuinka paljon oli totta⁴¹¹. Tämä tuo esille sen problematiikan mitä liittyy johtosuhteiden analysointiin. On todella vaikeaa arvioida yksiselitteisesti, mikä osa väitteistä on totta ja mikä ei. Samalla tulee esille tiettyjen organisaatioiden jännitteiden pysyvyys, jolloin jännitteet ovat organisaatioiden ominaisuus.

⁴⁰⁴ Bush (2011), s. 115–116.

⁴⁰⁵ Sama, s. 118, Rumsfeld (2011) s. 631–635, 690, Rumsfeld, Donald: *viesti ja muistio 26.1.2006, 2006-01-26 to Stephen Hadley re PRT Memos*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/461/2006-01-26%20to%20Stephen%20Hadley%20re%20PRT%20Memos.pdf#search=%22PRT%20Memo%22>]. luettu 19.1.2021, *Rumsfeld, Donald: viesti 26.5.2006, 2006-05-26 to George Casey re Comments in This Mornings NSC*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/2196/2006-05-26%20to%20George%20Casey%20re%20Comments%20in%20This%20Mornings%20NSC.pdf#search=%22May%2026%202006%22>], luettu 19.1.2021.

⁴⁰⁶ Finlan (2014), s. 152, 154–155.

⁴⁰⁷ Rumsfeld (2011), s. 4–8, 326–327.

⁴⁰⁸ Sama, s. 135. Gates (2014), s. 91.

⁴⁰⁹ Rumsfeld (2011), s. 318–319, 327–330.

⁴¹⁰ Finlan (2014), s. 34–35.

⁴¹¹ Gates (2014) s. 83.

Rumsfeldin mukaan ennen interventiota oli nähtävissä, että ulko- ja puolustusministeriön linjat tulisivat repimään hajalle strategian ilman Irakissa olevaa johtajaa.⁴¹² Bush päättikin ORHA:n⁴¹³ perustamisesta 20.1.2003⁴¹⁴. Sen johtaja Jay Garner toi esille suunnittelun huolimattomuuden ja kiireen. ORHA:n tilanteesta teki entistä haastavamman sen vaihtuvat ohjeet.⁴¹⁵ ORHA oli asevoimien mukaan pelkistetysti ilman resursseja tai toimivaa vuorovaikutusta⁴¹⁶. Luotu organisaatio ei kykene suoraan aloittamaan toimintaa, vaan sen on ensin vakiinnutettava paikkansa johtosuhteissa eri toimijoiden välillä. Epäonnistunut ORHA oli syntynyt korjaamaan havaittua ongelmaa. Nopeasti luotu organisaatio oli myös nopeasti poistettavissa.

Rumsfeld oli ilmoittanut Garnerille, että tilanteen kehittyessä Irakissa tulisi hänen tehtävänsä uusi henkilö⁴¹⁷. Tietoa tästä ja ORHA:n lakkauttamisesta ei kuitenkaan ollut Garnerilla vielä kuukautta ennen kuin se tapahtui⁴¹⁸. Tästä ORHA:n muuttumisesta CPA⁴¹⁹:ksi on eri tulkintoja. Erään mukaan ORHA:sta tuli puolustus- ja ulkoministeriön kiistojen näyttämö. Intervention ongelmat yritettiin ratkaista vaihtamalla johtoon Paul Bremer ja vaihtamalla nimi CPA:ksi⁴²⁰. Tässä tulkinnassa on se ongelma, että Bremerin nimittämisestä päätti Bush ja Rumsfeldilla oli myönteinen kokemus Garnerista⁴²¹. Rumsfeld katsoi, että johtosuhte ei ollut selvä, kun sittemmin Bremer toimi osin suoraan Bushin kanssa. Bremer pystyi täten halutesaan hoitamaan asioita ilman koordinoitua.⁴²² Bremerin johtoon asettaminen loikin siksi uusia ongelmia. Johtajien ja organisaatioiden muutokset kesken interventiota aiheuttavat yhä uusia ongelmia. Kun yksi ongelma ratkeaa, syntyy tilalle toinen. Ja kuten pohjimmiltaan inhimillisessä strategiassa, niin myös tässä ongelmille löytyy henkilöihin liittyviä syitä.

Rumsfeldin mukaan Bremer ei halunnut hyödyntää Garnerin kokemusta Irakista. Bremerin johdossa CPA:n suhtautuminen vallan luovuttamiseen irakilaisille oli myös kielteisempää⁴²³. Rumsfeldin mukaan vallan antamisella irakilaisille, olisi voitu vähentää ongelmia. Hän toi myös esille, että CPA suhtautui kielteisesti alueiden kehittämiseen eri tahtiin pyrkiessään

⁴¹² Rumsfeld (2011), s. 492, 487.

⁴¹³ *Office Of Reconstruction And Humanitarian Assistance –Iraq*.

⁴¹⁴ Rumsfeld (2011), s. 487.

⁴¹⁵ Bush (2011), s. 304. Matthews (2019), s. 267, 267. Rayburn ym. (2019a), s. 117.

⁴¹⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 65–66. Garnerin ensimmäiset havainnot Ks. esim. Finlan (2014), s. 159.

⁴¹⁷ Rumsfeld (2011), s. 503.

⁴¹⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 118, 134.

⁴¹⁹ *Coalition Provisional Authority*

⁴²⁰ Matthews (2019), s. 270–271.

⁴²¹ Rumsfeld (2011), s. 502. Rumsfeld, Donald: *viesti 9.5.2003, 2003-05-09 To George W Bush re Jay Garner*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/328/2003-05-09%20To%20George%20W%20Bush%20re%20Jay%20Garner.pdf#search=%22Jay%20garner%22>], luettu 19.1.2021.

⁴²² Rumsfeld (2011), s. 503, 506–507, 522.

⁴²³ Sama, s. 509–511, 523. Myös Afganistanin nopeampi muutostahti oli osa ongelmaa. (Sama.)

luomaan keskusjohtoista toimintaa. Myös Irakin heimojen hyödyntämiseen CPA suhtautui varautuneesti.⁴²⁴ CJTF-7:n alajohtoportaisissa heimojen merkitys oli vastaavasti huomattu⁴²⁵. Edellä kerrotuista kokemuksista välittyy kuva, jossa poliittisten toimijoiden ja asevoimien kokemukset intervention jatkolle keskeisissä asioissa olivat osin päinvastaisia. Rumsfeldin tulkinta oli hyvin lähellä asevoimien kantaa, joka vastaavasti erosi CPA:n näkökulmasta. Ilman yhteistä ymmärrystä tilanteesta ei syntynyt toimivaa johtosuhdetta.

Joidenkin lähteiden mukaan CPA:n huono tilanne johti syksyllä 2003 siihen, että Bush päätti perustaa Iraq Stability Groupin, sekä siirtää johtovastuuta itselleen ja neuvonantajilleen. Nämä muutokset koettiin johtosuhteita sotkevinä.⁴²⁶ Rumsfeld katsoi, että kysymys oli normaalista kehityksestä. Rumsfeldin mukaan Bremerin olisi pitänyt olla kuitenkin ulkoministeriön johdossa⁴²⁷. Tämä kuvaa tilannetta, jossa johtosuhteiden joukkoon lisätään uusia kerroksia ja epäselvästä kokonaisuudesta tulee yhä sekavampi. Jälleen kerran tunnistetaan ongelma, jota yritetään korjata siinä onnistumatta. Taustalla vaikuttavat taas henkilöiden ominaisuudet, josta seuraavassa tarkemmin.

CPA:n lopettamisen jälkeen Yhdysvaltojen korkein poliittinen edustaja Irakissa oli suurlähettiläs Negroponte, joka oli Rumsfeldin mukaan halukas yhteistyöhön asevoimien kanssa.⁴²⁸ Myös Casey tunnisti johtosuhteiden aiemman huonon tilan ja ryhtyikin tiiviiseen yhteistyöhön Negroponten kanssa.⁴²⁹ Bremerin toimien Irakissa Rumsfeld kokee kuvastavan, että Yhdysvalloilla ei ollut yhteistä suunnitelmaa.⁴³⁰ Rumsfeldin kokemuksissa interventioista paljon myönteistä muutosta johtosuhteissa liittyy siihen, että Bremerin aika päättyi. Samalla asevoimissa oli kuitenkin omat ongelmansa, joiden luomiseen Rumsfeld oli osallisena.

Rumsfeld halusi CJTF-7:n johtoon Sanchezin⁴³¹, joka aloittikin kesäkuussa 2003. Asevoimien kokemuksen mukaan tehdyt muutokset organisaatiossa ja strategiassa johtivat siihen, että Ira-

⁴²⁴ Rumsfeld (2011), s. 511–512, 536. Rumsfeld, Donald: *muistio 12.4.2004, 2004-04-12 to Bremer re Sunni Outreach*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/360/2004-04-12%20to%20Bremer%20re%20Sunni%20Outreach.pdf#search=%22sunni%20outreach%22>], luettu 19.1.2021. Rayburn ym. (2019a), s. 210. Bolger (2014), s. 243–244.

⁴²⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 145–146, 210–211.

⁴²⁶ Matthews (2019), s. 278.

⁴²⁷ Rumsfeld (2011), s. 528, 524–526. Rumsfeld, Donald: *viesti 6.12.2003, Re Private Conversation with Jerry Bremer 12-10-2003*.

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/357/Re%20Private%20Conversation%20with%20Jerry%20Bremer%2012-10-2003.pdf#search=%22conversation%20with%20jerry%20bremer%22>], luettu 14.5.2020.

⁴²⁸ Rumsfeld (2011), s. 672. Barry (2017), s. 55.

⁴²⁹ Bolger (2014), s. 182. Rayburn ym. (2019a), s. 321–322.

⁴³⁰ Rumsfeld (2011), s. 523–524.

⁴³¹ CENTCOM Abizaidilla oli hyvät välit Sancheziin. (Bolger (2014), s. 196.)

kin eri alueista vastanneilta joukoilta puuttui ohjaus toiminnan yhteensovittamisesta⁴³². Sanchezilta puuttui myös ymmärrystä Irakista. CJTF-7:n ongelmaksi paljastui tehtävien laajuus suhteessa resursseihin.⁴³³ Tämä tunnistettiin, mutta muutos käynnistyi vasta joulukuussa 2003⁴³⁴. Strategisen tason esikunnan suunniteltiin aloittavan toimintansa toukokuussa 2004. CJTF-7:n oli suunniteltu toimivan ”...CPA, CENTCOM ja Washingtonin kanssa.”⁴³⁵. Asevoimien mukaan keskinäisiä suhteita ei kuitenkaan missään vaiheessa määritelty yksiselitteisesti⁴³⁶. Johtorakenteiden ja samalla johtosuhteiden muuttaminen havaittujen ongelmien ilmetessä on aikaa vievää. Ongelmaa pahentaa entisestään kokematon johtaja, sekä epäselvä tilanne. Keskenään yhteistoimintaan suunnitelluilla tasoilla on oltava myös selvät keskinäiset roolit.

Sanchez sai taakakseen liikaa tehtäviä ja huonot suhteet CPA:n kanssa. CJTF-7 esikunta joutui myös toimimaan vain kolmasosalla tarvittavasta henkilöstöstä.⁴³⁷ Sanchez oli määrätty Rumsfeldin mielestä väärään tehtävään ja syy hänen virheistään lankesi hänen esimiehilleen⁴³⁸. Edellä kuvattu resurssipula oli osin syynä siihen, että mm. jälleenrakentamisen käynnistyminen epäonnistui.⁴³⁹ Asevoimat tunnisti tähän liittyen edelleen 2005 tarpeen lisätä intervention siviiliasiantuntijoita. Abizaid ei tuolloinkaan tukenut kuitenkaan ajatusta, koska hän yritti saada eri hallinnon osia ottamaan niille kuuluvaa vastuuta.⁴⁴⁰ Myös Casey, Rumsfeld ja Gates tunnistivat ongelmaksi intervention kaikissa vaiheissa sen, ettei siviiliasiantuntijoita saatu riittävästi⁴⁴¹. Edellä kuvattu rakenteellinen resurssipula pahenee entisestään aiemmin kuvattujen henkilöiden välisten ongelmien takia. Kokemattomaksi tulkitun Sanchezin vastaakohtaa voidaan tarkastella siihen liittyvine ongelmineen, kun katsotaan Franksia. Myös pitkän uran kerryttämä kokemus yhdistettynä odottavaan eläkkeeseen luo ongelmia.

Franks oli ilmoittanut aikeistaan jäädä eläkkeelle huhtikuussa 2003.⁴⁴² Toukokuusta 2003 eteenpäin Franks siirsi vastuuta Abizaidille, joka aloitti heinäkuussa 2003.⁴⁴³ Franksin keskittyminen herpaantui mahdollisesti eläkkeen lähestymisen seurauksena ja eläköityminen teki

⁴³² Rayburn ym. (2019a), s. 135, 151.

⁴³³ Sama, s. 136, 161–162. Barry (2017), s. 57.

⁴³⁴ Sama, s. 207.

⁴³⁵ Sama, s. 257–258.

⁴³⁶ Sama, s. 140.

⁴³⁷ Bolger (2014), s.162–163. Rumsfeld (2011), s. 497, 510. Barry (2017), s. 57. Rumsfeld, Donald: *viesti ja raportit, 1.11.2004, 2004-11-01 to Myers re Manning Requests*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/327/2004-11-01%20to%20Myers%20re%20Manning%20Requests.pdf#search=%22manning%20requests%22>], luettu 19.1.2021.

⁴³⁸ Rumsfeld (2011), s. 502.

⁴³⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 209.

⁴⁴⁰ Sama, s. 446–447.

⁴⁴¹ Rumsfeld (2011), s. 691, 99, 621. Gates (2014), s. 100. Rayburn ym. (2019b), s. 310.

⁴⁴² Bush (2011), s. 324. Rumsfeld (2011), s. 502.

⁴⁴³ Rayburn ym. (2019a), s. 137.

myös johtosuhteista sekavat⁴⁴⁴. Eläköityminen kuvaa ongelmaa, jossa tehtävissä tapahtuva kierto sekoittaa johtosuhteita⁴⁴⁵. Samaan ilmiöön liittyen Gates koki ongelmaksi, että pätevyys ei ollut aina määräävä tekijä, vaan urasuunnitelma⁴⁴⁶. Tässä toistuu eri muodoissa esiin tullut kokemus, jossa törmätään huonosti toteutettujen henkilövaihtojen luomiin ongelmiin.

Franksin eläköityminen vaikutti myös strategian laadintaan, joka valmistui vasta lokakuussa 2003⁴⁴⁷. CPA laati oman strategiansa heinäkuussa 2003.⁴⁴⁸ CJTF-7 ei kyennyt tilanteen jatkuvasti muuttuessa antamaan vastaavaa ohjausta alajohtoportaille⁴⁴⁹. 2004 alusta eteenpäin CJTF-7:n ja CPA suunnittelua häirtasivat myös organisaatiomuutokset. Sanchezin esittäessä pyynnön helmikuussa 2004 Yhdysvaltojen Irakin strategian laatimisesta, hänelle tehtiin selväksi, ettei pitkän aikavälin suunnittelua voitu tehdä ennen kuin sota olisi voitettu. Sanchezin toimintaa ohjasikin pääosin vain interventiosuunnitelma. CJTF-7:n alajohtoportaat ryhtyivät tämän seurauksena itsenäisesti ratkomaan ongelmia, mikä teki myöhemmässä vaiheessa toimintojen yhteensovittamisen vaikeaksi.⁴⁵⁰ Suunnittelelmattomuus korjaantui vasta kun Casey laati elokuussa 2004 MNF-I:lle strategian⁴⁵¹. Johtosuhteen muutoksen odotus vaikuttaa strategia laadintaan. Sen seurauksena on nähtävissä johtamattomuuden tunne ja yhteisen päämäärän puuttuminen. Myös Yhdysvaltojen hallinnon puuttuva yhteinen näkemys eri toimijoiden rooleista välittyi, josta seuraavassa tarkemmin.

14.5.2004 CJTF-7:n tilalle strategisen tason toimintaa johtamaan muodostettiin MNF-I.⁴⁵² 30.10.2005 MNF-I laati strategian, jonka oli määrä ohjata toimintaa siihen asti, kunnes Irakin hallinto valittaisiin.⁴⁵³ Yhdysvallat julkaisi marraskuussa 2005 National Strategy for Victory in Iraq⁴⁵⁴ -asiakirjan. Casey'n mukaan kysymyksessä oli kevyesti muokattu versio kuukautta aikaisemmin MNF-I:n julkaisemasta strategiasta. Asevoimien näkökulma siis ylikorostui strategiassa.⁴⁵⁵ Interventiota vaivannut johtosuhteiden epäselvyys näkyy konkreettisesti tilanteessa, jossa MNF-I laatima strategia annetaan sille ohjauksena ylempää hallinnosta. Asevoimat

⁴⁴⁴ Finlan (2014), s. 156.

⁴⁴⁵ Sama, s. 191. Gates (2014), s. 577. Rayburn ym. (2019a), s. 413–414.

⁴⁴⁶ Gates (2014), s. 577.

⁴⁴⁷ CENTCOM strategia viisi teemaa: "1) Kansainvälistyminen, 2) Irakilaistaminen, 3) Tiedustelun kehittäminen, 4) Infrastruktuurin kehittäminen ja 5) Tiedotus ja strateginen viestintä". (Rayburn ym. (2019a), s. 196.)

⁴⁴⁸ Siihen ei otettu Iso-Britannian hyväksyntää, (Chilcot ym. (2016) s. 92.). Ks. Rayburn ym. (2019a), s. 195.

⁴⁴⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 196.

⁴⁵⁰ Sama, s. 153–154, 272, 303, 326–327.

⁴⁵¹ Rayburn ym. (2019a), s. 327.

⁴⁵² Barry (2017), s. 57–58.

⁴⁵³ Rayburn ym. (2019a), s. 488–490.

⁴⁵⁴ Bush, George W.: *National Strategy for Victory in Iraq 30.11.2005*. [https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/iraq/iraq_strategy_nov2005.html], luettu 7.7.2020.

⁴⁵⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 492–493. Ks. Casey, George W. Jr.: *Strategic Reflections: Operation Iraqi Freedom, July 2004-February 2007*. Washington DC, National Defense University Press 2012, s. 169–170.

ohjaa politiikkaa, eikä toisinpäin. Tästä ohjauksen puuttumisesta tuli myös useiden interventi-
on kiisteltyjen päätöksien lähde.

CPA:n suurimmat päätökset 2003, olivat Irakissa keskeisissä tehtävissä olevien baath puolueen jäsenten poistaminen (*CPA Order Number 1*⁴⁵⁶), sekä Irakin asevoimien hajottaminen (*CPA Order Number 2*⁴⁵⁷). Tehtyjä päätöksiä ei erään lähteen mukaan konsultoitu Yhdysvaltojen turvallisuusneuvoston jäsenten kesken, vaan päätös oli viimekädessä Bremerin ja Rumsfeldin⁴⁵⁸. Asevoimien osin sivuun jättäminen päätöksistä on varmennettavissa⁴⁵⁹. Päätökset tunnistettiin virheellisiksi jälkikäteen. Niiden merkittävydestä kertoo se, että vielä vuosia myöhemminkin niistä syytellään milloin ketäkin.⁴⁶⁰ Epäselvissä johtosuhteissa strategiset mitasuhteet saavuttavien päätösten omistajuus hämärtyy. Lopputuloksena on päätöksiä joiden todellista merkitystä Irakin yhteiskunnalle ei täysin ymmärretä etukäteen.

Baath puolueen jäsenten poisto oli tuhoisaa Irakin yhteiskunnan toiminnoille ja yksilöille⁴⁶¹. Sitä kuitenkin tukivat kurdit ja shiit⁴⁶². Abizaidin mukaan baath puolueen jäsenten poistamista suunnitellessaan päättäjät eivät ymmärtäneet Irakin yhteiskunnan rakennetta. Ongelma oli prosessin ulottaminen ylimpien toimijoiden ulkopuolelle. Abizaidin päätöstä edeltänyt protestointi Franksille ei johtanut myöskään toimenpiteisiin.⁴⁶³ CJTF-7 alajohtoportaat pyrkivät omilla toimillaan minimoimaan päätöksen vahinkoja.⁴⁶⁴ Tässä näkyy kuinka eri toimijoilla oli eri kokemuksia tapahtuneesta. Samalla se tuo esille aiemmin kuvatut ongelmat organisaatioiden johtosuhteissa, jotka lopulta heijastuvat päätösten toimeenpanoon. Päätökset myös ruokkivat ongelmia toisiinsa.

Päätös Irakin asevoimien hajottamisesta tuli, kun baath puolueen jäsenten poistamisesta toimuminen oli kesken. Päätöksestä ei myöskään tiedotettu kattavasti etukäteen. Asevoimien mu-

⁴⁵⁶ Coalition Provisional Authority: *Order Number 1, De-Ba'athification of Iraqi society 16.5.2003*. [<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB418/docs/9a%20-%20Coalition%20Provisional%20Authority%20Order%20No%201%20-%20205-16-03.pdf>], luettu 14.05.2020. Bolger (2014), s. 169. Gates (2014), s. 28.

⁴⁵⁷ Coalition Provisional Authority: *Order Number 2, Dissolution of Entities 23.5.2003*. [<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB418/docs/9b%20-%20Coalition%20Provisional%20Authority%20Order%20No%202%20-%20208-23-03.pdf>], luettu 14.5.2020.

⁴⁵⁸ Rumsfeld (2011), s. 515. Kun päätös paljastui virheeksi, tukijat kaikkosivat (Sama.) Rumsfeld ei ollut erityisen innostunut baath puolueen jäsenten poistamisesta. Ks. Rumsfeld, Donald: *viesti 5.5.2003, 2003-05-05 to Bush re Visit to the Persian Gulf, Iraq, Afghanistan and United Kingdom.*, Rumsfeld (2011), s. 496.

⁴⁵⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 140–141.

⁴⁶⁰ Matthews (2019), s. 271–272.

⁴⁶¹ Kaldor (2012), 158–159. Rumsfeld (2011), s. 514–515. Barry (2017), s. 28.

⁴⁶² de Wijk (2014), s. 284.

⁴⁶³ Rayburn ym. (2019a), s. 140.

⁴⁶⁴ Sama, s. 203.

kaan Irakin asevoimat olivat olleet yhteiskuntaa yhdistänyt tekijä.⁴⁶⁵ Intervention suunnittelussa oli myös käytetty oletusta, jonka mukaan Irakin armeijan joukot tulisivat auttamaan tilanteen vakauttamisessa. Tämä oli edelleen ollut osin syynä joukkojen määrän rajoittamiseen. Päätös oli siis vastoin asevoimien suunnittelua.⁴⁶⁶ Rumsfeldin kokemus Irakin asevoimien hajottamisesta oli kaksijakoinen, joskin itse hajottaminen ja uudelleenjärjestely toteutettiin hänestäkin epäonnistuneesti⁴⁶⁷. Tavallaan Irakin hallinto syyllistyi sittemmin samaan, kun se kesään 2010 mennessä ei ollut halunnut palkata pääosaa vapaaehtoisista asejoukoista. Molemmissa oli tuloksena aseiden käyttöön koulutettuja, organisoituneita ja työttömiä ihmisjoukkoja.⁴⁶⁸ Johtosuhteet Irakin yhteiskunnan sisällä menivät tehdyillä päätöksillä yhä pahemmin sekaisin. Johtosuhteet eivät olleet kunnossa siis intervention kummallakaan osapuolella. Toimeenpanon epäonnistumisella on myös yhtä suuret haitalliset vaikutukset kuin päätöksellä.

Päätöksien virheellisyydestä kertoo, että molemmat on myös presidentti Bush tunnustanut osin virheellisiksi. Lisäksi Washington tiivisti yhteydenpitoa Breмениin. Asevoimissa ei aina toimittu myöskään päätösten mukaan, mikäli se katsottiin järkeväksi.⁴⁶⁹ CPA:n toimenpiteet Irakin väliaikaishallinnon kokoamiseksi koettiin myös ongelmallisiksi asevoimien näkökulmasta. Hallinnon koettiin toimivan CPA:n johdossa ja virheistä oli helppo syyttää CPA:ta. CPA:n tiiviit yhteydet shiia-johtajiin, myös romuttivat sunnien joukossa olleen myötämielisyyden.⁴⁷⁰ Poliittinen ohjaus ei siis aina välittynyt sotilaiden teoiksi. Huonoilla päätöksillä vahingoitettiin siis näin myös johtosuhteita intervention toteuttajassa.

Vuoden 2006 kuluessa ja tilanteen huonontuessa Bush vaihtoi Rumsfeldin tilalle Gatesin. Myös Rumsfeld oli kehottanut Bushia tähän. Vaihtoa vauhditti republikaanien vaalitappio. Intervention oli syönyt Rumsfeldin tuen.⁴⁷¹ Rumsfeld ja Bush ymmärsivät, että jos pääosa kansasta ei tukisi enää tavoitteita, niin niiden saavuttaminen ei olisi mahdollista.⁴⁷² Myös Abizaid ja Casey vaihdettiin, millä pyrittiin selkeyttämään johtosuhteita.⁴⁷³ Toimivien johtosuhteiden merkitys kävi selväksi intervention kuluessa,⁴⁷⁴ mutta samalla kävi myös selväksi kuinka vai-

⁴⁶⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 141–142.

⁴⁶⁶ Reilly (2012), s. 57. Bush (2011), s. 300–304. Rumsfeld (2011), s. 464.

⁴⁶⁷ Rumsfeld (2011), s. 516–517. Tarkemmin ks.: Dobbins James, Seth G. Jones, Benjamin Runkle, Siddharth Mohandas, RAND Corporation: *Occupying Iraq, A History of the Coalition Provisional Authority*, Published By RAND Corporation 2009, s. 55 [<https://www.rand.org/pubs/monographs/MG847.html>], luettu 14.5.2020. Asevoimien kanta Ks. Rayburn ym. (2019a), s. 143.

⁴⁶⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 538.

⁴⁶⁹ Sama, s. 143–145. Finlan (2014), s. 149–150.

⁴⁷⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 157–158, 171, 181.

⁴⁷¹ Bush (2011), s. 122–123, 435, 446–447. Rumsfeld (2011), s. 705–706. Bolger (2014), s. 233. Rayburn ym. (2019b), s. 6. Finlan (2014), s. 167.

⁴⁷² Rumsfeld (2011), s. 693.

⁴⁷³ Gates (2014), s. 6. Bush (2011), s. 124, 447.

⁴⁷⁴ Barry (2017), s. 55–56.

keaa niitä on saada aikaiseksi. Hallitseminen Irakissa oli osoittautunut jälleen kerran historias-
sa huomattavasti vaikeammaksi, kuin valloittaminen⁴⁷⁵. Toimimattomat johtosuhteet heijastu-
vat läpi organisaation puutteellisena yhteensovittamisena ja suunnattomuutena. Ilman toimivia
johtosuhteita ei ole toimivaa strategiaa. Johtosuhteiden korjaaminen oli hidasta ja niiden muu-
tos tuotti myös ainakin tilapäisiä uusia ongelmia. Kaikilla keskeisillä toimijoilla oli sama ha-
vainto intervention johtosuhteista. Ne olivat sekavat niin henkilökohtaisten kuin rakenteellis-
tenkin ongelmien seurauksena. Niiden sekavuus oli pysyvää ja niihin palataankin 2007 eteen-
päin tämän diplomityön alaluvussa 6.3.

5.6 Irakilaiset ratkaisevat ja luovat ongelmia

Seuraavaksi tarkastellaan irakilaiden ratkaisuja ongelmiinsa. Tarkoitus on muodostaa ymmär-
rys siitä, millaisia kokemuksia irakilaisille vallan antamisesta on syntynyt Yhdysvalloille. Kun
intervention toteuttajan tavoite on vetää omat joukkonsa pois kohdemaasta, on tämä tasapai-
nottelu vallan antamisen ja kohdemaan ohjaamisen välillä ratkaistava. Merkittävä osa näistä
kokemuksista liittyy Yhdysvaltojen asevoimien ja Irakin hallinnon poliitikkojen väliseen vuo-
rovaikutukseen. Johdatuksena irakilaisille vallan antamisen ongelmista toimii seuraava para-
doksi: Yhtenä perusteluna Yhdysvaltalaisjohtoiseen suunnitteluun taisteluvaiheen jälkeen oli
se, että koska siirtymä tuli toteuttaa nopeasti niin suunnittelua ei voinut antaa irakilaiden teh-
täväksi.⁴⁷⁶ Logiikkana siis oli, että valta tulisi antaa mahdollisimman nopeasti irakilaisille,
mutta myös, ettei valtaa voida antaa heille heti, jotta se voidaan antaa heille nopeasti. Seuraa-
vassa tullaan esittämän, kuinka vaikeaa vallan antaminen irakilaisille oli samalla pyrittäessä
säilyttämään ohjaus maan toimiin. Samalla tulee esille, kuinka toimivan hallinnon puute esti
rauhaa syntymästä ja loi pohjaa anarkialle⁴⁷⁷.

Ennen Irakin sisäisiin haasteisiin perehtymistä on syytä palata maassa vallinneeseen tilantee-
seen. Tämä toimii pohjana paremmalle ymmärrykselle lähtökohdista. Virheellisen pelkistettyä
ajatusta Irakin jakautumisesta uskontokuntien mukaan käsittelee mm. Bush.⁴⁷⁸ Erään tulkin-
nan mukaan tämän ajatuksen käyttö lisäsi ihmisten tuntemusta kuulumisesta juuri näihin kol-
meen ryhmään ja voimisti vastakkainasettelua⁴⁷⁹. Tässä ei tule kuitenkaan unohtaa, että Irakin
sisällä käytävässä valtioiden ja ryhmittymien välisessä valtakamppailussa oli myös edullista
korostaa uskontoa ja etnisyyttä⁴⁸⁰. Tämä toimi keinona koota joukkoja saman kokonaisuuden

⁴⁷⁵ Waltz (1979), s. 191.

⁴⁷⁶ Kaldor (2012), s. 160.

⁴⁷⁷ Waltz (2001), s. 163–164.

⁴⁷⁸ Bush (2011), s. 430.

⁴⁷⁹ Blaydes (2018), s. 314–317.

⁴⁸⁰ de Wijk (2014), s. 74.

alle, jota kokoajat luonnollisesti halusivat johtaa. Irakissa oli noin 150 arabiheimoa, jotka jakautuivat edelleen 2000 klaaniin. Heimoilla⁴⁸¹ ei ollut alkujaan varsinaista yhteistä identiteettiä⁴⁸² ja osa oli sodassa keskenään, vaikka kuuluikin samaan uskontokuntaan. Ne kuitenkin edustivat pysyvyyttä.⁴⁸³ Irakin kansalainen olikin ensisijaisesti identiteetiltään heimonsa jäsen⁴⁸⁴. Tämä kaikki loi pohjaa sille, että valtion sisällä ryhmittymät katsoivat olevansa osa anarkista järjestelmää. Samalla tulee esille kuinka monimutkainen verkosto näistä eri ryhmittymistä⁴⁸⁵ muodostui. Edellä kuvattu myös osaltaan selittää monimutkaisen tilanteen hahmottamisen ongelmia Yhdysvalloissa.

Jännitteet olivat valmiina olemassa Irakissa ryhmien välillä. Asevoimat tunnisti Irakin hallinnon kaatumisen jälkeen edellisen hallinnon edustajiin kohdistuneet kostotoimet. Niihin ei kuitenkaan suunnattu välittömiä vastatoimia. Tämän mm. Bush tunnisti myöhemmin virheeksi.⁴⁸⁶ Tässä puuttumattomuudessa on nähtävissä myös logiikkaa, sillä yleensä väkivallan rajoittaminen on helpompaa, kuin sen estäminen kokonaan⁴⁸⁷. Irakilaiset alkoivat ratkoa ongelmiaan, mikä toimi polttoaineena uusille ongelmille. Edessä oli kuitenkin huomattavasti suurempia ongelmia, joihin verrattuna edelliset kostotoimet olivat pieni tekijä.

2003 kuluessa CJTF-7 oli yhteydessä eri sunniheimojen johtajiin ja sai tietää että iso osa sunneista katsoi olevansa suurin ihmisryhmä Irakissa.⁴⁸⁸ Sunnien vailla totuus pohjaa olleisiin olettamuksiin tulisi olemaan mahdotonta Yhdysvaltojen vastata. Tästä kehkeytyikin toistuvia ongelmia vastuun ja vallan jaossa irakilaisille. Rumsfeld katsoi tärkeäksi antaa vastuuta ongelmien ratkaisemisesta paikallisille ja 2004 keväällä pyrkimys olikin luovuttaa sitä irakilaisille.⁴⁸⁹ Asevoimilla ei ollut kuitenkaan pelkästään myönteisiä kokemuksia tästä, kun esimerkiksi Fallujahn operaatio jouduttiin keskeyttämään osin irakilaisten painostuksesta⁴⁹⁰. Pyrkimys vallan luovuttamiselle Irakilaisille nähdään mahdollisuutena, mutta siihen liittyy myös ongelmia. Paikallisille annettu vastuu antaa myös keinoja painostaa intervention toteuttajaa. Samalla taustalla säilyvät ongelmat vallanjaossa Irakin sisällä.

⁴⁸¹ Heimorakenne on maailmassa muutenkin olemassa, tosin muuntuneena. (Chiro & McCauley (2008), s. 9)

⁴⁸² Hussein, Hassan D. Iraq: *Tribal Structure, Social and Political Activities*. CRS Report For Congress, 15.03.2007, s.1 [<https://www.hsdl.org/?view&did=739067>], luettu 06.02.2020.

⁴⁸³ Bolger (2014), s. 195, 243.

⁴⁸⁴ Hussein (2007), s. 1.

⁴⁸⁵ Mm. klaanit, heimot, uskonnot ja puolueet. (kirjoittajan huomautus).

⁴⁸⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 184. Bush (2011), s. 326–327.

⁴⁸⁷ Chiro & McCauley (2008), s. 203.

⁴⁸⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 170.

⁴⁸⁹ Rumsfeld (2011), s. 373, 482. Wright ym. (2008), s. 418–419. Bolger (2014), s. 172.

⁴⁹⁰ Bolger (2014), s. 178–179.

Irakilaisten saaminen mukaan ratkomaan ongelmiaan törmäsi heti alussa haasteisiin. Mm. koulutus ei tuottanut irakilaisia turvallisuusjoukkoja, joille vastuuta olisi voitu luovuttaa. Tilannetta pahensi entisestään baath puolueen jäsenten syrjäyttäminen, joka esti monien entisten viranomaisten toiminnan.⁴⁹¹ Epäonnistunut joukkojen koulutus organisoitiin uudelleen kesällä 2004 ja Casey suuntasi myös jälleenrakennuksesta varoja tähän⁴⁹². Vastuun antamisessa törmättiin samoihin päätöksiin, joiden toteuttaminen oli ollut edellytyksenä irakilaisten saamiselle mukaan uuteen hallintoon. Irakilaisten mukaan saaminen vaati päätöksiä, jotka loivat myöhemmin uusia ongelmia. Se, että jälleenrakennuksesta jouduttiin tinkimään resurssien suuntaamiseksi turvallisuusjoukkoihin, oli ongelmien siirtämistä. Baath puolueen jäsenten poistamisen ongelmia käsiteltiin alaluvussa 5.5. Seuraavaksi avataan irakilaisten roolia siinä.

Baath puolueen jäsenten poistamisen käytännön toteutus annettiin irakilaisen Ahmed Chalabin tehtäväksi ja siitä tuli työkalu kostonolle. Mm. Bremer totesi tehneensä tässä virheen, mutta sen muuttaminen ei onnistunut.⁴⁹³ Luotu mekanismi tuli myöhemminkin aiheuttamaan ongelmia, sillä mm. 2010 vaaleissa sillä tuettiin pääministerin vaalivoittoa⁴⁹⁴. Myös irakilaiset ruokkivat ongelmiaan intervention alusta alkaen. Samalla näkyy, kuinka irakilaisten ratkaisut kaatuivat Yhdysvaltojen syyksi. Irakilaiset toteuttivat vallan uusjakoa, jolloin ryhmän edun ajamiseksi raivattiin kilpailijat pois. Tulkinta baath puolueen jäsenten poistosta vain koston välineenä antaa liian yksipuoleisen kuvan tapahtuneesta. Se kytkeytyy myös osin Irakin valtion suvereniteettiin, josta seuraavassa tarkemmin.

28.6.2004 Irakista tuli suvereeni, jolloin Yhdysvaltojen toiminta vaikeutui kun kyky vaikuttaa maahan huononi.⁴⁹⁵ Irakilaisille annettiin valtaa omien ongelmiansa ratkaisemiseksi, mutta samalla keinot vaikuttaa siihen kuinka valtaa käytettiin jäivät vähäisiksi⁴⁹⁶. Asevoimat kokivat, ettei niillä ollut keinoja ohjata Irakin hallintoa sen tultua suvereeniksi. Tässä kritiikissä täytyy muistaa, että lienee suvereniteetin perimmäinen tarkoitus on, ettei valtiota ohjaa toinen valtio. Asevoimien turhautumisessa on nähtävissä, kuinka intervention legitimitietin tukemiseksi toteutettu nopea vallan antaminen tuotti vaikeasti soviteltavan ristiriidan intervention tavoitteiden ja Irakin suvereniteetin välille. Tähän ongelmaan liittyi myös pyrkimys vaalien avulla rauhoittaa maata.

⁴⁹¹ Rayburn ym. (2019a), s. 212–213.

⁴⁹² Sama, s. 323–325.

⁴⁹³ Rumsfeld (2011), s. 488–489, 515. Rubin, Alissa J.: Ahmad Chalabi and the Legacy of De-Baathification in Iraq, *New York Times*, 3.11.2015. Bush (2011), s. 315–316. Rayburn ym. (2019a), s. 143–14, 203. Matthews (2019), s. 268.

⁴⁹⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 508

⁴⁹⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 318.

⁴⁹⁶ Sama, s. 653–659.

Rumsfeldin kokemuksista ilmenee, että aikaiset vaalit voivat mahdollistaa epädemokraattisten voimien valtaanpääsyn ja vastaavasti vaalien lykkääminen ruokkii epäjärjestystä. Tähän liittyen Bush ja Rumsfeld kokivatkin tarpeelliseksi jatkaa suunniteltujen vaalien järjestämistä Irakissa 2005, vaikka turvallisuustilanne oli huono.⁴⁹⁷ Casey katsoi, että joulukuun 2005 vaalit olivat myönteistä kehitystä. Vaalien jälkeen sunnipoliitikot kertoivat kuitenkin, kuinka poliittinen prosessi oli mennyt hukkaan.⁴⁹⁸ Ongelmaksi muodostui se, että epäonnistumisen kokemus ehti syntyä demokraattisesta prosessista irakilaisille. Taustalla oli myös osittain jo aikaisemmin kuvattu todellisuuden kanssa ristiriidassa ollut näkemys eri ryhmien osuudesta Irakin väestöstä. Vaalit olivat tuomittu epäonnistumaan kaikkien osallistujien toiveiden täyttämisesä. Tämä oli vaikea ongelma ratkaistavaksi, varsinkin kun samalla irakilaisten tulkittiin olevan haluttomia sietämään Yhdysvaltojen läsnäoloa maassaan.

Caseylla ja Abizaidilla oli alusta asti näkemys, että Irakilaiset eivät tulisi hyväksymään Yhdysvaltojen pitkäaikaista läsnäoloa. Myös Rumsfeld ohjasi antamaan irakilaisille vastuuta. Kaikilla heillä sekä Bushilla oli yhteinen kokemus siitä, kuinka Yhdysvallat ei saisi näyttää miehittäjäältä. Sen katsottiin kiihdyttävän kielteistä kehitystä maassa.⁴⁹⁹ Tässä on nähtävissä kuinka tärkeäksi interventiossa muodostuivat mielikuvat. Samalla on nähtävissä kuinka vaikeaksi tilanne tulisi myöhemmin muodostumaan. Jos lähtökohtatilanne on se, ettei pitkää läsnäoloa tulla hyväksymään niin edellytykset intervention saavutusten puolustamiselle eivät vaikuta valoisilta. Aiemmin kuvatulla tavalla vastuun antaminen irakilaisille aiheuttikin yhä uusia ongelmia.

2005 Rumsfeld käski vauhdittaa pidätettyjen palauttamista irakilaisille, jotta pidätettyihin liittyvä ongelma saataisiin ratkaistua. MNF-I:n alajohtoportaiden havaintojen mukaan liittouman joukot kuitenkin usein pettyivät pidätettyjen nopeaan vapauttamiseen.⁵⁰⁰ Lisäksi pidätetyt saatiin täysin irakilaisten vastuulle vasta 2010⁵⁰¹. Tämä kuvaa kuinka irakilaisten ratkaisut heille annettuihin ongelmiin eivät palvelleet intervention tavoitteita ja aiheuttivat yhä suurempia on-

⁴⁹⁷ Rumsfeld (2011), s. 676–677.

⁴⁹⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 484–488, 513, 530.

⁴⁹⁹ Sama, s. 320–321, 272–273, 328. Bush (2011), s. 437, 439, 447. Rumsfeld (2011), s. 671–672. Rumsfeld tuki tätä ajattelua, osin koska se oli taloudellista. (Rumsfeld (2011), s. 672–673.) Yhdysvaltalaisen hinnalla saatiin 16 irakilaista sotilasta. *Jonas W., Tina: muistio 15.2.2005. 2005-02-15 from Tina Jonas re Cost for a Soldier.* [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/429/2005-02-15%20from%20Tina%20Jonas%20re%20Cost%20for%20a%20Soldier.pdf#search=%22cost%20for%20a%20soldier%22>], luettu 18.5.2020. Sama logiikka liittyi irakilaisten vapaaehtoisjoukkojen käyttöön. (Rayburn ym. (2019b), s. 267.)

⁵⁰⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 428–436.

⁵⁰¹ Rayburn ym. (2019b), s. 530.

gelmia Yhdysvalloille liittolaisineen. Samalla tulee esille, kuinka pitkä aika kului poliittisesta ohjauksesta siihen, että se muuttui käytännöksi irakilaisien kanssa.

Huhtikuussa 2005 Casey käski kiinnittää huomiota vastuun siirtämiseen irakilaisille ja ettei saanut syntyä riippuvuussuhdetta.⁵⁰² 2006 kuluessa Casey, Abizaid ja Rumsfeld kokivat edelleen, että lisäjoukot lisääisivät haluttomuutta antaa vastuuta irakilaisille. Vähentynyt läsnäolo oli pohjimmiltaan keino pakottaa irakilaisia kantamaan vastuuta.⁵⁰³ Asevoimien kokemuksen mukaan vähenevät joukkomäärät veivät tosin myös mahdollisuuksia Irakin painostamiseen⁵⁰⁴. Riippuvaisuussuhde oli estettävä, jotta Yhdysvallat pääsisi lopulta irtautumaan interventiota. Samalla piti kuitenkin taata edellytykset irakilaisien onnistumiselle, mikä osoittautui vaikeaksi. Tässä on näkyvä, kuinka tulkinnat aseellisen voiman roolista vaihtelevat, sillä sekä läsnäolo, että sen puuttuminen tulkitaan yhtä lailla keinoina painostaa.

Keväällä 2006 Casey esitti pääministeri Malikille Iranin toimiin puuttumista, mutta Maliki ei vienyt asiaa eteenpäin.⁵⁰⁵ Casey katsoi, että Yhdysvaltalaiset tulevat ja menevät Irakin näkökulmasta, mutta sen naapurimaat ovat ja pysyvät⁵⁰⁶. Tähän liittyen Casey kuitenkin tulkitsi, että Yhdysvallat voisi sunnien näkökulmasta tasata Iranin valtaa⁵⁰⁷. Tässä ollaan intervention ongelmien ytimessä, sillä intervention tehneen valtion on vaikea kilpailla vaikutusvallasta intervention kohteessa, jollei se ole naapurimaa. Yhdysvallat näki kykenevänsä tasapainottamaan Iranin valtaa. Tässä on ristiriita, kun huomioi aiemmin esiin tuodun ajatuksen, ettei Yhdysvaltojen pysyvää läsnäoloa tulisi maassa hyväksymään. Läsnäolon tilapäisyyttä on vaikea yhdistää luontevasti toimintaan pysyvänä tasapainotekijänä. Tavallaan 2021 Irakissa olevassa monikansallisessa joukossa on nähtävissä mahdollisesti osin vastaus tähän ongelmaan.

2006 Samarran moskeijan pommi-iskun jälkeen Irakin hallinto oli haluton puuttumaan shiiojen sunneihin kohdistamaan väkivaltaan Yhdysvaltojen kehotuksista huolimatta.⁵⁰⁸ 2006 keväkuussa pääministeri Maliki toi myös esille Caseyille, ettei hän kannattanut suunniteltuja joukkojen vähennyksiä. Casey koki tämän olevan ristiriidassa jatkuvien vaatimusten jälkeen vastuun antamisesta irakilaisille.⁵⁰⁹ Tässä näkyy, kuinka irakilainen ratkaisu irakilaiseen on-

⁵⁰² Rayburn ym. (2019a), s.383–384, Ajatuksen välittymisestä alajohtoportaalille Ks. MNC-I: *UPDATE TO OPERATIONS ORDER 05–02, Synchronizing COIN Operations*. [https://ahec.armywarcollege.edu/CENTCOM-IRAQ-papers/0891.%20Update_to_OPORD_05_02_V3.pdf], luettu 10.5.2021.

⁵⁰³ Rayburn ym. (2019a), s. 10, 510–512, 630–631.

⁵⁰⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 6.

⁵⁰⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 572–575.

⁵⁰⁶ Bolger (2014), s. 183.

⁵⁰⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 531.

⁵⁰⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 534.

⁵⁰⁹ Sama, s. 581–583, 627–628.

gelmaan eli intervention kuluessa. Se mitä oli vaadittu tietyssä vaiheessa, ei välttämättä missään tapauksessa käynyt enää hetken kuluttua. Samalla näkyy havainto siitä, kuinka keinot ohjata Irakin poliitikkojen toimintaan olivat rajalliset. Tässä vaikuttamisen ongelmassa oli myös osansa Yhdysvaltojen johtosuhteilla.

Irakin hallinnon suuntaan tapahtuva viestintä ei ollut johdonmukaista Bushin hallinnolla. Tästä kertoo mm. se, että marraskuussa 2006 Bush viesti täysin päinvastaisista asioista Malikille kuin Casey.⁵¹⁰ Tämä kuvaa myös Irakin näkökulmasta tilanteen vaikeutta. Bushin hallinto ei kyennyt huolehtimaan yhdenmukaisesta viestinnästään ilmeisesti toimimattomien johtosuhteiden vuoksi. Näin ollen on myös ymmärrettävää, kuinka vaikeaa irakilaisilla oli noudattaa Yhdysvaltojen ristiriitaisia vaatimuksia. Oma osansa viestinnän ongelmissa oli toki myös irakilaisten parista johtajiksi nousseilla ihmisillä ja heidän ominaisuuksillaan.

2006 asevoimien kokemus oli, että Irakin hallinnon tehtävien täyttäminen ei tapahtunut kyvykkäimmillä yksilöillä. Irakilaiset tekivät ratkaisun, jossa pääministeriksi nousi Nuri al-Maliki.⁵¹¹ Ratkaisun saamiseksi myös Bush oli yhteydessä irakilaisiin. Mm. Gates koki Malikin olevan "...heikko... ja irti todellisuudesta." Maliki myös halusi valtaa⁵¹². Malikiin liittyi myös muita ongelmia, kuten yhteyksiä shiia-asejoukkoihin⁵¹³. Casey koki olevansa Malikin sotilasneuvonantaja, eikä halunnut pakottaa tätä. Rumsfeldin mukaan Casey ei ymmärtänyt oikein asemaansa.⁵¹⁴ Casey toimi, kuten Bush katsoi että Malikia tuli käsitellä⁵¹⁵. Rumsfeldin mukaan Malikia olisi tullut painostaa, vastaavasti asevoimien mukaan se olisi lisännyt ongelmia⁵¹⁶. Irakilaiseen ratkaisuun ei kuulunut se, että politiikkaan kuuluvilta kompromisseilta olisi välttytty. Edellä esitetty kuvaa, kuinka haastavaa Irakin hallintoon vaikuttaminen oli Yhdysvaltojen mukaan. Näitä ongelmia ei helpottanut Malikin omat pyrkimykset valta-asemansa kasvattamiseen. Kokemuksissa välittyy myös ristiriitainen tulkinta siitä, kuinka Irakin hallinnon kanssa tulee toimia. Jos irakilaisten poliitikkojen kanssa oli haasteita, niin omat haasteensa oli myös vapaaehtoisiksi turvallisuusjoukoiksi tarjoutuneiden irakilaisten kanssa.

Sunni Awakening -liike toi Irakin kansalaisia mukaan maan rauhoittamiseen. Vapaaehtoisjoukkojen olemassaolo kääntyi myös itseään vastaan kun vapaaehtoisjoukot eivät päätyneet

⁵¹⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 15

⁵¹¹ Bolger (2014), s. 230. Ks. Tan, Mark: The reluctant prime minister, *The Guardian*, 22.8.2007. [<https://www.theguardian.com/world/2007/aug/22/usa.iraq1>], luettu 30.04.2020. Rayburn ym. (2019a), s. 555–557.

⁵¹² Gates (2014), s. 34, 43. Rayburn ym. (2019a), s. 627–628.

⁵¹³ Rumsfeld (2011), s. 697.

⁵¹⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 640. Rayburn ym. (2019b), s. 4, 6.

⁵¹⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 640.

⁵¹⁶ Rayburn ym. (2019b), s. 4–5.

lopulta Irakin hallinnon johtoon.⁵¹⁷ Myös turvallisuusjoukkojen kouluttamisessa huomattiin samoja ongelmia⁵¹⁸. Tässä näkyy hyvin, kuinka periaatteessa toimivalta vaikuttava ajatus voi kuitenkin käytännössä kiihdyttää tilanteen huonontumista entisestään. Samalla se tuo esille pitkän aikavälin vaikutusten arvioinnin vaikeuden. Irakilaisten toimivalta vaikuttaneesta ajatuksesta kehkeytyy myöhemmin jotain kielteistä.

30.12.2006 Irak hirtti Saddamin siten, että se aiheutti haittaa Yhdysvaltojen suhteille Saudi-Arabiaan. Se myös kärjisti entisestään uskonryhmien välejä. Irakilaisten ongelmiansa ratkaisut eivät olleet muutoinkaan aina kansainvälisesti hyväksyttäviä.⁵¹⁹ Yhdysvalloille oli mahdollista tulla kansainvälisiä haittavaikutuksia sellaisista toimista, joihin sillä ei ollut osuutta. Se että ongelmien ratkaisu annettiin irakilaisille, ei poistanut niistä koituvaa haittaa. Tavallaan irakilaisilla oli mahdollista aina halutessaan syyttää epäonnistumisistaan ja itselleen hankalista asioista Yhdysvaltoja.

Mikäli intervention tehnyt valtio haluaa rakentaa kohdemaahan demokratian, niin sen pitäisi sietää myös henkilöitä, jotka toimivat intervention tehneen valtion edun vastaisesti. Kohdemaalle vastuun antamisessa näkyy myös sen ja intervention tehneen valtion ongelmallinen suhde. Kuinka säilyttää uuden hallinnon legitimitetti niin maan sisällä kuin ulospäin, sekä samalla estää uutta hallintoa suistamasta valtiota kehitykseen, jonka lopputulos ei ole interventiolle asetettujen tavoitteiden mukainen. Sinänsä nämä ongelmat eivät ole ainutlaatuisia. Irakilaisten ongelmissa kansallisen identiteettinsä muodostamisessa ja vallan jaossa on nähtävissä vastaavia ongelmia, kuin mm. Libanonilla oli 1970–1980 -luvulla⁵²⁰. Irakilaisten haasteet ongelmiansa ratkaisemisen eivät siis olleet erityisesti tälle valtiolle tyypillisiä, vaan pikemminkin ominaisuus tietylle vaiheelle valtion kehitystä. Irakia ja Libanonia yhdistää myös Iranin osallistuminen vallanjakoon maan sisällä.

5.7 Strateginen korpraali ja siihen liitetty kertomus

Ajatus yksittäisten tapahtumien ja henkilöiden strategisesta merkityksestä perustuu tulkintaan, jonka mukaan kaikella sotilaallisella suorituskyvyllä on kyky olla strategista.⁵²¹ Seuraavassa käsitellään intervention muutamia strategisen mittasuhteen tapahtumia. Tässä yhteydessä esitetään, että strategiset mittasuhteet saavuttava tapahtuma ei ole sellainen automaattisesti. Li-

⁵¹⁷ Reilly (2012), s. 106–107.

⁵¹⁸ Bolger (2014), s. 230–231. Sisäministeriölle koulutettuja joukkoja käytettiin etniseen puhdistukseen. (Sama.)

⁵¹⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 44, 225.

⁵²⁰ Chirot & McCauley (2008), s. 191. ml. naapurimaiden rooli ja sisäisen väkivallan pitkät jaksot (Sama.)

⁵²¹ Gray (2015), s. 28–29.

säksi tulee esille, että tapahtuman merkitys tunnistetaan usein vasta myöhemmin, sekä että tapahtumaa tärkeämpää on, millaista tarinaa siitä kerrotaan. Aiheen käsittelyä tukee tulkinta interventioista taisteluna narratiivista,⁵²² jossa voitto saavutetaan ihmisten mielissä⁵²³.

Abizaid totesi kesällä 2003 Yhdysvaltojen olevan tekemisissä sissisodankäynnin kanssa. Ilmaisuus ei sopinut Rumsfeldille ja Abizaid joutui liennyttämään kannanottoaan. Sittenkin 2004 Yhdysvaltojen poliittisessa johdossa pidättäytyttiin muutenkin tähän viittaavan termistön käytöstä.⁵²⁴ Strategiset mittasuhteet voi saada yksi ilmiötä kuvaava sana kerrannaisvaikutuksineen. Taustalla tulee tällöin tunnistaa, että sanoihin liittyvät historialliset merkitykset ja niiden pohjalla olevat kokemukset ohjaavat niiden tulkintaa. Samalla kun yksittäisille sanoille halutaan antaa strategiset mittasuhteet olevia merkityksiä – on joidenkin merkityksellisiksi arvioitujen tapahtumien painoarvo oletettua rajoitetumpi.

Saddamin kiinnijäämisellä 2003 arvioitiin Abizaidin ja Sanchezin mukaan olevan myönteinen vaikutus turvallisuustilanteeseen, mutta tilanne jatkoi huonontumistaan.⁵²⁵ Syynä tähän arvioitiin olevan mm. sen, että Saddamin käsittelyssä pidättämisen jälkeen häntä käsiteltiin tavalla, joka oli omiaan suututtaman osan irakilaisista.⁵²⁶ Saddamin ympärille oli rakennettu merkityksiä, joita hänellä ei enää ollut. Intervention keskiössä ollut Saddam ei lopulta ollut valtansa menetettyään enää merkittävä tekijä. On myös todennäköistä, että Irakista löytyi aina jokin ryhmä, jonka mielestä Saddamia käsiteltiin väärin – siis joko liian hyvin tai huonosti.

Juuri ihmisten käsittely odotuksia vastaamattomalla tavalla vaikutti olleen Irakin tapauksessa omiaan saamaan aikaan strategiset mittasuhteet. Fallujahssa Blackwaterin työntekijöiden hengen keväällä 2004 vaatineen tapahtuman ratkaiseminen oli Sanchezin ja Abizaidin mukaan taktisen tason ongelma. Abizaid tunnisti, mikä merkitys tapahtuman saamalla julkisuudella oli. Poliittinen ohjaus teki selväksi, ettei taktisen tason ratkaisu riittäisi.⁵²⁷ Vastaavasti tästä seuranneen Fallujahn taistelun lopettamisesta käsky tuli Rumsfeldin mukaan usean tekijän summana. Al-Jazeera uutisoi asiasta vihamielisesti ja Irakin hallinnon sunnit sekä Yhdysvaltojen liittolaiset painostivat lopettamaan.⁵²⁸ Taistelutoimien keskeyttämisen jälkeen Abizaid ja Sanchez pyrkivät saamaan luvan jatkaa, mutta Bremer toi esille, että poliittinen prosessi oli

⁵²² Tieteen termipankki: *narratiivi*. [www.tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:narratiivi], luettu 13.2.2020. "*Tapahtumakulun esitys, joka kertoo tarinan.*" (Sama.)

⁵²³ Barry (2017), s. 17, 35, 125, 143.

⁵²⁴ Rayburn ym. (2019a), s. 177–178. Finlan (2014), s. 163.

⁵²⁵ Rayburn ym. (2019a), s. 240. Bolger (2014), s. 158–159.

⁵²⁶ de Wijk (2014), s. 132.

⁵²⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 282–283.

⁵²⁸ Sama, s. 292, Matthews (2019), s. 287–288.)

vaakalaudalla. Bush päätyi Bremerin kannalle.⁵²⁹ Taktisen tason toimella nähdään strategisen tason vaikutuksia poliitikkojen ja sotilaiden näkökulmasta. Kaikki kietoutuu kertomukseen, jota tapahtumasta välitetään. Tapahtuma edellyttää, että siihen reagoidaan tavalla, joka nostaa sen strategiseksi. Voimakkaan reaktion tavoite laajojen tavoitteiden saavuttamisesta kääntyy siis itseään vastaan. Kertomus strategisesta tapahtumasta vaatii toki myös kertojan.

Al-Jazeeran merkityksestä Falluhjan taistelun yhteydessä kertoo se, että ”*Yhdysvallat ilmoitti Qatarille harkitsevansa joukkojensa vetämistä maasta... jos Al-Jazeeraa ei saada kuriin...*”⁵³⁰. Tämä osoittaa kuinka tapahtuman merkittävyyttä korostetaan siihen liittyvällä viestinnällä. Strategiset mittasuhteet saavuttanut tapahtuma saa aikaan kerrannaisvaikutuksia, jotka vaikuttavat niin interventioalueella kuin sen ulkopuolellakin valtioiden välisiin suhteisiin. Kaikki strategiset tapahtumat eivät satu myöskään yllättäen, vaan osa on jo pitkään nähtävissä.

Hitaasti kehittyväksi strategiseksi tapahtumaksi on laskettavissa Bremerin pyyntö shiiajohtaja Moqtada al-Sadrin kiinniottamisesta elokuussa 2003. Sanchez kieltäytyi, koska se olisi kärjistänyt tilannetta.⁵³¹ Asiasta käytiin Rumsfeldin mukaan toistuvasti keskustelua⁵³². Toimenpiteet aloitettiin lopulta maaliskuun 2004 lopussa. Tällöin ajauduttiin tilanteeseen, jossa käynnissä oli shiia-asejoukkoja vastaan avoin taistelu, sekä joukko väkivaltaisia mielenosoituksia. Toimenpiteet samanaikaisesti Falluhjassa ja Sadria vastaan, toteutettiin strategisen tason toimijoiden ohjauksessa. Lopputuloksena oli lähes tappio.⁵³³ Anarkiaan luisuvaan tilanteeseen ei nähty olevan muuta keinoa ratkaisuun kuin olla vahvempi kuin haasteen esittäneet kilpailijat. Falluhjan kanssa samanaikaisesti käynnissä olleet levottomuudet olivat yhteisvaikutukseltaan paljon merkittävämmät kuin pelkästään taistelu Falluhjassa. Sadrin kiinnioton yrittäminen kaatoa helposti taustalle, vaikka se olikin yhtä merkittävä kuin reagointi tapahtumiin Falluhjassa. Myös onnistuneiden toimenpiteiden kerrannaisvaikutukset muodostuivat hiljalleen pohjaksi ongelmille, mistä seuraavassa lisää.

⁵²⁹ Rayburn ym. (2019a), s. 297–298.

⁵³⁰ Sama, s. 291.

⁵³¹ Sama, s. 198. Bolger (2014), s. 174.

⁵³² Rumsfeld (2011), s. 537–538. Ks. Rumsfeld, Donald: viesti 30.8.2003, *Rumsfeld 2003-08-30 To John Abizaid re SADR*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/362/2003-08-30%20To%20John%20Abizaid%20re%20SADR.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.5.2020. Rumsfeld, Donald: *muistio 7.1.2004, 2004-01-07 from OSD Policy re Apprehension of Moqtada al Sadr*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/363/2004-01-07%20from%20OSD%20Policy%20re%20Apprehension%20of%20Moqtada%20al%20Sadr.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.4.2020. Rumsfeld, Donald: *viesti 28.11.2006, 2006-11-28 to Edelman re Decision to not go after Sadr*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/364/2006-11-28%20to%20Edelman%20re%20Decision%20to%20not%20go%20after%20Sadr.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.5.2020.

⁵³³ Rayburn ym. (2019a), s. 284, 297, 303.

Syksyyn 2003 mennessä oli ongelmana, että suuri joukko ihmisiä oli pidätetty. Mm. Abizaid oli esittänyt määrän vähentämistä. Sanchez oli myös haluton Abu Ghraibin vankilan avaamiseen. Avaamisen jälkeen todettuaan Abu Ghraibin toiminnassa puutteita elokuussa 2003 Sanchez myös vaihtoi laitoksesta vastaavaa henkilöä muodollisesti. Toimenpiteet eivät riittäneet ja ne tapahtuivat myöhässä.⁵³⁴ Osa ongelmaa oli myös ettei intervention toteuttajilla ollut tuoreita kokemuksia siitä, kuinka suurien pidätettyjen ihmismäärien kanssa toimitaan⁵³⁵. Sen sijaan että kuvatussa tilanteessa keskitytään syyttämään strategisiksi korpraaleiksi niitä sotilaita jotka syyllistyivät väärinkäyttöihin, niin tulee ymmärtää, että strategiset korpraalit nousevat esille vain tehtäviin väärin valittujen henkilöiden, riittämättömien resurssien, huonon koulutuksen ja epäonnistuneen johtajuuden avulla⁵³⁶. Ongelma ja siihen liittyneet riskit tunnistettiin. Jälleen kerran kuitenkin ongelman korjaaminen ei onnistunut nopeasti. Tämänkin tapahtuman todelliset mittasuhteet tulivat kuitenkin vasta esille, kun asia tuli julkiseksi.

2004 huhtikuussa paljastuivat Abu Ghraibissa lokakuussa 2003 tapahtuneet vankien nöyryyttämistä sisältäneet tapahtumat.⁵³⁷ Tapahtumat saivat aikaan hyvin erilaisia kokemuksia. Bush koki tapahtumat uransa alhaisimmaksi hetkeksi. Vastaavasti Rumsfeld koki tapahtumien olevan seurausta yksittäisten henkilöiden väärinkäytöksistä.⁵³⁸ Näiden väärinkäytösten taustalla nähtiin myös resurssipulan ja kokemattomuus⁵³⁹. Tapauksesta teki strategisen sen saama suuri julkisuus, jossa tapahtumaa käytettiin Bushin hallintoa vastaan.⁵⁴⁰ Erään tulkinnan mukaan tähän tapahtumaan liittyivät myös ratkaisut pidätettyjen asemasta ja kohtelusta 2001 lopussa.⁵⁴¹ Tässä tulee esille, että strategisen tason merkityksen saa asia, jolla on riittävästi julkisuusarvoa ja jota halutaan käyttää päämäärien ajamiseen.

Rumsfeld ilmoitti kahdesti haluavansa erota Abu Ghraibin tapahtumien johdosta keväällä 2004. Hänen sijaansa CIA:n pääjohtaja erosi.⁵⁴² Rumsfeldin kokemus jälkepäin oli, että hänen olisi pitänyt erota⁵⁴³. Abu Ghraibin tapausta käytettiin hänestä hyväksi ja vääristeltiin surutta erilaisten päämäärien ajamiseksi⁵⁴⁴. Yksittäisen johtavan henkilön vaihtaminen tarjoaa mahdollisuuden uuteen alkuun. Tapahtumaan vastataan siis strategisen tason eroamisella. Samalla tulee ottaa huomioon, että vaikka vankien kohtelusta puhutaan esimerkkinä strategisten

⁵³⁴ Sama, s. 227–230.

⁵³⁵ Barry (2017), s. 80–81.

⁵³⁶ Sama, s. 126–127.

⁵³⁷ Bolger (2014), s. 168–169.

⁵³⁸ Matthews (2019), s. 290–294, 306, 312–314.

⁵³⁹ Barry (2017), s. 81. Bolger (2014), s. 169.

⁵⁴⁰ Bolger (2014), s. 169.

⁵⁴¹ Sama, s. 66.

⁵⁴² Bush (2011), s. 117–118. Rumsfeld (2011), s. 546–548, 550–551. Matthews (2019), s. 295.

⁵⁴³ Rumsfeld (2011), s. 551, 704.

⁵⁴⁴ Sama, s. 546–547.

korpraalien merkityksestä, niin lopulta sen vaikutukset olivat rajalliset. Bush valittiin Yhdysvalloissa uudelleen presidentiksi 2004, eikä interventio loppunut. Kamppailuun vallasta eri tasoilla tapahtuma toi uutta pontta, mutta se ei kamppailua kenenkään eduksi ratkaissut.

Käynnissä olevaan interventioon liittymättömät tapahtumat voivat antaa merkittävää hyötyä interventiolle sen pyrkiessä käymään taistelua tarinasta. Rumsfeld koki, että Falluhjasta keväällä 2004 luopumisen seurauksena, Yhdysvallat nähtiin yhä haavoittuvampana⁵⁴⁵. Falluhjan operaatioon palattiinkin myöhemmin 2004. Tuolloin Casey käski alaiensa hyödyntää Yasser Arafatin kuolemaa, joka tapahtui kesken marraskuussa 2004 käynnissä olleen Fallujahn operaation. Tavoitteena oli hyödyntää kuoleman täyttämää mediantilaa, jolloin taistelu Irakissa ei saanut yhtä paljon huomiota.⁵⁴⁶ Taistelua narratiivista ei ole pakko voittaa joka hetki, riittää kun ihmisillä on oikealla hetkellä merkittävämpi tarina seurattavanaan.

Seuraava esimerkki havainnollistaa, kuinka strategiset vaikutukset ovat myös intervention vastustajien tavoitteena. Asevoimille varmistui kevään 2004 kuluessa että sunnijohtaja Zarqawin toimien tavoitteena oli käynnistää sisällissota⁵⁴⁷. Tässä hän onnistui 22.2.2006 pommi-iskulla Samarran moskeijaan⁵⁴⁸. Casey ja Abizaid päättivät pitäytyä vielä tämän jälkeenkin jo aikaisemmin valitussa strategiassa, vaikka tilanne huononi. Interventiossa nähtiin tehtävän oikeita asioita, mutta niille tulisi antaa lisää aikaa.⁵⁴⁹ Strategisen tason tapahtuman tunnistaminen ei ole siis ilmeisesti helppoa. Casey ymmärsi hiljalleen iskun merkityksen. MNF-I:n raportointijärjestelmä ei tuonut esille iskun jälkeen tapahtunutta muutosta. Casey käski 24.2.2006 MNF-I:n joukkoja lisäämään aktiivisuuttaan tilanteen rauhoittamiseksi, mutta ei nähnyt tapahtuneen merkitystä pitkän aikavälin turvallisuuskehitykselle. Hän omaksui linjan, jonka mukaan tilanne ei ollut niin huono kuin miltä se saattoi vaikuttaa.⁵⁵⁰ Viestimällä turvallisuuskehityksen huonontumisesta hillitysti pyrittiin mahdollisesti tukemaan tilanteen säilymistä hallittavissa. Reaktiolla pyrittiin rajoittamaan tapahtuman strategisia vaikutuksia.

24.4.2006 mennessä Casey oli hahmottanut tapahtuneen merkityksen. Hän kuvaili kuinka Irakin sisällä kamppailtiin vallan jaosta ja kuinka Iran vaikutti väkivallan kasvuun.⁵⁵¹ Näistä sisäinen kamppailu vallasta oli viimekädessä Casey ja Odiernon mukaan syynä väkivaltaan⁵⁵².

⁵⁴⁵ Rumsfeld (2011), s. 533–535.

⁵⁴⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 351.

⁵⁴⁷ Sama, s. 267–269.

⁵⁴⁸ Bolger (2014), s. 214.

⁵⁴⁹ Bolger (2014), s. 228–229.

⁵⁵⁰ Rayburn ym. (2019a), s. 537–539.

⁵⁵¹ Rayburn ym. (2019a), s. 543–544, Barry (2017), s. 75.

⁵⁵² Rayburn ym. (2019b), s. 13, 64.

28.4.2006 MNF-I julkaisi uuden suunnitelman interventiosta. Se korosti havaittuja muutoksia, mutta tavoitteet säilyivät pääosin muuttumattomina⁵⁵³. Konfliktin tarkan luonteen ymmärtäminen olikin aikaa vievää ja vaikeaa.⁵⁵⁴ Maassa oli käynnissä anarkinen valtakamppailu, jossa tärkeimmät toimijat valtioiden lisäksi olivat eri ryhmittymät. Tilanteen merkityksen hahmottaminen kesti pitkään ja se ei juurikaan vaikuttanut käytännön toimintaan.

2006 isku Samarran moskeijaan sysäsi konfliktin käyntiin.⁵⁵⁵ Bushin mukaan teko oli erittäin merkittävä⁵⁵⁶. Rumsfeldista taas se oli iso arvovaltatappio⁵⁵⁷. Marraskuussa 2006 tapahtui shiioja vastaan iskuja, joiden merkittävyyttä Casey arvioi yhtä suureksi kuin Samarran iskua.⁵⁵⁸ Tässä näkyi, ettei strategisen mittasuhteen tapahtumille ole yksiselitteistä tulkintaa. Tapahtumien merkitys on arvioitavissa vasta jälkikäteen. Tällöin strategisen mittasuhteen tapahtuma ilmenee juuri sen tuottamien reaktioiden kautta. Myös interventiolle myönteisiä strategisen mittasuhteen tapahtumia oli useita, joista seuraavassa esimerkki.

Casey tuki Irakin rajalla olevien heimojen aseistamista ja kouluttamista al-Qaidan vastaiseen taisteluun syksyllä 2005. Tämä antoi osin virheellisen kuvan myönteisestä kehityksestä.⁵⁵⁹ Casey myös huomioi Sunni Awakeningin syksyllä 2006 myönteisenä kehityksenä, mutta leviävä pessimismi ja huono turvallisuuskehitys vei sen pimentoon⁵⁶⁰. Strategiselta tasolta tarkastellen on vaikea tunnistaa mitkä käytännön tapahtumat ovat todella merkittäviä. Tämä korostuu varsinkin, jos tapahtuma kehittyy pitkällä aikavälillä. Samalla voidaan myös pohtia, onko kielteisten strategisen mittasuhteen tapahtumien merkitys helpommin huomattavissa.

Interventiossa oli useita merkittäviä yksittäisiä tapahtumia. Niistä strategiset mittasuhteet saavuttaneet tapahtumat olivat esitettyjen kokemusten perusteella usein vaikeasti tunnistettavissa lyhyellä aikavälillä. Eräänä osin yhdistävänä tekijänä vaikuttaa olleen, että pohjimmiltaan niissä oli usein kysymys ihmisten käsittelystä ja kohtalosta tietyssä tilanteessa. Tai toisin esitettyinä valtakamppailusta ja vallan väärinkäytöstä eri tilanteissa. Strategisiksi luettuihin tapahtumiin liitettiin useita eri kertomuksia, joiden osana ne haluttiin nähdä. Usein tapahtumaa tärkeämpää oli, kuinka paljon oli olemassa toimijoita, jotka olivat valmiita niitä hyödyntämään päämääriinsä. Jos kerran kaikella sotilaallisella toiminnalla on pohjimmiltaan kyky olla strate-

⁵⁵³ Rayburn ym. (2019a), s. 544–545. Rayburn ym. (2019b), s. 9.

⁵⁵⁴ Barry (2017), s. 147.

⁵⁵⁵ Kaldor (2012), s. 165. Rumsfeld (2011), s. 679–680.

⁵⁵⁶ Bush (2011), s. 435.

⁵⁵⁷ Rumsfeld (2011), s. 659–660.

⁵⁵⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 629–630.

⁵⁵⁹ Bolger (2014), s. 212–213. Rumsfeld (2011), s. 700. Rayburn ym. (2019a), s. 457–461, 475.

⁵⁶⁰ Bolger (2014), s. 247. Rayburn ym. (2019a), s. 601–620.

gista, niin kysymys herää eikö silloin kaikkia tapahtumia voida niin halutessaan niputtaa poikkeuksellisen merkityksellisiksi lopputulokselle.

5.8 Liittolaiset ja kansainvälinen yhteisö

Seuraavassa käsitellään kokemuksia, jotka liittyvät intervention liittolaismaihin ja kansainvälisiin yhteisöihin. Aiheen käsittelyä puoltaa se, että liittolaisten merkitys on hyvin olennainen länsimaisessa sodankuvassa⁵⁶¹. Alaluvussa osoitetaan kuinka tulkinta siitä kuinka Yhdysvallat olisi pystynyt minimoimaan liittolaisten rajoitteiden ongelmat⁵⁶² on osin virheellinen. Käsiteltäessä kansainvälisiä yhteisöjä otetaan huomioon tutkimuksen lähtökohdat, eli niiden roolina on vain toimia voimakkaimpien valtioiden voimankäytön välikappaleina⁵⁶³. Tätä tukee myös Bushiin liitetty ajattelumalli, jonka mukaan yhteisöt ja liittolaiset ovat hyödyllisiä, kunhan ne eivät haittaa Yhdysvaltojen etua⁵⁶⁴. Alaluvussa tulee myös esille, kuinka liittolaiset olivat kukin mukana omien kansallisten etujensa ajamiseksi⁵⁶⁵. Käsiteltäessä liittolaisten merkitystä on luontevaa aloittaa liittokunnan muodostamisesta.

Rumsfeldin mukaan liittokunnan muodostamisen kanssa tuli olla tarkkana, jottei se veisi toiminnanvapautta.⁵⁶⁶ Tässä voi nähdä yhteyden ajatteluun, jonka mukaan liittolaiset eivät saa määrittää johtovaltion tavoitteita⁵⁶⁷. Liittouman muodostamisen taustalla on syytä huomata Bushin kokemus, jonka mukaan diktatuureista kylmän sodan aikana kärsineet Euroopan maat olivat halukkaimpia osallistumaan.⁵⁶⁸ Rumsfeldin ajattelussa näkyy realismiin liitettävä ajattelu liittokuntien merkityksestä, jossa liittoumalla ajatellaan olevan mahdollisuus aiheuttaa sekä hyötyä että haittaa. Vastaavasti Bushin tulkinnessa välittyy osin pelkistetty kuva maiden liittoumaan osallistumisen syistä, joka jättää kohtuuttoman vähälle huomioille osallistujien pyrkimyksen saada hyötyä itselleen. Tämä oli edelleen tuottamassa ongelmia, kun eri valtioiden tavoitteita pyrittiin toteuttamaan samanaikaisesti. Liittokunta ja siihen liittyvät ongelmat ei ollut kuitenkaan vain poliitikkojen haasteena.

⁵⁶¹ de Wijk (2014), s. 25.

⁵⁶² Ks. Barry (2017) s. 64. Kansallisten rajoituksien ongelmista Ks. de Wijk (2014), s. 121–122.

⁵⁶³ Mearsheimer (1994), s. 13.

⁵⁶⁴ de Wijk (2014), s. 61–62, 94. s., Barry (2017), s. 60–61.

⁵⁶⁵ Barry (2017), s. 60–63. Mearsheimer (1994), s. 12.

⁵⁶⁶ Rumsfeld, Donald: *viesti 22.9.2001, To George W. Bush re Coalitions 09-22-2001*.

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/265/To%20George%20W.%20Bush%20re%20Coalitions%2009-22-2001.pdf#search=%22Coalitions%202001%20bush%22>], luettu 08.05.2020. Rumsfeld, Donald: *viesti 17.10.2001, 2001-10-17 to Honorable Colin Powell re Coalitions*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/1543/2001-10-17%20to%20Honorable%20Colin%20Powell%20re%20Coalitions.pdf#search=%22coalitions%202001%22>], luettu 08.05.2020. Rumsfeld (2011), s. 354.

⁵⁶⁷ Morgenthau (1948), s. 380–387.

⁵⁶⁸ Bush (2011), s. 284.

1.5.2003 Bushin pitämässä puheessa taistelutoimet julistettiin päättyneiksi Franksin pyynnöstä. Franksin mukaan tällöin mukaan tulisi niitä valtioita, jotka olivat toistaiseksi pysyneet poissa. Ne voisivat tukea nyt jälleenrakentamista.⁵⁶⁹ Sittemmin myös Petraeus näki 2007 yhdeksi suurimmista haasteistaan yrittää saada liittolaiset säilyttämään läsnäolonsa tai lisäämään sitä.⁵⁷⁰ Interventioon osallistuvien maiden määrän lisääminen ja ylläpito on jatkuva prosessi, joka toteutetaan ennen intervention alkua ja jatkuvasti sen aikana. Kuitenkin herää kysymys onko asevoimien tehtävä huolehtia valtioiden osallistumisesta koalitioon vai onko tässä nähtävissä politiikan ongelmien siirto asevoimien strategisen tason toimijoille. Valtioiden tuen lisäämisessä ollaan myös samojen ongelmien ääressä kuin oltiin irakilaiden ratkoessa irakilaiden ongelmia. Intervention johtovaltio ei voi ohittaa täysin liittolaisten tahtoa silloinkaan, kun se on ristiriidassa tavoitteiden kanssa.

Rumsfeldin 2004 ajatuksen mukaan interventioon tulisi saada yhä enemmän liittolaisten joukkoja. Hän toi myös esille, että interventioon voi hakea välillistä tukea, siten että liittolaisia käytetään muualla Yhdysvaltojen joukkojen vapauttamiseen.⁵⁷¹ Tässä toistuu jo aikaisemmin esiin tullut ajatus liittouman kasvattamisesta jatkuvana prosessina. Lisäksi tulee esille, että vaikka valtio ei suoraan osallistuisi interventioon, niin se voi tehdä sen epäsuorasti. Nämä epäsuorat keinot ovat toteutettavissa myös tilanteissa, joissa interventio ei ole suosittu kotimaassa.

Kansainvälisyyden lisäämisen ongelmana oli myös irakilaiden haluttomuus hyväksyä kunniansa takia apua naapurimailtaan. Lisäksi Turkin osallistuminen olisi lisännyt alueen epävakautta. Toki myös Irakissa lisääntynyt väkivalta vähensi osallistujia.⁵⁷² Vaikka virallisesti Irakin hallinto vetosi kunniaan, niin yhtä hyvin syynä voidaan nähdä naapurimaiden pyrkimys ajaa omaa etuansa Irakin kustannuksella. Irakin hallinnolla oli aiheellisesti syytä olettaa myös sen naapurimaiden pyrkivän ajamaan ensisijaisesti omaa etuaan. Yhdenkin naapurivaltion osallistuminen olisi puolestaan mahdollistanut tilanteen kärjistymisen suhteessa muihin.

Liittolaisten ongelmat näkyivät eri tavoin interventiossa. Kesän 2003 kuluessa kävivät selväksi haasteet, joita koitui päätöksestä muodostaa Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian tukena olleista

⁵⁶⁹ Rumsfeld (2011), s. 497. Rumsfeld, Donald: *viesti 16.4.2003, From CENTCOM re Operation Iraqi Freedom 04-16-2003*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/323/From%20CENTCOM%20re%20Operation%20Iraqi%20Freedom%2004-16-2003.pdf#search=%22operation%20iraqi%20freedom%22>], luettu 13.05.2020.

⁵⁷⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 287.

⁵⁷¹ Rumsfeld (2011), s. 672. Rumsfeld, Donald: *viesti 20.2.2004, To Doug Feith re Foreign Troops 02-20-2004*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/427/To%20Doug%20Feith%20re%20Foreign%20Troops%2002-20-2004.pdf#search=%22foreign%20troops%22>], luettu 13.05.2020.

⁵⁷² Rayburn ym. (2019a), s. 211–212.

valtioista itsenäinen joukko.⁵⁷³ 2004 väkivaltaisuudet toivat esille ongelmat, kun pääosa liittolaisista ei kyennyt, halunnut tai saanut kansallisten määräyksien takia käyttää voimakeinoja⁵⁷⁴. Liittolaismaissa oli haasteensa, mutta niistä oli myös hyötyä⁵⁷⁵. Ongelmat konkretisoituivat edelleen 2004 eteenpäin, kun liittolaismaat alkoivat vetäytyä⁵⁷⁶. Asevoimien mukaan liittolaiset auttoivat strategisella tasolla, mutta alemmilla tasoilla hyöty jäi usein saamatta⁵⁷⁷. Toisaalta nähtiin, että liittolaiset mm. vapauttivat Yhdysvaltojen joukkoja ja pitivät hallussaan avainkohteita⁵⁷⁸. Irakin tilanteen vakauttamisen ei koettu olevan kaikista liittolaisista uhrauksien arvoista. Valtiot olivat mukana tukemassa Yhdysvaltoja ja Irakin osana oli vain olla tuen osoittamisen näyttämönä. Osallistujamaiden sisäpolitiikka oli valtioilla mukana sotilaallisessa päätöksentekoprosessissa Irakissa. Osallistujamaat toivat tullessaan poliittista pääomaa, mutta myös käytännön ongelmia kotimaidensa politiikasta.

Rumsfeld tunnisti, että voitokas interventio voidaan hävitä kotimaassa. Hänen mukaansa vihollinen tiesi, että lopulta vain kongressi voisi pakottaa Yhdysvallat vetäytymään.⁵⁷⁹ Saman logiikan mukaisesti myös liittouman osallistujamaihinkin voitiin vaikuttaa juuri niiden kotimaiden kautta. Esimerkiksi 2007 Iranin tukemat joukot iskivät Puolan suurlähettilästä vastaan, pyrkien saamaan Puolan luopumaan käynnissä olleesta operaatiosta. Samalla Iranin arvioitiin pyrkivän vaikuttamaan Puolan vaaleihin. Tässä on nähtävissä, että Iran kävi sotaa sekä rajoittein tavoittein operaation lopettamiseksi, että strategisin tavoittein Puolan irrottamiseksi interventiosta. Strategiseen tavoitteeseen se osin pääsikin, sillä Puolan vaalit voittivat interventiota vastustavat poliitikot.⁵⁸⁰ Myös Espanjassa oli nähtävissä yhteys Madridin terrori-iskuihin 2004 ja osallistumisen päättämiseen Irakissa⁵⁸¹. Tässä tulee esille, kuinka liittokunnan vastustaja iskee niihin valtioihin, joiden irrottamisen arvioidaan olevan helpointa. Myös vastustaja tietää, että päätöstä osallistumisesta interventioon ei tehdä interventioalueella.

Kansainvälisen yhteisön tuen saaminen ja sen arviointi ovat ongelmallinen kokonaisuus. Georgia joutui vetämään Irakin interventioon osallistuneet joukkonsa pois 72 tunnissa joutuessaan Venäjän hyökkäyksen kohteeksi 2008. Asevoimien mukaan tämä vahingoitti Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteita ja edelleen vaikeutti YK:n tuen saamista.⁵⁸² Tämä tuo esille,

⁵⁷³ Rayburn ym. (2019a), s. 159–160.

⁵⁷⁴ Sama, s. 288–289, 300.

⁵⁷⁵ Barry (2017), s. 60–62.

⁵⁷⁶ Bolger (2014), s. 166–167, 184–185.

⁵⁷⁷ Rayburn ym. (2019b), s. 133.

⁵⁷⁸ Sama, s. 450.

⁵⁷⁹ Rumsfeld (2011), s. 435–436, 608, 723. Oikeudenmukaisuuden valvojat ovat kongressi ja media. (Sama.)

⁵⁸⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 274–275

⁵⁸¹ Barry (2017), s. 63.

⁵⁸² Gates (2014), s. 168–171. Rayburn ym. (2019b), s. 392.

kuinka kansainvälisen yhteisön tuki voi jäädä saamatta interventioista riippumattomista syistä. Lisäksi huomataan kuinka intervention liittoumasta lähtö voi olla seurausta interventioon liittymättömistä tapahtumista.

Seuraava kokemus auttaa ymmärtämään, miten Yhdysvaltojen ajattelussa kansainvälisten yhteisöjen toissijaisuus oli perusteltavissa. YK:n koettiin olevan hyödyksi, kunhan se mahdollistaisi tarvittavan voiman käytön.⁵⁸³ YK:n turvallisuusneuvostosta olisi haluttu avoin päätöslauselma käytössä olevista keinoista ennen interventiota mm. Rumsfeldin mielestä. Päätöslauselma 1441 oli kuitenkin huomattavasti tulkinnanvaraisempi oikeutuksesta. Turvallisuusneuvostossa oli kuitenkin mm. Iso-Britannian mukaan tehty selväksi mitä sillä tarkoitettiin.⁵⁸⁴ Kokemuksessa korostettiin, että turvallisuusneuvostossa päätöstä tehneet valtiot oli saatettu tietoisiksi mitä tekstillä tarkoitettiin. Yhteisön sisälläkin lopulta valtiot ratkaisevat. Päätöslauselman problematiikasta seuraavassa lisää.

Bush oli tyytyväinen päätöslauselmaan 1441 ja koki sen osoittavan valtioiden seisovan yhdessä. YK:n tarkastukset Irakissa eivät kuitenkaan tuottaneet tulosta ja vähän kerrallaan kärsivällisyys väheni. Joukko turvallisuusneuvoston jäsenmaita, sekä Yhdysvaltojen liittolaisia ei suhtautunut interventioon myönteisesti.⁵⁸⁵ Eryteisesti Ranskan ja Saksan ilmoitus etteivät ne tue Irakin hallinnon syrjäyttämistä romutti Rumsfeldin mukaan painostuksen⁵⁸⁶. Painostus vaatii toimiakseen yhtenäisyyttä, joka tällä lausumalla tavallaan menetettiin. Samalla tulee esille, kuinka eri valtiot näkivät kansalliset edut eri tavoin.⁵⁸⁷ Rumsfeldin kokemus Irakin uskosta, että sillä riittäisi YK:ssa tukijoita osoittautui todeksi. Rumsfeldilla oli muutenkin varauksia YK:n merkityksestä, sillä se oli laatinut Irakista tuloksetta 17 päätöslauselmaa.⁵⁸⁸ Valtioiden voimat Yhdysvaltojen mukaan romuttaa edellytykset kriisin poliittiselle ratkaisulle, mikä tuo esille kuinka lopulta vain valtioilla on merkitystä. Kaikki valtiot ajavat lopulta omaa etuaan.

Rumsfeldin mukaan Irakin interventio oli seurausta epäonnistumisesta poliittisen ratkaisun hakemisessa useilla eri tasoilla. Uhan poistaminen täytyi lopulta toteuttaa interventiolla.⁵⁸⁹ Tätä tulkintaa tukee ajatus siitä, kuinka diplomaattinen painostus voi toimia vain jos on olemassa valmius siirtyä sotilaalliseen painostukseen⁵⁹⁰. Määräykset joiden toimeenpanoon pakottami-

⁵⁸³ de Wijk (2014), s. 62.

⁵⁸⁴ Matthews (2019), s. 234–235. Päätöslauselman tulkinnasta Ks. de Wijk (2014), s. 88–89.

⁵⁸⁵ Matthews (2019), s. 236–239, 250–253. Chilcot ym. (2016), s. 5. Wrage & Cooper (2019), s. 56–57.

⁵⁸⁶ Rumsfeld (2011), s. 443–444, 457.

⁵⁸⁷ de Wijk (2014), s. 123–124, 127.

⁵⁸⁸ Rumsfeld (2011), s. 440–442.

⁵⁸⁹ Sama, s. 457.

⁵⁹⁰ de Wijk (2014), s. 103.

seen ei ole valmiutta, eivät siis menesty valtioiden välisessä kamppailussa vallasta ja selviytymisestäään.

Osalle poliittisia päätöksentekijöitä sotilaallisen voimankäytön oikeutukseen liittyi, joko YK:n hyväksyntä tai sitten olisi hyödynnettävä *ennakoivan itsepuolustuksen* käsitettä ja liittolaismaiden tuomaa hyväksyttävyyttä⁵⁹¹. Kokemus Kosovosta oli myös osoittanut ettei päätöslauselmaa aina tarvita⁵⁹². Rumsfeldin mukaan intervention toteuttamisella oli myös Yhdysvalloissa valmiina mekanismit, joilla voitiin varmistua tekojen oikeudenmukaisuudesta⁵⁹³. Valtio on siis viimekädessä tuomarinsa⁵⁹⁴. Interventio ei tarvitse toteutuakseen virallista hyväksyntää kansainväliseltä yhteisöltä ja kuitenkin se voidaan toteuttajamaassa hyväksyä. Aikaisemmat kokemukset ohjaavat myös tässä tulkintaa toiminnan oikeutuksesta. Valtion omat rakenteet lopulta ratkaisevat. YK:n tukea toki yritettiin saada silloin kun se sopi tavoitteisiin.

Intervention toteuduttua vallansiirrossa irakilaisille oli myös huomioitava YK:n tuki, jonka saamisen edellytyksenä oli vallan luovuttaminen irakilaisille nopeasti. Samanaikaisesti väkivalta alkoi Irakissa kohdistua YK:hon jolle vastuuta oli suunniteltu annettavan.⁵⁹⁵ Kansainvälinen yhteisö, eli sen muodostavat valtiot, asettivat rajoituksia käytännön toimille ja vaikuttivat siten jatkuvasti. Pyrkimys oli antaa vastuuta pois Yhdysvalloilta, mikä törmäsi kuitenkin yhä uudelleen ongelmiin. Näin siksi, että toiminnan keskiössä olivat valtiot itsekkäine ratkaisuneen.

Kevään 2005 kuluessa Abizaid koki, että johtovastuu tulisi luovuttaa jollekin kansainväliselle yhteisölle tai muslimimaalle.⁵⁹⁶ Tässä jää huomioimatta, että arabiliitto oli jo maaliskuussa 2003 ilmoittanut kielteisen kantansa interventioon.⁵⁹⁷ Vastaavan ajatuksen kansainvälisille joukoille oli esittänyt Gates alkuvuodesta 2003.⁵⁹⁸ Johtovastuun vaihdolla pyrittiin lievittämään Irakissa jännitteitä. Samalla kyseessä oli toiveajattelu, koska käynnissä oli mm. useiden muslimiryhmien välinen konflikti. Johtovastuun ottavalla maalla olisi ollut luvassa uskonryhmien välinen tasapainoilu, sekä asettuminen vastakkain osan Irakin naapurimaiden kanssa.

⁵⁹¹ Kaldor (2012), s. 29. Bush (2011), s. 237. Rumsfeld (2011), s. 423–424.

⁵⁹² Bush (2011), s. 290.

⁵⁹³ Rumsfeld (2011), s. 423–424. Mm. oikeuslaitos, tiedotusvälineiden toteuttama valvonta ja vaalit. (Sama.)

⁵⁹⁴ Waltz (2001), s. 160.

⁵⁹⁵ Allison (2013), s. 114. Chilcot ym. (2016), s. 94.

⁵⁹⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 389.

⁵⁹⁷ Chilcot ym. (2016), s. 26. Almansoor, Tawfeeq Ahmed: *kirje 3.3.2003, Letter dated 2003/03/03 from the Permanent Representative of Bahrain to the United Nations addressed to the Secretary-General.* [<https://digitallibrary.un.org/record/489839#record-files-collapse-header>], luettu 11.5.2021.

⁵⁹⁸ Gates (2014), s. 29.

YK:n tärkeys onkin interventiossa erityisesti siinä merkityksessä, mikä sillä on liittolaisille. YK:n mandaatin päättyminen 2008 lopussa toimi syynä pääosalle koalitioon osallistuneista maista poistua⁵⁹⁹. Myös käynnissä olleen *NATO Training Mission Iraq (NTM-I)* päättyminen 2011 tuo esille liittokuntien ongelmat, kun maat eivät halunneet jatkaa osin siksi, ettei Yhdysvalloilla ollut jäämässä merkittävästi joukkoja.⁶⁰⁰ YK:n hyväksynnän päättyminen toimi keinona lopettaa epäsuosittuun interventioon osallistuminen. Samalla näkyy, että jos Yhdysvalloilla ei ole aikomusta jättää runsaasti omia joukkoja alueelle, niin on vaikeaa saada myöskään muita valtioita jäämään. Kukin koalitioon osallistuja noudatteli realismin mukaista ajatusta, jossa tärkeintä oli valtiolle itselleen saatavissa oleva mahdollisimman suuri hyöty⁶⁰¹.

Kansainvälisen yhteisön tarjoamat mahdollisuudet tunnistettiin interventiossa, mutta selvästi tärkeimmäksi toimijaksi nousivat valtiot. Näiden valtioiden tarjoamalle tuelle koettiin olevan useita mahdollisia ilmenemismuotoja. Osallistuvien maiden sisäpolitiikka oli kiinteä osa maiden toimia Irakissa. Osin tästä syystä liittolaiset eivät olleet aina valmiita niihin uhrauksiin, joita interventio edellytti. Kaikki osallistujavaltiot ovat lopulta oman sisäpolitiikkansa vankeja. Interventio tavallaan lopulta voitetaan tai hävitään intervention toteuttajamaissa, ei intervention kohteessa. Kansainvälisen yhteisön osana on tämän kaiken keskellä ensisijaisesti olla keino hankkia kannatusta interventiolle osallistujamaiden sisäpolitiikassa.

5.9 Iso-Britannian näkökulma

Iso-Britannian kokemusten tarkastelu tarjoaa mahdollisuuden katsoa interventiota toisesta näkökulmasta. Samalla hyödynnetään myös tärkeimpien liittolaisten näkemyksiä toisistaan. Tavoitteena on syventää ymmärrystä intervention kokemusten eroista, sekä pohtia mistä erot johtuvat maiden välillä. 2001 terrori-iskun jälkeen pääministeri Tony Blair ilmoitti maansa tuesta Yhdysvalloille.⁶⁰² Pohjimmiltaan maiden suhde olikin syynä osallistua interventioon⁶⁰³. Iso-Britannia asettui siis Yhdysvaltojen tueksi, ennen kuin vihollista oli tarkoin määriteltä.

Kaikki lähtee Irakin uhan kokemuksesta osana vihollisen määrittelyä. 2001 terrori-iskujen jälkeen myös Iso-Britanniassa koettiin terrorismin uhan kasvu. Blair myös korosti joukkotuhon muodostamaa uhkaa ja Irak nähtiin potentiaalisena uhkana tulevaisuudessa.⁶⁰⁴ Irakilla

⁵⁹⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 460.

⁶⁰⁰ Sama, s. 573.

⁶⁰¹ Mearsheimer (1994), s. 12. Waltz (2001), s. 238.

⁶⁰² Bush (2011), s. 178. Chilcot ym. (2016), s. 5, 53.

⁶⁰³ Chilcot ym. (2016), s. 5, 27, 51–53. 1) Muuten olisi vaarantunut yhteistyö tärkeäksi koetuilla aloilla 2) Yhdysvaltojen päätöksentekoa koettiin voitavan parhaiten ohjata olemalla mukana (Sama. Barry (2017), s. 63.)

⁶⁰⁴ Chilcot ym. (2016), s. 10–11.

arvioitiin olevan kyky joukkotuhousoseiden valmistukseen ja osaamisen jakamiseen, mutta sitä ei pidetty todennäköisenä. Myös terroristien oleileminen Irakissa tunnistettiin, mutta sen liityntää Irakin hallintoon ei pidetty todennäköisenä.⁶⁰⁵ Iso-Britanniassa ei myöskään nähty Irakin yhteyttä 2001 terrori-iskuun⁶⁰⁶. Iso-Britannian 2003 tekemä päätös osallistumisesta interventioon koskikin Irakin riisumista joukkotuhousoseista⁶⁰⁷. Iso-Britannia aloitti osin erilaisista lähtökohdista kuin Yhdysvallat. Viimekädessä Irak oli Iso-Britannialle Yhdysvaltojen ongelma. Iso-Britannia oli toki alusta asti aktiivinen uhan määrittelyyn osallistumisessa Yhdysvaltojen kanssa.

Joulukuussa 2001 Blair suositteli Yhdysvaltoja ottamaan Irakin hallinnon vaihdon tavoitteeksi, muttei interventiolla⁶⁰⁸. Iso-Britannialle kysymys oli joukkotuhousoseiden riisunnasta ja hallinnon vaihto ei ollut alkujaan tavoitteena. Käytössä ollut linja katsottiin kelvolliseksi tavaksi jatkaa tiukennusten jälkeen.⁶⁰⁹ Irakin muodostaman uhan korostaminen alkoi 2002, mihin liittyi ajatus pakosta toimia oletettujen olemassa olevien ja tulevien joukkotuhousoseiden takia.⁶¹⁰ Tällöinkään ei virallisesti haettu hallinnon vaihtoa, vaan YK:n tarkastusten aloittamista. Iso-Britannialle Irakin hallinto oli uhka alueellaan, muttei vaarallisin. Tulkinta vaihtui kuitenkin vähitellen suuntaan, joka alkoi korostaa Irakin uhkaa enemmän kuin mitä tiedustelu oli tuonut esille.⁶¹¹ Joukkotuhousoseiden jäädessä löytymättä oli Iso-Britannian hallinto vaikeuksissa, sillä sen perustelut olivat liittyneet juuri niihin⁶¹². Tässä on ero Yhdysvaltoihin, jossa tavoitteet olivat alkujaan laajemmat ja sillä oli periaatteessa enemmän varaa liikkua tavoitteen sisällä. Ongelma syntyy siitä, jos interventiota toteutetaan äärimmäisin rajoitetuin tavoittein. Jos taustalla olleet oletukset osoittautuvat vääriksi niin intervention kannatus romahtaa. On myös huomionarvoista, että perusteluissa ei tullut esille tärkein syy, eli Yhdysvaltojen tukeminen.

---

⁶⁰⁵ Chilcot ym. (2016), s. 42–43, JIC Assessment: *28 November 2001 IRAQ AFTER SEPTEMBER 11 – THE TERRORIST THREAT*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/236911/2001-11-28-jic-assessment-iraq-after-september-11-the-terrorist-threat.pdf>], luettu 26.4.2021. JIC Assessment: *29 January 2003 IRAQ: THE EMERGING VIEW FROM BAGHDAD*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/230913/2003-01-29-jic-assessment-iraq-the-emerging-view-from-baghdad.pdf>], luettu 26.4.2021. JIC Assessment: *10 February 2003 INTERNATIONAL TERRORISM: WAR WITH IRAQ*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/230918/2003-02-10-jic-assessment-international-terrorism-war-with-iraq.pdf>], luettu 26.4.2021.

⁶⁰⁶ Chilcot ym. (2016), s. 10. *JIC Assessment: 28 November 2001 IRAQ AFTER SEPTEMBER 11 – THE TERRORIST THREAT*.

⁶⁰⁷ Chilcot ym. (2016), s. 10–39.

⁶⁰⁸ Sama, s. 11. Blair, Tony: muistiinpano 4.12.2001: *Note Blair to Bush note on Iraq. THE WAR AGAINST TERRORISM: THE SECOND PHASE. 4 December 2001*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/243731/2001-12-04-note-blair-to-bush-the-war-against-terrorism-the-second-phase.pdf>], luettu 28.1.2021.

⁶⁰⁹ Chilcot ym. (2016), s. 5, 10, 51.

⁶¹⁰ Sama, s.12–13, 17–18. House of Commons: *Official Report, 24 September 2002, columns 1–23*.

[<https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmhansrd/vo020924/debtext/20924-01.htm>], luettu 26.4.2021.

⁶¹¹ Chilcot ym. (2016), s. 13, 70–76. Irakin joukkotuhousoseista Ks. Sama, s. 69–76.

⁶¹² Sama, s.77–78.

Iso-Britanniassa oltiin selvillä siitä kuinka suuret vaikutukset interventiolla olisi. Blair katsoi että, tavoitteena olikin estää Yhdysvaltojen yksipuolinen toiminta suhteessa Irakiin. Toimien pitäisi tukea vakautta ja rauhaa Lähi-Idässä.⁶¹³ Bush ja Blair katsoivat heillä olevan tähän liittyen samankaltainen usko Irakin demokratiaan keinona vaikuttaa alueella.⁶¹⁴ Blair toi esille 2002 että Irakilla oli merkitystä myös muille diktatuureille ja YK:n uskottavuudelle⁶¹⁵. Iso-Britannia tuki ajatusta Irakin interventiosta keinona vaikuttaa Lähi-idän alueella ja lisätä YK:n uskottavuutta. YK:n uskottavuuden tukemisessa voi nähdä myös pyrkimyksen vahvistaa Iso-Britannian omaa asemaa.

Yhdysvalloissa koettu kiire toimia nopeasti tuli vähitellen yhä enemmän esille Iso-Britanniassa. Blairin kokemuksissa välittyi kiire Irakin muodostamain uhan poistamiseksi 2002 kuluessa⁶¹⁶ ja loppuvuodesta 2002 Iso-Britanniassa koettiin, että Yhdysvalloilla oli kiire ratkaista tilanne alkuvuodesta 2003.⁶¹⁷ Kiire toimia Irakia vastaan kasvoi. Kiireen keskellä Iso-Britanniassa oli luotu strategian aihio siitä mitä Irakissa haluttiin tavoitella,

Taulukko 3: Strategian päämäärät Iso-Britannian mukaan⁶¹⁸

YK:n asetarkastuksille on annettava kaikki mahdollisuudet onnistua
Yhdysvaltojen tulisi toimia multilateraalisesti kansainvälisen tuen kanssa, ei unilateraalisesti
Informaatiokampanjalla tulee selittää julkisesti Saddam Husseinin hallinnon luonne ja sen muodostama uhka
Mikä tahansa sotilaallinen toiminta tulee olla kansainvälisen lain mukaista
Sotilasstrategian tulee mahdollistaa tarvittaessa Saddam Husseinin syrjäyttäminen nopeasti ja menestyksekkäästi
Vakuuttavat suunnitelmat tulee laatia Saddam Husseinin jälkeiselle Irakille. Niiden tulee olla sekä Irakin väestön, että sen naapureiden hyväksyttävissä olevia.
Yhdysvaltojen tulee edistää Lähi-idän rauhanprosessia parantaakseen mahdollisuuksiaan saada laajaa tukea Lähi-idässä sotilaalliselle toiminnalle Irakia vastaan, sekä ennaltaehkäistykseen syytteet kaksoisstandardien käytöstä
Toimien tulee parantaa pikemminkin kuin heikentää alueen vakautta
Afganistanissa tulee saavuttaa menestystä hallinnon vaihdon hyötyjen esittämiseksi

⁶¹³ Chilcot ym. (2016), s. 11, 14, 36.

⁶¹⁴ Bush (2011), s. 283. Chilcot ym. (2016), s. 15–16. Blair, Tony: *muistiinpano 4.12.2001: Note Blair to Bush note on Iraq. THE WAR AGAINST TERRORISM: THE SECOND PHASE. 4 December 2001.* Demokratian edistäminen on Yhdysvalloissa tyypillinen perustelu interventiolle (de Wijk (2014), s. 64–67).

⁶¹⁵ Chilcot ym. (2016), s. 12–13, 17–18. House of Commons: *Official Report*, 24 September 2002, columns 1-23, luettu 26.4.2021. Chilcot ym. (2016), s. 40–42. House of Commons: *Official Report*, 18 March 2003, columns 760-774. [<https://publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmhansrd/vo030318/debindx/30318-x.htm>], luettu 26.4.2021.

⁶¹⁶ Chilcot ym. (2016), s.17. Tempest, Matthew: What happened at the PM's press conference, *The Guardian*, 3.9.2002. [<https://www.theguardian.com/politics/2002/sep/03/media.media>], luettu 11.5.2021.

⁶¹⁷ Chilcot ym. (2016), s. 21. Manning, David: *muistio 11.12.2002: Note– Manning to prime minister attaching paper cabinet office Iraq conditions for military action.* [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/211007/2002-07-19-note-manning-to-prime-minister-attaching-paper-cabinet-office-iraq-conditions-for-military-action.pdf>], luettu 28.1.2021.

⁶¹⁸ Chilcot ym. (2016), s. 13–14.

Näiden päämäärien tavoittelemisessa oli kuitenkin ongelmia. Vaikka osallistumiselle interventioon Iso-Britannia asetti Yhdysvalloille listan tekijöistä joiden tulisi täyttyä,⁶¹⁹ niin lopputuloksessa nämä eivät tulleet juurikaan esille. Lisäksi osa Blairin vaatimuksista oli hyvin vaikeita tai jopa mahdottomia todentaa. Miten esimerkiksi Afganistanin tuolloin täysin kesken olleesta interventioista oli osoitettavissa mitään, mikä tukisi uutta interventiota Irakiin. Tai millainen kehitys Irakissa olisi hyväksyttävissä samanaikaisesti Iranille, Syyrialle, Saudi-Arabialle, Turkille ja irakilaisille itselleen.

Strategisista päämääristä huolimatta keinot niiden saavuttamiseksi olivat siis hukassa. Tilanetta ei myöskään helpottanut uhan määrittelyn ongelmallisuus. Alkuvuodesta 2003 Iso-Britanniassa oli eriäviä mielipiteitä, kuinka asiassa tulisi edetä. Blair arvioi, että interventio olisi todennäköinen.⁶²⁰ Hänestä Irakin joukkotuhoaseiden muodostama uhka oli todellinen ja muidenkin kuin Yhdysvaltojen vahvistama⁶²¹. Blair tunnisti että Irakin joukkotuhoaseet oli tarkoitettu osin maan sisäisille uhille⁶²². Missään vaiheessa ei tullut esille, ettei Irakilla enää olisi joukkotuhoaseita⁶²³. Tiedustelun tuotteiden osia otettiin myös palvelemaan kulloisiakin poliittisia tarkoituksia ja niiden epävarmuus jäi taka-alalle⁶²⁴. Tässä yhteydessä ei tullut esille, ettei sisäisen turvallisuuden takia Irak voinut myöntää, ettei joukkotuhoaseita ole. Samoin olisi mielenkiintoista perehtyä minkä maiden tiedustelupalvelut viestivät joukkotuhoaseiden uhasta. Oliko joukossa mahdollisesti toimijoita, jotka hyötyivät, kun Saddam syrjäytettiin ja Irak heikkeni.

Iso-Britanniassa oli ymmärrystä odottavista haasteista, eli oletukset Irakista olivat osin oikeita. Mm. Irakin jälleenrakentamisen ongelmat oli tunnistettu, joskaan ne eivät merkittävästi vaikuttaneet suunnitteluun. Ongelmien katsottiin olevan Yhdysvaltojen. Niiden ratkaisuun odotettiin myös YK:n tukea. Ongelmana ei nähty YK:n haluttomuutta osallistua, vaan Yhdysvaltojen haluttomuus antaa YK:n tukea. Iso-Britannialle tuli lopulta kiire ja jälleenrakentamisen ongelmat jäivät taka-alalle.⁶²⁵ Iso-Britannian asevoimien kokemus puolestaan oli, ettei hallinto antanut riittävästi resursseja jälleenrakentamiseen⁶²⁶. Tässä on nähtävissä yhteys

⁶¹⁹ Chilcot ym. (2016), s. 14–15. Manning, David: *muistio 11.12.2002: Note– Manning to prime minister attaching paper cabinet office Iraq conditions for military action*.

⁶²⁰ Chilcot ym. (2016), s. 22, Blair, Tony: *muistiinpano 4.1.2003 Note– tb Blair Iraq extract*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/233490/2003-01-04-note-tb-blair-iraq-extract.pdf>], luettu 28.1.2021.

⁶²¹ Chilcot ym. (2016), s. 24–25. Ks. myös Rumsfeld (2011), s. 434–435.

⁶²² Chilcot ym. (2016), s. 25. House of Commons: *raportti 25.2.2003– Official Report, 25 February 2003, columns 123–126*. [<https://publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmhansrd/vo030225/debtext/30225-05.htm>], luettu 26.4.2021.

⁶²³ Chilcot ym. (2016), s. 45, 76.

⁶²⁴ Sama, s. 46.

⁶²⁵ Sama, s. 79–80, 84.

⁶²⁶ Rayburn ym. (2019a), s. 217.

suunnittelun puutteellisuuteen vastuuden jaosta osallistujamaiden välillä⁶²⁷. Kaikki tämä kuvaa, kuinka sekä Yhdysvallat että Iso-Britannia molemmat olettivat, että kansainvälinen yhteisö ottaisi Irakissa merkittävän vastuun. Molemmilla oli kiire toimia, joka vei huomion pois ratkaisemattomista ongelmista. Iso-Britanniasta on hyvä tunnistaa näkemys Irakin ongelmista jo tuolloin Yhdysvaltojen ongelmina. Tämä näkyi myös myöhemmin interventiossa.

2003 turvallisuustilanteen huonontuessa Irakissa Iso-Britannia ei lisännyt joukkoja. Tätä ei tapahtunut edes syksyllä 2003 kun aloite menetettiin. Osin syynä oli se, ettei ollut joukkoja joilla interventiota olisi voitu tukea.⁶²⁸ Tämä joukkojen loppuminen vallinneessa tilanteessa ei ollut yllätys. Se oli tunnistettu jo 90-luvun loppupuolella, kun asevoimien kehitykseen oli asetettu vaatimukset, joita vastaavasti sitä ei nyt käytetty.⁶²⁹ Iso-Britannia oli ottanut vastuulleen enemmän kuin se pystyi resursseillaan tekemään. Kaikesta tuntuu välittyvän, kuinka vääristynyt käsitys Iso-Britannialla oli resursseistaan. Mahdollisesti Iso-Britannian ongelma oli sen mennyt suuruus, jonka ristiriitaa sen vallitseviin resursseihin se ei onnistunut ratkaisemaan.

Iso-Britannia pyrki ohjaamaan Yhdysvaltojen päätöksentekoa, mutta sillä ei ollut kuitenkaan tietoa, että Yhdysvallat oli aloittanut intervention suunnittelun loppuvuodesta 2001.⁶³⁰ Heinäkuussa 2002 Iso-Britanniassa katsottiin, että Bush vaikutti päättäneen ryhtyä sotaan Irakia vastaan, jonka lisäksi YK:n tuen hankintaan ei ollut juurikaan kannatusta Yhdysvalloissa.⁶³¹ Johtosuhteet maiden välillä olivat hyvin epämääräiset. Vaikka Irakin kysymyksen ratkaisu oli osin yhteinen tavoite, niin johtovastuu oli Yhdysvalloilla. Aikaisemmin esille tulleeeseen Iso-Britannian tarpeeseen YK:n tuelle tulee tunnistaa myös sen itsekkäät syyt. Oli tarve saada muita maita Yhdysvaltojen rinnalle, jottei suurempi osa taakasta olisi tullut Iso-Britannialle.

Iso-Britannialla oli myös runsaasti sisäisiä ongelmia johtosuhteissa. Tammikuussa 2003 Blair päätti Iso-Britannian joukkojen keskittämisestä Irakin intervention toteuttamisen varalle, ilman että asiasta käytiin keskustelua ministerien kesken.⁶³² Blair piti muutenkin pieniä kokouksia interventioon liittyen, mutta niistä ei laadittu virallisia muistioita, päätösten toimeenpanosta ei huolehdittu ja niissä ei ollut mukana asioista eri mieltä selvästi olleita⁶³³. Viestintä

⁶²⁷ Barry (2017), s. 44.

⁶²⁸ Chilcot ym. (2016), s. 95.

⁶²⁹ Strachan (2019). The strategic defence review White Paper (1998). Ks. Chilcot ym. (2016), s. 99–100.

⁶³⁰ Chilcot ym. (2016), s. 5, 11. Valtioiden vaikuttamisesta toistensa päätöksentekoon. Ks. Waltz (1979), s. 65.

⁶³¹ Matthews (2019), s. 226.

⁶³² Chilcot ym. (2016) s. 22. Mannind, David: *kirje 17.3.2003 Manning to Watkins. Iraq UK Land Contribution*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/213671/2003-01-17-letter-manning-to-watkins-iraq-uk-land-contribution.pdf>], luettu 28.1.2021.

⁶³³ Finlan (2014), s. 92–93. Chilcot ym. (2016), s. 54–60.

strategian muutoksista Iso-Britannian hallinnolle ei myöskään toiminut⁶³⁴. Iso-Britannian hallinnossa oli haasteita toimivien johtosuhteiden kanssa, mikä liittyi viimekädessä pääministerin tapaan johtaa. Tätä johtamista vaikeutti myös Blairin asiointi suoraan Yhdysvaltoihin.

Blairin viestintä Yhdysvaltoihin ei kulkenut aina johtosuhteiden mukaisesti, vaan suoraan hänen ja Bushin välillä. Blairin mukaan hänen vuorovaikutuksensa Bushin kanssa oli mutkatonta ja tuloksellista.⁶³⁵ Bush kuitenkin osin myös sivuutti Iso-Britannian⁶³⁶. Vuorovaikutus valtionpäämiesten välillä periaatteessa toimi, mutta Iso-Britannian hallinto ei ollut osallisena sille kuuluneella tavalla. Tähän voi hakea syitä vallinneesta kokemuksesta kiireestä, joka ilmeisesti kannusti ohittamaan olemassa olleita rakenteita. Näin toimittiin, jotta akuutiksi koettu uhka olisi saatu nopeasti poistettua. Samalla on myös mahdollista pohtia, oliko osasyynä pyrkimys saada mahdollinen onnistuminen tai epäonnistuminen henkilöitymään Blairiin. Tästä kaikesta koitui myös konkreettisia ongelmia joista seuraavassa tarkemmin.

Alle vuorokausi ennen maahyökkäyksen aloittamista Iso-Britannian joukkojen komentaja ei ollut saanut lupaa interventioon osallistumiselle⁶³⁷. Iso-Britanniassa hyväksyttiin osallistuminen vasta 17.3.2003⁶³⁸. Asevoimien valmistelut viivästyivät juuri poliittisen ratkaisun mahdollisuuksien takaamiseksi loppuun asti.⁶³⁹ Tämä kuvaa kuinka Iso-Britannian hallinnon epäselvät johtosuhteet ruokkivat ongelmia operaatioalueella. Iso-Britanniassa näkyy myös, kuinka osana liittoumaa valtio on yhä oman sisäpolitiikkansa vanki.

Iso-Britannialla oli intervention johtamiseen hallintorakenteita luodessaan vastaavia ongelmia kuin Yhdysvalloilla. Iso-Britannia loi Irakin suunnitteluun koordinaatioryhmät syksyllä 2002 ja helmikuussa 2003, tosin niillä ei ollut määräysvaltaa. Ongelmat jäivät myös osin ratkomatta, vaikka ne tunnistettiin.⁶⁴⁰ Vasta huhtikuussa 2003 luotiin AHMGIR⁶⁴¹ valvomaan jälleenrakennusta. Sitä ennen kenelläkään ei ollut vastuuta kokonaisuudesta.⁶⁴² Koordinointi oli Yhdysvaltoja paremmin toteutettu, mutta vastaavasti määräysvalta jäi puuttumaan. Johtorakenteet olivat siis muutoksessa ja myöhässä suhteessa interventioon.

---

⁶³⁴ Chilcot ym. (2016), s. 62.

⁶³⁵ Sama, s. 16, 53–54.

⁶³⁶ Finlan (2014), s. 133.

⁶³⁷ Rayburn ym. (2019a), s. 84.

⁶³⁸ Chilcot ym. (2016) s. 4. Raportissa s. 39 todetaan äänestyksen olleen 18.3 illalla. (kirjoittajan huomautus).

⁶³⁹ Finlan (2014), s. 120.

⁶⁴⁰ Chilcot ym. (2016) s. 81.

⁶⁴¹ *Ad Hoc Ministerial Group on Iraq Rehabilitation*.

⁶⁴² Chilcot ym. (2016), s. 81.

Myös Iso-Britannian hallinnon sisällä olleet ongelmat muistuttivat paljon Yhdysvaltojen vastaavia. Esimerkiksi asevoimien suunnittelussa tuli esille tarve saada myös siviilikomponentti mukaan Irakiin, mitä ei kuitenkaan pystytty tai haluttu muiden hallinnon alojen toimenpitein toteuttaa. Siviiliasiantuntijoita ei myöskään ollut saatavilla sellaisia määriä kuin olisi tarvittu.⁶⁴³ Johtosuhteet kärsivät siitä, ettei ole resursseja, eikä toisaalta myöskään keinoa käskää täyttää tehtäviä joihin ihmisiä olisi tarvittu. Myöskään asevoimien suunnittelu ei ollut kokonaisuutena sen paremmalla tolalla kuin Yhdysvalloissa.

Taisteluvaiheen jälkeen Iso-Britannian miehittämässä Basrassa alkoi ryöstely, joka oli tunnistettu uhaksi etukäteen. Sen estämistä ei ollut kuitenkaan suunniteltu⁶⁴⁴. Iso-Britannian asevoimat siis toisti suunnittelussa samat virheet kuin Yhdysvallat ja osallistui osin epäonnistumiseen⁶⁴⁵. Ongelmat joihin törmättiin, olivat tiedossa asevoimilla, mutta niihin ei saatu luotua ratkaisuja. Se kuinka suuri osuus tässä kaikessa on resursseilla ja toisaalta johtosuhteilla on kuitenkin vaikeasti arvioitavissa.

Merkittävä osa Iso-Britannian johtosuhteiden ongelmista liittyi Yhdysvaltojen tavoin CPA:han. CPA ei raportoinut suoraan Iso-Britannialle vaan ainoastaan Yhdysvaltojen kautta. Iso-Britannialla ei ollut myöskään vaikutusvaltaa CPA:n päätöksiin,⁶⁴⁶ ei virallista Iso-Britannian edustajaa, eikä myöskään halua osallistua koko maata koskevaan toimintaan. Vuorovaikutuksessa korostuivat henkilökohtaiset suhteet.⁶⁴⁷ Näin myös Blairin ja Bushin vuorovaikutus korostui entisestään suuntautuen myös muulle kuin strategiselle tasolle.⁶⁴⁸ CPA:lle toimivaltuuksien antaminen toi esille kuinka Iso-Britannia jäi päätöksenteossa yhä selvemmin sivuun. Voidaan myös pohtia Yhdysvaltojen näkökulmasta, että kun Iso-Britannialla ei ollut halua toimia koko Irakin alueella, niin miksi sen olisi pitänyt vaikuttaa koko maan asioihin.

Iso-Britanniassa oli Yhdysvaltojen tavoin halu antaa mahdollisimman paljon vastuuta Irakin ongelmien ratkaisemisesta irakilaisille. Iso-Britannia olisi myös halunnut intervention jälkeisessä vaiheessa vastuun siirtyvän enemmän kansainväliselle yhteisölle, mutta malli jossa vastuu keskitettiin CPA:lle vei voiton.⁶⁴⁹ Iso-Britannialla oli alusta asti halu saada vastuu siirrettyä, joko YK:lle tai irakilaisille. Tämä toive YK:sta vastuun kantajana intervention jälkeen

⁶⁴³ Chilcot ym. (2016), s. 81–82.

⁶⁴⁴ Sama, s. 86–89.

⁶⁴⁵ Finlan (2014), s. 102, 106–107.

⁶⁴⁶ Asemasta suhteessa CPA:n kiistanalaisiin päätöksiin Ks. Chilcot ym. (2016), s. 91–94.

⁶⁴⁷ Chilcot ym. (2016), s. 90–91.

⁶⁴⁸ Sama, s. 93.

⁶⁴⁹ Sama, s. 89. YK ei myöskään halunnut niitä vastuita joita Iso-Britannia olisi halunnut sen ottavan. (Sama.)

näyttäytyy ehkä toiveajatteluna, jossa sivuutettiin kielteinen suhtautuminen interventioon YK:n turvallisuusneuvostossa.

2004 Iso-Britannian tavoitteeksi tuli 2005 suunniteltujen vaalien onnistuminen ja oma poistuminen maasta. Se että kehitys ei tukenut suunnitellussa aikataulussa vastuun luovuttamista, ei vaikuttanut merkittävästi. Osasyynä tähän oli, että Iso-Britannian asevoimissa suodatettiin kriittisiä raportteja ja niiden esiin tuomia ongelmia ei välitetty poliittisille päättäjille.⁶⁵⁰ Valta maassa ja vastuu haluttiin luovuttaa irakilaisille keinolla millä hyvänsä. Kuvattu suhtautuminen on ymmärrettävissä paremmin huomioimalla, että Iso-Britannian päätavoite eli Yhdysvaltojen tukeminen oli täytetty.

Yhdysvaltojen ongelmia Irakin ongelmista teki se, ettei Iso-Britannialla ollut resursseja niiden ratkomiseen. 2006 alkaen toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi kaatuivat toistuvasti resurssipulan lisäksi siihen, ettei Irakin hallinto halunnut toimia shiia-asejoukkoja vastaan.⁶⁵¹ Esimerkiksi Basran tilanteen korjaamisen katsottiin olevan mahdollista vain irakilaisten toimien kautta⁶⁵². Iso-Britannia katsoi, ettei sillä ollut keinoja ratkaista irakilaisten ongelmia, joita toisaalta myöskään irakilaiset eivät halunneet tuolloin ratkoa.

Iso-Britanniassa tunnistettiin Yhdysvaltojen tavoin tiettyjä erityisen merkityksellisiä tapahtumia interventiossa. Kevään 2004 taistelu Falluhjassa, Abu-Ghraibin tapahtumat, sekä väkivaltaisuuden kasvu tekivät vuodesta Iso-Britannian mukaan käännekohtan⁶⁵³. Blair katsoi tällöin turvallisuuden suurimmaksi tarpeeksi Irakissa.⁶⁵⁴ Käännekohta ja tarve turvallisuuteen ymmärrettiin, mutta tähän ei kuitenkaan ollut resursseja vastata. Samalla herää myös kysymys siitä, oliko käännekohta kuitenkaan välittömästi tunnistettavissa vai oliko sen analysointi Yhdysvaltojen tavoin pidemmän prosessin lopputulos. Tavallaan Iso-Britannialle merkittävin käännekohta interventiossa oli YK:n turvallisuusneuvoston hyväksymä päätöslauselma 1441.

Päätöslauselman 1441 saaminen YK:lta oli Iso-Britannian mukaan osoitus siitä miten he vaikuttivat Yhdysvaltojen päätöksentekoon.⁶⁵⁵ Bushin mukaan Blairille päätöslauselma oli keino

⁶⁵⁰ Chilcot ym. (2016), s. 97–98.

⁶⁵¹ Rayburn ym. (2019a), s. 641–642.

⁶⁵² Barry (2017), s. 32.

⁶⁵³ Chilcot ym. (2016), s. 96.

⁶⁵⁴ Sama, s. 96. Rycroft, Matthew: *kirje 26.4.2004: Rycroft to Owen, Iraq 15 reports for the prime minister*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/212081/2004-04-26-letter-rycroft-to-owen-iraq-15-reports-for-the-prime-minister.pdf>], luettu 29.1.2021.

⁶⁵⁵ Chilcot ym. (2016), s. 5.

hiljentää intervention vastustajien argumentteja.⁶⁵⁶ Blairin mukaan YK oli organisaatio, jota tulisi hyödyntää jos se ei ole este tilanteen ratkaisulle. Lähdettyessä neuvottelemaan YK:n päätöslauselmaa 1441 Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloilla ei ollut kuitenkaan yhteistä näkemystä siitä mitä lauselmaan tulisi saada kirjattua. Päätöslauselma oli myös tarkoituksella epäselvä, jotta se sai laajan kannatuksen.⁶⁵⁷ Tämän tutkimuksen yhteydessä ei ole tullut aineistoa, mikä osoittaisi päätöksen edetä YK:n kautta olleen Iso-Britannian ansiota. Iso-Britannialle päätöslauselma oli strategisen tason tapahtuma, sillä se mahdollisti sisäpolitiikan tuen interventiolle.

Blairin mukaan YK:n päätöslauselman 1441 saattoi tulkita luvaksi sotilaallisen voiman käyttöön. Hän myös tosin totesi, että uuden päätöslauselman saaminen parantaisi heidän asemansa.⁶⁵⁸ Blair pyrkiin saamaan tuen uudelle päätöslauselmalle, kuitenkin onnistumatta⁶⁵⁹. Yhdysvaltojen aikataulu ei mahdollistanut myöskään YK:n kautta asian eteenpäin viemistä.⁶⁶⁰ Iso-Britannia luopui myös toisen päätöslauselman viemisestä äänestykseen kun kävi selväksi ettei sitä hyväksyttäisi. Siitä olisi tällöin ollut enemmän haittaa kuin hyötyä. Blair myös näki, että Ranskan kielteinen suhtautuminen antoi tilaisuuden syyttää epäonnistumisesta Ranskaa.⁶⁶¹ Iso-Britannia suhtautui YK:hon samankaltaisesti kuin Yhdysvallat. YK:ta hyödynnetään, kun siitä on apua, mutta jos siitä on haittaa, se sivuutetaan. Iso-Britanniassa ei kuitenkaan vallinneessa tilanteessa olisi mitä ilmeisimmin ollut riittävästi alkujaan tukea maan sisällä intervention, joten YK:n tuki oli sille erittäin tärkeä.

Interventio oli Iso-Britanniassa sisäpoliittisesti vaikea.⁶⁶² Iso-Britannian kansan tuen saamiseksi myös Bush asettui tukemaan YK:n toisen päätöslauselman hakemista.⁶⁶³ Kansan tuen puute säilyi kuitenkin Iso-Britanniaa kuormittaneena tekijänä koko intervention. Se osin selitti, miksi intervention liittyvä päätöksenteko heijasteli päivänpolitiikkaa.⁶⁶⁴ Vastaavasti 2004 vaaleissa Bush sai Yhdysvaltojen kansalta tuen toimilleen⁶⁶⁵. Tässä tulee esille, kuinka Iso-Britanniassa oli suurempi tarve saada kansainvälisen yhteisön hyväksyntä. Tarve ei kuitenkaan

⁶⁵⁶ Bush (2011), s. 292.

⁶⁵⁷ Chilcot ym. (2016), s. 16, 18, 20.

⁶⁵⁸ Bush (2011), s. 299–300. Rumsfeld (2011), s. 442. Chilcot ym. (2016), s. 5, 31. Aikaisemmin Blair oli kokenut että tarvittaisiin vielä tämä toinen päätöslauselma voimankäytölle. (Chilcot ym. (2016), s. 20, 28.) Laillisuuteen littyen Ks. sama, s. 62–69.

⁶⁵⁹ Chilcot ym. (2016), s. 30–31.

⁶⁶⁰ Sama, s. 51.

⁶⁶¹ Sama, s. 34–37, 40. Iso-Britannian mukaan 18.3.2003 Ranska antoi lausunnon, joka käytännössä teki Yhdysvaltojen edellisenä päivänä Saddamille asettaman uhkavaatimuksen merkityksettömäksi. (sama, s. 39), Erään tulokinnan mukaan lähtö ei ollut Saddamille vaihtoehto. Ks. Nixon (2016), s. 203–204.

⁶⁶² Finlan (2014), s. 142. Mm. ministeri Cook erosi 17.3.2003 vastalauseena. Ks. Chilcot ym. (2016), s. 46.

⁶⁶³ Chilcot ym. (2016), s. 23.

⁶⁶⁴ Finlan (2014), s. 172–173, 92–93.

⁶⁶⁵ Matthews (2019) s. 300.

liity niinkään yhteisön arvovallan tukemiseen, vaan pyrkimykseen vaikuttaa omaan sisäpolitiikkaan, sekä haluun edelleen säästää oman valtion resursseja.

Iso-Britanniassa oli tärkeää, että interventioon saataisiin mukaan mahdollisimman paljon maata.⁶⁶⁶ Osin tähän tarpeeseen liittyen 2003 tammikuussa Blair katsoi, että YK:n uudella päätöslauselmalla ja Irakin naapurien painostamana tulisi pyrkiä saamaan Irakiin hallinnon vaihto aikaan ennen interventiota.⁶⁶⁷ Tässä herää kuitenkin jälleen kerran kysymys Iso-Britannian toiveiden realistisuudesta. Miten Irakin naapurit olisivat voineet painostaa maata, jolla oletettiin olevan joukkotuhohäviöitä. Entä kuinka naapurit olisivat tulleet toimeen Irakin kanssa sen jälkeen, jos painostus ei olisi toiminut. Jälleen kerran toivottiin asioita, joiden toteutumisen edellytykset olivat olemattomat.

2004 huhtikuussa Yhdysvalloille selvisi, että Iso-Britannian strategia interventiossa oli erilainen.⁶⁶⁸ Iso-Britannian mukaan strategiat olivat olleet erilaiset jo 2003 alkaen.⁶⁶⁹ Iso-Britannian sisällä eri näkemykset Irakin tilanteen tulevaisuudesta repivät asevoimia ja poliittista johtoa eri suuntiin,⁶⁷⁰ minkä seurauksena Iso-Britannia irtaantui vähitellen MNF-I:stä. Ohjaus asevoimille Irakiin oli olla muuttamatta strategiaa, vaikka kehitys jatkui kielteisenä. Toimintaa ohjasi mielipide kotimaassa. Passiivisuus ja haluttomuus johtivatkin ongelmiin Iso-Britannian menettäessä otettaan.⁶⁷¹ Tämän muutoskyvyttömyyden kokivat 2006 myös Casey ja Abizaid⁶⁷². Tosin tuolloin ei myöskään Casey toteuttama strategia toiminut.⁶⁷³ Hyvin aikaisessa vaiheessa Iso-Britannia pyrki tekemään mahdollisimman vähän. Tavoitteita saneli kotimaan politiikka, ei interventio ja sen tavoitteet. Liittolaiset kulkivat alusta asti eri strategioilla. Kun Iso-Britannian sisällä kasvoi halu lopettaa interventio, olivat yhteisen päämäärän edellytykset menneet.

Yhdysvalloista poiketen Iso-Britanniassa ei syntynyt aktiivista pyrkimystä virheellisen strategian korjaamiseksi.⁶⁷⁴ Tämä Iso-Britannian vaikeus uudistaa strategiaansa on osittain selitettävissä sillä, että puolustusministerit vaihtuivat usein.⁶⁷⁵ Yhdysvaltojen asevoimat myös so-

⁶⁶⁶ Chilcot ym. (2016), s. 13–14.

⁶⁶⁷ Sama, s.23. Blair, Tony: *muistiinpano 30.1.2003–Note Blair to Bush countdown 30.1.2003*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/243981/2003-01-30-note-blair-to-bush-countdown.pdf>], luettu 28.1.2021., luettu 28.1.2021.

⁶⁶⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 302.

⁶⁶⁹ Chilcot ym. (2016), s. 103, 124.

⁶⁷⁰ Finlan (2014), s. 173.

⁶⁷¹ Rayburn ym. (2019a), s. 500–504, 631–635. Chilcot ym. (2016), s. 105–106.

⁶⁷² Rayburn ym. (2019a), s. 641–642.

⁶⁷³ Barry (2017), s. 32.

⁶⁷⁴ Finlan (2014), s. 150. Rayburn ym. (2019a), s. 500–504. Barry (2017), s. 64.

⁶⁷⁵ Barry (2017), s.117. 2001-2009 oli viisi eri puolustusministeriä (Sama.)

peutuivat paremmin⁶⁷⁶. Tässä on tärkeää huomata, että myös eriäviä mielipiteitä on esitetty. Niiden mukaan Yhdysvallat ei osannut toimia oikein ja Iso-Britannia hallitsi tilanteensa.⁶⁷⁷ Pelkistetysti Iso-Britannia strategian muuttaminen ja tilanteeseen mukautuminen ei yksinkertaisesti onnistunut. Tämä selittynee sillä, että Iso-Britannia oli muiden maiden tavoin Irakissa omien etujensa takia.

Iso-Britannia oli huhtikuussa 2003 alkanut vähentää joukkojaan Irakissa.⁶⁷⁸ Vuodesta 2004 alkaen joukot siirtyivät kohti Afganistania. Se teki mahdottomaksi vastata Irakin ongelmiin⁶⁷⁹. 2007 alussa tehty päätös olla vastaamatta Yhdysvaltojen joukkolisäyksiin johtui myös osin tästä⁶⁸⁰. Iso-Britannian toiminta tahattomasti ennakoiki Yhdysvaltojen painopisteen muutosta Afganistaniin, joka aikanaan tulitaisiin toteuttamaan. Afganistan oli keino irrottautua Irakista. Olisi kokonaan erillisen tutkimuksen paikka selvittää oliko tämä päätös kohdentaa voimavarat Afganistaniin lopulta toimiva, vai olisiko päinvastainen ratkaisu ollut kuitenkin lopulta parempi.

5.10 Kokemusten erot ja yhtäläisyydet 2001 –2006

Maiden kokemukset interventioista olivat varsin samansuuntaiset, joskin erojakin löytyi. Tärkein yksittäinen maiden välisiä eroja selittävä tekijä oli se, että lopulta Irakin interventiossa vastaan tulleet ongelmat olivat Iso-Britannialle Yhdysvaltojen ongelmia. Iso-Britannialle riitti, että se sai ajettua omaa etuaan tukemalla Yhdysvaltoja, minkä jälkeen se pyrki kaikin keinoin irrottautumaan interventioista.

Tavallaan Iso-Britannialle kysymys interventiossa oli joukkotuhoaseiden leviämisen ehkäisemisestä, kun taas Yhdysvalloille kysymys oli hallinnon vaihdosta.⁶⁸¹ Iso-Britannian tulkinta kuitenkin sivuuttaa, että joukkotuhoaseet ja niiden olemassaoloon liitetty epävarmuus olivat tarkoitettu myös Irakin sisäistä uhkaa vastaan. Niistä luopumisen seurauksena olisi voinut olla siis myös hallinnon vaihto. Iso-Britannialle tähän liittyen Irakin uhan perusteleminen omille kansalaisille ei myöskään onnistunut yhtä hyvin kuin Yhdysvalloissa. Kannatus interventiolle loppuikin nopeasti.

---

⁶⁷⁶ Finlan (2014), s. 162, 175.

⁶⁷⁷ de Wijk (2014), s. 282.

⁶⁷⁸ Barry (2017), s. 32.

⁶⁷⁹ Finlan (2014), s. 174. Chilcot ym. (2016), s. 100.

⁶⁸⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 120.

⁶⁸¹ Chilcot ym. (2016), s. 51.

Kummallekin valtiolle interventiossa oli tärkeää saada aikaan suuria ja laajoja itselleen myönteisiä vaikutuksia alueella. Yhdysvallat oli huolissaan siitä, että se näyttäytyisi heikkona, jos se ei saisi Irakia kuriin. Vastaavasti Iso-Britannia katsoi Irakin kuriin laittamisen tukevan YK:n arvovaltaa. Tämä ero selittyy osin sillä, että viimekädessä Irakiin kohdistetut pakotteet ja lentokieltoalue olivat ennen interventiota yhä selvemmin Yhdysvaltojen vastuulla. Viimekädessä Iso-Britannialle interventiossa suurin vaikutus tuli siitä, että se tuki Yhdysvaltoja minkä se koki omalle asemalleen tärkeäksi.

Molemmille valtioille muodostui interventiossa tunne kiireestä ja pakosta toimia ennen kuin olisi liian myöhäistä. Tätä kiirettä ruokki erityisesti Yhdysvallat. Molemmilla valtioilla oli tähän liittyen sekä oikeita että vääriä olettamuksia Irakin muodostamasta uhasta. Useiden tekijöiden vaikutuksesta vääriä olettamuksia tukeneet tiedot korostuivat oikeita enemmän. Molemmille valtioille intervention ongelmissa oli kysymys myös siitä, että resursseja oli liian vähän. Yhdysvalloilla oli kuitenkin Iso-Britanniasta poiketen kyky paremmin korjata tätä ongelmaa.

Iso-Britannia ja Yhdysvallat eivät kumpikaan esitettyjen kokemusten valossa onnistuneet luomaan toimivia johtosuhteita strategiselta tasolta tarkasteltaessa.⁶⁸² Näin siksi, että rakennetut johtosuhteet olivat jatkuvassa muutoksessa, mm henkilöstön kierron ja uusien organisaatioiden myöhästyneen luomisen takia. Uusiin organisaatioihin liittyi myös se, ettei niiden asemaa suhteessa muihin toimijoihin tehty selväksi. Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen johtosuhteiden ongelmien perimmäiset syyt olivat Bushin ja Blairin tavassa toteuttaa johtamista ohi hallinnon. Tähän molemmilla mailla ongelmia loivat lisää hätäisesti luodut uudet organisaatiot. Irakin jälleenrakentamisessa johtosuhteiden epäselvyys konkretisoitui huonoiksi koetuissa päätöksissä, sekä erityisesti niiden omistajuuden puutteessa.

Molemmilla mailla oli alusta asti palava halu luovuttaa nopeasti valta ongelmien ratkaisemisesta irakilaisille itselleen. Molemmat olivat myös valmiita antamaan ainakin rajoitetusti irakilaisten epäonnistua osana tätä prosessia. Ero kokemuksissa tulee kuitenkin siinä, että viimekädessä vain Yhdysvallat koki, että heitä syytettäisiin epäonnistumisista. Iso-Britanniasta tarkastellen syy irakilaisten epäonnistumisesta olisi joko irakilaisten itsensä tai Yhdysvaltojen.

Strategiset mittasuhteet saavuttaneet tapahtumat, joita lähteissä tarkasteltiin, olivat pääosin Yhdysvaltoja koskevia. Tätä tilannetta tuki myös osin Iso-Britannian tietynlainen eristäytymi-

---

⁶⁸² Osin poiketen mm. Barry (2017), s. 51–53 esitetystä.

nen omalle vastuualueelleen, sekä se että esimerkiksi interventiossa pidätettyjen käsittely ja sen ongelmat näyttäytyivät juuri Yhdysvaltojen tekeminä virheinä. Paikallisesti toiminut Iso-Britannia teki vastaavasti vähemmän strategisen mittasuhteen virheitä, koska sen virheet näkyivät lähinnä paikallisina epäonnistumisina. Tähän osuuteen liittyy eniten epävarmuutta tois-
taiseksi käsitellyistä kokemuksista. Sen analysoiminen luotettavammin edellyttäisi laajempaan aineistoon perehtymistä, jotta mukaan tulisi enemmän juuri Iso-Britanniaan liitettyjä merkittäviä tapahtumia interventiosta.

Yhdysvalloille suuri osa YK:n ja liittolaisten tuen hankkimisesta oli toissijaista, kun taas Iso-Britannialle se oli erityisen tärkeää sisäpoliittisten syiden ja resurssien takia. Iso-Britannian näkemys YK:n tuen tärkeydestä ei välittynyt täysin sen toimiin ja päätökseen osallistua interventioon. Tärkeämpiä olivat lopulta maiden keskinäiset suhteet. Viimekädessä valtiot olivat osallisena interventiossa omien kansallisten etujensa ajamiseksi. Näissä kansallisissa eduissa Irak oli toissijainen ja tärkeintä oli valtioiden suhde Yhdysvaltoihin, sekä sitä kautta saatavissa oleva hyöty omalle asemalle valtioiden joukossa.

6 KOKEMUKSET INTERVENTIOSTA 2007-2011

Seuraavat kokemukset ovat tulleet esille tutkimuksen lähteissä erityisesti 2007–2011. Luvun 5 tapaan luvussa on otettu tarkastelujakson ulkopuolisia havaintoja mukaan kokemusten tulkitaan. Alaluvussa 6.1 avataan intervention kulkua, jotta ymmärrys kokemusten sijoittumisesta kokonaisuuteen säilyy.

6.1 Intervention kehitys 2007–2011

Taulukko 4: Strategisen tason toimijat Yhdysvalloissa

Presidentti ⁶⁸³	Puolustusministeri ⁶⁸⁴	CENTCOM ⁶⁸⁵	CJTF-7/MNF-I, USF-I, OSC-I ⁶⁸⁶
George W. Bush 2001–2009	Robert M. Gates 18.12.06–30.6.11	John Abizaid 7.7.03–16.3.07	George W. Casey, Jr. 4.6.04–10.2.07
Barack Obama 2009–2017	Leon E. Panetta 1.7.11–26.2.13	William J. Fallon 16.3.07–28.3.08	David Petraeus 10.2.07–16.9.08
		Martin Dempsey 28.3.08–31.10.08	Raymond Odierno 16.9.08–1.1.10
		David Petraeus 31.10.08–30.6.10	Lloyd J. Austin III 1.9.2010–18.12.2011
		John R. Allen 30.6.10–11.8.10	Robert Caslen Jr. 18.12.2011–17.7.2013
		Jim Mattis 11.8.10–22.3.13	

Yhdysvalloilla kului aikaa luoda käsitys Irakin tilanteesta. Lopputuloksena 2007 alussa aloite oli kapinallisilla.⁶⁸⁷ Tammikuussa 2007 Bush julisti Yhdysvaltojen muuttavan strategiansa ja ilmoitti sen nimeksi Surge. Hän myös ilmoitti, että Irakissa toimivat Iranin joukot otettaisiin kohteeksi.⁶⁸⁸ Myös siviiliasiantuntijoiden määrää lisättiin muutoksen yhteydessä.⁶⁸⁹ Tavoite uudessa strategiassa oli pelkistetysti alueen hallinta.⁶⁹⁰

Väite strategian muuttamisesta ei pidä täysin paikkaansa, sillä valittu COIN doktriini ei ole itseasiassa strategiaa.⁶⁹¹ Se myös toimii erään tulkinnan mukaan vain, jos Yhdysvallat olisi sitoutunut olemaan kohdemaassa pysyvästi⁶⁹². Bush Surgen julkistaessaan toisti useita kertoja kysymyksessä olevan strategian muuttamisen.⁶⁹³ Keskeiset toimijat kokivat merkittävän muu-

⁶⁸³ The White House: *Presidents*.

⁶⁸⁴ DOD: *Historical Office - DOD History - Secretaries of Defence*.

⁶⁸⁵ Rayburn ym. (2019a) passim. Rayburn ym. (2019b) passim.

⁶⁸⁶ Samat.

⁶⁸⁷ Reilly (2012), s. 7. Gates (2014), s. 47.

⁶⁸⁸ Bolger (2014), s. 236. Bush (2011), s. 428–474. Gates (2014), s. 48, 180. Rayburn ym. (2019b), s. 95, 73–76.

⁶⁸⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 309–310.

⁶⁹⁰ de Wijk (2014), s. 27. Tähän ei koskaan päästy. (Rayburn ym. (2019b), s. 223–224.)

⁶⁹¹ Strachan (2019).

⁶⁹² Bolger (2014), s. 429.

⁶⁹³ Rayburn ym. (2019b), s. 95, Gates (2014), s. 6.

toksen strategiassa⁶⁹⁴. Toisaalta kyseessä oli myös erään tulkinnan mukaan, vain keino päättää interventio⁶⁹⁵. Bushin päätöksestä kesti lopulta kuusi kuukautta ennen Surgen vaikuttamista.⁶⁹⁶ Muutosten läpivieminen strategiassa vie siis aikaa.⁶⁹⁷

2007 kuluessa Sunni Awakening⁶⁹⁸ ryhtyi tukemaan yhä enemmän turvallisuuskehitystä.⁶⁹⁹ Kesällä 2007 shiiojen valtakamppailu johti sisällissotaan, mikä oli osin seurausta Iranin pyrkimyksistä tukea kaikkia itselleen hyödyllisiä shioja.⁷⁰⁰ Surgen sujumista tarkasteltiin syyskuussa 2007, jonka jälkeen sen suunniteltiin säilyvän osin kevääseen 2008.⁷⁰¹ Syyskuussa 2007 mm. Petraeus oli Surgeen liittyen senaatin kuultavana.⁷⁰²

Tammikuussa 2008 Bush ilmoitti, että Surge tulisi päättymään keskikesään 2008. Keväällä 2008 Maliki hyökkäsi riskin ottaen Basraan.⁷⁰³ Irakissa pidettiin aluevaalit tammikuussa 2009 ja maaliskuussa 2010 vaalit, joissa valittiin jäsenet keskushallintoon.⁷⁰⁴ Keskushallinnon vaalien jälkeiset neuvottelut hallinnon muodostamisesta kestivät vuoden 2010⁷⁰⁵. Yhdysvallat asettui tukemaan pääministeri Malikia, vaikka tuloksen perusteella valta olisi pitänyt siirtyä häntä vastustaneelle vaaliliitolle⁷⁰⁶.

Heinäkuussa 2009 Yhdysvaltojen joukot vetäytyivät pois kaupungeista⁷⁰⁷. Taistelutehtävät päättyivät 31.8.2010⁷⁰⁸. MNF-I muuttui USF-I:ksi 2010. Intervention johtovastuu siirtyi ulkoministeriölle syyskuussa 2010. Lokakuussa 2011 Obama ilmoitti Malikille, että Yhdysvallat tulisi vetämään joukkonsa 2011 lopussa.⁷⁰⁹ Interventio päättyi virallisesti 18.12.2011⁷¹⁰. Alueelle jäi OSC-I sotilasyhteistyötä varten⁷¹¹.

---

⁶⁹⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 3.

⁶⁹⁵ Finlan (2014), s. 194.

⁶⁹⁶ Gates (2014), s. 379.

⁶⁹⁷ Rumsfeld (2011), s. 557–670., ks myös. Rumsfeld, Donald: *viesti 16.10.2003, 2003-10-16 to Myers et al re Global War on Terrorism*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/426/2003-10-16%20to%20Myers%20et%20al%20re%20Global%20War%20on%20Terrorism.pdf#search=%22global%20war%20on%20terrorism%22>], luettu 18.5.2020.,

⁶⁹⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 267. Nixon (2016), s. 213.)

⁶⁹⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 181.

⁷⁰⁰ Sama, s. 71, 227–228.

⁷⁰¹ Gates (2014), s. 56–57.

⁷⁰² Gates (2014), s. 74–75. Barry (2017), s. 36. Rayburn ym. (2019b), s. 236–239. Tarkemmin Ks. Petraeus, David H.: *Report to Congress on the Situation in Iraq* 10.9.2007.

[https://www.army.mil/article/4779/report_to_congress_on_the_situation_in_iraq], luettu 8.1.2021.

⁷⁰³ Rayburn ym. (2019b), s. 341, 361.

⁷⁰⁴ Sama, s. 458. Gates (2014), s. 470–471.

⁷⁰⁵ Gates (2014), s. 472. Rayburn ym. (2019b), s. 491.

⁷⁰⁶ Bolger (2014), s. 273. Rayburn ym. (2019b), s. 508.

⁷⁰⁷ Barry (2017), s. 34.

⁷⁰⁸ Gates (2014), s. 472. Rayburn ym. (2019b), s. 491, 520.

⁷⁰⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 492, 496, 551.

⁷¹⁰ Bolger (2014), s. 273. Rayburn ym. (2019b), s. 556–557.

⁷¹¹ Bolger (2014), s. 275, OSC-I:n vahvuus oli 157 henkeä. (Gates (2014), s. 473.)

6.2 Pakko onnistua

Tässä alaluvussa analysoidaan, kuinka pakottavaksi onnistuminen koettiin interventiossa. Tavoitteena on muodostaa käsitys siitä, kuinka intervention onnistumisen katsottiin olevan joko enemmän tai vähemmän välttämätöntä. Samalla pohditaan, kuinka tämä kokemus vaikutti eri tasoilla. Onnistumisen pakon analysoinnista tekee mielenkiintoista sen liityntä realismiin käsitykseen siitä, kuinka kansainvälisen järjestelmän anarkinen perusluonne haastaa pysyvien tulosten saavuttamisen. Seuraavassa tullaan esittämään, kuinka vaihtelevia kokemukset onnistumisen tarpeesta olivat. Vaihtelevat tulkinnat osoittavat kuinka eri tavoin tulkitaan interventiossa saavutettavissa olevien lopputuloksien laajuus ja pysyvyys.

Aluksi perehdytään taustaan, joka johti kokemukseen onnistumisen pakollisuudesta. Jo 2003 Bush mainitsee, että voiman käytöstä pidättäytyminen Saddamin pakottamiseksi, olisi tulkittavissa sanojen syömisenä.⁷¹² Bush luo tässä kuvaa Yhdysvaltojen politiikalle tyypillisesti voimakkaasta oikean ja väärän käsityksestä, minkä lisäksi hän pelkistää asioita.⁷¹³ Tähän ajatteluun tiivistyy paljon siitä kuinka epäonnistuminen ei ollut vaihtoehto Bushille. Absoluuttisen oikeaksi koetun toiminnan ei voitu antaa epäonnistua. Ongelmaksi nouseekin tämän jälkeen määritellä, mikä lasketaan onnistumiseksi ja koska onnistuminen on saavutettu.

2006 Yhdysvalloissa haluttiin muutosta siihen, kuinka Irakin tilannetta hoidettiin.⁷¹⁴ Puolustusministerinä aloitettuaan Gates raportoi Bushille, että hän koki Caseyn ja Abizaidin arvion joukkojen riittävydestä Irakissa pitävän paikkansa, tuoden samalla esille myönteisen kehityksen hitauden. Bush ei ollut tähän tyytyväinen.⁷¹⁵ Bushin arvio tarpeesta strategian muutokseen perustui lopulta hänen omaan tulkintaansa tilanteesta.⁷¹⁶ Paine kasvoi kotimaassa myönteisen kehityksen saamiseksi interventiossa. Samalla tulee taas esille ongelma määritellä mikä lopulta on päämäärä, jolloin pakottavaksi koettu onnistuminen on saavutettu.

Tulkinnat Irakin merkityksen eroista toimivat osin lähtökohtana erilaisille päämäärille. Kokemus intervention epäonnistumisen mahdottomuudesta ei ollut Yhdysvalloissa mitenkään ehdoton.⁷¹⁷ Erilainen suhteutuminen siihen, kuinka paljon Yhdysvaltojen intressejä oli Irakissa

---

⁷¹² Bush (2011), s. 307.

⁷¹³ de Wijk (2014), s. 59.

⁷¹⁴ Gates (2014), s. 9–10.

⁷¹⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 6, 30. Myös Rumsfeld oli suunnitellut uusia vaihtoehtoja (Sama. Gates (2014), s. 43.)

⁷¹⁶ Barry (2017), s. 31. Gates (2014), s. 38. Rayburn ym. (2019a), s. 577–579.

⁷¹⁷ Bush (2011), s. 260. Gates (2014), s. 60, 496. Keskustelu Irakista lähdöstä johti resurssipulaan. (Sama s. 146.)

turvattavana selittää tätä eroa.⁷¹⁸Tätä käsitystä Irakin merkityksen eroista käsitellään seuraavissa kappaleissa, kuten myös sitä kuinka se heijastui Yhdysvaltojen sisäpolitiikkaan. Samoja päämääriä voitiin nimittäin tavoitella myös eri lähtökohdista.

Gates nostaa esille, että republikaanit halusivat muuttaa sodan suuntaa, koska se oli taakka puolueelle. Vastaavasti demokraateilla siihen liittyivät samanaikaisesti heidän inhonsa Bushiin hallintoineen, sekä halu panostaa Afganistaniin.⁷¹⁹ Tämä auttaa ymmärtämään kuinka intervention päätöksentekoon liittyi voimakkaita tahtotiloja molemmilla puolueilla. Kun vähi-tellen tuki interventiolle oli Yhdysvaltojen kotimaan poliittisessa kentässä mennyt, jäljelle jäi sen lopettaminen⁷²⁰. Tähän pisteeseen tilanne eteni lopullisesti Obaman hallinnon aikana. Intervention sujuminen rinnastui myös edellä kuvatulla tavalla Yhdysvaltojen sisäpolitiikassa käynnissä olevaan valtakamppailuun. Eri toimijoiden omalle asemalle ja tavoitteiden ajamiselle oli edullista olla interventiosta ja sen onnistumisesta tiettyä mieltä.

Gates koki Bushin tavoin intervention onnistumisen. Gatesin mukaan hänen aloittaessaan oli yhteinen näkemys siitä, että epäonnistuminen ei ole vaihtoehto.⁷²¹ Bushin mukaan Yhdysvaltojen asevoimat kärsisivät, mikäli interventio epäonnistuisi.⁷²² Tässä ilmenevät myös aikaisemmat kokemukset siitä millaisia seurauksia Yhdysvalloille oli ollut epäonnistumisista. Intervention oli liian laajalle vaikuttava, jotta sen lopputulos olisi voinut olla muuta kuin onnistuminen. Tämä vaikutus ulottui niin Yhdysvaltojen ulkopuolelle kuin sen sisällekin.

Strategisen tason toimija sitoutuu intervention onnistumiseen omalla arvovallallaan. Kuitenkin tulkinta siitä, mikä voitaisiin laskea onnistumiseksi, vaihteli ajan kuluessa. Tärkeintä oli, että kunkin toimijan omaksuman tulkinnan mukainen onnistuminen tulisi saavutettua. Mitä kauemmaksi jäi omistajuus interventiosta, niin sitä vaatimattomampiin lopputuloksiin tai jopa epäonnistumisen myöntämiseen oltiin valmiita taipumaan. Tässä yhteydessä on myös syytä pohtia toimiko Afganistan viimekädessä keinona tyytyä vaatimattomampaan onnistumiseen Irakissa. Tällöin Irakin vaillinainen onnistuminen voitiin peittää sen avulla, että huomio suunnattiin Afganistaniin. Sen ansiosta oltiin siis mahdollisesti valmiita tyytymään Irakissa vaillinaisempaan onnistumiseen.

---

⁷¹⁸ de Wijk (2014), s. 130.

⁷¹⁹ Gates (2014), s. 12.

⁷²⁰ Gray (2015), s. 53.

⁷²¹ Gates (2014), s. 10–11, 18, 24, 44, 76.

⁷²² Rayburn ym. (2019b), s. 24. Gates (2014), s. 94.

6.3 Johtosuhteet 2007 alkaen

Alaluvussa 5.5 todettiin useiden interventioon kokemusten liittyneen johtosuhteisiin. Tarkemmin niiden rakenteisiin ja ongelmiin. Seuraavassa tarkastellaan, kuinka johtosuhteisiin liittyvät kokemukset kehittyivät, kun siirryttiin uuteen strategiaan 2007. Lisäksi pohditaan, kuinka johtosuhteisiin liittyvät kokemukset muuttuivat Obaman tultua virkaan. Luvussa osoitetaan kuinka johtosuhteiden ongelmat ovat jatkuvia strategisella tasolla ja edellisten ratkettua tulee aina esille uusia ongelmia. Samalla käy selväksi poliitikkojen jatkuva pyristely irti mikromanageroinnista, osin tuloksetta.

2007 alkaen MNF-I:tä komentaneen Petraeuksen ja suurlähettiläs Ryan Crockerin yhteistyö Irakissa oli Bushin ja Gatesin kokemusten mukaan erinomaista.⁷²³ Bush piti myös viikoittaisia kokouksia toiminnan sujuvuuden takaamiseksi.⁷²⁴ Tällä vastattiin myös asevoimien ongelmaksi Gatesin kokemaan organisaatiokulttuurin, joka esti esimiesten kritisointia⁷²⁵. Johtosuhteiden korjaaminen aloitetaan siitä, että johtajiksi pyritään sijoittamaan henkilöitä, jotka kokevat johtosuhteiden toimivuuden tärkeäksi. Sen ohessa luodaan strategian toteuttamisen edellyttämän vuorovaikutuksen takaavia mekanismeja. Ongelmat eivät kuitenkaan kadonneet pysyvästi.

Johtosuhteissa ongelmat kulminoituivat interventiossa vuodesta 2007 eteenpäin jälleen kerran ihmisiin ja heidän ominaisuuksiinsa. CENTCOM johtoon valittua Fallonia oli kuvailtu Gatesille "...strategiseksi ajattelijaksi"⁷²⁶. Hänestä kävi kuitenkin jo 2007 Gatesin ja Bushin mukaan selväksi ettei hän ymmärtänyt rooliaan johtosuhteissa⁷²⁷. Fallonin kokemuksen oli ajateltu takaavan sen, ettei hän puuttuisi Petraeuksen asioihin. Kesäkuussa 2007 Gatesille kävi selväksi, että Fallon näki monet asiat toisin kuin alaisensa ja esimiehensä. Tämä uhkasi strategiaa.⁷²⁸ Fallon oli katsonut jo toukokuussa 2007 varmaksi uuden strategian epäonnistumisen⁷²⁹. Kun jokin osuus johtosuhteista oli saatu toimivaksi, niin vastaavasti toisaalla ongelmat alkoi-

⁷²³ Bush (2011), s. 459. Gates (2014), s. 60. Barry (2017), s. 55–56.

⁷²⁴ Bush (2011), s. 459. Rayburn ym. (2019b), s. 307–308.

⁷²⁵ Gates (2014), s. 44, 133–134. Barry (2017), s. 129. Gatesin mukaan kuitenkin Bush ja Obama suhtautuivat hyvin myönteisesti sotilailta saamaansa palautteeseen, kunhan keskustelua ei käyty julkisuudessa ja sotilaiden vastuualueelle kuulumattomilla asioilla. (Gates (2014), s. 67, 574.)

⁷²⁶ Gates (2014), s. 47.

⁷²⁷ Sama, s. 67. Rayburn ym. (2019b), s. 131.

⁷²⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 97. Gates (2014), s. 68–69.

⁷²⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 232, 130. Fallon katsoi, että armeija oli muodostanut liian suuren tunnesiteen Irakiin voidankseen arvioida mm. "*Irakin strategista merkitystä...*". (Sama.)

vat kasaantua. Se ettei CENTCOM komentaja näe valittua strategiaa samoin esimiestensä ja alaistensa kanssa on perusta tuleville johtosuhteiden ongelmille.

Fallonin mukaan uutta strategiaa ei ollut varsinaisesti laadittu ja Bushin päätökset olivat lähinnä poliittisia.⁷³⁰ Fallon laatikin uuden strategian itse hyödyntäen siinä mm. kenraali Bolgeria. Fallonin tavoitteena oli vähentää joukkoja nopeasti. Fallonin toimet johtivat myös ennakoitavasti väittelyyn Petraeuksen kanssa. Tästä huolimatta Fallon jatkoi oman suunnitelmansa ajamista, vedoten mm. siihen että Petraeus ei kyennyt näkemään muutosta Yhdysvalloissa. Petraeuksen mukaan Fallonin uusi strategia taas oli sama, jota Casey oli toteuttanut. Petraeus ei siis tukenut Fallonin strategian esittelyä eteenpäin.⁷³¹ Kun yhteistä ymmärrystä ei ole mikä on strategiaa ja kuka sen laatimisesta vastaa niin tuloksena on ongelmia johtosuhteissa. On myös nähtävissä, että Fallonin ajattelu oli mahdollisesti osin kääntynyt jo Bushin jälkeiseen aikaan. Tämä oli ongelma, sillä Bush johti edelleen maata ja teki päätöksen siitä, mitä strategiaa Irakissa noudatetaan. Johtosuhteissa tulossa olevia muutoksia ei voida siis ennakoida ilman ongelmia, vaan toiminnassa tulee pitäytyä käsketyssä strategiassa.

Asevoimien mukaan Fallonin pyrkimys muuttaa strategiaa, viiden kuukauden ajan johti ongelmiin. Suhteiden tilaa kuvaa, että käytännössä Petraeus uhkasi Fallonia asian viemisellä Bushille, jos hän ei saisi jatkaa Bushin käskemän strategian toteuttamista. Fallonin ajattelun taustalla oli myös ymmärrettävä näkemys, jonka mukaan joukkojen sitominen Irakiin vei toiminnanvapautta muualla maailmassa.⁷³² Johtosuhteissa oli epäselvyyksiä ja erimielisyyksiä periaatteessa selvästä asiasta ehti vaikuttaa strategisen tason toimijoiden välillä melkein puolen vuoden ajan. Tämä kuvaa johtosuhteiden ongelmien muutoksen hitautta, sekä yhden ihmisen merkitystä ongelmissa. Erilaisten näkökulmien taustalla on hyvin perusteltuja näkökulmaeroja, kuten vaikutetaanko asioihin projisoimalla voimaa, vai onko läsnäolo toimivampi keino vaikuttaa. Samalla tulee myös esille MNF-I ja CENTCOM välisten roolien epäselvyys.

Jälleen kerran johtosuhteiden ongelmat alkoivat korjautua vasta henkilövaihdoilla. CENTCOM ja MNF-I väliset johtosuhteet korjautuivat lopullisesti 2008 kun CENTCOM johtoon tuli Petraeus ja MNF-I:n komentajaksi Odierno.⁷³³ Johtosuhteissa tapahtuneet korjaukset ottivat aikansa ja havaitusta toimimattomasta johtosuhteesta saattoi kulua vuosi ennen sen lopullista korjaantumista. Tavallaan interventio kärsikin jatkuvasti joltain osin toimimattomista

⁷³⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 130. Fallonin strategia on heijastus Yhdysvaltojen sisäpolitiikasta. (Sama.)

⁷³¹ Sama, s. 232–235.

⁷³² Sama, s. 232–235.

⁷³³ Rayburn ym. (2019b), s. 406–407.

johtosuhteista. Aina kun yksi alue saadaan toimimaan, niin toisaalla ongelmat kärjistyvät alkaen haitata strategian toteuttamista ja viimekädessä yhteisen päämäärän saavuttamista.

Henkilöiden ohella johtosuhteissa ongelmia tuotti se, että epäonnistumisille haluttiin saada, joko tahallaan tai tahattomasti syntipukki. Kun esimerkiksi 2007 alussa luovuttiin aikaisemmasta strategiasta, asevoimissa koettiin, että osa poliittisesta johdosta pyrki syyttämään epäonnistumisesta Caseyta. Myös Casey ja Petraeuksen tehtävien vaihto MNF-I:ssä oli täynnä jännitteitä.⁷³⁴ Petraeuksen johtoon siirtymisen jälkeenkin hänen alaisissaan oli myös niitä, jotka kokivat, että aikaisemmalla strategialla olisi pitänyt jatkaa⁷³⁵. Muutos strategiassa on vaikeasti vietävissä läpi organisaation. Uuden strategian jälkeenkin organisaation jää niitä, joiden mielestä tulisi palata alkuperäiseen. Samalla tulee myös esille tarve saada syyllinen strategian tai strategisen tason epäonnistumiselle. Tässä yhteydessä tuleekin esille jälleen kerran strategian inhimillisuus, kun lopulta epäonnistujaksi katsotaan joku tai jotkut strategisella tasolla toimineet ihmiset. Tässä on myös nähtävissä samankaltaisuutta Rumsfeldin vaihtoon. Ihmistä vaihtamalla haetaan jäljelle jääville parempia edellytyksiä jatkaa.

Casey myös oli toki osin syyllinen hänelle säilytettyyn epäonnistumiseen. Bush teki päätöksen Surgen toteuttamisesta jo 14.12.2006, mutta Casey jatkoi vanhalla strategialla. Tähän liittyi myös Casey joulukuun alussa 2006 julkaisema raportti intervention kulusta, joka oli ristiriidassa Bushin tulevan päätöksen kanssa. Myös Casey ja hänen alaistensa näkemys siitä mitä uudella strategialla tarkoitettiin erosi toisistaan.⁷³⁶ Tässä näkyy kuinka toisaalta Casey toiminta tulee ymmärtää osana toimimattomia johtosuhteita, joissa poliittisen johdon tahto ei välity strategiaa toimenpaneville alajohtoportaille. Samalla tulee esille, kuinka suuria ongelmia liittyy siihen, että eri strategisen tason toimijat eivät pidä toisiaan tietoisina strategian muutoksista. Nämä ongelmat eivät kadonneet mihinkään Bushin hallinnon päättyessä.

Johtosuhteiden haasteet Obaman aloittaessa tiivistyvät Obaman näkemykseen ennen presidenttiyttään 2008, jonka mukaan Irakin valtion johtaja oli Petraeus.⁷³⁷ Johtosuhteiden uudelleen järjestelynä Obama vähensikin suoraa yhteydenpitoa Irakin hallintoon 2009. Tämä vähensi riippuvuutta, mutta vei edellytyksiä dialogilta.⁷³⁸ Obaman näkemys Petraeuksesta on erikoinen, kun huomioi kuinka vaikeaksi asevoimat kokivat Irakin hallintoon vaikuttamisen.

⁷³⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 47, 97–98.

⁷³⁵ Sama, s. 112.

⁷³⁶ Sama, s. 9, 24, 28–29, 31.

⁷³⁷ Obama (2020), luku 8.

⁷³⁸ Gates (2014), s. 324, 337.

Samalla on nähtävissä myös mahdollisesti Obaman pyrkimys irrottaa itsensä Irakin interventioista. Tämä irrottautuminen toi myös osin asevoimille lisää toiminnanvapautta

Esimerkiksi Odierno suunnitteli itsenäisesti 2009 MNF-I:n ja alajohtoportaiden kanssa Irakista vetäytymisen välivaiheen.⁷³⁹ 2009 lopussa olosuhteet olivat paremmat kuin aikaisemmin toteutettaessa intervention alkuperäistä strategiaa. Tuolloin toimimattomilla ratkaisuilla oli nyt edellytykset toimia.⁷⁴⁰ Syyskuusta 2010 alkaen NEW DAWN nimellä jatkunut operaatio Irakissa toteuttikin taas pitkälti toimintaa samoin kuin Casey⁷⁴¹. Tämä osoittaa, kuinka lopulta strategia tavallaan palasi takaisin alkuperäiseksi. Tässä yhteydessä se ei kuitenkaan muodostunut ongelmaksi, sillä olosuhteet olivat nyt otollisemmat. Tavallaan siis Irakin tapauksessa alun epäselvän vaiheen jälkeen toteutettu strategia oli väärä, mutta siitä saatuja oppeja voitiin hyödyntää taas intervention myöhäisemmässä vaiheessa. Tämän onnistumisen keskellä kuitenkin odottivat taas henkilöistä kumpuavat johtosuhteiden ongelmat.

2009 Irakissa aloitti uusi Yhdysvaltojen suurlähettiläs Hill, jonka johtamistapaan liittyi asevoimien mukaan jännitteiden luomista asevoimien ja suurlähetystön välille. Näkemykset toteutettavasta strategiasta erosivat toisistaan merkittävästi ja kokonaisuutta kuvataankin paluuksi vuoteen 2004.⁷⁴² Johtosuhteiden ongelmat kulminoituivat taas kerran henkilövaihdoksiin. Yksittäisen henkilön vaihdos sai taas aikaan sen, että toimivaan vuorovaikutukseen syntyy ongelmia kokonaisten organisaatioiden välille. Myös toinen johtosuhteita rasittanut ilmiö, eli mikromanagementi teki paluun.

Irakista irrottautumisen ohella Gatesin mukaan Obaman hallinnossa mikromanagementi lisääntyi. Käytännössä se näkyi siinä, että ennen kuin oli tehty päätöstä millainen läsnäolo Irakiin jäisi, niin sotkeuduttiin jo yksityiskohtiin. Osasyynä tähän Gates koki hallinnon kokemattomuuden ja osalla ihmisistä olleen tulkinnan siitä, ettei puolustusministeriö ollut täysin Obaman johdossa.⁷⁴³ Tässä tulee esiin näkemys, kuinka hallinnon vaihtuessa Yhdysvalloissa puolustusministeriön koettiin olevan liian itsenäinen. Joko tämä muusta hallinnosta irtaantuminen on toistuva asia, tai sitten itse asiassa tilanne vain koetaan niin. Asevoimat toteuttavat aina uuden hallinnon aloittaessa strategiaa joka on vuosia tai vuosikymmeniä uutta hallintoa vanhempaa. Tällöin pysyvyys mahdollisesti tulkitaan uuden hallinnon ohjauksesta irtautumiseksi.

⁷³⁹ Bolger (2014), s. 273. Gates (2014), s. 323.

⁷⁴⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 493. Barry (2017), s. 31.

⁷⁴¹ Rayburn ym. (2019b), s. 524–525. Bolger (2014), s. 364.

⁷⁴² Rayburn ym. (2019b), s. 496–497, 609. Nixon (2016), s. 211–212.

⁷⁴³ Gates (2014), s. 482, 553, 574, 586–587.

Intervention päättyessä 2011 johtosuhteet olivat kertakaikkisen epäselvät, vaikka periaatteessa pienemmällä joukkomäärällä ja rajoitetummilla tavoitteilla kokonaisuuden olisi olettanut olleen helpommin johdettavissa. Lopputuloksessa kuitenkin kaikki meni alusta alkaen pieleen. 2011 jälkeen Caslen johtaman OSC-I:n asema suhteessa CENTCOM henkilöstöön ja suurlähetystöön jäi epäselväksi. Palattiin siis vuoteen 2004⁷⁴⁴. 2012 alussa Yhdysvaltojen toiminnot keskitettiin suurlähetystön johtoon ja samalla katosi Yhdysvalloissa ymmärrys mihin maahan jääneillä suorituskyvyillä oli mahdollista päästä.⁷⁴⁵ Intervention päättyessä aloitettiin alusta johtosuhteiden luominen. Taas näkyy kuinka muutos organisaatorakenteessa suistaa johtosuhteet epäselvyyden tilaan vaillinaisen vastuun ja aseman määrittelyn takia. Johtosuhteiden ongelmat välillä hiipuvat, vain palatakseen uudelleen. Ainoa niissä säilynyt ominaisuus interventiossa olivat ongelmat, jotka yhdessä kohdassa strategista tasoa kadotessaan ilmestyivät taas toisaalle aiheuttamaan ongelmia.

6.4 Turvallisuuden takaaminen kaiken edellytyksenä

Turvallisuustilanteen kehitykseen liittyi paljon odotuksia intervention tulosten saavuttamisesta.⁷⁴⁶ Tässä alaluvussa pohditaan, kuinka kokemuksissa turvallisuustilanteen kehityksen merkitys näkyi erityisesti 2007 eteenpäin. Samalla tarkastellaan turvallisuuden tuottamista kokonaisuutena koko intervention ajalta, sekä sivutaan kehitystä, joka oli alkanut 2003 Irakin omien turvallisuusjoukkojen kehittämisen osalta. Seuraavassa käsitellään niin Irakin valtiolle rakennettuja turvallisuusviranomaisia kuin myös Yhdysvaltojen ja sen liittolaisten osuutta turvallisuudessa. Lopussa osoitetaan, miten tärkeäksi turvallisuuden tuottaminen koettiin ja kuinka vaikeaa se samalla kuitenkin oli.

Turvallisuuden takaamisen perimmäistä ongelmaa on hyvä lähteä tarkastelemaan siitä, miltä turvaa piti tuottaa. Rumsfeldin mukaan meni 2004 asti, ennen kuin Bremer suostui antamaan mm. Irakin asevoimien koulutuksen Yhdysvaltojen asevoimille. Koulutus ei ollut vastannut alkujaan käyttötarvetta. Myös Irakin poliisin koulutuksen käynnistämisessä epäonnistuttiin vastaavasti.⁷⁴⁷ Irakin asevoimien kouluttamisessa epäonnistuttiin itse asiassa useita kertoja ennen sen tilapäistä onnistumista 2008.⁷⁴⁸ Intervention alkuvaiheen epäselvät johtosuhteet ja eroavat näkemykset Irakia uhkaavista asioista johtivat heti alusta alkaen turvallisuusviran-

⁷⁴⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 575, 611.

⁷⁴⁵ Sama, s. 574.

⁷⁴⁶ Gates (2014), s. 212–213.

⁷⁴⁷ Rumsfeld (2011), s. 518–519, 672.

⁷⁴⁸ Pollack (2019), s. 165.

omaisten kouluttamisen epäonnistumiseen. Epäonnistuneilla turvallisuusviranomaisilla ei turvallisuuden tuottaminen ymmärrettävästi onnistunut.

Turvallisuuden kehittämisessä tuli myös esille pitkäjänteisyyden merkitys, sekä toisaalta pitkän aikavälin mahdolliset kielteiset kerrannaisvaikutukset. Esimerkiksi jo Bremerin, Rumsfeldin ja Abizaidin tapaamisessa lokakuussa 2003 oli käsitelty paikallisten vapaaehtoisjoukkojen kouluttamista turvallisuutta lisäämään, ml. näiden joukkojen ongelmat⁷⁴⁹. Kun 2005 alkaen osa heimoista alkoi yhteistyöhön Yhdysvaltojen kanssa⁷⁵⁰, niin erään tulkinnan mukaan ne tällöin lisäsivät turvallisuusviranomaisten legitimitettä. Eli siis käytännössä shiiojen täyttämien turvallisuusviranomaisten ongelmaa sunnien silmissä.⁷⁵¹ Tulkinta jättää kuitenkin liian vähälle huomiolle heimojen perimmäisen pyrkimyksen oman valtansa kasvattamiseen, jonka turvallisuudelle tuottamista ongelmista seuraavassa lisää.

Yksi tärkeistä tekijöistä heimojen aktivoitumiselle, oli niiden havainto siitä, että heikon keskushallinnon alla ne voisivat säilyttää huomattavasti enemmän omaa valtaansa, kuin mikä oli mahdollista al-Qaidan hallitessa. Sunnien aktivoituminen kumpusi siis pyrkimyksestä edistää omaa, ei Irakin hallinnon asiaa.⁷⁵² Valitulla lähestymistavalla ei vahvistettu heikon keskushallinnon asemaa. Heimojen kannustimet olivat niiden oman aseman parantamisessa. Tämä myös selittää alaluvussa 6.6 käsiteltävää Irakin hallinnon kielteistä suhtautumista. Sunnien aktivoitumisella oli perimmäiset syynsä muiden väestöryhmien valta-asemassa hallinnossa.

Esimerkiksi 2007 alussa Irakin poliisi oli harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta yksi sisällissodan osapuolista. Myös muut turvallisuusviranomaiset olivat asevoimien mukaan eri osapuolien hallinnassa.⁷⁵³ Asevoimat toi esille, että tätä kerran menetettyä viranomaisten uskottavuutta oli hidas palauttaa.⁷⁵⁴ Nämä olivat samoja ongelmia, jotka olivat vaivanneet Irakin asevoimia Persianlahden sodasta asti⁷⁵⁵. 2008 alkanut talouskriisi myös pahensi turvallisuusjoukkojen ongelmia entisestään⁷⁵⁶. On vaikeaa saada intervention kohteeseen luotua uusia turvallisuusviranomaisia. Viranomaisten hallinnan kautta eri ryhmillä on mahdollista kasvattaa omaa

⁷⁴⁹ Rumsfeld, Donald: *viesti 28.10.2003, Risk in the Way Ahead in Iraq 10-28-2003*.

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/353/re%20Risk%20in%20the%20Way%20Ahead%20in%20Iraq%2010-28-2003.pdf#search=%22risk%20in%20the%20way%20ahead%22>], luettu 14.5.2020.

⁷⁵⁰ Ks. Bolger (2014), s. 212–213. Rumsfeld, Donald: *To John Abizaid re Sunni Engagement- Memo Attachment 12-19-2003*.

⁷⁵¹ Kaldor (2012), s. 175–177. Vrt. Bolger (2014), s. 268.

⁷⁵² Rayburn ym. (2019b), s. 60, 267, 270.

⁷⁵³ Sama, s. 50, 127.

⁷⁵⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 283, 114–115.

⁷⁵⁵ Pollack (2019), s. 19.

⁷⁵⁶ Rayburn ym. (2019b), s. 494, 610–611.

valtaansa. Samalla tulee esille, kuinka vaikeaksi koetaan tehtyjen virheiden korjaaminen, sekä kuinka interventioon liittymättömät asiat vievät pohjaa turvallisuudelta.

Intervention toteuttajasta johtumattomat syyt voivat ajaa myös myönteistä turvallisuuskehitystä. Esimerkiksi elokuussa 2007 shiiojen keskinäisen konfliktin yhteydessä tapahtunut sivullisten tappaminen sai aikaan kuuden kuukauden tulitauon⁷⁵⁷. Tätä kautta tulkiten irakilaiset olivat se voima, joka edisti toimillaan turvallisuutta⁷⁵⁸. Tämä kuvaa osuvasti sattuman osuutta intervention turvallisuuskehityksen tukemisessa. Samalla siinä näkyy, kuinka irakilaisten maansa turvallisuudelle hetkellisillä kielteisillä toimilla voi olla myös yllättäviä myönteisiä vaikutuksia pidemmällä aikavälillä.

Turvallisuuden rakentamiseen liittyi Gatesin ja asevoimien mukaan myös yksityisten sotilasalan yritysten saaminen koordinointiin loppuvuodesta 2007.⁷⁵⁹ Interventiossa tavoitteena olevaan voimankäytön monopoliin ei kuitenkaan päästy⁷⁶⁰. Esimerkiksi Iranin vaikutuksen vähentäminen onnistui vain rajoitetusti. Turvallisuuteen poikkeamia aiheuttavien interventiota tukevien toimijoiden on oltava ainakin jollakin tasolla intervention toteuttajan hallinnassa. Kaiken tämän jälkeen turvallisuuden takaaminen oli kuitenkin hyvin hauraissa kantimissa, sillä turvallisuus Irakissa olisi Gatesin ja Bushin 2008 näkemyksen mukaan tuhoutunut nopealla lähdöllä maasta. He halusivatkin, että seuraavalla Yhdysvaltojen presidentillä olisi edellytykset pitää tilanne vakaana.⁷⁶¹ Tämä viimeinen kokemus kuvaa, kuinka intervention kohteen turvallisuuskehityksen tukeminen sitoo intervention toteuttajan itseensä. Samalla tulee esille, kuinka turvallisuus muodostaa jatkumon, jossa tulee kiinnittää huomiota niihin hetkiin, kun intervention toteuttajan hallinnossa henkilöt vaihtuvat. Turvallisuudessa aikaansaatu kehitys tulee saada siirrettyä seuraajille.

6.5 Mitä lopulta on mahdollista saavuttaa

Seuraavassa analysoidaan interventiolle asetettuja tavoitteita, sekä kuinka ne täyttyivät. Samalla tuodaan esille pohdintaa siitä mitä Irakin interventiolla oli lopulta saavutettavissa. Mahdollisia saavutuksia arvioitaessa otetaan huomioon lähtötilanne, käytettävissä olevat resurssit ja Iranin vaikutus. Tässä alaluvussa ulotamme tarkastelun alkamaan vuodesta 2001, jotta

⁷⁵⁷ Rayburn ym. (2019b), s. 230–232. Kaldor (2012), s. 175.

⁷⁵⁸ Kaldor (2012), s. 175–177.

⁷⁵⁹ Gates (2014), s. 224–225. Rayburn ym. (2019b), s. 256–259.

⁷⁶⁰ Ks. Sivonen, Pekka: Läntisen sotilaallisen pakottamisen ja interventioiden menestyksen ehdoista. *Tiede ja Ase, Suomen sotatieteellisen seuran julkaisu Vol 75 (2017): T & A 75 vuotta entä seuraava kvartaali*. [<https://journal.fi/ta/issue/archive>], s. 214, luettu 17.5.2021.

⁷⁶¹ Gates (2014), s. 228–229.

voimme tulkita myös kokemuksien ohessa tavoitteiden muuttumista ajan kuluessa. Suurimpana taustavaikuttajana tunnustetaan, ettei interventiossa kuten sodassakaan, ole lopulta selvää voittajaa⁷⁶². Alaluvussa tullaan osoittamaan, kuinka interventiolle alkujaan asetettuja tavoitteita tarkastellessa voidaan katsoa niiden täyttyneen. Se kuinka aiheutettiin myös kielteistä kehitystä, tulee myös esille.

Sopiva kohta aloittaa intervention saavutuksien arviointi on sen yhden pääarkkitehdin arvio vaikutuksista ja kustannuksista. Rumsfeldin mukaan intervention vaikutukset ja kustannukset olivat valtavat⁷⁶³. Valtavat kustannukset eivät olleet luotettavasti arvioitavissa, sillä kustannukset kertyvät interventiossa vähitellen⁷⁶⁴. Tämä on syytä pitää mielessä, kun arvioidaan tavoitteiden saavuttamisen vaikeutta, joka osoittautuu osin yhtä hankalaksi kuin kustannusten arvioiminenkin. Intervention luonne jatkuvana vuorotteluna valtioiden välisessä kamppailussa tekeekin siitä oivan alustan jatkuville muutoksille kuluissa ja tavoitteissa.

Intervention tavoitteiden ymmärtämiseksi sitä tulee tarkastella huomioiden sen toteuttamisen aateperhja. Interventio tuki erään tulkinnan mukaan Bushin ajatusta Yhdysvaltojen roolista aatteen levittäjänä⁷⁶⁵. Tätä tukee myös osin Bushin oma tulkinta terrorismin vastaisesta sodasta⁷⁶⁶. Tämä vastakkainasettelu oli hänen mukaansa mm. ”...seikka, johon saadaan selvyys ainoastaan voittoisalla sodalla.”⁷⁶⁷ Edellä mainittu asettaa kyseenalaiseen valoon Bushin ajatuksen, jonka mukaan viimekädessä Irakia vastaan edettäisiin uskottavalla liittoumalla ja sotilaallisen vaihtoehdon avulla.⁷⁶⁸ Tästä aatteen levittämisestä ja vastakkainasettelusta onkin siten melkoinen matka intervention käytännön tavoitteisiin.

27.11.2001 Franks sai intervention tavoiteltavan loppuasetelman:

1. *Irakin hallinnon toiminnan mahdollistajat, johtajat ja sitä ylläpitävät vallan rakenteet on tuhottu*
2. *Irakin joukkotuhooasekyvykkydet on tuhottu*
3. *Irakilla on riittävät joukot itsensä suojaamiseksi, muttei voimaa uhata naapureitaan*
4. *Irakilla on "hyväksyttävä väliaikaishallinto"*

⁷⁶² Waltz (2001), s. 1. On vain useita erilaisia häviäjiä. (Sama.)

⁷⁶³ Rumsfeld (2011), s. 712.

⁷⁶⁴ Mearsheimer (1983), s. 23.

⁷⁶⁵ Kaldor (2012), s. 155.

⁷⁶⁶ Bush (2011), s. 29–30.

⁷⁶⁷ Sama, s. 177, Näkemys on Abraham Lincolnin (Sama.) Maailmankuvasta Ks. Nixon (2016), s. 180–181.

⁷⁶⁸ Ks. Bush (2011), s. 281.

5. Irakin alueellinen yhtenäisyys säilyy.⁷⁶⁹

Kun katsotaan 2001 asetettuja tavoitteita, niin ne vaikuttavat varsin maltillisilta. Samalla näissä tavoitteissa vaikuttaa olevan paljon juuri se sama lopputulos, kuin mikä kymmenen vuotta myöhemmin saavutettiin. Asetetuissa tavoitteissa on olemassa myös tiettyä epäsuhtaa, sillä mikä esimerkiksi olisi voima joka olisi riittävä Iranin uhan torjuntaa, muttei vastaavasti olisi uhka Kuwaitille. Tämä kuvaa sitä samaa määrittelyn vaikeutta, jota sivuttiin alaluvussa 5.9 Iso-Britannian näkemissä päämäärissä.

Suunnittelun perusteita tarkastellessa käy selväksi, että sittemmin ongelmalliseksi muodostuneet Irakin valtion demokratiakehityksen ja kansan elämänlaadun parantamiseen tähdänneet tavoitteet eivät olleet esillä. Tämä havainto tukee Rumsfeldin tulkintaa siitä, että Bushin 2003 puheessaan asettamat vaatimukset interventiolle eivät vastanneet suunniteltua.⁷⁷⁰ Puheessa luvattuun yhteiskunnan rakentamiseen ei ollut tuolloin sen enempää strategiaa kuin resurssijakaan,⁷⁷¹ mikä selittyi sillä ettei se ollut alkujaan tavoitteena. Kuten Rumsfeld asian esitti, Irakissa oli kysymys uhan poistamisesta.⁷⁷² Intervention alun jälkeen Rumsfeld oli myös julkaissut Yhdysvaltojen tavoitteet.⁷⁷³ Tavoitteet ovat tämän diplomityön liitteessä kolme. Ne eivät ole juuri sen laajemmat kuin mitä Franks jo 2001 oli saanut. Tästä päästääkin tavoitteiden saavuttamisen ongelman ytimeen eli niiden laajentumiseen.

1.5.2003 Bush korosti, että Irakista ei poistuttaisi ennen kuin tehtävä olisi suoritettu loppuun.⁷⁷⁴ Yhdysvallat toi esille sitoutumisensa pitkäksi aikaa intervention kohteena olleen Irakin tilanteen parantamiseen, mikä Rumsfeldin mukaan ei ollut intervention tehtävä.⁷⁷⁵ Hänen mukaansa tuolloin luvattiin jotakin, mitä ei ollut alkujaan suunniteltu ja jonka toteuttaminen ”... tulisi kestämään vuosikymmeniä”⁷⁷⁶. Bushin voi tulkita yksinkertaisesti tavoitelleen liian kunnianhimoisia päämääriä⁷⁷⁷. Se oliko kyseinen tilaisuus varsinaisesti se hetki, jolloin tavoitteet interventiossa lähtivät kasvamaan ei ole sinänsä tälle tutkimukselle erityisen merkitykselliset.

⁷⁶⁹ Rayburn ym. (2019a) s.32. "1. Iraq's regime enablers, leadership, and power base destroyed; 2. Iraq's WMD capability eliminated; 3. Iraq retains sufficient forces to defend itself but no longer has the power to threaten neighbors; 4. Iraq has an "acceptable provisional government in place;" and, 5. Iraq's territorial integrity remains intact." (Sama.) Ks myös. Finlan (2014), s. 90–91.

⁷⁷⁰ Rumsfeld (2011), s. 482–483.

⁷⁷¹ Barry (2017), s. 123.

⁷⁷² Rumsfeld (2011), s. 499.

⁷⁷³ de Wijk (2014), s. 277.

⁷⁷⁴ Bolger (2014), s. 142–143. Bush korosti tehtävän olevan yhä kesken. (Sama.)

⁷⁷⁵ Rumsfeld (2011), s. 482–483.

⁷⁷⁶ Sama, s. 498. Läsnaolon pitkäkestoisuuden Bush välitti myös Paul Bremerille (sama, s. 510)

⁷⁷⁷ Bolger (2014), s. 423.

listä. Sen sijaan arvokasta on tunnistaa, kuinka interventio alkoi vaatimattomilla tavoitteilla, mutta ne kasvoivat ennalta suunnittele mattomiksi.

Asevoimien näkemystä tavoitteista, kuvaa Franksin näkemys 15.4.2003, jonka mukaan läsnäolo Irakissa olisi lyhytaikaista ja nopeassa lähdössä oltiin valmiita ottamaan riski.⁷⁷⁸ Franksin intervention kestosta ja päämääristä on melkoinen matka Bushin pitämään aiemmin kuvattuun puheeseen.⁷⁷⁹ Asevoimat olivat siis puolustusministerin ohella eri tulkinnalla liikkeellä siitä, mitä oli tavoitteena interventiossa. Franksin tulkinnasta on myös huomattava matka siihen, että Casey arvioi taistelun kestävän vuosikymmenen ja sitä seuraisi vielä useita vuosikymmeniä työtä. Operaatio ei tavallaan lopu vaan se vain muuttaa muotoaan.⁷⁸⁰ Toisaalta 2006 Casey koki, että Yhdysvallat saavuttaisi tavoitteensa Irakin interventiossa "...joko 2009 tai 2010."⁷⁸¹ Casey myös kuitenkin näki Abizaidin kanssa 2006 loppuvuodesta, että aikaa olisi enää noin vuosi.⁷⁸² Casey'n ajattelun vaihdoksissa ja ristiriidoissa välittyy käsitys siitä, että lopputuloksen saavuttaminen ja säilyttäminen edellyttää jatkuvaa analyysiä intervention toteuttajalta. Samalla siinä on nähtävissä ajatus jatkuvasta kamppailusta, jossa kaikki saavutukset ovat lopulta tilapäisiä. Ristiriitaisista tavoitteista kärsivät kuitenkin eniten viimekädessä juuri poliittiset toimijat strategisella tasolla.

CPA julisti 2003 ohjelman⁷⁸³, jossa tavoitteet olivat Rumsfeldin mukaan asetettu epärealistiselle tasolle. Tavoitteet kasvoivat yksinkertaisesti mahdottomiksi.⁷⁸⁴ Myös Gatesin mukaan juuri tavoitteista jouduttiin lopulta tinkimään intervention saamiseksi loppuun⁷⁸⁵. Jatkuvassa valtioiden välisessä kamppailussa interventiossa joudutaan siis lopulta tekemää kompromissi siinä, koska se lopetetaan. Interventio jää siis tavallaan aina kesken. Seuraavaksi pohdimme toista keskeistä tavoitteista esiin tullutta kokemusta eli lähtökohtaa, josta Irakin hallinnon kukistuttua maata ryhdyttiin kehittämään. Irakin lähtökohtien tulkinnan kautta voidaan syventää ymmärrystä tavoitteiden saavutettavuudesta.

⁷⁷⁸ Rayburn ym. (2019a), s. 121. Lock-Pullan (2006), s. 183.

⁷⁷⁹ Bush George W.: *puhe 1.5.2003*. [<https://www.cbsnews.com/news/text-of-bush-speech-01-05-2003/>], luettu 2.7.2020.

⁷⁸⁰ Bolger (2014), s. 180.

⁷⁸¹ Rayburn ym. (2019b), s. 24.

⁷⁸² Sama, s. 9.

⁷⁸³ Coalition Provisional Authority: *Achieving the Vision to Restore Full Sovereignty to the Iraqi People (Strategic Plan)*, 1.10.2003. [https://www.globalsecurity.org/military/library/congress/2003_hr/03-10-08strategicplan.pdf], luettu 14.5.2020.

⁷⁸⁴ Rumsfeld (2011), s. 513, 712, 724.

⁷⁸⁵ Gates (2014), s. 367–368.

Irakin lähtökohtatilanteen vaikeutta kuvaa hyvin toteamus valtiosta, joka oli rikottu vuosikymmenien diktatuurilla.⁷⁸⁶ Gates kuvasi muiksi Irakia rikkoneiksi tekijöiksi sodat ja niistä seuranneet sanktiot. Yhteiskunnan eri osien rakentaminen oli aloitettava tyhjästä.⁷⁸⁷ Gates myös myöntää, että rikkonaisuus aliarvioitiin.⁷⁸⁸ Kokemuksesta välittyy kuva yhteiskunnasta, joka oli vaikean jälleenrakentamisen edessä vaikeiden lähtöasetelmien takia. Tähän asetelmaan tavoitteet olisi tullut pyrkiä sovittamaan. Asevoimien kokemuksissa tuli esille myös syvälle juurtuneita ongelmia tavoitteiden saavuttamisen tiellä.

Asevoimien mukaan esimerkiksi intervention jälkeen korruptio säilyi, kun sitä ruokki tarve Irakin sisäisen konfliktin eri osapuolilla varmistaa itselleen resursseja⁷⁸⁹. Tämä kuvaa, kuinka monet yhteiskunnan ongelmat muuntuivat uutta tilannetta palveleviksi. Asevoimat toi myös esille, että kun 2008 turvallisuustilanne oli parantunut, niin tärkeimmäksi ongelmaksi nousivat Irakin hallinnon ja talouden puutteet.⁷⁹⁰ Edellä oleva kuvaa kuinka tiukassa yhteiskunnassa ovat sinne vuosikymmenien kuluessa syntyneet ongelmat. Nämä pysyvät ongelmat nousivat aina esiin, kun ensisijainen turvattomuuden ongelma oli ratkaistu. Se puolestaan osin selittää tavoitteiden jatkuvaa muuttumista.

Seuraavaksi arvioidaan Iranin vaikutusta intervention tulosten saavuttamiseen. Gatesin mukaan Yhdysvallat olisi toiminut Irakissa vastavoimana juuri Iranille, sekä auttanut tasaamaan uskontokuntien erimielisyyksiä.⁷⁹¹ Iran aloitti toimintansa asevoimien mukaan ensin vastataksien sen kokemaan uhkaan siihen kohdistuvasta interventiota. Havaittuaan ettei uhkaa vastatoimista ollut, Iran kasvatti aktiivisuuttaan ja oli elintärkeä tuki vastarinnalle.⁷⁹² Estämällä asejoukkojen, sekä Irakin yhteiskunnan yhtenäisyyden Iran hallitsi niitä⁷⁹³. Iran ei yksinkertaisesti halunnut, että Irakista tulisi vahva valtio.⁷⁹⁴ Yhdysvallat ja Iran kamppailivat Irakissa toistensa muodostamaa uhkaa vastaan. Yhdysvaltojen onnistuminen olisi ollut Iranin tappio.

⁷⁸⁶ Rumsfeld (2011), s. 724. Gates (2014), s. 29. Tätä rikkonaisuutta tukee myös mm. maassa olleiden erilaisten turvallisuusviranomaisten määrä ennen interventiota. (Pollack (2019), s. 143)

⁷⁸⁷ Gates (2014), s. 35.

⁷⁸⁸ Sama, s. 589.

⁷⁸⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 115, 284.

⁷⁹⁰ Sama, s. 438.

⁷⁹¹ Gates (2014), s. 227–228. Mm. kurdit tukivat läsnäolon jatkamista virallisesti ja useat sunnit epävirallisesti. (Rayburn ym. (2019b), s. 449, Bolger (2014), s. 271.)

⁷⁹² Rayburn ym. (2019b), s. 65–66, 224–227, 475.

⁷⁹³ Sama, s. 70.

⁷⁹⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 65–66, 224–227, 475. Iranin oppositioryhmittymä *The Mujahedin e Khalq (MeK)* oli myös Irakissa. (Sama, s. 476–477, 539–541.)

Asevoimat kokivat Iranin merkityksen interventiolle ratkaisevaksi.⁷⁹⁵ 2008 alussa Petraeus katsoi myös käyneen selväksi ettei Iran ollut kiinnostunut diplomaatiasta Yhdysvaltojen kanssa⁷⁹⁶. Tämä neuvotteluyhteyden puuttuminen ja Iranin haluttomuus ratkaisuun vaikeuttivat onnistumista⁷⁹⁷. Samalla Gatesin mukaan myös Israel, sekä erityisesti Saudi-Arabia olisivat halunneet Iranin ongelman tulleen lopullisesti ratkaistuksi. Irakin intervention tuloksia ei kuitenkaan haluttu vaarantaa hyökkäämällä Iraniin.⁷⁹⁸ Iranilla oli varaa antaa diplomaattisen ratkaisun jäädä syntymättä, sillä Yhdysvalloissa oli presidentinvaalit tulossa. Intervention päättäminen vaaliteemana oli varma ja aika kului Iranin eduksi. Aseellisella voimankäytöllä Irakin sisällä ei voinut painostaa Irania diplomaattiseen ratkaisuun. Ymmärrettävästi Iran mitoitti toimensa siten, ettei sille itselleen koitunut uhkaa.

Seuraavassa perehdytään kokemuksiin, joita liittyi yhteistyötä ja joukkojen asemaan määrittelevien SFA⁷⁹⁹ ja SOFA⁸⁰⁰ -asiakirjojen laadintaan. Niissä lopulta kohtasivat niin Irakin, Yhdysvaltojen kuin epäsuorasti Iraninkin tavoitteet. Ne lopulta määrittivät mitä Irakissa saavutettiin. SOFA laatiminen katsottiin tarpeelliseksi Yhdysvalloissa 2008 loppuun mennessä⁸⁰¹. Mm. Bush painosti Irakin hallintoa sopimuksien syntymiseen⁸⁰². Iranille sekä SOFA että SFA olivat kielteisiä asioita.⁸⁰³ Sopimukset allekirjoitettiin kuitenkin lopulta loppuvuodesta 2008. Sotilaallinen yhteistyö 2011 eteenpäin edellytti kuitenkin uuden sopimuksen.⁸⁰⁴ Kaikesta edellä kuvatusta tulee esille, että viimekädessä Irakin ja Yhdysvaltojen yhteistyö oli uhka Iranille. Tämä Iranin kokemus uhasta oli varsin ymmärrettävä. Yhdysvaltojen ja Irakin yhteistyö olisi oletettavasti ollut omiaan rajoittamaan Iranin valtaa ja tuottamaan sille kasvaneen uhan.

Asevoimien kokemuksissa tulee esille, ettei Irakin sisäpoliittinen tilanne ja lähestyvät vaalit tukeneet sopimusten laatimista intervention lopun lähestyessä.⁸⁰⁵ Suurimpana ongelmana oli Austinin mukaan, ettei kukaan Irakissa halunnut ottaa poliittista riskiä.⁸⁰⁶ Vuoden 2011 kuluessa uuden SOFA:n neuvottelujen ollessa käynnissä, Iran myös kiihdytti toimiaan sopimuksen

⁷⁹⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 80, 492.

⁷⁹⁶ Sama, s. 278.

⁷⁹⁷ Sivonen (2019), s. 39.

⁷⁹⁸ Gates (2014), s. 183–186, 190–191.

⁷⁹⁹ *Strategic Framework Agreement*

⁸⁰⁰ *Agreement Between the United States and the Republic of Iraq on the Withdrawal of U.S. Forces from Iraq and the Organization of their Activities During their Temporary presence in Iraq.*

⁸⁰¹ Rayburn ym. (2019b), s. 407.

⁸⁰² Sama, s. 418.

⁸⁰³ Sama, s. 408, Gates (2014), s. 236. SOFA vastustajat rinnastivat sen mm. Iranin Shaahin kanssa Yhdysvaltojen laatimaan sopimukseen. (Sama.)

⁸⁰⁴ Gates (2014), s. 237–238. Obama (2020), luku 10, 13.

⁸⁰⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 407.

⁸⁰⁶ Gates (2014), s. 553. Rayburn ym. (2019b), s. 542–543, 550.

estämiseksi.⁸⁰⁷ Tilanteessa jossa valtiot ovat valmistautumassa sisäiseen vallanvaihtoon, ei ole edullista neuvotella valtioiden välisestä yhteistyöstä. Varsinkaan jos kysymyksessä ovat asiat, jotka ovat merkityksellisiä vaalivoitolle. Jos Irakilla oli ongelmia sopimuksissa, niin myös Yhdysvalloilla oli omat ongelmansa sen määrittelyssä mistä oikeastaan haluttiin sopia.

Odiernon näkemys oli, että Irakiin olisi jätettävä vähintään vastaavan läsnäolo kuin Egyptissä, tosin hän ymmärsi, että lopulta Yhdysvallat poistuisi. Yhteistyön ylläpitämiseksi 2011 jälkeen Odierno arvioi tarvittavan vähintään 25 000 henkeä.⁸⁰⁸ Austinin arviot olivat vaihtoehdosta riippuen 10 000–25 000 henkeä. Irakin tukemisen ei katsottu olevan mahdollista maan ulkopuolelta käsin, minkä lisäksi Austin arvioi, että läsnäololla olisi myönteisiä vaikutuksia alueella. Austin näki kuitenkin, että Obaman hallinnon päätöksentekoa ohjasi ensisijaisesti joukkomäärä ja kulut, eivät vaikutukset alueella.⁸⁰⁹ Tavoitteiden saavuttaminen Irakissa kytkeytyy asevoimissa alueelle jätettävään joukkomäärään, joka nähtiin ainoaksi keinoksi vaikuttaa luotettavasti. Obamalle ajattelua ohjasi kuitenkin enemmän resurssit.

Obaman 2008 näkemyksen mukaan Irak ei ollut Yhdysvalloille niin merkittävä, että siihen olisi voinut käyttää resursseja rajattomasti. Samalla tuli esille, kuinka erilaiset kokemukset asevoimilla ja Obamalla oli siitä mitä olisi saavutettavissa. Yhteisiäkin kokemuksia toki oli, kuten Obaman näkemys että 2010 lopussa Irakin rauha oli hyvin hauras ja tilanteella oli kyky huonontua nopeasti.⁸¹⁰ Obama katsoi saavutetun tilanteen haavoittuvaksi, mutta samalla näki ettei maahan voinut uhrata rajattomasti resursseja. Toisaalta voidaan pohtia, onko mikään maa Yhdysvalloille niin merkittävä, että siihen voisi käyttää rajattomasti resursseja. Yhteistyöstä sovittaessa törmäsivät yhteen resurssien lisäksi myös Irakin ja Yhdysvaltojen sisäpolitiikka.

SOFA:n ongelmien taustalla oli se että vaikka monet halusivatkin Yhdysvaltojen läsnäolon jatkuvan, niin samoin haluttiin sen poistuvan 2011 lopussa.⁸¹¹ Irakin ja Yhdysvaltojen näkemys tavoiteltavasta loppuasetelmasta oli yksinkertaisesti erilainen.⁸¹² Tavallaan tässä näkyy kuinka sisäpoliittisesti hauras ja naapureidensa kamppailun kohteena oleva intervention kohde ei kykene tekemään ratkaisua. Samalla Yhdysvalloilla ei ole halua ottaa itselleen vastuuta, josta se pyrkii irti. Lopulta interventiossa tehdyssä ratkaisussa on nähtävissä elementtejä, jotka viittaavat pyrkimykseen oman tarinan voittamisesta interventiossa.

⁸⁰⁷ Rayburn ym. (2019b), s. 543–544, 555.

⁸⁰⁸ Sama, s. 436, 493, 519.

⁸⁰⁹ Sama, s. 541–542, 611.

⁸¹⁰ Obama (2020), luku 8, 25.

⁸¹¹ Gates (2014), s. 235–236.

⁸¹² Rayburn ym. (2019b), s. 432.

OSC-I:n komentaja Caslen sai elokuussa 2011 ohjeet varautua siihen, ettei hänelle tulisi joukkoja. Niitä ei haluttu jättää. Tämä perustui siihen, että Obama oli asettanut SOFA:n ehdoksi joukkojen jäämiselle maahan, minkä tiedettiin olevan irakilaisille mahdoton hyväksyä. Tarkoitus oli "...saada joukkojen lähtö näyttämään irakilaisten syyttä."⁸¹³ Edellä kuvattua tukee Gatesin näkemys, jonka mukaan on epävarmaa, kuinka tosissaan sopimus yritettiin saada aikaan.⁸¹⁴ Asevoimien mukaan alueelle olisi jätettävä riittävän vahva sotilaallinen läsnäolo. Obaman ja Maliki kokivat kuitenkin toisin.⁸¹⁵ Irakin intervention oli mahdollista antaa tavallaan epäonnistua tavoitteiden saavuttamisessa, koska se oli mahdollista saada näyttämään Irakin syyttä. Obamaa tuki tilanteessa Bushin hallinnosta poikennut asema. Intervention ongelmista pystyi kyllä syyttämään Bushin hallintoa, mutta syytöksiä oli vaikeampi esittää Irakin sotaa alkujaankin vastustaneelle Obamalle. Lisäksi Yhdysvalloissa tilanteen pystyi perustelevaan niin kotimaan resurssitarpeilla kuin Afganistanin tukemisellakin. Tämä välittyi myös asevoimiin.

Caslen mukaan OSC-I:llä ei ollut selvää tavoitetta, koska mm. puolustus- ja ulkoministeriöllä ei ollut yhteistä näkemystä. Se näkyi ajattelussa, jossa oli samoja velvoitteita kuin oli ollut aikaisemmilla joukoilla Irakissa, mihin ei ollut resursseja.⁸¹⁶ Tavallaan ympyrä sulkeutui niiden kokemusten kanssa, joita Yhdysvaltojen asevoimilla oli ollut intervention alussa. Jälleen kerran oltiin tilanteessa jossa selvää vastausta ei ollut siihen, mitä haluttiin saavuttaa ja toisaalta mikä oli käytettävillä resursseilla edes mahdollista.

Gates toi toistuvasti esille, että tilanteen pitäminen vakaana edellyttäisi vuosia läsnäoloa alueella. Hänestä alueella oli suuri strateginen merkitys. Kokemus oli yhteinen Yhdysvaltojen asevoimien kanssa. Läsnäolon lakkaaminen 2011 oli Gatesin mukaan Iranin edun mukaista.⁸¹⁷ Asevoimien mukaan strategiset tavoitteet jäivät saavuttamatta.⁸¹⁸ Asevoimissa nähdään ehkä maailma jatkuvana valtioiden välisenä anarkisena valtakamppailuna, jossa saavutus on korkeintaan tilapäinen ja sen ylläpito vaatii läsnäoloa. Tavallaan taistelun voittaminen interventiosta kerrottavasta tarinasta onkin ehkä tällöin ainoa saavutus jota tavoitella.

---

⁸¹³ Rayburn ym. (2019b), s. 550.

⁸¹⁴ Gates (2014), s. 555.

⁸¹⁵ Bolger (2014), s. 275.

⁸¹⁶ Sama, s. 276. The Department of Defense Inspector General: *Report No. DODIG-2013-136: Assesment of the Office of Security Cooperation–Iraq Mission Capabilities. 18.9.2013* [<https://media.defense.gov/2013/Sep/18/2001713308/-1/-1/1/DODIG-2013-136.pdf>], luettu 4.5.2020. Rayburn ym. (2019b), s. 573.

⁸¹⁷ Gates (2014), s. 57, 61–62, 227–228, 238, 553, 555.

⁸¹⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 641.

2003 tilanne Irakissa oli samankaltainen kuin 2011⁸¹⁹. Hyvän lopputuloksen tavoittelu oli ylevää, mutta taloudellisesti ja poliittisesti mahdotonta toteuttaa. Interventio olisi ollut edullista toteuttaa maahan jossa olisi olemassa vahvat yhteiskunnan instituutiot, jolloin jälleenrakennus voitaisiin organisoida helpommin. Ongelmana on se, että näiden instituutioiden romuttuminen oli väistämätön lopputulos diktatuurista ja pyrkimyksistä sen uhan rajoittamiseen. Irakissa oli mahdotonta ajaa sellaista lopputulosta, mikä oli ristiriidassa Iranin tavoitteiden kanssa. Vaikka intervention läsnäolo päättyikin 2011, niin tavallaan 2014 maahan palaaminen tekee mahdolliseksi aloittaa Iranin ja Yhdysvaltojen välisen alueen hallinnasta käytävän kamppailun tuloksen arvioinnin uudelleen. Lopputuloksen arviointi on siis yhä kesken.

6.6 Maliki ja Saddamin paluu

Seuraavassa pohditaan Irakin pääministeri Nuri al-Malikin⁸²⁰ toimintaa, sekä mitä kokemuksia tähän liittyi strategisen tason toimijoilla Yhdysvalloissa. Maliki näyttäytyy henkilönä, jonka toimien analysoinnin kautta on mahdollista tarkastella niin Irakin sisäistä, kuin Yhdysvaltojen ja Iranin välistä valtakamppailua. Malikiin liittyvät kokemukset on valittu myös tarkasteluun, koska mm. MNF-I:n komentajat tapasivat häntä säännöllisesti.⁸²¹ Malikin kautta analysoidaan myös sotilaallisten saavutusten muuttamisen vaikeutta poliittiseksi kehitykseksi. Seuraavassa esitetään, kuinka Maliki aiheutti ongelmia interventiolle keskellä anarkista valtakamppailua, jossa hän yritti viimekädessä vain selviytyä. Lopussa kuvataan, kuinka Malikin valtakunta romahti.

Malikiin liittyneet ongelmat eivät olleet yllätys. Bush katsoi 2006, että Maliki tavoitteli valtaa oman etunsa ajamiseksi⁸²². Bush myös katsoi Malikin olevan suurin este Irakin rauhoittamiseksi. Vastaavasti Casey katsoi Malikin olevan "*...vailla poliittista tahtoa.*" ja edelleen Abizaidin mukaan Maliki antoi helposti periksi.⁸²³ Malikin myös perui antamansa lupaukset.⁸²⁴ Malikin toimintaa ohjasi käsitys, että suurin uhka Irakille olivat baath -puolueen vanhat tukijat. Myös riippuvuus shiiojen tuesta selitti hänen puolueellisuuttaan ja haluttomuuttaan toimia näitä vastaan.⁸²⁵ Kuitenkin Casey ja Petraeus katsoivat myös ettei Malikin vaihtaminen

⁸¹⁹ Bolger (2014), s. 160.

⁸²⁰ Maliki alkoi hiljalleen muistuttaa Saddamia. Nixon (2016), s. 213.

⁸²¹ Rayburn ym. (2019b), s. 308–309.

⁸²² Sama, s. 16.

⁸²³ Sama, s. 21.

⁸²⁴ Sama, s. 76.

⁸²⁵ Sama, s. 20, 176.

olisi Yhdysvaltojen edun mukaista⁸²⁶. Maliki oli tavallaan huonoista ratkaisuisista paras mahdollinen. Hänellä oli toki luonnollisesti myös omat onnistumisensa.

Asevoimien mukaan Maliki teki toimenpiteitä Irakin sisäisten kiistojen liennyttämiseksi alkuvuodesta 2008.⁸²⁷ Kun shiiajohtaja Sadr muodostui uhaksi, Maliki poisti ongelman valtaamalla Basran keväällä 2008. Basra yhdessä shiiojen sisällissodan voiton kanssa teki Malikista asevoimien mukaan Irakin vahvimman poliitikon.⁸²⁸ Petraeuksen mukaan Basran operaatio asetti koko hallinnon tulevaisuuden sen varaan⁸²⁹. Valtansa vahvistamiseen pyrkivä Maliki käynnisti operaation, joka yllätti intervention toteuttajat ja asetti sen tavoitteet vaaraan. Maliki halusi saada asemansa vakautettua, ennen Yhdysvaltojen poistumista. Hän oli siis epäilemättä valmis riskinottoon, josta toki teki vallinneessa tilanteessa helpompaa Yhdysvaltojen tuki.

Maliki tarkasteli Irakin muita puolueita vihollisinaan⁸³⁰. Maliki oli Obaman mukaan myös haluton kompromisseihin⁸³¹. Malikin näkemys muista Irakin ryhmittymistä kuin omastaan uhkana selittyy mm. poliittisilla päämäärillä ja omien etujen varjelulla. Samalla on nähtävissä puhdasta vihaa baathisteja kohtaan.⁸³² On omalla ironisella tavallaan varsin osuvaa, että poliitikko joka kammosi Saddamın ajan paluuta, ohjasi itse omilla toimillaan kehitystä juuri siihen suuntaan. Maliki pelkäsi Sunni Awakening -liikkeen tavoittelevan hänen syrjäyttämistään⁸³³. Tulkintaa liikkeestä uhkana itselleen, tuki Malikilla ollut myönteinen kanta shiia-asejoukkoihin⁸³⁴. Malikin huoli oli toki myös ymmärrettävää. Liike esimerkiksi kokosi hajanaisia sunneja yhteen, jolloin vaaleissa ne olisivat muodostaneet uhan shiiojen vaalivoitoille⁸³⁵. Malikin poliittinen ajattelu rakentui sen ympärille, ettei missään tilanteessa valta saisi luisua pois shiioilta. Uhaksi tähän riitti, että joku oli valmis haastamaan hänet demokraattisella prosessilla.

Vallan keskittämisen ohella Maliki politisoi Irakin turvallisuusjoukot.⁸³⁶ Hän mm. keskitti joukkoja johtoonsa ja kokonaisuus olikin lopulta käytännössä sama, kuin millä Saddam oli ai-

---

⁸²⁶ Rayburn ym. (2019b), s. 99.

⁸²⁷ Sama, s. 349.

⁸²⁸ Sama, s. 381, 391.

⁸²⁹ Sama, s. 362. Barry (2017), s. 63.

⁸³⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 177, 268, 291.

⁸³¹ Obama (2020), luku 13.

⁸³² Chirot & McCauley (2008), s. 25–26, 89.

⁸³³ Rayburn ym. (2019b), s. 182, 268.

⁸³⁴ Sama, s. 597.

⁸³⁵ Sama, s. 447.

⁸³⁶ Barry (2017), s. 105–106. Irakin turvallisuusjoukot täyttivät kahdella tavalla politisoitumisen tunnusmerkistön: 1) Niiden päätökset ja toiminta politisoituivat ja 2) Niiden pätehtävä oli hallintoon kohdistuvien sisäisten uhkien torjunta. (Pollack (2019), s. 108.)

kanaan johtanut asevoimia.⁸³⁷ Caslen mukaan asevoimat politisoituessaan myös heikentyivät⁸³⁸. Tämän politisoimisen tarkoitus oli pohjimmiltaan hallinnolle muodostuvan uhan poistaminen ja uskollisuuden varmistaminen.⁸³⁹ Maliki hyödynsi politisoinnissa myös baath puolueen jäsenten poistamiseen luotua mekanismia halutessaan eroon henkilöistä⁸⁴⁰. Hän romutti Irakin turvallisuuskehitystä ja sai lopulta aikaan maan suistumisen väkivallan kierteeseen⁸⁴¹. Malikilla oli usko siihen että suurin uhka Irakille olisivat sunnit, mitä vastaan taistelllessaan hän jätti huomioimatta että hänen toimensa olivat sunneja suurempi uhka. Keino pysyä vallassa oli pitää huoli siitä, että turvallisuusjoukot olisivat uskollisia. Ongelmana oli, että sivussa meni pilalle turvallisuusjoukkojen suorituskyky ja sunnit näkivät ne yhä selvemmin uhaksi itselleen.

Malikin toimien taustalla vaikutti toki myös vaikea tilanne, jossa hän oli. Obaman mukaan Malikilla oli erittäin vaikea tehtävä tasapainoilla eri kansanryhmien ja valtioiden vaatimusten välillä. Obaman mukaan myös Maliki tuki 2008 Yhdysvaltojen läsnäolon vähentämisen aloittamista.⁸⁴² Tämän halun ymmärtää, sillä Yhdysvaltojen pysyvä läsnäolo olisi muodostunut myös esteeksi Malikin vallan keskittämiseksi⁸⁴³. Obaman näkemyksissä välittyy sama tulkinta kuin muillakin strategisilla toimijoilla. Malikin toiminta oli osin seurausta tilanteesta, jossa hän oli. Samoin tulee esille, että asioista oli erilaisia kokemuksia.

Malikin toimia ymmärtääkseen tulee tarkastella Irakin poliittista perinnettä. Irakilaisen politiikan Gates näki olevan kamppailua selviytymisestä. Saddamin hallinnolla oli tuhottu ne poliittikot, jotka voisivat yhdistää kansaa.⁸⁴⁴ Maliki olikin selvästi tunnistanut mikä vaara liittyi siihen jos hän ei olisi vastannut väkivaltaan väkivallalla⁸⁴⁵. Malikin toimien voikin katsoa syntyneen pelkistetysti yhdistelmästä tarkoituksenmukaisuutta, kostoja ja pelkoa⁸⁴⁶. Väkivallalla hallitun maan valtatyhjiöön on tarjolla vain poliitikkoja, jotka toimivat siten kuin maassa on ollut tapana. Maliki oli siis pohjimmiltaan Irakin poliittisen järjestelmän tuote.

⁸³⁷ Rayburn ym. (2019b), s. 283, 546–548.

⁸³⁸ Sama, s. 509, 591.

⁸³⁹ Pollack (2019), s. 112–113.

⁸⁴⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 509, 318.

⁸⁴¹ Sama, s.xxxiv. Barry (2017), s. 34.

⁸⁴² Obama (2020), luku 8.

⁸⁴³ Rayburn ym. (2019b), s. 418, 64.

⁸⁴⁴ Gates (2014), s. 72–74.Ks. (de Wijk (2014), s. 292.)

⁸⁴⁵ Chirot & McCauley (2008), s. 57.

⁸⁴⁶ Sama, s. 30–47.

2010 vaalien lähestyessä Gates katsoi Malikin keskittävän itselleen lisää valtaa⁸⁴⁷. Vaalien yhteydessä hän mm. muutti vaalilain tulkintaa sekä hyödynsi baath puolueen jäsenten poistoon luotua mekanismia. Hän myös syytti häviämiään alueita vaalivilpistä.⁸⁴⁸ Lopputulos olisi edellyttänyt Allawista seuraavaa pääministeriä. Maliki kuitenkin takertui valtaan, mitä myös Obama asettui tukemaan. Odiernon mukaan vastaavasti Allawi olisi ollut parempi vaihtoehto⁸⁴⁹. Obaman asettumisen tukemaan Malikia 2010 on arvioitu olleen yksi pahimmista virheistä interventiossa⁸⁵⁰. Odierno taas katsoi, että Iran tuki Malikia saadakseen vaikutusvaltaa Irakissa. Obaman päätöksestä voi vetää omat johtopäätöksensä kun huomioi, että Iran ja Yhdysvallat asettuivat molemmat tukemaan Malikia.⁸⁵¹ Yhdysvaltojen sotilaallisen ja poliittisen puolen kokemukset menevät ristiin siitä mikä olisi Yhdysvaltojen edun mukaista. Malikin valtakauden jatko oli muiden valtioiden vaikuttamisen kohteena. Tuen ohella Maliki kohtasi myös ulkopuolisen uhan.

Maliki joutui arabikevään mielenosoitusten kohteeksi keväällä 2011. Mielenosoitukset kukistettiin väkivaltaisesti.⁸⁵² Malikin asema huononi lokakuussa 2011 kun Obama ilmoitti Yhdysvaltojen lähtevän. Caslen koki Malikin pelkäävän vallankaappausta ja Gaddafin kohtaloa, mikä oli historian valossa ymmärrettävää.⁸⁵³ Maliki samaistui niiden diktaattorien kohtaloihin, joihin arabikevään muutospaineet kohdistuivat. Tässä on mahdollisesti nähtävissä Malikin ainakin alitajuinen ymmärrys siitä, kuinka hän menetti vähitellen legitimitteettiään irakilaisien silmissä. Samalla herää vaille vastausta jäävä kysymys, eli mikä oli laajemmin tarkasteltuna Irakin intervention ja arabikevään vuorovaikutus toisiinsa. Tämän vastauksen selvittäminen on kokonaan erillisen tutkimuksen aihe.

2011 Maliki keskitti edelleen valtaa itselleen, ja intervention loputtua käytti turvallisuusko-neistoa vastustajiinsa⁸⁵⁴. Caslen mukaan tämä johtui Malikin epävarmuudesta ja siitä ettei Yhdysvalloilla ollut keinoja tukea häntä⁸⁵⁵. Joukkojen lähtö myös vei keinot painostaa Malikia⁸⁵⁶. Intervention päättymisen jälkeen ei voi edellyttää maan säilyvän hallinnoltaan muuttumattomana. Valtakamppailu on äkkiä yhden suurvallan verran epätasapainoisempi ja järjes-

---

⁸⁴⁷ Gates (2014), s. 471.

⁸⁴⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 507–508.

⁸⁴⁹ Bolger (2014), s. 273–274.

⁸⁵⁰ de Wijk (2014), s. 284. Nixon (2016), s. 213.

⁸⁵¹ Rayburn ym. (2019b), s. 509–510, 520.

⁸⁵² Sama, s. 534–535.

⁸⁵³ Sama, s. 551. Pollack (2019), s. 110.

⁸⁵⁴ Rayburn ym. (2019b), s. 569–571. Barry (2017), s. 34.

⁸⁵⁵ Rayburn ym. (2019b), s. 591.

⁸⁵⁶ Barry (2017), s. 106.

telmä hakeutuu kohti uutta tasapainotilaa. Kun suurvalta poistui maasta, niin se poistui myös samalla vallantavoittelijoiden tieltä

OSC-I ei pystynyt tukemaan Irakin turvallisuuskehitystä ja Irak luisui sisällissotaan 2012–2014⁸⁵⁷. Maliki vauhditti tätä kriisiä hyödyntämällä samoja menetelmiä kuin millä Saddam oli aikanaan hallinnut. Käytännössä Maliki hajotti ja hallitsi uhaksi kokemiaan poliittisia ryhmittymiä Iranin tuella.⁸⁵⁸ Erityisesti sunnien vieraannuttaminen ruokki sisällissotaa⁸⁵⁹. Malikin Saddamia muistuttavat otteet loivat myös osin perustan vastarinnalle⁸⁶⁰. Yhdysvaltojen näkökulmasta voidaan ajatella, ettei tuolloin vallinneen väkivallan ja epäyhtenäisyyden keskellä, mikään ulkopuolinen asevoima riitä tällaisessa tilassa olevan maan hallitsemiseen⁸⁶¹. Tavallaan oli siis edullista olla poissa Irakista valtion romahtaessa.

Irakin valtio lähes romahti 2014⁸⁶². Yhdysvaltojen asevoimien mukaan tuntui siltä, että kaikki uhraukset olivat menneet hukkaan⁸⁶³. Luhistuminen ei johtunut yksin ulkoisista tekijöistä, vaan myös siitä, että Irak oli Malikin johdolla asettunut tukemaan Assadia 2011 lopussa⁸⁶⁴. Lopulta alle kolme vuotta lähdön jälkeen Yhdysvallat palasi Irakiin.⁸⁶⁵ Paluu Irakiin tauon jälkeen mahdollisti uuden alun. Läsnaololle oli taas ehtinyt kasvaa kannatusta niin Yhdysvalloissa, Irakissa kuin laajemmin mm. euroopassa. Maliki oli osin viemässä Irakia osapuoleksi Syyrian sisällissotaan, minkä kerrannaisvaikutukset syöksivät hänet vallasta.

Maliki koettiin heikkona ja vainoharhaisena johtajana, joka keskitti pitkäjänteisesti itselleen lisää valtaa varmistaakseen asemansa Yhdysvaltojen poistuessa. Hän tunnisti Iranin vaikutusvallan ja hyödynsi sitä edukseen. Malikin riidan kylväminen keinona hallita eri ryhmittymiä, ja turvallisuusviranomaisten täyttäminen lojaaleilla mutta ammattitaidottomilla johtajilla loi perustaa anarkiselle valtakamppailulle. Maliki toimi myös useiden valtioiden asettamien vaatimusten välisessä ristipaineessa, sekä joutui tasapainoilemaan sisäisen valtakamppailun keskellä. Lopulta Irakilaisten itse ruokkima strategisen tason epäonnistuminen loi pohjan paluulle Irakiin, joka vallitsee yhä 2021.

---

⁸⁵⁷ Rayburn ym. (2019b), s. 569.

⁸⁵⁸ Sama, s. 577–579.

⁸⁵⁹ Sama, s. 611.

⁸⁶⁰ Barry (2017), s. 142.

⁸⁶¹ Waltz (1979), s. 188–190.

⁸⁶² Irakin asevoimien romahtamisesta Ks. Pollack (2019), s. 165–168.

⁸⁶³ Rayburn ym. (2019b), s. xxxv.

⁸⁶⁴ Sama, s. 579–580.

6.7 Obaman kokemus

Seuraavassa analysoidaan presidentti Barack Obaman kokemusta Irakin interventtiosta. Irakin merkitystä Obamalle kuvaa hyvin, että ensimmäisenä päivänä ollessaan presidenttinä hän antoi tehtäväksi laatia vaihtoehtoiset aikataulut joukkojen poistumiselle⁸⁶⁶. Gates jatkoi tilanteessa puolustusministerinä, koska Obaman näki tärkeäksi johdon säilymisen osin muuttumattomana. Myös aiemmalla strategialla jatkaminen tuki Gatesin jatkoa.⁸⁶⁷ Seuraavassa osoitetaan kuinka Obaman kokemus poikkesi Bushin hallinnosta, sekä kuinka asevoimien ja presidentin kokemukset Irakin interventtiosta erosivat enemmän kuin aikaisemmin. Vaikka periaatteessa jatkettiin kuten aiemmin, niin käytännössä moni asia oli kuitenkin toisin.

Mielenkiintoinen yksityiskohta intervention taustalla on, että Obama sanoi ihailevansa George H. W. Bushin ulkopoliittikkaa, sekä Persianlahden sodan menestystä. Juuri täältä oli peräisin pitkittynyt ratkaisematon konflikti Irakissa. Obama katsoi, että Surge, Sunni Awakening -liike ja poliittiset toimet olivat tarjonnut irakilaisille mahdollisuuden hakea poliittista ratkaisua. Obaman mukaan oli myös käynyt selväksi, kuinka strategisen tason poliittiset toimijat eivät olleet Yhdysvalloissa kantaneet heille kuuluvaa vastuuta ja ongelmat oli jätetty asevoimille. Lisäksi Iran oli hyötynyt hänen mukaansa interventtiosta.⁸⁶⁸ Obama tuntuu sivuuttavan sen ettei esimerkiksi Iran ollut toistuvista yrityksistä huolimatta halukas ongelmien ratkaisuun. Tässä on myös ristiriita huomioiden, että Obama itse vähensi suoraa yhteydenpitoa Irakiin ja näin myös hyväksyi Iranin vaikutusvallan kasvun. Poliittisen tason ongelmien sysääminen asevoimille on hyvin paikkansa pitävä havainto, mutta toimiko Obama lopulta itse toisin.

Obaman pitkää kielteistä kantaa interventtioon kuvaa, että hän toi 2002 esille, ettei nähnyt Irakin muodostavan uhkaa, johon tulisi vastata interventtiolla. Osa tästä kielteisestä kokemuksesta kumpusi myös siitä, ettei Obama kokenut kannattavaksi kahta sotaa.⁸⁶⁹ Obaman mukaan Irakin sodasta tulikin yksi hänen presidentinvaalikampanjansa tärkeimmistä teemoista⁸⁷⁰. Obama suhtautui alusta asti interventtioon kielteisenä, mikä osin selittää kuinka Irakilla ja Iranilla oli syytä odottaa intervention loppuvan Obaman tullessa valituksi. Obama oli siis omalta osaltaan luomassa haasteita interventtioon jo ennen valintaansa.

---

⁸⁶⁵ Rayburn ym. (2019b), s. xxxiv.

⁸⁶⁶ Rayburn ym. (2019b), s. 457.

⁸⁶⁷ Gates (2014), s. 297. Obama (2020), luku 10.

⁸⁶⁸ Sama, luku 10, 18, 19.

⁸⁶⁹ Sama, luku 3, 5.

⁸⁷⁰ Sama, luku 9.

Esimerkiksi 2006 Obama katsoi, että interventio oli vapauttanut kansanryhmät keskinäiseen kamppailuun, jonka lopputulos oli katastrofi. CPA:n päätökset olivat tätä edelleen ruokkineet. Obamasta sodan perusteet olivat valetta ja interventio vahingoitti niin Yhdysvaltojen suhteita liittolaisiin kuin myös Yhdysvaltojen yhtenäisyyttä.⁸⁷¹ Obaman tulkinta eroaa osin aiemmin esille tulleesta, jossa kyllä tunnistettiin Irakin sisäisen kamppailun vapautuneen, mutta samalla väheksyttiin Yhdysvaltojen syyllisyyttä. Vastaavasti intervention kielteiset vaikutukset ovat tulleet esille myös muissa kokemuksissa. On kuitenkin vaikeaa hahmottaa mikä muu lopputulos diktatuurin kaatumisesta olisi voinut seurata, kun vertaa sitä esim. arabikevään tapahtumiin. Ristiriitaisesti suurin ongelma interventiossa ei ollut Obaman mukaan Iran, vaikka hän aiemmin kuvatulla tavalla totesi sen hyötynneen eniten interventiosta.

2007 Obama toi esille, että oli epäselvää missä vaiheessa Irakin intervention koettiin olevan valmis.⁸⁷² Tultuaan presidentiksi Obama oli valmis epävirallisesti myöntämään Surgen toimineen.⁸⁷³ 2007 vallinneessa tilanteessa oli omalle asemalle edullista kritisoida interventiota ja siinä tehtyjä ratkaisuja. Tämä myös osoittaa kuinka strategialle tulee antaa aikaa toteutua, ennen kuin aletaan arvioida sen toimivuutta.

2008 Obama vieraili Irakissa. Hän toi esille, kuinka joukkojen lisääminen Irakissa haittasi Afganistania. Hänen mukaansa tilanne Irakissa tuki myös joukkojen vähentämisen suunnittelun aloittamista. Obama toi esille asevoimille Irakin esteenä Afganistanin onnistumiselle.⁸⁷⁴ Tämä kuvaa kuinka Obama ryhtyi vaikuttamaan Irakin interventioon jo ennen valintaansa presidentiksi. Mm. edellä kuvatut viestit huomioitiin niin Irakin ja Iranin hallinnoissa kuin Yhdysvaltojen asevoimissakin. Kaiken taustalla oli osin hänen näkemyksensä Irakin ja Afganistanin interventioiden välisestä suhteesta.

Obama katsoi Irakin intervention olevan jotakin, josta tulisi päästä eroon. Afganistan taas oli välttämätön ja laiminlyöty. Afganistanin ensisijaisuus johtikin siihen, että 2009 Irak joutui kilpailemaan sen kanssa.⁸⁷⁵ Obaman kokemuksissa ilmenee korostetusti näiden kahden intervention toisiaan vahingoittava vaikutus. Tämä on selvä muutos, kun huomioi että alkujaan niiden nähtiin palvelevan samaa päämäärää. Olisi myös mielenkiintoista analysoida olisiko ollut edullisempaa luopua Afganistanista mahdollisimman pian ja keskittyä Irakiin. Kumpi val-

---

⁸⁷¹ Obama (2020), luku 3, 13.

⁸⁷² Gates (2014), s. 52.

⁸⁷³ Sama, s. 376.

⁸⁷⁴ Obama (2020), luku 8. Rayburn ym. (2019b), s. 410. de Wijk (2014), s. 264.

⁸⁷⁵ Gates (2014), s. 569. Bolger (2014), s. 270, 297, 494. Obama (2020), luku 13. Rayburn ym. (2019b), s. 494.

tioista oli siis lopulta käytettävissä olleilla resursseilla interventiolla muutettavaksi toivotonmampi tapaus.

Obama ja Gates näkivät Irakin tilanteen kehittyvän myönteiseen suuntaan 2009 alussa.⁸⁷⁶ Tässä täytyy kuitenkin huomioda, että Obaman hallinnon nähtiin myös toisaalta sivuuttaneen kielteisen kehityksen⁸⁷⁷. Tämä kuvaa kuinka vallinneessa tilanteessa mentiin samaan asetelmaan kuin mistä Bushia oli intervention alussa syytetty. Eli korostettiin asioita, jotka tukivat omaa tulkintaa mutta eivät vastanneet todellisuutta. Samalla tulee myös esille aiemmin kuvattu ongelma, eli se että myönteisen kehityksen lopputulos voi olla kielteinen intervention tavoitteille.

Obama katsoi, että asevoimille Irakissa oli kysymys siitä, että resursseja tulisi saada lisää, eikä niinkään siitä oliko interventio alkujaankaan järkevä tai resurssien arvoinen. Hänestä intervention hyödyt eivät olleet riittävän suuret suhteessa haittaan.⁸⁷⁸ Obamalla oli hyvin käytännönläheinen lähestymistapa siihen, miten paljon resursseja olisi kannattavaa laittaa Irakiin. Tämä kuitenkin on ristiriidassa siinä, että Irakin kannattavuuden arvioinnin ohessa hän samalla arvioi Afganistanin olevan lisäresurssien arvoinen. Obaman kokemus siitä, että asevoimien olisi tullut kritisoida päätöstä intervention toteuttamisesta alkujaan on osin absurdi. Kuten aikaisemmin on tullut esille asevoimien sellaiset kannanotot, jotka eivät olleet linjassa Yhdysvaltojen hallinnon kanssa olisivat saattaneet olla oikeita, mutta samalla ne julkisuudessa esittänyt sotilas olisi ollut työtön. Samalla kuvattu vaatimus kannanotoista sysää asevoimille strategisen tason poliittisille toimijoille kuuluvaa vastuuta, jonka välttelystä hän aiemmin oli Bushin hallintoa syyttänyt. Tästä ristiriidasta seuraavassa lisää, mikä kuvaa Obaman näkemystä asevoimista poliittisena toimijana.

Petraeuksen mukaan häntä yritettiin painostaa muuttamaan sotilaallista näkökulmaa siten, että se heijastelisi poliittista tahtoa. Hänestä neuvojen tuli olla sotilaallisesti parhaita mahdollisia, jonka jälkeen poliitikoilla oli valta muuttaa niitä.⁸⁷⁹ Tuleeko esimerkiksi sotilaan harkita, että interventioon menevät rahat voitaisiin käyttää koulujen rakentamiseen Yhdysvalloissa, vai onko tämä pohjimmiltaan poliittinen päätös. Tässä painostuksen kokemuksessa on sitä samaa, kuin mistä Bushin hallintoa syytettiin. Obama toki myös jousti saamiensa neuvojen mukaan.

---

⁸⁷⁶ Obama (2020), luku 18.

⁸⁷⁷ Pollack (2019), s. 166–167.

⁸⁷⁸ Obama (2020), luku 13, 18. Intervention lopettamista vauhdittivat myös talouskriisi, Kiinan uhan kasvu, sekä pyrkimys ratkoa ongelmia muuten kuin sotilaallisella voimankäytöllä. (de Wijk (2014), s. 70–71.)

⁸⁷⁹ Rayburn ym. (2019b), s. 410–411.

Obama halusi päättää intervention⁸⁸⁰. Hän ei kuitenkaan takertunut ajatukseensa joukkojen lähdön aikataulusta, vaan päätyi Gatesin suositukseen⁸⁸¹. Myös Petraeus oli kehottanut säilyttämään joustavuuden⁸⁸². Obaman aiempi aikataulu oli kuitenkin jo vaikuttanut interventioon Irakin hallinnon kautta⁸⁸³. Tämä kuvaa kuinka julkituodut näkemykset interventioon liittyvistä ratkaisuksista voivat olla täysin ristiriidassa sen kanssa mitä henkilöt myöhemmin haluavat. Aiempien viestin vaikutuksen kumoaminen voi kuitenkin muodostua hyvin hankalaksi.

Obama käski aikataulun ilmoittaessaan että 2010 elokuun loppuun mennessä taistelutoiminta päättyy ja vetäytyminen tapahtuisi 2011 lopussa⁸⁸⁴. Obaman hallinnossa ja asevoimissa oli myös niitä, jotka olisivat halunneet säilyttää läsnäolon⁸⁸⁵. Obaman hallinnossa kuitenkin todettiin ongelmien ratkaisu läsnäololla mahdottomaksi⁸⁸⁶. Obama tosin myös katsoi, että Irakin vakaana pitäminen oli strategisten etujen mukaista. Hän ei halunnut joutua palaamaan.⁸⁸⁷ Odierno varoitti liian nopean joukkojen vähentämisen vaaroista alkuvuodesta 2009 ja katsoi, että laadittu arvio Irakista oli liian optimistinen. Odierno painotti olosuhteisiin perustuvaa joukkojen vähentämistä, kun Obaman hallinto nojasi aikaan.⁸⁸⁸ Tämä kuvaa hyvin tilannetta, jossa Obaman hallinto oli päätöstä intervention lopetuksesta tehdessään.

Interventiosta halutaan eroon niin pian kuin mahdollista, mutta samalla ei haluta saada aikaan sellaista epäonnistumista mikä pakottaa paluuseen. Lopulta 2003 Franksin toteamus hyökkäykseen verrattavissa olevan riskin ottamisesta pois lähdetessä piti edelleen tavallaan paikansa. Tämä kuvaa myös intervention luonnetta olla pohjimmiltaan vain vaihe valtioiden välisessä kamppailussa. Riski hyväksyttiin ja tavallaan se konkretisoitui Irakin valtion romahtamiseen 2014. Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, että tuho tasasi tietä Yhdysvaltojen aseman vahvistumiselle alueella. Edeltäjänsä tavoin, vasta aika tulee osoittamaan, olivatko Obaman kokemuksiensa perusteella tekemät ratkaisut Irakin interventiossa onnistuneita.

---

⁸⁸⁰ Gates (2014), s. 235.

⁸⁸¹ Sama, s. 324–325. Obama (2020), luku 13.

⁸⁸² Rayburn ym. (2019b), s.411. Obama (2020), luku 3.

⁸⁸³ Rayburn ym. (2019b), s. 409–410, 420.

⁸⁸⁴ Obama, Barack: *puhe 27.2.2009, Remarks of President Barack Obama - Responsibly Ending the War in Iraq* *Remarks of President Barack Obama - As Prepared for Delivery, Responsibly Ending the War in Iraq* *Camp Lejeune, North Carolina, Friday, February 27, 2009* [<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-ndash-responsibly-ending-war-iraq>], luettu 3.5.2020.

⁸⁸⁵ Bolger (2014), s. 270, 322.

⁸⁸⁶ Finlan (2014), s. 172.

⁸⁸⁷ Obama (2020), luku 13.

⁸⁸⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 457–458, 492. Joukkojen puuttumista pidettiin seurauksena Obaman strategisesta kokemattomuudesta. (Bolger (2014), s. 275.)

6.8 Iso-Britannia, sekä kokemusten erot ja yhtäläisyydet

Seuraavassa esitetään, kuinka Iso-Britannia koki intervention 2007 eteenpäin. 2007 alussa liittolaisten strategiat alkoivat lopullisesti erkaantua toisistaan. Iso-Britannian interventio päättyi nöyryytykseen. Sen mukautuminen alueella vallinneeseen tilanteeseen ei onnistunut.⁸⁸⁹ Iso-Britannian kokemuksia suhteessa Obaman hallintoon ei arvioida, sillä Iso-Britannia poistui pääosin 31.3.2009,⁸⁹⁰ joten Obaman hallinnon ja Iso-Britannian yhteinen aika Irakissa jäi lyhyeksi. Seuraavassa tämä väite Iso-Britannian intervention päättymisestä nöyryytykseen tul- laan haastamaan, sillä Irakissa oltiin Yhdysvaltojen tukemisen takia. Tähän tavoitteeseen päästiin.

2006 lopussa Iso-Britannian Irakissa toimivien siviilitoimijoiden ja asevoimien välit kiristyi- vät äärimmilleen kootun johdon puuttuessa. Ongelma tunnistettiin, muttei korjattu.⁸⁹¹ Iso-Britannian asevoimien 2007 kokemuksen mukaan ongelmat vastuualueella vähenisivät helpoi- ten, kunhan alueelta vain lähdettäisiin pois⁸⁹². Lopulta irakilaiset löytäisivät tasapainon valta- kamppailussa. Valittu lähestymistapa noudattikin osin Yhdysvalloissa 2007 asti vallinnutta strategiaa.⁸⁹³ Irakissa toteutettiin liittolaisten kesken kahta erillistä strategiaa. Erilaisten strate- gioiden keskeisenä syynä näyttää olleen se, ettei Iso-Britannialla ollut tarvetta onnistua.

Edellä kuvatun näkemyksen juuret olivat syvemmillä kuin vuodessa 2007. Jo 2004–2005 Iso-Britannia päätteli että Irakin toivottomuuden takia kannattavampaa oli suunnata resurssit Af- ganistaniin.⁸⁹⁴ Sen strateginen tavoite oli joukkojen vähentäminen⁸⁹⁵. Tämä kuvaa kuinka Iso-Britannialle ei käytännössä muodostunut tilannetta, jossa Irakin interventiossa olisi ollut pak- ko onnistua. Se myös välittyi maan joukoille. Kun Iso-Britannian joukkojen komentaja Irakis- sa katsoi, etteivät resurssit ja tilanteen huonous mahdollistaneet sen korjaamista, esimiehet olivat todenneet: *"Tehtäväsi on jatkaa valitulla linjalla ja lähteä Irakista..."*⁸⁹⁶. Yhdysvallat ei ollut tyytyväinen Iso-Britannian muutoshaluttomuuteen, jonka osasyynä oli se ettei Iso-Britannialla ollut resursseja⁸⁹⁷. Iso-Britanniassa tunnistettiin epäonnistuminen, mutta kuten ai- kaisemmin todettua, koska onnistumisen ei koettu olevan välttämätöntä siihen ei puututtu.

⁸⁸⁹ Finlan (2014), s. 175.

⁸⁹⁰ Rayburn ym. (2019b), s. 460, 463.

⁸⁹¹ Chilcot ym. (2016), s.106.

⁸⁹² Suuri osa tiedosta, jotka briteillä oli vastuualueeltaan, katosi lähdettäessä. (Rayburn ym. (2019b), s. 476)

⁸⁹³ Rayburn ym. (2019b), s. 121–122.

⁸⁹⁴ Chilcot ym. (2016), s. 99.

⁸⁹⁵ Sama, s. 123.

⁸⁹⁶ Rayburn ym. (2019b), s. 120–121.

⁸⁹⁷ Chilcot ym. (2016), s.103, 106.

Afganistan näyttäytyy yhä selvemmin tekosyynä päästä irti Irakista mahdollisimman pienin arvovaltataappioin. Tätä tukee myös se, että Afganistanin on vaikea nähdä olevan Irakia helpommin ratkaistavissa ongelmiltaan.

2007 Iso-Britannian Irakin joukkojen komentaja jatkoi edelleen ohjeiden mukaisesti vastuun luovuttamista irakilaisille, vaikka MNF-I komentajat varoittivat tästä.⁸⁹⁸ Yhdysvaltojen asevoimien mielestä Iso-Britannia toimi väärin. Mm. sen Basrasta vetäytymisen jälkeen alue suistuikin kaaokseen 2008.⁸⁹⁹ Iso-Britannian oma näkemys oli, että irakilaisille vaikutusvallan antaminen sai aikaan parempia tuloksia⁹⁰⁰. Irakilaisten haluamat paikalliset ratkaisut eivät olleet linjassa Irakin keskushallinnon tai liittouman tavoitteiden kanssa. Periaatteessa alueellisten ja paikallisesti hyvien tuloksien seurauksena oli ongelmien pahentaminen Irakin keskushallinnolle. Paikallisesti toimivat ratkaisut loivat siis maanlaajuisia ongelmia.

Malikin päätös hyökätä keskushallinnon otteesta irronneeseen Basraan keväällä 2008 tuli yllätyksenä Iso-Britannialle. Sen aikaisempi toiminta shiia-asejoukkojen kanssa oli heikentänyt sen asemaa suhteessa Malikiin.⁹⁰¹ Malikista Iso-Britannia ei näyttäytynyt toimijana, johon olisi kannattanut nojata. Osin tätä selittää myös Yhdysvaltojen näkemys, jonka mukaan Irakin ja Iso-Britannian suhteita haittasi siirtomaahistoria⁹⁰². Tässä tulee esille, että siirtomaavallan nöyryyttäminen toimi myös osin Malikille keinona nostaa omaa asemaansa Irakissa. Samalla on myös mahdollista nähdä Malikin pyrkineen Yhdysvaltojen nöyryyttämiseen oman arvovaltansa kasvattamiseksi.

Iso-Britannian mukaan 2009 tilanne Irakissa ei vastannut sitä, mikä oli tavoitteena. Ero tavoitteiden ja resurssien välillä oli koko intervention ajan merkittävä. Turvallisuutta ei saatu taattua ja ongelmat säilyivät.⁹⁰³ Iso-Britanniassa hyväksyttiin epäonnistuminen tavoitteiden saavuttamisessa. Tämä kuvanee myös sitä, että Yhdysvaltoihin verrattuna Iso-Britannia ei ole läheskään saman suuruinen maailmanlaajuinen toimija, jolloin sen asema muiden valtioiden joukossa ei merkittävästi muuttunut Irakin epäonnistumisella.

Iso-Britannialle interventio oli pelkistetysti pois lähtöä Irakista. Se kuka Irakia johtaisi tai kuinka turvallista irakilaisilla olisi ei ollut erityisen merkityksellistä. Kaikki nämä olisivat ira-

⁸⁹⁸ Rayburn ym. (2019b), s. 352. Iso-Britannian kritisointi oli vaikeaa. (Sama, s. 355–357.)

⁸⁹⁹ Sama, s. 380.

⁹⁰⁰ Barry (2017), s. 37.

⁹⁰¹ Chilcot ym. (2016), s. 108.

⁹⁰² Rayburn ym. (2019b), s. 462.

⁹⁰³ Chilcot ym. (2016), s. 109–110.

kilaisten itsensä ratkottavia ongelmia. Vastaavasti Yhdysvalloissa interventio nähtiin osin toisin. Intervention onnistumisen katsottiin olevan välttämätöntä niin Bushin kuin Obamankin kokemusten mukaan. 2007 mennessä laskeneet tavoitteet oltiin valmiita laskemaan lopulta vieläkin vaatimattomimmiksi Obaman aikana. Yhdysvalloille ja Iso-Britannialle aiheuttivat ongelmat johtosuhteissa jatkuvasti vaikeuksia intervention strategian toteuttamisessa. Näissä ongelmissa oli nähtävissä tiettyä kehämäisyyttä, jossa aikaisemmin korjatut ongelmat palasivat ajan kuluessa lähelle lähtötilannetta.

Iso-Britannia tunnisti turvallisuuden merkityksen, mutta oli valmis antamaan siinä onnistumisen tai epäonnistumisen selvemmin irakilaisten vastuulle. Bushin ja Obaman hallinnot näkivät turvallisuuden merkityksen Irakin tilanteen myönteiselle kehitykselle. Merkittävin ero oli siinä, kuinka paljon Yhdysvallat oli valmis käyttämään resursseja. Bush toteutti interventiota alun ankaran resurssitietoisena vaiheen jälkeen vähemmän resurssitietoisesti. Obama oli puolestaan hanakampi puntaroimaan tarvittavien resurssien mielekkyyttä. Yhdysvaltojen asevoimat olivat lopulta Obaman aikana ongelmissa, kun niiltä vaadittiin aiempaa laajempaa poliittista näkökulmaa. Tähän poliittiseksi koettuun keskusteluun asevoimat oli haluton osallistumaan, osittain ymmärrettävästi sillä kritiikki olisi kohdistunut väistämättä Bushin hallintoon. Tämä olisi puolestaan ollut ongelmien luomista pitkälle tulevaisuuteen Obaman hallinnon jälkeen.

Kaikki avaintoimijat tunnistivat, kuinka huono vaihtoehto Maliki oli Irakin pääministeriksi. Ongelmana vain oli, ettei tarjolla ollut parempiakaan vaihtoehtoja. Mitä heikommaksi Malikin poliittiset vastavoimat Irakissa tulivat, sitä vaikeampaa oli harkita kenenkään muun tukemista Irakin johtoon. Malikin toteuttamat toimet vallan keskittämiseksi paransivat hänen omaa asemaansa, mutta söivät intervention tuloksia ja kasvattivat jännitteitä Irakin sisällä. Malikin toimissa oli lopulta paljon samaa Iso-Britannian lähestymistavan kanssa. Molemmat saavuttivat paikallisia voittoja maan kattavan menestyksen kustannuksella. Itselle myönteisillä paikallisilla ratkaisuilla luotiin maanlaajuisia haittavaikutuksia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Tulokset

Tutkimuksessa tarkasteltavina olleiden strategisen tason toimijoiden kokemuksista yhteiseksi kokemukseksi Yhdysvalloissa nousi ajatus siitä, että epäonnistuminen interventiossa ei ole vaihtoehto. Peliin laitettu arvovalta ei yksinkertaisesti mahdollistanut sitä. Kokemus oli opettanut, kuinka tuhoisaa oli epäonnistua ja joutua myöntämään se. Tämä näkyi siinä, että eri strategisen tason toimijat olivat valmiita ottamaan tarvittaessa merkittäviä riskejä. He olivat myös valmiita sitoutumaan onnistumiseen viimekädessä omalla arvovallallaan. Yhdysvaltojen presidentin vaihtuessa oli havaittavissa, että tietynlainen omistajuus kuitenkin interventioista laimeni. Tällöin myöskään epäonnistumisen uhka ei ollut enää niin ongelmallinen. Iso-Britannialle epäonnistuminen ei ollut varsinainen uhka interventiossa, vaan tärkeintä oli olla epäonnistumatta Yhdysvaltojen tukemisessa. Tässä se onnistuikin, sillä maa siirsi painopisteen Afganistaniin, minkä voi tulkita keinoksi jatkaa oman edun ajamista. Tällöin päästiin irti sisäpoliittisesti mahdottomaksi Iso-Britanniassa koetusta Irakista.

Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian käsiteltyjen kokemusten mukaan intervention onnistuminen on lopulta kiinni intervention kohdemaan poliittisista johtajista. Näiden johtajien halu pyrkiä tukemaan intervention toteuttajan tavoitteita on onnistumisen ehto. Irakin sisäinen anarkinen tilanne, jota sen naapurimaat aktiivisesti ruokkivat oli merkittävä este intervention tavoitteille. Irakin sisältä puuttui myös tärkeimmiltä päättäjiltä halu vähentää sisäistä vastakkainasettelua. Irakin hallinnolla ei lopulta ollut halua säilyttää intervention toteuttajan tavoitteita, vaan pyrkimys oli taata oma asema. Tämän irakilaisten poliitikkojen johtavan aseman säilyttämisen taakkeena nähtiin Iranin tuki, joka selittää myös sen merkitystä interventiolle. Iran tekikin itsensä intervention kuluessa osan Irakin sisäpoliittista ratkaisua.

Intervention johtosuhteet olivat täynnä loppumattomilta vaikuttaneita ongelmia. Intervention alussa eivät toimineet johtosuhteet erityisesti poliittisten päättäjien kesken intervention suunnittelussa. Kun ne saatiin kuntoon, niin tiedot intervention huonosta kehityksestä eivät välittyneet eteenpäin Irakista Yhdysvaltoihin. Kun Irakissa vaihdettiin strategiaa 2007 alussa ja poliittinen taso sai johtosuhteensa toimimaan Yhdysvalloissa, niin vastaavasti asevoimien johtosuhteet menivät sekaisin henkilövaihdoksissa. Kun saatiin kuntoon asevoimien johtosuhteet, niin olikin jo edessä Yhdysvaltojen presidentinvaalit ja poliittinen puoli alkoi taas muokata johtosuhteita. Tämä toi hetkeksi kadonneet ongelmat mukaan asevoimien ja poliitikkojen välisiin johtosuhteisiin. Johtosuhteet olivatkin kaikkiaan jatkuva taakka interventiolle.

Yhdysvallat pyrki luomaan intervention kuluessa Irakiin sellaista hallintoa, lainsäädäntöä ja turvallisuusviranomaisia, jotka olisivat tukeneet tavoitteiden saavuttamista. Irakilaiset itse kuitenkin tekivät näistä uudistuksista lopulta itsensä näköisiä pyrkien hyödyntämään niitä omassa valtakamppailussaan. Erityisesti asevoimien strategisen tason toimijoiden kokemuksista välittyy yhä uudelleen tähän liittyvä syvä pettymys. Näiden valtakamppailun synnyttämien ongelmien ratkaiseminen oli jatkuvaa kompromissien tekoa. Lopulta ongelmaksi muodostui, että jatkuvien kompromissien keskellä hukkuu se, minkä takia interventio alkujaan toteutettiin.

Molemmissa intervention tärkeimmissä osallistujamaissa oli nähtävissä kuinka vaikeaa on tuoda lopulta menneisyyden oppeja interventioihin⁹⁰⁴. Usein esille tuodut historialliset esimerkit onnistuneista interventioista eivät olisi tuotavissa sinällään nykyaikaan. Niiden esittämät toimintatavat eivät olisi pääosan valtioista noudattamalla nykyisillä normeilla mahdollisia. Ongelmana on myös se, että intervention vastustajat opiskelevat täsmälleen samat historiallisten esimerkkien opit pyrkien kehittämään omaa toimintaansa. Osa ilmiön haasteellista taustaa on myös intervention johtovaltioiden demokraattinen hallintomalli. Se tarjoaa mahdollisuuden vaalien kautta siirtää epäonnistumiset niiden poliitikkojen syyksi, jotka aikanaan johtivat interventiota. Tämä ei ole omiaan tukemaan tehdyistä virheistä valtiona oppimista.

Iso-Britannialle tärkeintä oli Yhdysvaltojen tukeminen interventiossa. Tavallaan tähän asettamaansa tulokseen se pääsikin, vaikka sen suoritusta sen enempää intervention suunnittelussa kuin toimeenpanossa ei voi pitää erityisen onnistuneena. Se mikä eittämättä säilyi ja vahvistui interventiossa, oli Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen tiivis kahdenvälinen suhde. Valtioiden hallitsemassa anarkisessa järjestelmässä Iso-Britannia onnistui saamaan siis itselleen edullisemman aseman kuin mikä sillä olisi ollut, jos se ei olisi osallistunut interventioon. Samalla kävi selväksi kuinka vaikeaa tulisi olemaan tulevaisuudessa saada Iso-Britannia osallistumaan vastaavalla määrällä joukkoja interventioon. Iso-Britannialle sisäpoliittinen hinta muodostuu yksinkertaisesti helposti liian korkeaksi.

Jatkuvan valtakamppailun keskellä olevassa interventiossa oli vaikeaa saada aikaan pysyviä lopputuloksia. Erityisesti poliittisille toimijoille oli kuitenkin sotilaita helpompaa myöntyä alkujaan suunniteltuja tavoitteita rajoitetumpiin päämääriin. Osana tätä päämäärien saavuttamisen vaikeutta oli nähtävissä myös pyrkimys kertoa tapahtuneesta omaa etua tukevaa tarinaa. Tarinan merkitys korostuu, sillä intervention kuluessa ja sen jälkeen tapahtui lukuisia yllättä-

---

⁹⁰⁴ Strachan (2019). Rumsfeld (2011), s. 557, 595.

viä asioita. Näiden jatkuvien yllätysten keskellä lopulta interventioista kerrottu tarina muodostuikin lähes ainoaksi asiaksi, jonka voi ajatella olevan saavutettavissa. Strategiselle tasolle tämä tarinan kertominen interventioista oli vaikeasti toteutettavissa, sillä interventio oli jatkuvasti näennäisen satunnaisten strategiset mittasuhteet saavuttaneiden tapahtumien kohde. Tapahtumat haastoivat tarinan ja samalla kävi selväksi, kuinka vaikeaa tarinan säilyttäminen interventioista johdonmukaisena oli. Tätä tulkintaa tukee myös ajatus interventioista vain yhtenä vaiheena valtioiden välistä jatkuvaa kamppailua.

7.2 Pohdinta

Irakilla oli toimiva strategia siihen kohdistettujen pakotteiden haastamiseksi vuoden 2001 syyskuuhun asti. Irakin ongelmaksi muodostui lopulta siitä riippumaton tekijä eli syyskuun 2001 terrori-iskut Yhdysvaltoihin. Iskun jälkeen Irakin aikaisempi strategia suhteessa Yhdysvaltoihin koitui sille kohtalokkaaksi. Irak ei kyennyt nopeaan strategian mukauttamiseen muuttuneeseen tilanteeseen. On tavallaan paradoksaalista, että Yhdysvallat kärsi itse sittemmin intervention kuluessa myös samasta ongelmasta Irakissa.

Terrorismin vastaiselle sodalle ei voida määrittää selvää alkua eikä loppua,⁹⁰⁵ joten pitäisikö siis terrorismin vastaisen sodan yhtä rintamaa koskevia kokemuksia tarkastella myös ilman selvää alkua ja loppua. Uudet tapahtumat nimittäin asettavat aina menneet tapahtumat ja niistä saadut kokemukset uuteen valoon. Myös tutkimuksessa esiin tullut Irakin intervention taustalla ollut vuosikymmenen mittainen kehityskulku, tukee tarvetta laajentaa interventioiden tarkastelun aikaväliä. Vaikka interventioista eri tulkintojen mukaan opittiin, että rajalliset tavoitteet ovat helpommin saavutettavissa kuin laajat,⁹⁰⁶ niin itse asiassa myös suppeammilla tavoitteilla voidaan saavuttaa pitkän ajan kuluessa osa laajemmista tavoitteista. Vastaavasti kuinka hyvänsä mitoitetuista tavoitteista voidaan riittävän ajan kuluessa kuitenkin päätyä eri asteiseen epäonnistumiseen. Ratkaisevaa on se kuinka pitkään ja kuinka suurilla resursseilla ollaan valmiita puolustamaan intervention tavoitteita.

Myös mm. de Wijk ja Bolgerin esittämä toteamus rajoitetuista tavoitteista interventiossa keinona varmemmin menestykseen⁹⁰⁷ on ongelmallinen. Se jättää liian vähälle huomiolle, että intervention tavoitteiden tulisi olla toteuttajalle jossain määrin pysyviä. Esimerkkinä tästä on se, että 2011 interventio päätettiin rajoitettujen tavoitteiden saavuttamisen jälkeen ja 2014 Ira-

⁹⁰⁵ Rumsfeld (2011), s. 606.

⁹⁰⁶ Ks. de Wijk (2014), s. 15. Sivonen (2019), s. 39.

⁹⁰⁷ de Wijk (2014), s. 315. Bolger (2014), s. 71–72. Sivonen (2019), s. 39.

kin valtio romahti. Kaikkien tavoitteiden saavuttaminen on lopulta kiinni intervention vastustajista, joilta tulee viedä intervention yhteydessä edellytykset saavutusten kumoamiseen. Asymmetrisiin intervention kohteen vastatoimiin varautuminen,⁹⁰⁸ ei siis yksin riitä. Irakin perusteella merkittävimmäksi nousee interventiota vastustavien valtioiden toimien estäminen. Kansainvälisessä järjestelmässä kaiken keskellä olevat valtiot ovat siis ainoa keino ratkaista intervention ongelmia.

Tämän diplomityön lähteissä olleet tulkinnat interventiosta ovat myös osoittautuneet osin puutteellisiksi uusien havaintojen perusteella. Mm. Barryn tulkinnat tulevien interventioiden strategisen tason toiminnan kehittämiseksi kärsivät liian yksipuoleisesta tulkinnasta hallinnon tehtävistä⁹⁰⁹. Interventio on lopulta hyvin pieni osa hallinnon toteuttamassa politiikassa. Interventioon ei ole koskaan osoittanut niitä resursseja joita sen arvioidaan enimmillään vaativan. Tämän epäsuhtaan hallitsemiseksi on tehtävä jatkuvia kompromisseja. Barryn kuvaus intervention hallinnon vaihtoon päättyneestä vaiheesta lyhyenä ja lineaarisena, ei myöskään korosta tarpeeksi että Yhdysvalloille kysymys oli sodasta joka oli käynnissä Irakia vastaan jo ennen vuotta 2003⁹¹⁰. Tässä sodassa interventio on vain yksi osa valtioiden välistä kamppailua. Myös Barryn tulkinta siitä kuinka kapinallisten⁹¹¹ iskut yllättivät alussa Yhdysvallat ei ole täysin samansuuntainen asevoimien kokemuksiin verrattaessa⁹¹². Asevoimien mukaan mukautuminen alkoi kaikilla tasoilla. Tapahtumien nopea tempo aiheutti kyllä suunnattomuuden tunteen, mutta samalla käynnisti muutoksen syyn selvittämisen ja siihen mukautumisen. Se missä epäonnistuttiin oli suunnitelman muuttaminen tilanteen kehittyessä.⁹¹³ Väkivallan nousu siis yllätti diplomityön löydösten valossa enemmän strategisen kuin taktisen tason.

Diktaattorin toiminnan kokeminen epäloogiseksi oli kokemus, joka jaettiin niin Iso-Britanniassa kuin Yhdysvalloissakin. Tähän liittyi mm. ajatus ettei Saddamin kannattanut va-lehdellä hänellä olevan joukkotuhoaseita. Epäloogisuudesta syyttämisen keskellä unohtuu, että joukkotuhoaseiden uhka oli myös Irakin sisäistä uhkaa vastaan juuri vallassa pysymisen ta-keena. Diktaattoreiden logiikka on jollain tavalla aina olemassa. Se tulee vain asettaa diktaat-torien kokemusten avulla oikeaan asiayhteyteen. Tähän asiayhteyteen ei kannata sotkea länsi-maisia ajatuksia siitä mikä on loogista ja mikä ei, vaan tulkinta täytyy toteuttaa toisin. Jos siis

---

⁹⁰⁸ Ks. Sivonen (2017), s. 217.

⁹⁰⁹ Barry (2017), s. 54. Barryn tulkintaa selittää ehkä tausta Iso-Britannian asevoimissa. (Kirjoittajan huomautus)

⁹¹⁰ Barry (2017), s. 123–124.

⁹¹¹ *kapinalliset* -termi on harhaanjohtava. Sen taakse piloutuu Irakin naapureiden osuus. (Kirjoittajan huomautus)

⁹¹² Barry (2017), s. 74.

⁹¹³ Bush (2011), s. 300–304.

pelkistetysti toiminta tukee diktaattorin vallassa pysymistä, niin se on loogista, vaikkei siltä aina vaikuttaisikaan.

Pohdittaessa Irakin oletetun joukkotuhosehjelman uhkaa ja Yhdysvaltojen intervention tarpeellisuutta on hyvä pohtia myös Syyriaa ja Irania. Molempien maiden jatkuneet joukkotuhosehjelmat ja Syyrian tapauksessa myös kemiallisten aseiden käyttö, eivät tue väitteitä, joiden mukaan Saddam Husseinin johdossa Irak ei olisi palannut samalle tielle. Näin yksinkertaisesti siitä syystä, että anarkisessa järjestelmässä vallasta ja selviytymisestä kamppailevien Iranin ja Syyrian kanssa Irak olisi antanut huomattavan edun lähimmille vastustajilleen. Irakin hallinnon vaihto interventiolla ja sen saattaminen ainakin auttavasti työskentelemään yhdessä demokratioiden kanssa on ainakin toistaiseksi toimivan oloinen keino joukkotuhoseiden kehittämisen välttämiseksi. Tältä osin interventio siis esti tilannetta muuttumasta pahemmaksi.

Vaikka interventio ei nauttinutkaan laajaa kannatusta euroopassa niin samalla on syytä huomata, että eurooppalaiset olivat Yhdysvaltojen näkökulmasta ulkoistaneet vastuun Irakin ongelmasta heille jo 1990-luvulla. Ennen interventiota ei esimerkiksi YK:n määräämän lentokieltoalueen valvonnassa ollut kysymys enää liittoumasta vaan viimekädessä Yhdysvalloista ja rajoitetusti Iso-Britanniasta. Samoin oli Irakin sotilaallisen pakottamisen laita kokonaisuutena. Tähän verraten onkin huomionarvoista, että kun Yhdysvallat ryhtyi ratkaisemaan heille sysättyä ongelmaa, niin se aiheutti runsaasti vastalauseita euroopassa. Irakin ongelman oli siis saanut kokemusten mukaan ottaa omakseen, mutta ratkaista sitä ei saanut.

Interventiossa avaintehtävissä olevien henkilöiden vaihtamiseen liittyy suuria ongelmia. Henkilövaihdokset aiheuttavat tilanteita joissa pahimmillaan kuukausien ajan edellinen strategisen tason johtaja joutuu odottamaan, että hänen seuraajansa aloittaa. Samalla seuraaviin tehtäviin siirtyvien johtajien huomio alkaa siirtyä toisaalle. Kaikesta tästä seuraa suunnattomuutta toiminnalle. Tätä edelleen pahentaa se, että organisaatiossa tulee usein viivettä siitä, että uuden johtajan haluamat muutokset välittyvät läpi organisaation. Vastaavia ja vielä pahempia ongelmia seuraa, kun henkilövaihdoksissa tehdään virhearvioiteja. Yksittäisen henkilön vaihdolla avaintehtävässä on havaintojen perusteella mahdollista sotkea kerralla intervention strategian toteuttamisen edellytykset. Henkilövaihdosten kehittäminen olisikin mahdollisesti yksi keino kehittää intervention strategian onnistumista.

Yksi huomioista aineistossa on poliittisen ja sotilaallisen tason toimijoiden kyvyttömyys puhua olemassa olevista ongelmista avoimesti. Sotilaallisen puolen toimijoiden ongelmana on

kuuliaisuus heidät nimittäneitä korkeimpia poliittisia toimijoita kohtaa, joka estää usein epäkohtien esiintuonnin. Vastaavasti poliittinen strategisen tason toimija ei voi ottaa sotilaalliselta puolelta vastaan avointa ja julkista kritiikkiä, koska sen katsotaan vievän pohjaa strategialta ja viimekädessä poliitikon arvovallalta. Molemmat osapuolet ovat siis tahoillaan kokemustensa vankeja ja yhteinen ymmärrys siitä mitä interventiossa tavoitellaan tai on saavutettavissa, ei muodostu. Tätä ongelmaa selittää myös strategian alisteinen asema politiikalle. Tämä alisteisuus tarkoittaa tässä yhteydessä sitä, että vaikka eri osapuolien välillä tapahtuukin vuorovaikutusta, niin vuorovaikutus jää helposti pinnalliseksi. Mikä puolestaan vaikeuttaa strategian laadintaa, sen onnistumisen arviointia ja kehittämistä. Vuoropuhelua on siis kehitettävä.

Toistuva havainto kokemuksista on intervention jälkeen syntyvä valtatyhjiö ja sen täyttäminen. Valtatyhjiössä vallasta ryhtyvät kamppailemaan avoimesti niin maan sisällä eri toimijat kuin myös intervention naapurimaat. Kaikki pyrkivät vaikuttamaan itselleen suotuisasti kehitykseen. Syntyneessä anarkisessa monikerroksisessa kamppailussa korostuu intervention toteuttajalla kyky muodostaa ajantasaisista tilannekuva kohdemaasta ja sen lähialueelta. Lisäksi tulee olla vastakeinot epäsuotuisiin tilanteenkehityksiin. Suurimpana ongelmana tässä ei ole kuitenkaan kamppailu maan sisällä vaan kohdemaan naapureiden kanssa. Sisällissota onkin lopulta huono termi kuvaamaan Irakin tilannetta. Kuvaavampaa on puhua sodasta, jossa erilaiset arvomaailmat, ideologiat, uskonnot ja valtiot kamppailevat anarkiassa näennäisesti rajatulla Irakin alueella.

Interventio ei ratkaissut kaikkia Irakin aiheuttamia ongelmia Yhdysvalloille ja itse asiassa se myös loi joukon kokonaan uusia. Saddam Husseinin uhan interventio kuitenkin poisti. On vaikeaa arvioida olisiko 2003 olemassa olleen tiedon varassa ollut mahdollista nähdä luotettavasti interventiosta käynnistyneet muutokset alueella, tai toisaalta olisiko kehityskulku ilman interventiota tuottanut paremman lopputuloksen. Ainakaan arabikevään esimerkkien valossa vaihtoehdot Saddamin hallinnon kaatumiselle, eivät vaikuta interventiossa tapahtunutta valoisammilta. Tässä on myös mahdollisesti osa Irakin intervention tarkastelun perimmäistä ongelmaa. Interventioon on liitetty tietynlainen epäonnistumisen tarina, jota ei olla halukkaita muuttamaan ajan kuluessa interventiosta. Tämä tukee vahvistusharhan muodostumista tapahtumista. Tapahtumat jotka tukevat intervention liitettyä epäonnistumisen tarinaa korostuvat siis enemmän kuin objektiivisesti tarkastellen olisi luontevaa.

Vaikuttaa siltä, että hitaasti tapahtuva kielteinen kehitys olosuhteissa interventiossa jää helposti huomaamatta. Kysymys voi olla esimerkiksi siitä, ettei muutosta nähdä merkittäväksi tai

toisaalta olosuhteiden muutoksen merkittävyyttä ei voida arvioida luotettavasti. Tämä havainto on siitä erikoinen, että yleensä kielteiset kokemuksen korostuvat myönteisiä kokemuksia enemmän⁹¹⁴. Juuri kielteisen kehityksen kokemusten olisi kuulunut siis tulla korostetummin esille. Ongelmalliseksi tilanteen tekee myös se, ettei lopulta Irakin esimerkkien valossa myönteisestä kehityksestä ole mahdollista vetää johtopäätöstä lopputuloksen myönteisyydestä. Myös kielteisellä kehityksellä voi olla tähän liittyen myönteinen lopputulos.

Irakin intervention kokemuksista on löydettävissä useita esimerkkejä siitä, kuinka lopulta kysymys oli anarkisesta valtakamppailusta. Yhdysvaltojen näkökulmasta interventio oli keino kasvattaa ja palauttaa sen 9.11.2001 terrori-iskuissa menettämään valtaa. Osana tätä oli myös intervention kohdealueella nähty mahdollisuus saada aikaan vaikutuksia, jotka edistäisivät Yhdysvaltojen asemaa. Lopulta vain aika kuluessaan paljastaa mitä lopputuloksia interventiolla on saavutettu. Tämä antaa myös perustan palata interventioiden tutkimukseen aina uudelleen. Vain kuluvat vuosikymmenet tuovat mukanaan todellisen käsityksen siitä ovatko valtiot saavuttaneet interventiolla valta-asemansa kasvattamista. Lyhyen aikavälin voitot ja tappiot voivat kääntyä päällelleen.

Valtioiden tehdessä interventioita ne ajautuvat tekemään myös huonoja päätöksiä. Huonojen tai hyvien intervention kulkuun strategisella tasolla vaikuttaneiden päätösten osalta on usein mahdotonta osoittaa yksittäistä henkilöä ainoaksi syylliseksi tai onnistujaksi. Pikemminkin on tunnistettavissa, että niin hyvissä kuin huonoissa päätöksissä interventiossa on kysymys yhteisvaikutuksesta, joka on seurausta useiden eri ihmisten tekemistä oletuksista, tulkinnoista ja ratkaisuista. Kukin tahollaan on pyrkinyt estämään tilanteen kehittymistä oman arvionsa mukaan huonommaksi, siinä kuitenkin vaihtelevasti onnistuen. Osana tätä arvioita näkyy, kuinka suuri merkitys on ihmisten aikaisemmillä kokemuksilla tapahtumista.

Tutkimuksen johdannossa esitettiin, että pohjimmiltaan kysymys interventiossa oli siitä, että Yhdysvaltojen kärsivällisyys Irakin toimiin loppui ja se päätti ajaa päämääriään interventiolla. Tavallaan alussa esitetty Saddam Husseinin kuvaus Irakin–Iranin sodan syystä antaa osittaisen vastauksen, kuinka päämäärien saavuttamisessa tulisi käymään. Kun toistuvien varoitusten jälkeen turvaudutaan voimankäyttöön, kysymys on vasta omasta osuudesta interventiossa. Osin arvoitukseksi tekoihin asti jää, kuinka voimankäytön kohde ja erityisesti muut valtiot reagoivat voimankäyttöön. Lopputulosta ja intervention kulkua ei siis määrittele yksin intervention toteuttavan valtion kokemus, vaan kaikki ne joihin interventio vaikuttaa. Näitä vaiku-

---

⁹¹⁴ Chirot & McCauley (2008), s. 79.

tuksia on mahdotonta nähdä luotettavasti ennen kuin interventio on lopullisesti päättynyt ja riittävä aika on kulunut. Tämän jälkeen jää ajan kuluessa jalostuvan tulkinnan tehtäväksi arvioida, mitä lopulta interventiossa saavutettiin ja kuinka nuo saavutukset koettiin. Tältä osin tutkimuksessa ollut ennakko-oletus kokemusten monipuolisuudesta ja ristiriitaisuudesta on myös osoittautunut paikkansa pitäväksi. Oletettavaa onkin, että vasta tulevaisuudessa vapautuvat aineistot mahdollistavat yhä tarkemmin näiden ristiriitojen ratkomisen.

7.3 Tutkimuksen kritiikki

Vahvuutena tutkimukseen valitussa menetelmässä oli se, että keskeiset toimijat eli presidentit, puolustusministerit ja asevoimien edustajat ovat tarjonneet mahdollisuuden tutkia juuri niitä henkilöitä jotka lopulta vastaavat strategiasta. Samalla tutkimuksessa pystyttiin hyödyntämään viimeisten vuosien aikana heistä julkaistuja aineistoja. Uuden aineiston esittämät tulkinnat tapahtumien merkityksistä ja kokemuksista poikkesivat osin aikaisemmin esitetystä. Samalla ongelmaksi kuitenkin tuli, että näkökulma muodostui diplomityössä varsin yksipuoliseksi. Tätä yksipuolisuutta korostaa entisestään tutkimuksen painottuminen intervention taustaan ja vuosiin ennen presidentti Obaman hallintoa.

Valinta käyttää muistelmateoksia tutkimuksen lähteenä on kaksijakoinen. Toisaalta ne ovat arvokkaita, kun halutaan pyrkiä ymmärtämään mitä ja miten henkilöt ovat asioita kokeneet. Samalla ne ovat myös viimekädessä väline selitellä ratkaisuja itselleen edullisesti. Muistelmateokset ovat laatijoidensa koko uran kattava testamentti, jossa objektiivisuus ei ole kaikissa tilanteissa tärkeämpi kuin tarina. Tämä tarina voi olla ristiriidassa totuuden kanssa, mutta toisaalta juuri tässä on teosten arvo. Ne tuovat esille näkökulman, jota on mahdollista verrata muihin näkökulmiin totuuden etsimiseksi.

Tutkimuksessa käytetyn teoreettisen näkökulman haasteena on realismin sopiminen rajoitetusti kuvaamaan valtioiden sisäistä toimintaa. Irakin intervention tapauksessa kuitenkin juuri valtion sisällä käytävä kamppailu nousi useissa yhteyksissä korostetun tärkeään asemaan. Myös ideologisen puolen korostuminen interventiossa antaa viitteitä siitä, ettei realismi kaikilta osin ole optimaalinen ratkaisu Irakin intervention kokemusten analysointiin. Se kuinka paljon lopulta tälle ideologiselle ja Irakin hallintomalliin liittyvälle puolelle tulisi antaa painoarvoa edellyttää lisätutkimusta. Tätä mahdollisesti tukee ajan kuluessa käyttöön vapautuvat uudet lähteet ja niiden kautta saatava parempi ymmärrys tapahtuneen ideologisista kannustimista.

Haasteena työhön valitussa tutkimusmenetelmässä on aineiston laajuus ja tutkimukseen käytävissä oleva aika. Tämä on johtanut siihen, että esimerkiksi tutkimuksen aikana on julkaistu runsaasti uutta aineistoa, jotka on täytynyt rajata tutkimuksen ulkopuolelle. Näin siksi, että käytettävä aika ei olisi riittänyt edes kaikkien vuonna 2020 julkaistujen tuotteiden lukemiseen. Voimakas rajaus lähdemateriaaliassa tarkoittaa sitä, että saatavilla olevien lähteiden joukossa on aineistoa, joka toisi uutta sisältöä tutkimukseen tai osoittaisi siinä olevien tulkintojen olevan puutteellisia. Näihin uusiin ja nyt ulkopuolelle jätettyihin lähteisiin perehtyminen jää tulevien aihepiiristä tehtävien tutkimuksien tehtäväksi. Erityisesti hiljalleen vapautuvat turvaluokitellut asiakirjat tarjoavat uusia näkökulmia konfliktiin.

Tutkimuksessa on keskitytty englanninkieliseen kirjallisuuteen, mikä antaa pohjan kritiikille. Aihepiiristä on kirjoitettu myös runsaasti monilla muilla kielillä, joilla oleva aineisto on jäänyt ulkopuolelle. Tämä asettaa tutkimuksen riskiksi sen, että sen tuottama kuva intervention kokemuksista on liian yksipuoleinen ja vähintäänkin länsimaalaista näkökulmaa painottava. Englanninkielisen aineiston käytöstä tulee ottaa huomioon myös, että siitä tehdyt käännökset ovat kirjoittajan omia. Tämä tekee mahdolliseksi, että tekstiä käännettäessä suomeksi on siitä samalla hävinnyt jotain, mikä muuttaa tulkintaa alkuperäisestä.

Pääosa tutkimuksesta on laadittu pandemian aikana, mikä on vaikuttanut tutkimuksen tekoon. Erityisesti se on ohjannut käyttämään tutkimuksessa enemmän lähteitä, jotka ovat saatavissa sähköisinä julkaisuina. Näin siksi, että tutkimuksen aikana on ollut vaiheita, jolloin mm. kirjastojen palvelut ovat olleet rajoitetusti saatavilla. Merkittävää on ollut myös se, että osin yllättäen tulleet rajoitukset ovat johtaneet siihen, että tutkimuksen aineistoon perehtymistä on erityisesti 2020 ohjannut se mitä aineistoa on kulloinkin ollut saatavilla. Tästä sähköisten lähteiden valinnasta on tullut myös yksi pohja kritiikille. Internetin kautta on tarjolla lukematon määrä interventioon liittyvää alkuperäistä arkistomateriaalia, joka työstä on täytynyt rajata ulkopuolelle. Tämä ulkopuolelle jätetty materiaali tarjoaisi mahdollisuuksia vertailla eri yhteyksissä interventiosta tulleita kokemuksia. Nyt käytetyillä lähteillä interventioon liittyvistä kokemuksista on siis saatu hahmoteltua vasta alustavat ääriviivat. Kokemusten täydentäminen objektiivisemmiksi kuviksi tapahtuneesta edellyttääkin lisää aineistoa ja tutkimusta.

7.4 Jatkotutkimustarpeet

Irakin interventioista tehtävän jatkotutkimuksen tarpeellisuuden voi tiivistää Bushin toteamukseen tarpeesta odottaa 50-vuotta, ennen johtopäätöksiä⁹¹⁵. Tämä toimii johdatuksena tarpeelle palata intervention tutkimukseen yhä uudelleen. Oma merkittävyytensä Irakin intervention tutkimukselle on myös sillä, että vaikka suurvaltakilpailu onkin palannut maailmanpolitiikkaan, niin suurvallat eivät kuitenkaan historian valossa halua avointa konfliktia, vaan ne tyytyvät kamppailemaan useammin vallasta pienemmissä konflikteissa. Osuutensa aihepiiriin tutkimuksen ajankohtaisuuteen on myös sillä, että syykuun 2001 terrori-iskujen 20-vuotispäivän lähestyessä Yhdysvallat, sekä mm. Suomi ovat Irakissa. Jo pelkästään tämänhetkisen läsnäolon takia on intervention parissa syytä jatkaa tutkimusta.

Jatkotutkimukselle julkaistaan jatkuvasti uutta materiaalia. Esimerkkeinä tästä voidaan mainita vuonna 2020 julkaistut: Gates, Robert: *Exercise of Power: American Failures, Successes, and a New Path Forward in the Post-Cold War World*. Knopf Publishing Group. Finney, Nathan K. (ed): *On Strategy: A Primer*. Combat Studies Institute Press Fort Leavenworth, Kansas An imprint of The Army University Press. Uudet lähteet ovat myös tuottaneet käyttöön aikaisemmin turvaluokiteltuja alkuperäislähteitä⁹¹⁶. Myös 2019 julkaistu ja tämän tutkimuksen lähdeaineistosta rajattu Kavanagh, Jennifer, Bryan Frederick, Alexandra Stark, Nathan Chandler, Meagan L. Smith, Matthew Povlock, Lynn E. Davis, Edward Geist: *Characteristics of Successful U.S. Military Interventions*. Published by the RAND Corporation, Santa Monica, Calif. tarjoaa aineistoa jatkotutkimukselle.

Eräs näkökulma aihepiiriin perehtymiselle olisi tutkia Irakin intervention sitä vaihetta jossa maa käytännössä suistui toistuvasti lähelle sisällissotaa ja verrata sitä esimerkiksi Suomen kehitykseen kohti vuoden 1918 sisällissotaa. Tavoitteena olisi pyrkiä tunnistamaan niitä tapahtumia ja kehityskulkuja, joita valtioissa tapahtuu niiden lähestyessä sisällissotaa, sekä toisaalta ulkovaltojen osuutta tässä kehityksessä. Vastaavaa tarkastelua olisi mahdollista toteuttaa myös tutkimalla Iranin toimia suhteessa Irakiin ja verrata niitä Venäjän toimiin Ukrainaa vastaa. Pyrkimys olisi tällöin hakea ymmärrystä toimintatapojen eroista ja yhtäläisyyksistä.

Yhdysvaltojen lähtiessä Afganistanista vuoden 2021 kuluessa on maassa nähtävissä vastaavaa kehitystä kuin Irakissa oli intervention eri vaiheissa ja sen jälkeen. Tässä yhteydessä olisi hyö-

⁹¹⁵ Bush (2011), s. 327.

⁹¹⁶ Ks. CENTCOM tietokanta [<https://ahec.armywarcollege.edu/CENTCOM-IRAQ-papers/>], luettu 17.5.2021.

dyllistä analysoida Irakista tulleita havaintoja valtion romahtamiseen 2014 asti ja verrata niitä Afganistanissa parhaillaan tapahtuvaan kehitykseen. Tällöin olisi mahdollista arvioida esimerkiksi kuinka haitallista lopulta Afganistanin heikolle keskushallinnolle on pitkällä aikavälillä maan kansalaisten nouseminen aseisiin oman asemansa takaamiseksi turvallisuustilanteen huonontuessa. Lopputuloksena olisi mahdollista hahmotella myös niitä kehityskulkuja, jotka johtaisivat Yhdysvaltojen paluuseen Afganistaniin Irakin mallin mukaisesti.

Olisi hyödyllistä perehtyä Irakin interventiosta saatuihin oppeihin⁹¹⁷ ja pyrkiä selvittämään niiden liityntää Venäjän tapaa käyttää sotilaallista voimaa omien päämääriensä saavuttamiseen. Samalla olisi tilaisuus analysoida, kuinka Venäjän jäätyneen konfliktin tai Irakissa toteutetun intervention päämäärät, ongelmakohdat ja kustannukset eroavat toisistaan. Hyvänä lähtökohtana tutkimukselle olisi venäjänkielinen Irakin interventiosta laadittu aineisto. Tässä olisi tilaisuus arvioida myös autoritaaristen valtioiden toteuttamien interventioiden pitkän aikavälin onnistumista.

Irakin intervention kokemusten valossa olisi hyvä tutkia Irakin intervention rajaturvallisuutta ja sen ongelmien merkitystä intervention lopputulokseen. Tämän tutkimuksen aineistossa oli lukuisia esimerkkejä siitä, kuinka vaikeaa oli estää luvaton henkilöiden ja materiaalin tuloa intervention kohdemaahan. Tavoitteena olisi mahdollisessa tutkimuksessa selvittää kuinka sotilaallisen kriisinhallinnan yhteydessä voidaan toteuttaa rajaturvallisuutta parantavia toimia ja kuinka ne näkyivät tai eivät näkyneet Irakin intervention yhteydessä. Tavoitteena on tällöin saada oppeja tuleviin interventioihin siitä, kuinka rajaturvallisuudella torjutaan naapurimaiden konfliktiin sekaantumista

Ajan kuluessa on olemassa riski, että Irakin intervention tutkimus jää taka-alalle uusien tapahtumien viedessä päähuomion. Samalla joudutaan tyytymään puutteellisilla tiedoilla jo vuosikymmen sitten tehtyihin tulkintoihin tapahtuneesta. Tällöin laiminlyödään se, että erityisesti länsimaiset asevoimat ja poliittiset päättäjät ovat tavalla tai toisella Irakin intervention ja sen kokemusten muovaamia. Tätä tukee esimerkiksi 2021 Yhdysvaltojen presidentin Joe Bidenin ja puolustusministeri Lloyd Austinin yhteinen historia Irakin interventiossa. Vain ymmärtämällä mitkä kokemukset ovat heidän tekemiensä ratkaisujen taustalla, voidaan pyrkiä ymmärtämään heidän suunnittelemaansa ja toteuttamaansa strategiaa.

---

⁹¹⁷ Liitteissä 4 ja 5 on Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian oppeja interventiosta.

8 LÄHTEET

1 JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

1.1 Puolustusvoimien asiakirjat

Maanpuolustuskorkeakoulun ohje: MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN TUTKIMUS-STRATEGIA 2026, HN238/17.3.2017

1.2 Muut julkaisemattomat lähteet

Almansoor, Tawfeeq Ahmed: *kirje 3.3.2003, Letter dated 2003/03/03 from the Permanent Representative of Bahrain to the United Nations addressed to the Secretary-General.* [<https://digitallibrary.un.org/record/489839#record-files-collapse-header>]. luettu 11.5.2021.

BBC NEWS: *Chilcot inquiry: Families will get free copy of £767 report.* 3.6.2016 [<http://www.bbc.com/news/uk-36442521>], luettu 11.1.2020.

Baker, James A. III, and Lee H. Hamilton, Co-Chairs Lawrence S. Eagleburger, Vernon E. Jordan, Jr., Edwin Meese III, Sandra Day O'Connor, Leon E. Panetta, William J. Perry, Charles S. Robb, Alan K. Simpson: *The Iraq Study Group Report.* 2006, [https://scholarship.rice.edu/bitstream/handle/1911/91866/iraqstudygroup_findings.pdf?sequence=1&isAllowed=y], luettu 30.4.2021.

Blair, Tony: *muistiinpano 4.12.2001: Note Blair to Bush note on Iraq. THE WAR AGAINST TERRORISM: THE SECOND PHASE. 4 December 2001.* [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/243731/2001-12-04-note-blair-to-bush-the-war-against-terrorism-the-second-phase.pdf>], luettu 28.1.2021.

Blair, Tony: *muistiinpano 4.1.2003 Note– tb Blair Iraq extract.* [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/233490/2003-01-04-note-tb-blair-iraq-extract.pdf>], luettu 28.1.2021.

Blair, Tony: *muistiinpano 30.1.2003–Note Blair to Bush countdown 30.1.2003.* [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/243981/2003-01-30-note-blair-to-bush-countdown.pdf>], luettu 28.1.2021.

Bush, George W.: *puhe 11.9.2001*. [<https://www.nbcnews.com/now/video/from-the-archives-george-w-bush-s-oval-office-speech-on-9-11-68719685777>], katsottu 12.4.2020.

Bush George W.: *puhe 1.5.2003*. [<https://www.cbsnews.com/news/text-of-bush-speech-01-05-2003/>], luettu 2.7.2020.

Bush, George W.: *National Strategy for Victory in Iraq 30.11.2005*. [https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/iraq/iraq_strategy_nov2005.html], luettu 7.7.2020.

Cambridge Dictionary: *experience*.

[<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/experience>], luettu 24.10.2019.

Cambridge Dictionary: *intervention*.

[<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/intervention>], luettu 24.10.2019.

Coalition Provisional Authority: *Order Number 1, De-Ba'athification of Iraqi society 16.5.2003*. [<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB418/docs/9a%20-%20Coalition%20Provisional%20Authority%20Order%20No%201%20-%2005-16-03.pdf>], luettu 14.05.2020.

Coalition Provisional Authority: *Order Number 2, Dissolution of Entities 23.5.2003*.

[<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB418/docs/9b%20-%20Coalition%20Provisional%20Authority%20Order%20No%202%20-%2008-23-03.pdf>], luettu 14.5.2020.

Coalition Provisional Authority: *Achieving the Vision to Restore Full Sovereignty to the Iraqi People (Strategic Plan), 1.10.2003*.

[https://www.globalsecurity.org/military/library/congress/2003_hr/03-10-08strategicplan.pdf], luettu 14.5.2020

DARK WINTER -harjoituksen internetsivut, harjoitus 22-23.6.2001. [http://www.upmc-biosecurity.org/website/events/2001_darkwinter/index.html], luettu 08.05.2020.

Center for Strategic & International Studies: *The U.S. Army History of the Iraq War, Tutkimuksen julkaisutilaisuus 13.5.2019.*

[<https://www.youtube.com/watch?v=zahKcj7LXLg>], katsottu 1.7.2020.

Comprehensive Report of the Special Advisor to the DCI on Iraq's WMD, 30.10.2004.

[https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/DOC_0001156478.pdf], luettu 30.4.2020.

The Department of Defense Inspector General: *Report No. DODIG-2013-136: Assessment of the Office of Security Cooperation–Iraq Mission Capabilities. 18.9.2013.*

[<https://media.defense.gov/2013/Sep/18/2001713308/-1/-1/1/DODIG-2013-136.pdf>], luettu 4.5.2020.

Executive Summary to After Action Report, Desert Crossing Seminar, 28-30.6 1999.

[https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB207/Desert%20Crossing%20After%20Action%20Report_1999-06-28.pdf], luettu 2.7.2020.

Freedman, Lawrence: “*Strategy: A History*”, *Talks at Google, 16.10.2013.*

[<https://www.youtube.com/watch?v=-R7kjNT8hkI>], katsottu 14.01.2020.

FBI: *Saddam Hussein Interview session number 2, 08.02.2004.*

[<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB279/03.pdf>], luettu 06.02.2020.

DOD: *Historical Office - DOD History - Secretaries of Defence.*

[<https://history.defense.gov/>], luettu 8.2.2021

House of Commons: *Official Report, 24 September 2002, columns 1-23.*

[<https://publications.parliament.uk/pa/cm200102/cmhansrd/vo020924/debtext/20924-01.htm>], luettu 26.4.2021

House of Commons: *Official Report, 18 March 2003, columns 760-774.*

[<https://publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmhansrd/vo030318/debindx/30318-x.htm>] luettu 26.4.2021.

House of Commons: *raportti 25.2.2003– Official Report, 25 February 2003, columns 123-126.*

[<https://publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmhansrd/vo030225/debtext/30225-05.htm>],
luettu 26.4.2021.

House of Commons Library: Research Paper 98/91, 15.10.1998. The strategic defence review
White Paper.

[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121018172816/http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/65F3D7AC-4340-4119-93A2-20825848E50E/0/sdr1998_complete.pdf], luettu 22.5.2020.

Iso-Britannian kansallinen turvallisuusstrategia: *A Strong Britain in an Age of Uncertainty: The National Security Strategy*. Printed in the UK for The Stationery Office Limited on behalf of the Controller of Her Majesty's Stationery Office 2010.

[https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61936/national-security-strategy.pdf], luettu 6.4.2021.

Iso-Britannian puolustusdoktriini: *Joint Doctrine Publication 0-01, (JDP 0-01)*. The Development, Concepts and Doctrine Centre 2014.

[https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/389755/20141208-JDP_0_01_Ed_5_UK_Defence_Doctrine.pdf], luettu 6.4.2021

JIC Assessment: *14 February 2001 IRAQ: ECONOMIC SANCTIONS ERODING*.

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/203152/2001-02-14-jic-assessment-iraq-economic-sanctions-eroding.pdf>], 28.1.2021.

JIC Assessment: *28 November 2001 IRAQ AFTER SEPTEMBER 11 – THE TERRORIST*

THREAT. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/236911/2001-11-28-jic-assessment-iraq-after-september-11-the-terrorist-threat.pdf>], luettu 26.4.2021.

JIC Assessment: *29 January 2003 IRAQ: THE EMERGING VIEW FROM BAGHDAD*.

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/230913/2003-01-29-jic-assessment-iraq-the-emerging-view-from-baghdad.pdf>], luettu 26.4.2021.

JIC Assessment: *10 February 2003 INTERNATIONAL TERRORISM: WAR WITH IRAQ*.

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/230918/2003-02-10-jic-assessment-international-terrorism-war-with-iraq.pdf>], luettu 26.4.2021.

Jonas W., Tina: *muistio 15.2.2005. 2005-02-15 from Tina Jonas re Cost for a Soldier.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/429/2005-02-15%20from%20Tina%20Jonas%20re%20Cost%20for%20a%20Soldier.pdf#search=%22cost%20for%20a%20soldier%22>], luettu 18.5.2020.

Letter Goultly to McKane 20.10.2000: *Iraq attaching Iraq Future Strategy.*

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/75767/2000-10-20-Letter-Goultly-to-McKane-Iraq-attaching-Iraq-Future-Strategy.pdf>], luettu 26.4.2021

Obama, Barack: *puhe 27.2.2009, Remarks of President Barack Obama - Responsibly Ending the War in Iraq Remarks of President Barack Obama - As Prepared for Delivery, Responsibly Ending the War in Iraq Camp Lejeune, North Carolina, Friday, February 27, 2009*

[<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-barack-obama-ndash-responsibly-ending-war-iraq>], luettu 3.5.2020.

Manning, David: *muistio 11.12.2002: Note– Manning to prime minister attaching paper cabinet office Iraq conditions for military action.*

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/211007/2002-07-19-note-manning-to-prime-minister-attaching-paper-cabinet-office-iraq-conditions-for-military-action.pdf>], luettu 28.1.2021.

Manning, David: *kirje 17.3.2003 Manning to Watkins. Iraq UK Land Contribution.*

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/213671/2003-01-17-letter-manning-to-watkins-iraq-uk-land-contribution.pdf>], luettu 28.1.2021.

MNC-I: *UPDATE TO OPERATIONS ORDER 05–02, Synchronizing COIN Operations.*

[https://ahec.armywarcollege.edu/CENTCOM-IRAQ-papers/0891.%20Update_to_OPORD_05_02_V3.pdf], luettu 10.5.2021.

National Intelligence Estimate: *Iraq's Continuing Programs for Weapons on Mass Destruction 16.10.2002.* [<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB129/nie.pdf>], luettu 11.05.2020.

Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff: *DOD Dictionary of Military and Associated Terms. (JP 3-0)* Washington DC: The Joint Staff, as of November 2019).

[<https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/pubs/dictionary.pdf>], luettu 13.01.2020.

Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff: *Joint Doctrine Note 2-19*. 10 December 2019, APPENDIX A,

[https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/jdn_jg/jdn2_19.pdf?ver=2019-12-20-093655-890], luettu 09.12.2019.

Oksama Lauri, dosentti: *Perustutkimuksen merkitys suorituskykyjen kehittämisessä -luento Maanpuolustuskorkeakoululla Yleisesikuntaupseerikurssille 06.09.2019*.

Parkkari, Jani: *Essee: Vaikeiden miesten maa – Valkoisen talon isännäksi ei pääse käyttämättä kyynärpäitään, mutta siitä Obama vaikenee*. Yle Uutiset 21.11.2020.

[<https://yle.fi/uutiset/3-11654337>], luettu 23.11.2020.

Petraeus, David H.: *Report to Congress on the Situation in Iraq* 10.9.2007.

[https://www.army.mil/article/4779/report_to_congress_on_the_situation_in_iraq], luettu 8.1.2021.

Tan, Mark: The reluctant prime minister, *The Guardian*, 22.8.2007.

[<https://www.theguardian.com/world/2007/aug/22/usa.iraq1>], luettu 30.4.2020.

Tempest, Matthew: What happened at the PM's press conference, *The Guardian*, 3.9.2002.

[<https://www.theguardian.com/politics/2002/sep/03/media.media>], luettu 11.5.2021.

Tieteen termipankki: *kokemus*. [<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:kokemus>], luettu 11.11.2019.

Tieteen termipankki: *narratiivi*. [www.tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:narratiivi], luettu 13.2.2020.

Rumsfeld, Donald: *muistio 23.11.1983, 11-23-1983 Information Memorandum From Rumsfeld to The Secretary. The Swamp*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/24/11-23-1983.%20Information%20Memorandum%20From%20Rumsfeld%20to%20The%20Secretary.%20The%20Swamp.pdf#search=%222006%20some%20illus%22>], luettu 08.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 27.7.2001, 2001-07-27 To Condoleezza Rice re Iraq.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/293/2001-07-27%20To%20Condoleezza%20Rice%20re%20Iraq.pdf#search=%22IRAQ%202001%22>], luettu 08.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 22.9.2001, To George W. Bush re Coalitions 09-22-2001.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/265/To%20George%20W.%20Bush%20re%20Coalitions%2009-22-2001.pdf#search=%22Coalitions%202001%20bush%22>], luettu 08.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 17.10.2001, 2001-10-17 to Honorable Colin Powell re Coalitions.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/1543/2001-10-17%20to%20Honorable%20Colin%20Powell%20re%20Coalitions.pdf#search=%22coalitions%202001%22>], luettu 08.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti ja muistio 4.1.2002, 2002-01-04 To Paul Wolfowitz re Paper on Deterrence- Memo Attachment.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/734/2002-01-04%20To%20Paul%20Wolfowitz%20re%20Paper%20on%20Deterrence%20Memo%20Attachment.pdf#search=%22deterrence%22>], luettu 08.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 15.10.2002, Rumsfeld Re Parade of Horribles 10-15-2002.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/310/Re%20Parade%20of%20Horribles%2010-15-2002.pdf#search=%22potential%20problems%22>], luettu 12.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 18.10.2002, Re Assumptions 10-18-2002.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/296/Re%20Assumptions%2010-18-2002.pdf#search=%22assumptions%22>], luettu 11.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 16.4.2003, From CENTCOM re Operation Iraqi Freedom 04-16-2003.*

[<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/323/From%20CENTCOM%20re%20Operation%20Iraqi%20Freedom%2004-16-2003.pdf#search=%22operation%20iraqi%20freedom%22>], luettu 13.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 5.5.2003, 2003-05-05 to Bush re Visit to the Persian Gulf, Iraq, Afghanistan and United Kingdom*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/322/2003-05-05%20to%20Bush%20re%20Visit%20to%20the%20Persian%20Gulf,%20Iraq,%20Afghanist an%20and%20United%20Kingdom.pdf#search=%22visit%20to%20the%20persian%20gulf%22>], luettu 13.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 9.5.2003, 2003-05-09 To George W Bush re Jay Garner*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/328/2003-05-09%20To%20George%20W%20Bush%20re%20Jay%20Garner.pdf#search=%22Jay%20garner%22>], luettu 19.1.2021.

Rumsfeld, Donald: *viesti 30.8.2003, Rumsfeld 2003-08-30 To John Abizaid re SADR*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/362/2003-08-30%20To%20John%20Abizaid%20re%20SADR.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 16.10.2003, 2003-10-16 to Myers et al re Global War on Terrorism*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/426/2003-10-16%20to%20Myers%20et%20al%20re%20Global%20War%20on%20Terrorism.pdf#search=%22global%20war%20on%20terrorism%22>], luettu 18.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 28.10.2003, Risk in the Way Ahead in Iraq 10-28-2003*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/353/re%20Risk%20in%20the%20Way%20Ahead%20i n%20Iraq%2010-28-2003.pdf#search=%22risk%20in%20the%20way%20ahead%22>], luettu 14.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 6.12.2003, Re Private Conversation with Jerry Bremer 12-10-2003*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/357/Re%20Private%20Conversation%20with%20Jerry %20Bremer%2012-10-2003.pdf#search=%22conversation%20with%20jerry%20bremer%22>], luettu 14.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 19.12.2003, To John Abizaid re Sunni Engagement- Memo Attachment 12-19-2003*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/359/To%20John%20Abizaid%20re%20Sunni%20Enga>

gement-%20Memo%20Attachment%2012-19-2003.pdf#search=%22sunni%20engagement%22], luettu 14.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *muistio 7.1.2004, 2004-01-07 from OSD Policy re Apprehension of Moqtada al Sadr*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/363/2004-01-07%20from%20OSD%20Policy%20re%20Apprehension%20of%20Moqtada%20al%20Sadr.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.4.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 20.2.2004, To Doug Feith re Foreign Troops 02-20-2004*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/427/To%20Doug%20Feith%20re%20Foreign%20Troops%2002-20-2004.pdf#search=%22foreign%20troops%22>], luettu 13.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti 15.3.2004, 03-15-2004, Re WMD*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/297/Re%20WMD%2003-15-2004.pdf#search=%22WMD%22>], luettu 11.05.2020.

Rumsfeld, Donald: *muistio 12.4.2004, 2004-04-12 to Bremer re Sunni Outreach*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/360/2004-04-12%20to%20Bremer%20re%20Sunni%20Outreach.pdf#search=%22sunni%20outreach%22>], luettu 19.1.2021.

Rumsfeld, Donald: *viesti 24.5.2004, To Jerry Bremer re Force Estimate 05-24-2004*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/420/To%20Jerry%20Bremer%20re%20Force%20Estimate%2005-24-2004.pdf#search=%22Force%20estimate%20bremer%22>], luettu 17.5.2020.

Rumsfeld, Donald: *viesti ja raportit, 1.11.2004, 2004-11-01 to Myers re Manning Requests*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/327/2004-11-01%20to%20Myers%20re%20Manning%20Requests.pdf#search=%22manning%20requests%22>], luettu 19.1.2021.

Rumsfeld, Donald: *viesti ja muistio 26.1.2006, 2006-01-26 to Stephen Hadley re PRT Memos*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/461/2006-01-26%20to%20Stephen%20Hadley%20re%20PRT%20Memos.pdf#search=%22PRT%20Memo%22>]. luettu 19.1.2021.

Rumsfeld, Donald: *viesti 26.5.2006, 2006-05-26 to George Casey re Comments in This Mornings NSC*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/2196/2006-05-26%20to%20George%20Casey%20re%20Comments%20in%20This%20Mornings%20NSC.pdf#search=%22May%2026%202006%22>], luettu 19.1.2021.

Rumsfeld, Donald: *viesti 28.11.2006, 2006-11-28 to Edelman re Decision to not go after Sadr*. [<http://library.rumsfeld.com/doclib/sp/364/2006-11-28%20to%20Edelman%20re%20Decision%20to%20not%20go%20after%20Sadr.pdf#search=%22SADR%22>], luettu 15.5.2020.

Rycroft, Matthew: *kirje 26.4.2004: Rycroft to Owen, Iraq 15 reports for the prime miniser*. [<http://www.iraqinquiry.org.uk/media/212081/2004-04-26-letter-rycroft-to-owen-iraq-15-reports-for-the-prime-minister.pdf>], luettu 29.1.2021.

Sky News: *Tony Blairs Responds Tom the Iraq Inquiry In Full 6.7.2016*. [<https://www.youtube.com/watch?v=uMJVAMD7axg>], katsottu 6.7.2019.

Sivonen, Pekka, professori, Maanpuolustukorkeakoulu: sähköpostiviesti kirjoittajalle 16.5.2019.

Yhdysvaltojen kongressi: *Authorization for Use of Military Force Against Iraq Resolution of 2002*. [<https://www.congress.gov/bill/107th-congress/house-joint-resolution/114>], luettu 11.5.2020.

Yhdysvaltojen kongressi: *Iraq Liberation Act 31.10.1998*. [<https://www.congress.gov/105/plaws/publ338/PLAW-105publ338.pdf>], luettu 28.04.2020.

YK, Turvallisuusneuvosto: *Päätöslauselma 1441*. [<https://www.un.org/Depts/unmovic/documents/1441.pdf>], luettu 25.6.2021.

The White House: *Presidents*. [<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/>], luettu 8.2.2021.

YK: *Oil For Food -ohjelma: Office of the Iraq Programme, Oil-for-Food*. [<https://www.un.org/Depts/oip/background/index.html>], luettu 6.4.2021.

2 JULKAISTUT LÄHTEET

2.1 Tutkimukset ja opinnäytteet

Chilcot, John (Chairman), Lawrence Freedman, Roderic Lyne, Usha Prashar: *The Report of the Iraq Inquiry - Executive Summary*. Williams Lea Group 2016.

[<https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20171123122743/http://www.iraqinquiry.org.uk/the-report/>], luettu 25.3.2021.

Hussein, Hassan D.: *Iraq: Tribal Structure, Social and Political Activities*. CRS Report For Congress 15.03.2007. [<https://www.hsdl.org/?view&did=739067>], luettu 06.02.2020.

Kerttunen, Mika: *Suomalaisia näkökulmia strategian tutkimukseen*. Pekka Sivonen (toim.): *SOTILASSTRATEGIA: SOTILASSTRATEGIAN TUTKIMUKSEN PERUSTEISTA*. Strategian laitos, Julkaisusarja 1, Strategian tutkimuksia No 33, MPKK 2013,

2.2 Kirjallisuus

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere 2012.

Allison, Roy: *Russia, the West and Military Intervention*. Oxford University Press, 2013.

Barry, Ben: *Harsh Lessons: Iraq, Afghanistan and the changing character of war*. IISS the international Institute for Strategic Studies, 2017.

Blaydes, Lisa: *State of repression: Iraq under Saddam Hussein*. Princeton University Press 2018.

Bush, George W.: *Ratkaisun hetket*. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki 2011. Suomentanut Ilkka Terho, alkuperäisteos: *Decision Points*, The Crown Publishing Group 2010.

Bolger, Daniel P.: *Why we lost – a general's inside account of the Iraq and Afghanistan wars*. Eamon Dolan Book, Houghton Mifflin Harcourt, Boston New York 2014.

Casey, George W. Jr.: *Strategic Reflections: Operation Iraqi Freedom, July 2004-February 2007*. Washington DC, National Defense University Press, 2012.

Chirot, Daniel & Clark McCauley: *Miksei tapeta niitä kaikkia? Poliittisen joukkomurhan logiikka ja ehkäisy*. Like kustannus, Helsinki 2008, Alkuperäisteos: *Why Not Kill them All? The Logic and Prevention of Mass Political Murder*. Princeton University Press USA 2006.

Dobbins James, Seth G. Jones, Benjamin Runkle, Siddharth Mohandas, RAND Corporation, *Occupying Iraq, A History of the Coalition Provisional Authority*. Published By RAND Corporation 2009. [<https://www.rand.org/pubs/monographs/MG847.html>], luettu 14.5.2020.

Finlan, Alistair: *Contemporary Military Strategy and the Global War on Terror, US and UK Armed Forces in Afghanistan and Iraq 2001–2012*. Bloomsbury Academic 2014.

Freedman, Lawrence: *Strategy: a history*. Oxford University Press 2013.

Garnett, John: *The Causes of War and the Conditions of Peace. Strategy in the Contemporary World An Introduction to Strategic Studies, Fourth Edition*. Baylis, John, James J. Witz & Colin S. Gray (eds.), Oxford University Press 2013.

Glaser, Charles L. *Part 1 Approaches to Security, Realism, Contemporary Security Studies, Fourth Edition*. Alan Collins (ed.), Oxford University Press 2013.

Gray, Colin S. & Jeannie L. Johnson: *The Practice of strategy, Strategy in the Contemporary World An Introduction to Strategic Studies, Fourth Edition*. Baylis, John, James J. Witz & Colin S. Gray (eds.), Oxford University Press 2013

Gates, Robert M.: *Duty - Memoirs of a secretary at war*. Alfred A. Knoff, New York 2014.

Gray, Colin S.: *The future of strategy*. Polity Press, Cambridge 2015.

Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes, Paula Sajavaara: *Tutki ja kirjoita. 21. painos*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2016.

Kaldor, Mary: *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era, third edition*. Stanford University Press Stanford, California 2012.

Karvonen, Mika (toim.): *SOTATAIDON LAITOKSEN OHJE OPINNÄYTETÖISTÄ*. Maanpuolustususkorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 3: Työpapereita Nro 6, Helsinki 2017.

Kerttunen Mika: *Kuinka sota voitetaan. Sotilasstrategiasta ja sen tutkimisesta*. Maanpuolustususkorkeakoulu Strategian laitos Julkaisusarja 2: tutkimuselosteita No 45, 2010.

Lock-Pullan Richard: *US Intervention Policy and Army Innovation, From Vietnam to Iraq*. Routledge Taylor & Francis Group 2006.

Matthews, Jeffrey J.: *Colin Powell - Imperfect patriot*. University of Notre Dame Press 2019.

Mearsheimer, John J.: *Conventional Deterrence*. Cornell University Press, Ithaca 1983.

Morgenthau, Hans J.: *POLITICS AMONG NATIONS, The Struggle for Power and Peace*. ([1948], Brief Edition 1993, Revised by Kenneth W. Thompson), McGraw-Hill, New York 1993.

Nixon, John: *Debriefing the President, The Interrogation of Saddam Hussein*. Penguin Random House, 2016.

Obama, Barack: *Luvattu Maa*. Otava, 2020, e-kirjuna

[<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789511392767>], luettu 16.2.2021.

Pollack, Kenneth M.: *Armies of the Sand – The Past, Present and Future of Arab Military Effectiveness*. Oxford University Press 2019.

Reilly, Jeffrey M. PhD: *Operational Design – Distilling Clarity from Complexity for Decisive Action*. Air University Press, Air Force Research Institute, Maxwell Air Force Base, Alabama 2012.

Colonel Rayburn Joel D. & Colonel Frank K. Sobchak (eds.), with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell & Lieutenant Colonel

Matthew M. Zais: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 1 INVASION - INSURGENCY - CIVIL WAR, 2003-2006*. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press 2019a.

Colonel Rayburn Joel D. & Colonel Frank K. Sobchak (eds.), with Lieutenant Colonel Jeanne F. Godfroy, Colonel Matthew D. Morton, Colonel James S. Powell & Lieutenant Colonel Matthew M. Zais: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 2 SURGE AND WITHDRAWAL, 2007-2011*. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press 2019b.

Rumsfeld, Donald: *Known and unknown: a memoir*. Published by the Penguin Group, 2011.

Sipilä, Joonas & Tommi Koivula: *Kuinka strategiaa tutkitaan 2. uudistettu painos*. MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU, STRATEGIAN LAITOS JULKAISUSARJA 2: TUTKIMUSSELOSTEITA No 52, Helsinki 2014.

Sivonen, Pekka: Läntisen sotilaallisen pakottamisen ja interventioiden menestyksen ehdoista. *Tiede ja Ase, Suomen sotatieteellisen seuran julkaisu Vol 75 (2017): T & A 75 vuotta entä seuraava kvartaali*. [<https://journal.fi/ta/issue/archive>], luettu 17.5.2021.

Sivonen, Pekka: Strateginen kulttuuri ja Yhdysvaltain voimapolitiikka epätavanomaisessa sodankäynnissä ja sotilaallisissa väliintuloissa. *Tiede ja Ase, Suomen sotatieteellisen seuran vuosijulkaisu Vol 2019 Nro 1 (2019)*. [<https://journal.fi/ta/issue/view/6100>], luettu 17.5.2021.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi: *LAADULLINEN TUTKIMUS JA SISÄLLÖNANALYYSI*. uudistettu laitos, Tammi 2013.

Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi: *LAADULLINEN TUTKIMUS JA SISÄLLÖNANALYYSI*. uudistettu laitos, Tammi 2018. e-kirjana [<https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>], luettu 18.01.2020.

Waltz, Kenneth N.: *Theory of International Politics*. McGraw-Hill, 1979.

Waltz, Kenneth N: *Man, the State and War-theoretical analysis*. Columbia University Press, New York 2001, First Published. 1959.

de Wijk, Rob: *the Art of Military Coercion: Why the West's Military Superiority Scarcely Matters. Updated and Completely Revised Second Edition*. Amsterdam University Press B.V, Amsterdam 2014.

Wrage, Stephen & Scott Cooper: *No Fly Zones and International Security: politics and strategy*. First Edition, NY: Routledge/Taylor & Francis Group London, New York 2019.

Wright, Donald P. Dr., Timothy R. Reese. Colonel, with the Contemporary Operations Study Team: *ON POINT II: Transition to the New Campaign, The United States Army in Operation IRAQI FREEDOM May 2003 –January 2005*. Combat Studies Institute Press US Army Combined Arms Center Fort Leavenworth, Kansas 2008.

[<https://history.army.mil/html/bookshelves/resmat/GWOT/OnPointII.pdf>], luettu 7.4.2021.

2.3 Artikkelit

Hofstadter, Richard: *The Paranoid Style In American Politics*. from the Herbert Spencer Lecture, delivered at Oxford University in November 1963. [<https://harpers.org/archive/1964/11/the-paranoid-style-in-american-politics/>], luettu 11.1.2020.

Jabar, Faleh A.: Middle East Report 176 (may/june 1992): *Why the Uprisings Failed*. [<https://merip.org/1992/05/why-the-uprisings-failed/>], luettu 30.4.2020.

Mearsheimer, John J.: *The False promise of international institutions*.

International Security Vol. 19, No. 3 (Winter, 1994-1995), Published by the MIT Press 1994. [https://www.jstor.org/stable/2539078?seq=1#metadata_info_tab_contents], luettu 30.4.2020.

Strachan, Hew: Strategy in theory; strategy in practice, *Journal of Strategic Studies*, 42:2 11.1.2019. [<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01402390.2018.1559153>], luettu 7.4.2021.

2.4 Lehdet

Rubin, Alissa J.: Ahmad Chalabi and the Legacy of De-Baathification in Iraq, New York Times, 3.11.2015, [<https://www.nytimes.com/2015/11/04/world/middleeast/ahmad-chalabi-and-the-legacy-of-de-baathification-in-iraq.html>], luettu 14.05.2020

LIITELUETTELO

- LIITE 1 Sotilasoperaatiot ja lentokieltoalueet Irakissa 1990–2011
- LIITE 2 Puolustusministeri Donald Rumsfeldin strategiakäsitys
- LIITE 3 Rumsfeldin julkaisemat tavoitteet interventiolle
- LIITE 4 Irakin strategiset ja operaatiotaidolliset opit Yhdysvaltojen asevoimien mukaan
- LIITE 5 Irakin opit Iso-Britannian mukaan

SOTILASOPERAATIOT JA LENTOKIELTOALUEET IRAKISSA 1990–2011.

Wrage, Stephen & Scott Cooper: *No Fly Zones and International Security: politics and strategy*, First Edition, London; New York, NY: Routledge/Taylor&Francis Group, 2019, s. ix.

<i>Operaatio</i>	<i>Päätöslauselma</i>	<i>Osallistuneet valtiot</i>	<i>Sijainti</i>	<i>Ajankohta</i>
<i>Desert Storm</i>	<i>UNSCR 678</i>	<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak</i>	<i>1990–1991</i>
<i>Haven</i>	<i>UNSCR 688</i>	<i>Iso-Britannia</i>	<i>pohjois-Irak</i>	<i>1991</i>
<i>Provide Comfort 1</i>	<i>UNSCR 688</i>	<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak ja Turkki</i>	<i>1991</i>
<i>Provide Comfort 2</i>	<i>UNSCR 688</i>	<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak ja Turkki</i>	<i>1991–1996</i>
<i>Southern Watch</i>	<i>UNSCR 688</i>	<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>etelä-Irak</i>	<i>1990–2003</i>
<i>Vigilant Warrior 1994</i>	<i>UNSCR 688</i>	<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak</i>	<i>lokakuu 1994</i>
<i>Desert Strike</i>		<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>pohjois-Irak</i>	<i>1996</i>
<i>Northern Watch</i>		<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>pohjois-Irak</i>	<i>1997–2003</i>
<i>Desert Fox</i>		<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak</i>	<i>joulukuu 1998</i>
<i>Iraqi Freedom</i>		<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak</i>	<i>2003–2010</i>
<i>New Dawn</i>		<i>Yhdysvallat ja liittouma</i>	<i>Irak</i>	<i>2010–2011</i>

PUOLUSTUSMINISTERI DONALD RUMSFELDIN STRATEGIAKÄSITYS.

Rumsfeld, Donald: *Known and unknown: a memoir*. Published by the Penguin Group, 2011. s.719–720.

<i>Strategian vaihe</i>	<i>Vaiheen sisältö</i>	<i>Tärkeä huomioida</i>
<i>Vaihe 1 Tavoitteiden määrittely</i>	<i>Määritellään tavoitteet</i>	<i>Enintään 4-5 tavoitetta, jos niitä on enemmän, eivät kaikki ole enää strategisen tason tavoitteita</i>
<i>Vaihe 2 Olettamusten arviointi</i>	<i>Tunnistetaan käsiteltävään ongelmaan liittyvät oletukset</i>	<i>Olettamukset voivat olla virheellisiä tai kokonaan vääriä.</i>
<i>Vaihe 3 Toimintavaihtoehtojen arviointi</i>	<i>Arvioidaan toimintavaihtoehtot olettamuksien valossa</i>	<i>Ylätasolla kaikilla toimintavaihtoehtoilla on mahdollisia kielteisiä vaikutuksia</i>
<i>Vaihe 4 Valitun toimintavaihtoehtojen toteuttaminen</i>	<i>Toteutetaan valittu toimintavaihtoehto, sitä jatkuvasti arvioiden ja tarvittaessa muutosten tilanteen kehittyessä.</i>	<i>Strategia ei ole valmis, ennen kuin ongelma jonka ratkaisemiseksi se on laadittu, on ratkennut. Jatkuva tarve muutoksille. Mikromanagerointia tulee välttää.</i>

RUMSFELDIN JULKAISEMAT TAVOITTEET INTERVENTIOLLE.

de Wijk, Rob: *the Art of Military Coercion: Why the West's Military Superiority Scarcely Matters: Updated and Completely Revised Second Edition*. Amsterdam University Press B.V, Amsterdam 2014. s. 277.

- *Irakin hallinnon vaihto*
- *Joukkotuhoaseiden haltuunotto*
- *Irakista turvapaikan löytäneiden terroristien ajaminen pois maasta*
- *Tiedustelutiedon kerääminen Irakissa ja sen ulkopuolella toimivista terrosterverkostoista*
- *Tiedustelutiedon kerääminen maailmanlaajuisista joukkotuhoaseiden laittomista reiteistä*
- *Sanktioiden lopettaminen ja humanitaarisen avun toimittaminen*
- *Irakin öljykenttien turvaaminen*
- *Olosuhteiden luominen nopealle vallansiirrolle irakilaisia edustavalle itsehallinnolle*

IRAKIN STRATEGISET JA OPERAATIOTAIDOLLISET OPIT YHDYSVALTOJEN ASEVOIMIEN MUKAAN.

Editors Colonel Rayburn Joel D., Colonel Sobchak Frank K., with Lieutenant Colonel Godfroy Jeanne F. Colonel Morton Matthew D., Colonel Powell James S., Lieutenant Colonel Zais Matthew M.: *THE U.S. ARMY IN THE IRAQ WAR: VOLUME 2 SURGE AND WITHDRAWAL, 2007-2011*. Strategic Studies Institute and U.S. Army War College Press 2019. s. 615–621

VALIKOIDUT STRATEGISET OPIT

- *Valtion romahtaminen*
- *Teknologia ei aina korvaa lukumäärää*
- *Koalition sodankäynti*
- *Turvallisuusjoukkojen ja ja turvallisuussektorin uudistaminen*
- *Demokratiakehityksen ja suvereniteetin ongelma*
- *Ulkopuolisten toimijoiden merkitys*
- *Sotilasjohtajuus ja Strategian implementointi*

OPERAATIOIHIN LIITTYVÄT OPIT

Operaatioon vaikuttavat poliittisten avainpäätösten seuraukset

- *Oletus lyhyestä sodasta*
- *Jatkuva joukkomäärien rajoittaminen*
- *Ad Hoc organisaatiot*
- *Asevoimien muuttamisen jatkaminen sodan aikana*
- *Ylioptimistinen suunnittelu*

Operaatioympäristön tunteminen kaikilla tasoilla

Operaatiotaidolliset opit

- *Operatiivisten reservien puuttuminen*
- *Taloudellinen voimien käyttö*
- *Vastuualueiden rajat*
- *Avainmaastot*
- *Hajautetut suorituskyvyt hajautettuun taisteluun*

Joukkojen ja johtajien vaihdoksien toteuttaminen

Oman onnistumisen mittaaminen

Irakin turvallisuusjoukkojen kehittäminen

Pidätetyt ja niiden käsittely

Monikansallisen ja hallintorajat ylittävä suunnittelu

Konventionaalisten ja erikoisjoukkojen yhteistoiminta

Reservikomponentti rooli (kansalliskaarti)

Yksityisten sotilaalan yritysten rooli

Esikuntien tärkeys

Divisioonien rooli

Vakautusoperaatiot

Strateginen viestintä

TAKTISET JA OPERAATIOTAIDOLLISET INNOVAATIOT

Ennakoiva adaptoituminen COIN toimintatapoihin 2003–2006

Ketteryys vuodesta 2006 eteenpäin paikallisen tason sopimisessa.

Komentajan CER (Commanders' Emergency Response Program) rahojen käyttö.

Operaatioiden ja siviilitoimintojen synkronointi.

Tiedustelujärjestelmän uudistukset.

Tehokkaan lääkintähuollon evakuointijärjestelmän organisointi.

Yhteisen turvallisuusmekanismin luominen. (Irakin hallinnon ja kurdien välille)

IRAKIN OPIT ISO-BRITANNIAN MUKAAN.

Chilcot, John (Chairman), Lawrence Freedman, Roderic Lyne, Usha Prashar: *The Report of the Iraq Inquiry - Executive Summary*. Williams Lea Group 2016.

[<http://www.iraqinquiry.org.uk/the-report/>], luettu 25.3.2021. s. 129–141

Interventioon osallistumisen päätöksenteon kehittäminen.

Tiedustelutiedon käytön kehittäminen.

Invaasion toimeenpanon kehittäminen. (mm. strateginen viestintä, vastuualueet, resurssit)

Konfliktin jälkeinen vaihe. (mm. realistinen näkemys omista kyvyistä, kokonaisvaltainen suunnittelu, keskitetty johto ja resurssit)

Jälleenrakennus. (mm. suunnittelu, valmistautuminen ja realistisuus).

Baath puolueen jäsenten poistamisen toteuttaminen. (mm. kuinka vanhan hallinnon edustajia käsitellään).

Turvallisuussektorin uudistaminen. (mm. kuinka uudistus toteutetaan ja mitä mallia tavoitellaan.)

Resurssit. (mm. resurssien varaaminen ja eri toimintavaihtoehtojen vaikutus tarpeeseen.)

Asevoimien materiaali. (mm. oltava vaadittujen tehtävien edellyttämällä tasolla, puutteista kerrottava realistisesti poliittisille päättäjille.)

Siviilihenkilöstön saatavuuden takaaminen interventioon.